Regeringens proposition 2026/27:12

En ny produktansvarslag

Prop.
2026/27:12

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 15 oktober 2026

Lotta Edholm

Gunnar Strömmer
(Justitiedepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

Regeringen lämnar förslag som stärker skyddet för personer som drabbas av skador till följd av säkerhetsbrister i produkter och anpassar regelverket till den tekniska utvecklingen.

De senaste åren har det skett stora förändringar i hur produkter tillverkas och distribueras, men också i hur de används. Förekomsten av uppkopplade produkter har ökat. Utvecklingen har medfört att vissa produkter inte omfattas av det regelverk som gäller för produktansvar i dag. I propositionen föreslås därför en ny produktansvarslag. Förslagen innebär att ansvaret utvidgas från fysiska produkter till att även omfatta fristående programvara. Förutom personskada och sakskada ska även skada som uppstår till följd av förlust eller förvanskning av data ersättas. Vidare utvidgas kretsen av skadeståndsansvariga när tillverkaren är etablerad utanför EES. För att underlätta för en skadelidande införs dessutom regler om bevislättnad.

Förslagen bygger på ett nytt EU-direktiv om produktansvar.

I propositionen föreslås även en ändring av rättelsekaraktär i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

Den nya lagen och lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2027.

Innehållsförteckning

1 Förslag till riksdagsbeslut 4

2 Lagtext 5
2.1 Förslag till produktansvarslag 5
2.2 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410) 11
2.3 Förslag till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799) 12
2.4 Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732) 13
2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter 17

3 Ärendet och dess beredning 18

4 Ett nytt produktansvarsdirektiv 18
4.1 Direktivets syfte och karaktär 18
4.2 Direktivets innehåll 19

5 Direktivets genomförande 21
5.1 Allmänt om genomförande av direktivet 21
5.2 Direktivet bör genomföras i en ny lag 22

6 En ny produktansvarslag 24
6.1 Lagens tillämpningsområde 24
6.2 Uttryck i lagen 26
6.3 Ansvarsförutsättningar och produktansvarets omfattning 33
6.4 Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist 38
6.4.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier 38
6.4.2 Relevant tidpunkt för säkerhetsbedömningen 41
6.5 Produktansvariga 43
6.5.1 Grundläggande ansvar 43
6.5.2 Ansvar för anonyma produkter 46
6.5.3 Ansvaret för väsentligen ändrade produkter 50
6.5.4 Ansvarsbefrielse 52
6.6 Bevisfrågor 56
6.6.1 Bevisbörda 56
6.6.2 Bevisning i vissa situationer 57
6.7 Utlämnande av bevisning 62
6.8 Jämkning, regressrätt och solidariskt skadeståndsansvar 66
6.9 Preskription 69

7 Ändringar i elsäkerhetslagen 71
7.1 Ett uppdaterat regelverk om produktansvar för el 71
7.2 Ett mer omfattande produktansvar 73

7.3 Bevisning av ansvarsförutsättningar ... 75
7.4 Regressrätt ... 75
7.5 Preskription ... 76
8 Övriga frågor i direktivet ... 77
9 Ändring av rättelsekaraktär i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter ... 78
10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser ... 78
11 Konsekvenser ... 80
12 Författningskommentar ... 84
12.1 Förslaget till produktansvarslag ... 84
12.2 Förslaget till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410) ... 111
12.3 Förslaget till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799) ... 112
12.4 Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732) ... 112
12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter ... 119
Bilaga 1 Det nya produktansvarsdirektivet ... 120
Bilaga 2 Sammanfattning av betänkandet Nya regler om produktansvar (SOU 2025:103) ... 142
Bilaga 3 Betänkandets lagförslag ... 147
Bilaga 4 Förteckning över remissinstanserna ... 161
Bilaga 5 Jämförelsetabell: Direktivet och svensk lag ... 162
Bilaga 6 Lagrådsremissens lagförslag ... 164
Bilaga 7 Lagrådets yttrande ... 171
Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 oktober 2026 ... 182

1 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringens förslag:

1. Riksdagen antar regeringens förslag till produktansvarslag.
2. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410).
3. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799).
4. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732).
5. Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

2 Lagtext

Regeringen har följande förslag till lagtext.

2.1 Förslag till produktansvarslag

Härigenom föreskrivs[1] följande.

1 kap. Grundläggande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt.

Lagen gäller inte för skador som

1. har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i programvara med fri och öppen källkod som varken har utvecklats eller tillhandahållits som ett led i näringsverksamhet, eller
2. omfattas av lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Bestämmelser om ansvar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

Lagens innehåll

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

– Grundläggande bestämmelser (1 kap.)
– Förutsättningar för skadestånd (2 kap.)
– Skadeståndsansvariga (3 kap.)
– Jämkning och regressrätt (4 kap.)
– Preskription (5 kap.)

Uttryck i lagen

3 § Med *produkt* avses i lagen

– en lös sak eller en programvara, även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom, och
– en digital fil som innehåller information som är nödvändig för att en produkt ska kunna tillverkas genom automatiserad kontroll av maskiner eller verktyg.

4 § Med *komponent* avses i lagen

– ett fysiskt eller immateriellt objekt som är integrerat i eller sammankopplat med en produkt, och

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG, i den ursprungliga lydelsen.

– en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten (tillhörande tjänst).

5 § I lagen avses med

tillhandahållande på marknaden: en leverans av en produkt som ett led i en näringsverksamhet, för distribution, förbrukning eller användning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

utsläppande på marknaden: det första tillhandahållandet på marknaden,

ibruktagande: den första användningen av en produkt inom EES som ett led i en näringsverksamhet, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden,

tillverkare: den som

– tillverkar, framställer eller utvecklar en produkt,

– låter tillverka eller utforma en produkt, eller

– genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt utger sig för att vara den som tillverkat produkten,

importör: den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden,

tillverkarens representant: den som är etablerad inom EES och som enligt ett skriftligt uppdrag från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,

leverantör av distributionstjänster: den som, utan att ha äganderätt till en produkt och utan att det handlar om post- eller paketleveranstjänster, som ett led i en näringsverksamhet erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av produkten,

distributör: den som, utan att vara tillverkare eller importör, tillhandahåller en produkt på marknaden,

tillverkarens kontroll: den kontroll över en produkt som tillverkaren anses ha genom att

– integrera, sammankoppla eller tillhandahålla en komponent, genomföra ändringar i produkten, eller samtycka till att någon annan utför en sådan åtgärd, eller

– ha möjlighet att själv eller genom någon annan tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av en programvara.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

6 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för den skadelidande är utan verkan mot honom eller henne, om inte något annat anges i lagen.

2 kap. Förutsättningar för skadestånd

Ansvarsförutsättningar

1 § Skadestånd betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat.

Ansvarets omfattning

2 § Rätten till skadestånd avser

1. personskada,
2. sakskada som har orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och
3. ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål.

Rätten till skadestånd enligt första stycket 2 omfattar inte skada på den skadegörande produkten. Den omfattar inte heller skada på en produkt som en skadegörande komponent var integrerad i eller sammankopplad med inom produkttillverkarens kontroll.

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist

3 § En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Frågan om en sådan säkerhetsbrist finns ska bedömas med hänsyn till

1. produktens förenlighet med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
2. rimligen förutsebar användning av produkten,
3. produktens egenskaper och hur den har marknadsförts samt de bruksanvisningar som hör till produkten,
4. inverkan på produkten av en förmåga hos produkten att fortsätta lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk,
5. rimligen förutsebar inverkan på produkten av andra produkter som kunnat förutses bli sammankopplade med produkten eller på annat sätt bli använda tillsammans med produkten,
6. de särskilda behoven hos de användare som produkten är avsedd för,
7. produktens förmåga att uppfylla sitt avsedda syfte, om syftet är att förhindra skada,
8. om det skett en återkallelse av produkten eller något annat ingripande som avser produktens säkerhet, och
9. övriga omständigheter.

4 § Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först.

Bevisning om ansvarsförutsättningar

5 § En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som produkten har orsakat,
2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter,
3. den som vid en tvist om skadestånd enligt denna lag påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att

lägga fram ett skriftligt bevis eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller

4. det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen.

6 § En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller

2. det görs sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

3 kap. Skadeståndsansvariga

Grundläggande ansvar

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,

2. tillverkaren av en komponent som har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll, om säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten,

3. om tillverkaren är etablerad utanför EES

– en importör av produkten eller komponenten, och

– tillverkarens representant, och

4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Distributörer

2 § Om någon skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES inte kan identifieras är även en distributör av produkten skadeståndsansvarig.

Första stycket gäller dock inte om distributören inom en månad från det att den skadelidande krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och är etablerad inom EES eller om identiteten på sin egen distributör.

Leverantörer av onlineplattformar

3 § Det som föreskrivs i 2 § om en distributör gäller också för en leverantör av en onlineplattform, om plattformen har gjort det möjligt för den

skadelidande att med en näringsidkare ingå ett distansavtal som avser den skadegörande produkten. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om det av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören av plattformen endast förmedlar avtalet.

Ansvar för väsentligen ändrade produkter

4 § Om en produkt, efter att den släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, väsentligen har ändrats utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk, är den som har gjort ändringen skadeståndsansvarig enligt 1 § första stycket 1.

En ändring ska anses vara väsentlig, om det följer av lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. Om det inte finns sådana föreskrifter som gäller för produkten, ska ändringen anses väsentlig om ändringen

1. förändrar produktens prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunnat förutses vid den riskbedömning som gjordes vid tillverkningen av den ursprungliga produkten, och
2. medför att riskens art förändras, att en ny risk uppstår eller att risknivån höjs.

Befrielse från ansvar

5 § Skadeståndsansvar gäller inte för

1. en tillverkare eller importör som visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk,
2. en distributör som visar att denne inte har tillhandahållit produkten på marknaden,
3. en tillverkare eller importör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk,
4. en distributör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när distributören tillhandahöll produkten på marknaden,
5. den som visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
6. den som visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller under den tid som produkten stod under tillverkarens kontroll, inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen,
7. den tillverkare av en sådan komponent som avses i 1 § första stycket 2 som visar att säkerhetsbristen i komponenten beror på utformningen av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med, eller de anvisningar som tillverkaren av produkten har lämnat till komponentens tillverkare, eller
8. den som enligt 4 § är ansvarig för en väsentligen ändrad produkt, om denne visar att säkerhetsbristen avser en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

Första stycket 3 och 4 gäller inte om säkerhetsbristen beror på

1. produktens programvara eller en tillhörande tjänst och produkten var inom tillverkarens kontroll när säkerhetsbristen uppstod, eller
2. en väsentlig ändring av produkten som gjordes inom tillverkarens kontroll.

4 kap. Jämkning och regressrätt

Jämkning

1 § Skadeståndet får jämkas efter vad som är skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Regressrätt

2 § Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

3 § Den som enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) har betalat skadestånd för en skada som berättigar till ersättning enligt denna lag inträder intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till sådan ersättning.

Avtalsvillkor som inskränker den ersättningsberättigades rätt enligt första stycket är utan verkan.

5 kap. Preskription

1 § Den som vill ha skadestånd enligt denna lag ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara skadeståndsansvarig.

En talan om skadestånd måste dessutom väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten

1. släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller
2. om det gäller en väsentligen ändrad produkt, tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter den väsentliga ändringen.

En talan om skadestånd som avser en latent personskada får dock väckas efter den tid som anges i andra stycket, om den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste väckas inom 25 år från det att fristen började löpa enligt andra stycket.

2 § Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till skadestånd.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Genom lagen upphävs produktansvarslagen (1992:18).
3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före ikraftträdandet.

2.2 Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 20 § trafikskadelagen (1975:1410)[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	20 §[2]
Har en skada för vilken trafikskadeersättning *utgått* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.	*Om* trafikskadeersättning *har betalats för en skada som* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.
Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(1992:18)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.	Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(2026:000)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.

Om en infrastrukturförvaltare är ansvarig enligt jämvägstrafiklagen (2018:181) eller annan författning för skada till följd av spårdriften och trafikskadeersättning har utgått för skadan, får försäkringsanstalten kräva ersättningen åter från infrastrukturförvaltaren i den omfattning som är skälig med hänsyn till den medverkan som har förekommit på ömse sidor och omständigheterna i övrigt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för trafikskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

[1] Lagen omtryckt 1994:43.
[2] Senaste lydelse 2018:184.

2.3 Förslag till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799)

Härigenom föreskrivs att 20 § patientskadelagen (1996:799) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	20 §
Har patientskadeersättning lämnats för en skada som vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.	*Om* patientskadeersättning *har* lämnats för en skada som vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.
Om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(1992:18)*, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.	Om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(2026:000)*, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.
Omfattas en skada av trafikförsäkring enligt trafikskadelagen (1975:1410) och *har* patientskadeersättning lämnats för skadan, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till trafikskadeersättning.	*Om* en skada *omfattas* av trafikförsäkring enligt trafikskadelagen (1975:1410) och patientskadeersättning *har* lämnats för skadan, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till trafikskadeersättning.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för patientskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

2.4 Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Härigenom föreskrivs[1] i fråga om elsäkerhetslagen (2016:732)

dels att 33 § ska upphöra att gälla,

dels att 29, 30 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 29 a, 30 a–30 c, 35 a och 35 b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
	29 §
Om en *personskada eller sakskada orsakas* av säkerhetsbrist i el som *satts i omlopp* från en elektrisk anläggning med egen generator eller transformator, ska anläggningens innehavare ersätta skadan.	Om en *fysisk person har orsakats en skada på grund* av *en* säkerhetsbrist i el som *har släppts ut på marknaden* från en elektrisk anläggning med egen generator eller transformator, ska anläggningens innehavare ersätta skadan.
I fråga om sakskada gäller första stycket endast skada på egendom som till sin typ vanligen är avsedd för enskilt ändamål och som den skadelidande vid tiden för skadan använde huvudsakligen för enskilt ändamål.	*Rätten till skadestånd enligt första stycket avser* *1. personskada,* *2. sakskada som orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och* *3. ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål.*
Avtalsvillkor som inskränker skadeståndsskyldigheten är utan verkan.	*29 a §* *Avtalsvillkor som inskränker skadeståndsskyldigheten enligt 29 § är utan verkan.*
	30 §
Skadeståndsansvaret enligt 29 § gäller inte den som	
1. visar att *elen sattes i omlopp utanför en näringsverksamhet*,	1. visar att *denne inte har släppt ut elen på marknaden*,
2. gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att elen *sattes i omlopp*,	2. gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att elen *släpptes ut på marknaden*,
3. visar att säkerhetsbristen beror på att elen måste stämma överens	3. visar att säkerhetsbristen beror på att elen måste stämma överens

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG, i den ursprungliga lydelsen.

med *tvingande* föreskrifter *som har meddelats av en myndighet*, eller	med *lag eller andra* föreskrifter *om produktsäkerhet*, eller
4. visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska *vetandet* vid den tidpunkt då elen *sattes i omlopp* inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen.	4. visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska *kunskapsläget* vid den tidpunkt då elen *släpptes ut på marknaden* inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen.
	30 a §
	Elen ska anses ha en säkerhetsbrist enligt 29 §, om
	1. elen inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som elen har orsakat,
	2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i elen under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter,
	3. den som vid en tvist om skadestånd enligt denna lag påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram ett skriftligt bevis eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller
	4. det görs sannolikt att elen har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.
	Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att elen inte har en säkerhetsbrist.
	30 b §
	En skada enligt 29 § ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i elen, om
	1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller
	2. det görs sannolikt att säkerhetsbristen har orsakat skadan och full bevisning om orsakssambandet inte

alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

30 c §

Om två eller flera enligt 29 § är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

35 §

Talan om *ersättning ska väckas*

1. i fråga om ersättning enligt 28 § första stycket eller 31 § inom två år från det att skadan inträffade, *och*

2. i fråga om ersättning enligt 29 § inom tre år från det att den som vill ha ersättning fick eller borde ha fått kännedom om att fordringen kunde göras gällande, dock senast tio år från det att den som påstås vara skadeståndsskyldig tillhandahöll elen.

Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till ersättning enligt de angivna bestämmelserna.

Talan om *skadestånd* enligt 28 § första stycket eller 31 § *ska väckas* inom två år från det att skadan inträffade.

35 a §

Talan om skadestånd enligt 29 § ska väckas inom tre år från det att den skadelidande fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara ansvarig.

En talan som avses i första stycket ska dessutom väckas inom tio år från det att den skadegörande elen släpptes ut på marknaden.

En talan om skadestånd som avser en latent personskada får dock väckas efter den tid som anges i andra stycket, om den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste väckas inom 25 år från det

att fristen började löpa enligt andra stycket.

35 b §
Den som inte väcker talan inom den tid som anges i 35 eller 35 a § har inte rätt till skadestånd.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för el som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet.

2.5 Förslag till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter

Härigenom föreskrivs att 6 kap. 14 § lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
6 kap.	
14 §[2]	
Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder – 4 kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller *10* §, – föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6, – *5 a §, 6 §, 12 a § första stycket, 13 a §, 50 §* eller *54 §* konsumentkreditlagen *(2010:1846)*, eller – lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.	Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder – kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller *13* §, – föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6, – *1 kap. 9 eller 10 §, 8 kap. 9 § om dokumentation vid rådgivning, 12 §, 13 § första stycket om kontroll av uppgifter vid kreditprövning, 13 § andra stycket, 14 § första stycket* eller *16 §* konsumentkreditlagen *(2026:1011)*, eller – lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Om kreditförmedlaren inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda kreditförmedlaren att fortsätta förmedla bostadskrediter i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland. Europeiska kommissionen ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.

[1] Senaste lydelse av lagens rubrik 2026:1022.
[2] Senaste lydelse 2019:1253.

3 Ärendet och dess beredning

Den 23 oktober 2024 antogs ett nytt EU-direktiv om produktansvar – Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG. Direktivet ersätter rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (i det följande benämnt 1985 års direktiv). Det nya direktivet syftar till att anpassa produktansvarsreglerna till teknikutvecklingen och den digitala ekonomin samt till att skapa en bättre balans mellan näringsidkare, konsumenter och andra skadelidande. Direktivet finns i *bilaga 1*.

Regeringen gav i december 2024 en särskild utredare i uppdrag att analysera det nya direktivet och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt. Produktansvarsutredningen överlämnade i oktober 2025 sitt betänkande En ny produktansvarslag (SOU 2025:103). En sammanfattning av betänkandet finns i *bilaga 2*. Betänkandets lagförslag finns i *bilaga 3*.

Betänkandet har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna finns i *bilaga 4*. Remissyttrandena finns tillgängliga på regeringens webbplats (regeringen.se) och i lagstiftningsärendet (Ju2025/02091).

I Europeiska kommissionens regi har det hållits tre möten om genomförandet av direktivet.

En jämförelsetabell med en sammanställning av bestämmelserna i direktivet och närmast motsvarande bestämmelse i svensk lag finns i *bilaga 5*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 13 augusti 2026 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*.

Lagrådets yttrande finns i *bilaga 7*. Lagrådets synpunkter behandlas i avsnitt 5.1, 6.2, 6.3, 6.4.1, 6.4.2, 6.5.2, 6.5.4, 6.6.1, 6.6.2, 6.8 och 7.1 samt i författningskommentaren. I förhållande till lagrådsremissens lagförslag görs dessutom vissa språkliga och redaktionella ändringar.

I förhållande till lagrådsremissens lagförslag föreslås en något senare ikraftträdandetidpunkt. Dessutom tillkommer ett förslag av rättelsekaraktär i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter. De föreslagna ändringarna är författningstekniskt och även i övrigt av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Regeringen har därför inte inhämtat Lagrådets yttrande över dessa förslag.

4 Ett nytt produktansvarsdirektiv

4.1 Direktivets syfte och karaktär

Denna proposition hanterar genomförandet av det nya EU-direktiv om produktansvar som antogs 2024. Reglerna om produktansvar bygger på

principen att tillverkare har ett strikt ansvar för person- och sakskador som orsakas av produkter med säkerhetsbrister. Reglerna syftar till att säkerställa att den som skadas av en produkt på grund av att den inte är tillräckligt säker ska få ersättning för sin skada. Genom strängare skadeståndsregler ska tillverkare dessutom få ett större incitament att framställa säkra produkter. Målet är att de EU-gemensamma reglerna ska bidra till en välfungerande inre marknad och en hög skyddsnivå för konsumenters och andra fysiska personers hälsa och egendom.

Det nya direktivet ersätter nuvarande EU-regler om produktansvar som finns i ett direktiv från 1985. 1985 års direktiv har genomförts i svensk rätt i huvudsak genom produktansvarslagen (1992:18).

Det nya direktivet vilar på samma grundläggande principer som 1985 års direktiv – tillverkaren har alltjämt ett strikt skadeståndsansvar för skada som orsakas av en säkerhetsbrist i en produkt. Anledningen till att ett nytt direktiv om produktansvar tagits fram är att det under senare år har skett stora förändringar i såväl hur produkter tillverkas och distribueras som hur de används. Genom direktivet uppdateras ansvarsregelverket för att ta hänsyn till teknikutvecklingen, dagens globala leveranskedjor och den digitala och cirkulära ekonomin. Syftet är att skapa en bättre balans mellan näringsidkare och konsumenter och därigenom säkerställa ett bättre skydd för skadelidande och större rättssäkerhet för företag.

4.2 Direktivets innehåll

Direktivet innehåller 24 artiklar och har en bilaga med en jämförelsetabell som visar på hur artiklar i direktivet förhåller sig till artiklar i 1985 års direktiv. Det äldre direktivet upphör att gälla den 9 december 2026, vilket är samma dag som medlemsstaterna ska börja tillämpa de bestämmelser som genomför det nya direktivet (*artiklarna 21* och *22*). 1985 års direktiv ska dock fortsätta att tillämpas för produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före den dagen (*artikel 21*).

I *artikel 1* anges att direktivet fastställer gemensamma regler om produktansvar för skador som fysiska personer lidit och att målet med direktivet bl.a. är att säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer.

I *artikel 2* anges att direktivet ska tillämpas på produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk efter den 9 december 2026. Vissa produkter undantas från tillämpningsområdet, bl.a. programvara med fri och öppen källkod som har utvecklats och tillhandahållits utanför ramen för kommersiell verksamhet. Direktivet påverkar inte rättigheter som en skadelidande har enligt nationella regler om avtalsrättsligt ansvar eller om utomobligatoriskt ansvar på andra grunder än en produkts säkerhetsbrister enligt vad som föreskrivs enligt direktivet, eller enligt något särskilt ansvarssystem som fanns i en medlemsstats lagstiftning före den 30 juli 1985.

Artikel 3 anger att direktivet är ett fullharmoniseringsdirektiv.

Artikel 4 innehåller definitioner av ett antal uttryck som används i direktivet, t.ex. komponent, tillverkare, onlineplattform och distributör. Dessutom definieras uttrycket produkt, som har en vidare innebörd än enligt

1985 års direktiv. Som produkter räknas – utöver en lös sak och el – även programvara och s.k. digitala tillverkningsfiler.

I *artikel 5* anges grundbestämmelsen att medlemsstaterna ska säkerställa att varje fysisk person som lider skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister har rätt till ersättning enligt direktivet.

Artikel 6 reglerar vilka typer av skador rätten till ersättning avser. Ansvaret är utvidgat i förhållande till 1985 års direktiv. Skada på den skadegörande produkten undantas även fortsättningsvis. I motsats till 1985 års direktiv innehåller direktivet inte någon regel om en beloppsmässig begränsning för sakskador.

Artikel 7 anger att en produkt har en säkerhetsbrist om den inte ger den säkerhet som en person har rätt att förvänta sig eller som krävs enligt tillämplig lagstiftning. Artikeln innehåller en uppräkning av omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av en produkts säkerhet. I förhållande till 1985 års direktiv har vissa omständigheter lagts till för att anpassa bedömningen till teknikutvecklingen, exempelvis en produkts förmåga att lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk och även förutsebar påverkan från andra produkter som produkten är avsedd att användas tillsammans med.

Artikel 8 reglerar kretsen av skadeståndsansvariga. Den är vidare än enligt 1985 års direktiv och omfattar under vissa förutsättningar tillverkarens representant, leverantörer av distributionstjänster samt leverantörer av onlineplattformar.

Artiklarna 9 och *10* innehåller bestämmelser om utlämnande av bevis respektive om bevislättnader för skadelidande i vissa fall. Reglerna är nya i förhållande till 1985 års direktiv. Syftet med bestämmelserna är att motverka det informationsunderläge som en skadelidande många gånger har i förhållande till en tillverkare.

I *artikel 11* finns bestämmelser om ansvarsbefrielse, bl.a. för s.k. utvecklingsskador. Artikeln innehåller en lista med omständigheter som innebär ansvarsfrihet. Grunderna har anpassats utifrån de övriga ändringar som direktivet innebär. Det har bl.a. tillkommit bestämmelser avseende komponenter och väsentligen ändrade produkter. En nyhet är också en bestämmelse som i vissa fall utsträcker ansvaret till säkerhetsbrister som har uppkommit efter att en produkt har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk. Det handlar om situationer när tillverkaren på olika sätt behåller kontrollen över produkten, exempelvis genom möjligheten att tillhandahålla programvaruuppdateringar.

Artikel 12 anger att om flera näringsidkare är skadeståndsansvariga för samma skada enligt direktivet är de solidariskt skadeståndsansvariga för skadan.

I *artikel 13* finns bestämmelser om jämkning på grund av medvållande från den skadelidandes sida.

Artikel 14 innehåller en reglering om regressrätt.

Av *artikel 15* följer att bestämmelserna i direktivet är tvingande till den skadelidandes förmån.

Artiklarna 16 och *17* innehåller regler om inom vilken tid en skadelidande måste väcka talan (preskription). Det införs bl.a. en yttersta preskriptionstid på 25 år för latenta personskador, dvs. skador som visar sig först efter en längre tid.

Enligt *artikel 18* har medlemsstaterna även fortsättningsvis möjlighet att undanta reglerna om ansvarsbefrielse avseende utvecklingsskador från sin genomförandelagstiftning.

Artikel 19 anger medlemsstaternas ansvar för att publicera domar om produktansvar som fått laga kraft, när det handlar om domar som har meddelats av en andrainstansdomstol eller en domstol i högsta instans.

Artiklarna 21 och *22* klargör att 1985 års direktiv upphävs samma dag som medlemsstaterna ska börja tillämpa de bestämmelser som genomför det nya direktivet, dvs. den 9 december 2026.

Slutligen innehåller *artiklarna 20*, *23* och *24* bestämmelser om kommissionens utvärdering av tillämpningen av direktivet och andra administrativa bestämmelser.

5 Direktivets genomförande

5.1 Allmänt om genomförande av direktivet

Ett EU-direktiv är bindande för medlemsstaterna med avseende på det resultat som ska uppnås med direktivet, men överlåter åt medlemsstaterna att bestämma form och tillvägagångssätt för genomförandet (artikel 288 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). En medlemsstat behöver inte använda sig av samma terminologi eller systematik som i direktivet, så länge medlemsstatens genomförande innebär att det avsedda resultatet uppnås. Produktansvarsdirektivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv. Det innebär att medlemsstaterna inte får behålla eller införa andra bestämmelser i sin nationella rätt som skiljer sig från vad som fastställs genom direktivet, om inte något annat anges. Det finns dock utrymme för medlemsstaterna att anpassa såväl terminologi och systematik som valda lagtekniska lösningar. Vid en svensk domstols tillämpning av en lagbestämmelse som genomför ett EU-direktiv ska domstolen så långt det är möjligt tolka bestämmelsen mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i direktivet uppnås. I linje med vad *Lagrådet* framhåller är det viktigt att författningskommentaren utformas mot den bakgrunden.

Ett angeläget mål med direktivet är att bidra till en välfungerande inre marknad. Jämfört med 1985 års direktiv är regleringen i 2024 års direktiv mer detaljerad och har i vissa delar en komplicerad struktur. Det svenska genomförandet bör ske på ett sådant sätt att enskilda ska ha möjlighet att göra sina rättigheter enligt direktivet gällande, samtidigt som direktivets balans gentemot företagande och innovation upprätthålls. Enkelhet, överskådlighet och konsekvens bör eftersträvas. Det är också angeläget att regelverket blir så förutsebart som möjligt för tillämparna.

Det får antas att direktivet kommer att införlivas i avtalet om det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES-avtalet). Det innebär att det kommer att gälla även i förhållande till de länder som är medlemmar i EES, för närvarande Norge, Island och Liechtenstein. Förslagen som lämnas i propositionen är därför utformade för att genomföra direktivet även i förhållande till EES-länderna.

5.2 Direktivet bör genomföras i en ny lag

Regeringens förslag

Det nya direktivet ska i huvudsak genomföras i en ny produktansvarslag, som ersätter 1992 års produktansvarslag. Den nya lagen ska ges samma namn som 1992 års lag. Den nya lagen ska vara tvingande till den skadelidandes förmån.

När det gäller el ska direktivet genomföras genom ändringar i elsäkerhetslagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer överens med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. Flertalet framhåller det som positivt att regelverket moderniseras och anpassas till den tekniska utvecklingen, bl.a. *Stockholm Vatten och Avfall*, *Svenskt Näringsliv* och *Svensk Handel*. *Lunds universitet* anser det välmotiverat att genomföra det nya direktivet i en ny lag och bedömer att införandet av kapitelindelning bidrar till att skapa överskådlighet. Även *Uppsala universitet* uttalar sig positivt om den föreslagna lagens utformning och välkomnar bl.a. att den svenska lagtexten ger tydligare uttryck för direktivets bestämmelser jämfört med 1992 års lag samt att utredningen föreslagit flera formuleringar som framstår som mindre tungrodda än direktivets. *De forskande läkemedelsföretagen (Lif)* och *Svenskt Näringsliv* välkomnar särskilt utredningens ambition att bevara det som är välfungerande i svensk lagstiftning och endast föreslå ändringar och tillägg när så krävs för att uppfylla det nya direktivet. *Kommerskollegium* och *Svensk Handel* betonar vikten av att säkerställa en enhetlig tillämpning i EU och förordar att den svenska lagstiftningen i möjligaste mån följer direktivets ordalydelse.

Skälen för regeringens förslag

En ny lag ska ersätta 1992 års lag

Det nya direktivet vilar på samma grundläggande principer som 1985 års direktiv: ett strikt skadeståndsansvar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt. Det nya direktivet för dock med sig en del förändringar. Ansvaret utvidgas till att omfatta inte bara lösa saker utan även fristående programvara och digitala tillverkningsfiler. Vidare ersätts sakskador i fler fall och den nya skadetypen ekonomisk skada på grund av förlust eller förvanskning av data introduceras. Dessutom utvidgas kretsen skadeståndsansvariga. Det görs också förändringar i regler av mer processuell karaktär. Om 1992 års lag behålls skulle det krävas betydande ändringar och tillägg i lagen för att genomföra direktivet. Regeringen delar utredningens bedömning att de ändringar av 1992 års lag som skulle krävas för genomförandet av det nya direktivet är så omfattande att den

lagen bör ersättas med en ny lag. Den nya lagen bör ges samma namn som 1992 års lag.

En grundläggande fråga som uppmärksammats av flera remissinstanser är i vilken utsträckning den nya lagstiftningen bör ligga nära direktivets utformning i en strävan efter enhetlighet i EU, eller om tyngdpunkten bör vara att bevara väletablerade nationella motsvarigheter. *De forskande läkemedelsföretagen (Lif)*, *Svenskt Näringsliv* och *Teknikföretagen* lutar åt att så långt det är möjligt behålla den struktur och de uttryck som etablerats i svensk lag. *Svensk Handel* och *Kommerskollegium* betonar i stället vikten av enhetlighet i EU och lyfter exempelvis konkurrensskäl. Utredningen har anfört att det, inom de ramar som direktivet ger, är viktigt att lagstiftningen blir så enkel som möjligt. Detta gäller särskilt eftersom det är fråga om konsumentskyddslagstiftning. Det är dessutom eftersträvansvärt att den nya lagen så långt det är möjligt knyter an till annan svensk civilrättslig lagstiftning och beaktar intresset av förutsebarhet för tillämparna. Samtidigt behöver direktivets konsumentskydd säkerställas. Enskilda ska ha möjlighet att identifiera sina rättigheter enligt direktivet och göra dessa rättigheter gällande. Regeringen instämmer med *Svenskt Näringsliv* och *Sveriges advokatsamfund* i att de utgångspunkter som utredningen har ger en god balans mellan de olika intressen som direktivet är utformat för att tillgodose. En utgångspunkt bör vara att nya eller ändrade lagregler införs endast i den utsträckning det behövs för att genomföra direktivet. Eftersom en tydlig struktur och disposition bör eftersträvas är det lämpligt att i linje med utredningens förslag dela upp lagen i kapitel och förse dess paragrafer med rubriker, en utformning som också förordas av *Uppsala universitet*.

Lagens tvingande karaktär

Medlemsstaterna ska vid direktivets genomförande säkerställa att de produktansvarigas ansvar inte begränsas eller utesluts i förhållande till den skadelidande genom en avtalsbestämmelse eller nationell rätt (artikel 15). Bestämmelsen ger uttryck för regelverkets tvingande karaktär. Om det vore möjligt att genom avtal begränsa eller utesluta en näringsidkares ansvar, skulle direktivets syfte att skydda fysiska personer motverkas (se skäl 56).

Bestämmelsen i direktivet motsvarar i huvudsak vad som gäller enligt 1992 års lag (5 §). Enligt direktivet är det emellertid endast avtalsvillkor som är till den skadelidandes nackdel som är utan verkan, vilket innebär att den tvingande regleringen inte är tillämplig på direktivets bestämmelser om solidariskt skadeståndsansvar och regressrätt (jfr artikel 15 och artiklarna 12 och 14). Om flera näringsidkare är produktansvariga för en och samma produkt – t.ex. tillverkaren av en produkt och tillverkaren av en av produktens komponenter – medger direktivet att näringsidkarna fritt avtalar om den slutliga fördelningen av skadeståndet mellan dem inbördes. Ett sådant avtal får dock aldrig begränsa den skadelidandes rätt till ersättning. Frågor om solidariskt skadeståndsansvar och regressrätt behandlas närmare i avsnitt 6.8.

Som utredningen föreslår bör direktivets reglering om lagens tvingande karaktär genomföras i en lagbestämmelse. Eftersom utredningen föreslår att den nya lagen ska innehålla allmänna regler om regressrätt som – i enlighet med vad som följer av det nya direktivet – ska vara dispositiva, bör endast avtalsvillkor som är till den skadelidandes nackdel vara utan verkan enligt

lagen. Vissa regler om regress som överförs från 1992 års lag bör dock även fortsättningsvis vara tvingande, se överväganden i avsnitt 6.8.

När det gäller el ska direktivet genomföras genom ändringar i elsäkerhetslagen

Direktivets definition av produkt innefattar el. Motsvarande gäller enligt 1985 års direktiv (artikel 2). I svensk rätt regleras skador som orsakas på grund av säkerhetsbrister i el i elsäkerhetslagen (2016:732). Denna ordning är väletablerad och bör gälla även fortsättningsvis.

6 En ny produktansvarslag

6.1 Lagens tillämpningsområde

Regeringens förslag

Den nya lagen ska gälla ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt.

Lagen ska inte gälla skador som omfattas av lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor. Lagen ska inte heller gälla skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i programvara med fri och öppen källkod som varken har utvecklats eller tillhandahållits som ett led i näringsverksamhet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning beträffande lagens tillämpningsområde. Vidare föreslår utredningen ett uttryckligt undantag från lagens tillämpningsområde i fråga om skador som omfattas av elsäkerhetslagen.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslagen eller invänder inte mot dem.

Skälen för regeringens förslag

Det bör i en inledande bestämmelse klargöras att lagen gäller ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt. Begränsningen till fysiska personer innebär, i likhet med regleringen i 1992 års lag, att produktskador på näringsidkares egendom faller utanför det strikta ansvaret enligt lagen. Direktivet utvidgar ansvarsområdet till skador på saker som används både privat och yrkesmässigt, se vidare avsnitt 6.3.

Direktivet är inte tillämpligt på skador som uppstår till följd av kärnkraftsolyckor, om ansvaret för sådana skador omfattas av internationella konventioner som har ratificerats av medlemsstaterna (artikel 2.3). Det är

för Sveriges del fråga om sådana konventioner som anges i 8 § lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor, och som har genomförts i svensk rätt genom den lagen. En motsvarande reglering finns i 1992 års lag (4 §). Regleringen i 1992 års lag svarar fullt ut mot direktivet. Undantaget bör därför föras över till den nya lagen.

Direktivet är inte heller tillämpligt på programvara med fri och öppen källkod som utvecklas eller tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet (artikel 2.2). Programvara med fri och öppen källkod ger vem som helst friheten att använda, kopiera, distribuera, studera, ändra och förbättra programvaran. Sådan programvara kan tillhandahållas av exempelvis ideella organisationer i syfte att bidra till forskning och innovation. Genom att programvara med fri och öppen källkod som har utvecklats eller tillhandahållits utanför ramen för en näringsverksamhet undantas från det nya direktivets tillämpningsområde minskar risken för att utveckling och användning av sådan programvara hämmas. Ett motsvarande undantag bör därför tas in i den nya lagen.

Som framgår ovan föreslår regeringen att direktivets bestämmelser när det gäller el ska genomföras i elsäkerhetslagen (2016:732). Utredningen har föreslagit att ett undantag från den nya lagens tillämpningsområde ska införas beträffande skador som omfattas av elsäkerhetslagen. Något sådant undantag bedöms inte nödvändigt eftersom det föreslås att el, liksom enligt 1992 års lag, inte ska omfattas av den nya lagens produktbegrepp (se avsnitt 6.2). Det bör dock i den nya lagen upplysas om att regler om produktansvar för el finns i elsäkerhetslagen.

Direktivet innehåller vissa bestämmelser om förhållandet mellan direktivets regler och andra rättigheter som en skadelidande har enligt annan lagstiftning. Det framgår bl.a. att direktivet inte påverkar rättigheter som en skadelidande har enligt en medlemsstats nationella regler om avtalsrättsligt eller utomkontraktuellt skadeståndsansvar som vilar på annan grund än en produkts säkerhetsbrister (artikel 2.4 b). Av direktivet framgår vidare att det inte påverkar en skadelidandes rätt till ersättning enligt någon annan ansvarsordning i en medlemsstats nationella rätt (artikel 6.3). Någon särskild bestämmelse om förhållandet till andra ersättningssystem behöver dock inte tas in i den nya lagen. Skadeståndslagens (1972:207) bestämmelser tillämpas om inte annat är särskilt föreskrivet eller föranleds av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden (1 kap. 1 §). Enligt nuvarande reglering finns det inget som hindrar att en skadelidande grundar sin talan på skadeståndslagens bestämmelser, även i fråga om skador som faller inom 1992 års lags tillämpningsområde. Vid införandet av den lagen anfördes att förhållandet till andra skadeståndsrättsliga specialregler får bedömas från fall till fall (se prop. 1990/91:197 s. 77–79, jfr även rättsfallen NJA 2018 s. 475, *Novo Nordisk Pharma GmbH*, C-310/13, EU:C:2014:2385 och *Sanofi Pasteur*, C-621/15, EU:C:2017:484). Liksom enligt det nuvarande regelverket bör en skadelidande ges frihet att välja om han eller hon vill grunda en talan om ersättning för produktskada på den nya lagen eller på något annat ersättningssystem. Detta är även i linje med allmänna skadeståndsrättsliga principer.

När det gäller ekonomisk skada på grund av förlust eller förvanskning av data ska produktansvaret enligt direktivet inte förväxlas med skador som har orsakats på grund av exempelvis dataläckor eller felaktig hantering av personuppgifter. Ansvar och ersättning för sådana skador finns i det unions-

rättsliga regelverket om skydd för personuppgifter, som inte påverkas av direktivets bestämmelser (artikel 2.4 a). Någon bestämmelse om det behövs inte i lagen.

Av artikel 8.5 framgår vidare att direktivet inte påverkar nationella sektorsspecifika ersättningssystem. Enligt artikeln får medlemsstaterna behålla sådana ersättningssystem, eller inrätta nya, för att på lämpligt sätt ersätta en skadelidande som saknar möjlighet att få skadestånd enligt det nya direktivet. Det gäller om den skadelidande inte kan få skadestånd på grund av att ingen av de skadeståndsansvariga enligt direktivet kan hållas ansvarig för skadan eller att dessa är insolventa eller har upphört att existera. Några sådana ersättningssystem som artikeln avser finns inte i Sverige. Bestämmelsen föranleder därför ingen åtgärd.

Regleringen i direktivet påverkar inte heller rätten till ersättning för läkemedelsskada som täcks av den i Sverige gällande Läkemedelsförsäkringen, något som *De forskande läkemedelsföretagen (Lif)* och *Läkemedelsförsäkringen* framhåller som positivt. Läkemedelsförsäkringen bygger på ett frivilligt åtagande från läkemedelsbolagen.

6.2 Uttryck i lagen

Regeringens förslag

I lagen ska ett antal uttryck förklaras särskilt. Det gäller uttrycken produkt, komponent, tillhörande tjänst, tillhandahållande på marknaden, utsläppande på marknaden, ibruktagande, tillverkare, importör, tillverkarens representant, leverantör av distributionstjänster, distributör och tillverkarens kontroll. Vissa andra uttryck ska förklaras i anslutning till den materiella regleringen i lagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag stämmer delvis överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning när det gäller uttrycken produkt, komponent, tillhörande tjänst och tillverkarens kontroll.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker förslagen eller invänder inte mot dem. *Konsumentverket* förordar att vissa andra digitala filer utöver tillverkningsfiler omfattas av definitionerna. *Lunds universitet* föreslår att uttrycket tillverkarens representant ges en delvis annan utformning. *Avfall Sverige* och *Svensk Handel* har frågor och synpunkter på vilka slags produkter som kan omfattas av uttrycket väsentlig ändring och efterfrågar ett mer utvecklat resonemang om hur uttrycket ska förstås. *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Forum* anser att det uttrycket och även uttrycket tillverkarens kontroll bör definieras särskilt i lagen.

Allmänt om genomförande av definitioner

Enligt svensk rättstradition brukar definitioner tas in i lag endast om det finns ett behov av det. Vanligare är att låta en definition framgå i den relevanta materiella bestämmelsen eller att utveckla den närmare betydelsen av ett begrepp i förarbetena. På flera rättsområden där det ofta handlar om genomförande av EU-direktiv, exempelvis inom konsumenträtten, är det numera dock inte ovanligt att lagen innehåller en lista med uttryck som används i lagen.

Artikel 4 i direktivet innehåller definitioner av 18 olika uttryck. Som utgångspunkt bör de av direktivets definitioner som inte i sig är självförklarande tas in i lagen. På så sätt säkerställs ett tydligt genomförande av direktivet. I det följande redovisar regeringen sin bedömning av på vilket sätt uttrycken i artikeln bör behandlas i lagstiftningsärendet.

Produkt

Med produkt avses i direktivet lösa saker, även om de är integrerade i eller sammankopplade med annan lös eller fast egendom. Vidare ingår i direktivets produktbegrepp el, digitala tillverkningsfiler, råvaror och programvara (artikel 4.1). Definitionen är mer detaljerad än i 1992 års lag, där det anges att med produkt avses lösa saker. Produktansvaret för el, som inte är en lös sak men omfattas av 1985 års direktiv, ska fortsatt regleras i elsäkerhetslagen (se avsnitt 6.1). El bör därmed inte omfattas av lagens produktbegrepp.

Råvaror ingår i uttrycket lös sak, vilket överensstämmer med den ordning som sedan tidigare gäller enligt svensk rätt (se t.ex. rättsfallet NJA 2018 s. 475). Det finns inte skäl att särskilt föreskriva att råvaror är att anse som en produkt.

Av definitionen bör framgå att programvara är att anse som en produkt. Programvara är en immateriell produkt och omfattas därför inte av uttrycket lösa saker. Programvara kan föranleda produktansvar enligt 1992 års lag, om den är integrerad i en produkt och utgör en nödvändig förutsättning för att produkten ska fungera. Det kan exempelvis gälla operativsystemet i en dator (se prop. 1990/91:197 s. 93–94). Fristående programvara faller utanför tillämpningsområdet för 1992 års lag, men omfattas alltså av regleringen i det nya direktivet. Som utredningen påpekar får programvara allt större betydelse för produktsäkerheten och det är inte ovanligt att programvara tillhandahålls av någon annan än tillverkaren av den fysiska produkten som programvaran är avsedd att användas i. För att den nya lagen ska svara mot direktivet bör definitionen av produkt, utöver lösa saker, också omfatta programvara.

Enligt direktivet inkluderar uttrycket produkt även digitala tillverkningsfiler. Det handlar om att konsumenter i dag till följd av den tekniska utvecklingen kan konstruera produkter på egen hand genom automatiserade tillverkningsprocesser, till exempel med hjälp av 3D-skrivare eller andra automatiska maskiner och verktyg. Till detta behövs en fil som innehåller nödvändig information för att en maskin ska kunna konstruera en viss produkt. En sådan fil kallas digital tillverkningsfil och beskrivs i direktivet som en digital mall eller en digital version av en lös sak (artikel 4.2). Det kan exempelvis röra sig om en G-kodfil till en 3D-skrivare. För att användare av

produkter som har producerats på detta sätt ska ha rätt till skadestånd för skador som ytterst beror på en säkerhetsbrist i den digitala tillverkningsfilen, har sådana filer inkluderats i uttrycket produkt enligt direktivet. På motsvarande sätt bör definitionen av produkt i den nya lagen omfatta digitala tillverkningsfiler. Härigenom kommer tillverkaren av en sådan fil, som alltså kan användas av konsumenter för att skapa fysiska produkter, lyda under samma produktansvar som andra tillverkare. Eftersom det inte kan anses vara allmänt känt vad som avses med uttrycket digital tillverkningsfil bör direktivets definition av uttrycket tas in i lagen. *Konsumentverket* befarar att tillverkare ska kunna kringgå ansvarsreglerna genom att lägga styrfunktioner i andra digitala filer som inte omfattas av begreppet tillverkningsfiler, exempelvis vissa karttjänster. För sådana digitala filer som behövs för att en produkt ska fungera som avsett finns dock uttrycket tillhörande tjänst, som under vissa förutsättningar ska anses utgöra en komponent och på så sätt omfattas av det ansvar som gäller för dem, se vidare avsnitt 6.5.

Komponent och tillhörande tjänst

Med uttrycket komponent avses i den svenska språkversionen av direktivet varje fysisk eller immateriell produkt, råvara eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt (artikel 4.4). Med tillhörande tjänst avses en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte skulle kunna utföra en eller flera av sina funktioner utan den (artikel 4.3).

Tjänster faller som utgångspunkt utanför tillämpningsområdet för direktivet. Det innebär att det inte föreskrivs något självständigt produktansvar för digitala tjänster. Det blir emellertid allt vanligare att digitala tjänster integreras i eller sammankopplas med en produkt på ett sådant sätt att frånvaron av tjänsten skulle hindra produkten från att utföra en eller flera av sina funktioner. Som *Konsumentverket* lyfter kan sådana digitala tjänster vara lika avgörande för produktens säkerhet som andra komponenter. I det nya direktivet omfattar definitionen av komponent en tillhörande tjänst. Det innebär att den som betraktas som tillverkare av en sådan tjänst, eller den som sammankopplar en sådan tjänst med sin produkt, kan hållas ansvarig för den tjänstens säkerhet på motsvarande sätt som för andra slags komponenter (se närmare avsnitt 6.3 och 6.5.1). Av direktivet framgår att de tjänster det exempelvis kan handla om är kontinuerligt tillhandahållande av trafikdata i ett navigationssystem, en hälsoövervakningstjänst som förlitar sig på en fysisk produkts sensorer för att spåra användarens fysiska aktivitet, en temperaturkontrolltjänst som övervakar och reglerar temperaturen i ett smart kylskåp eller en röstassistenttjänst som gör det möjligt att styra en eller flera produkter med hjälp av röstkommandon (skäl 17). Däremot räknas inte internetanslutningstjänster som tillhörande tjänster eftersom sådana inte kan anses vara en del av en produkt som en tillverkare kan kontrollera. En produkt som är beroende av internetanslutningstjänster och som inte upprätthåller säkerheten i händelse av förlust av uppkoppling kan däremot anses ha en säkerhetsbrist enligt direktivet (skäl 17).

En definition som motsvarar direktivets definitioner av uttrycken komponent bör föras in i den nya lagen. Som *Lagrådet* påpekar definieras i andra språkversioner det som ska sammankopplas med en produkt inte som en

”produkt”, utan som ”item” (engelska), ”Gegenstand” (tyska), ”élément” (franska), ”genstand” (danska) och ”articolo” (italienska). I enlighet med Lagrådets synpunkter bör definitionen av komponent utformas i närmare överensstämmelse med övriga språkversioner av direktivet. I linje med detta bör den första strecksatsen i definitionen ange att en komponent är ett fysiskt eller immateriellt objekt som är integrerat i eller sammankopplat med en produkt. Därigenom undviks också den överlappning i regleringen om skadeståndsansvariga enligt lagen som Lagrådet pekar på (se avsnitt 6.5). I den andra strecksatsen bör det anges att med komponent avses en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten.

Ibruktagande samt tillhandahållande och utsläppande på marknaden

I direktivet används uttrycken släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden och ta i bruk. Någon saklig ändring mot det i 1992 års lag förekommande uttrycket sätta i omlopp är inte avsedd. Uttrycken i det nya direktivet är i dag väletablerade på unionsmarknaden och förekommer bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011. Regeringen instämmer med utredningen att det är lämpligt att i den nya lagen använda uttrycken i direktivet. Därmed säkerställs att den nya lagen svarar mot det nya direktivet (se t.ex. artikel 2.1).

Tillverkare

Som tillverkare räknas enligt direktivet den som utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt, den som låter utforma eller tillverka en produkt, eller den som genom att sätta sitt namn, sitt varumärke eller något annat kännetecken på en produkt uppträder som produktens tillverkare. Även den som utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt för eget bruk räknas som tillverkare enligt direktivet. (Se artikel 4.10.)

1992 års lag innehåller inte någon definition av uttrycket tillverkare. Av 6 § första stycket 1 i den lagen framgår dock indirekt att den som har tillverkat, frambringat eller insamlat produkten räknas som tillverkare. Enligt fjärde punkten i den angivna paragrafen är även den som har marknadsfört produkten som sin genom att förse den med sitt namn eller varumärke eller något annat särskiljande kännetecken skadeståndsansvarig.

Direktivet bedöms inte innebära någon ändring i sak jämfört med 1992 års lag i fråga om vem som ska räknas som tillverkare. Likväl bör en definition som motsvarar direktivets definition av tillverkare tas in i den nya lagen. Den del av direktivets definition som avser den som uppträder som tillverkare framstår dock som något otymplig. I denna del bör det i den nya lagen i stället anges att som tillverkare räknas också den som genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt utger sig för att vara den som tillverkat produkten. Den föreslagna lydelsen omfattar även den situationen att någon utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt för eget bruk (jfr artikel 4.10 c). Det behöver därmed inte anges särskilt i lagen.

Importör

Som importör räknas enligt direktivet den som släpper ut en produkt från ett tredjeland på unionsmarknaden (artikel 4.12). 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande definition. Vad som avses med uttrycket importör framgår dock indirekt av den lagen genom att det anges att den som importerar en produkt till EES för att sätta den i omlopp där är skadeståndsansvarig (6 § första stycket 2). En definition som motsvarar direktivets definition av importör bör tas in i den nya lagen.

Distributör

Med distributör avses i direktivet den som i leveranskedjan tillhandahåller en produkt på marknaden, utöver tillverkaren eller importören av den produkten (artikel 4.14). 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande definition. I den lagen anges dock att var och en som har tillhandahållit produkten under vissa förutsättningar kan vara skadeståndsskyldig (7 §). Genom att använda terminologin enligt direktivet ansluter den nya lagen i högre grad till de unionsrättsliga regelverken om marknadskontroll och allmän produktsäkerhet. En definition av uttrycket distributör som motsvarar direktivets definition bör tas in i den nya lagen.

Bemyndigad representant

Under vissa förutsättningar pekar direktivet ut en bemyndigad representant för tillverkaren som skadeståndsansvarig. Direktivet innehåller en definition av vem som räknas som en bemyndigad representant (artikel 4.11). Uttrycket omfattar den som har utsetts av en tillverkare som är etablerad utanför EU för att utföra vissa specifika uppgifter på unionsmarknaden, t.ex. i fråga om marknadskontroll och allmän produktsäkerhet. Ett exempel på en sådan representant är den som för tillverkarens räkning får göra en s.k. CE-märkning av produkten, dvs. intyga att produkten uppfyller EU:s hälso-, miljö- och säkerhetskrav. 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande definition.

En definition av uttrycket bemyndigad representant bör tas in i den nya lagen. Uttrycket tillverkarens representant bör emellertid användas i stället för uttrycket bemyndigad representant eftersom det överensstämmer bättre med annan svensk lagstiftning om produktsäkerhet. Som *Lunds universitet* konstaterar motsvarar direktivets definition den som förekommer i lagen (2011:579) om leksakers säkerhet. Motsvarande definition förekommer även i lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet och används också i andra direkt gällande instrument på produktsäkerhetsområdet (se exempelvis Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG respektive Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2025/2509 av den 26 november 2025 om leksakers säkerhet och om upphävande av direktiv 2009/48/EG). När det gäller kopplingen till förekomsten av en skriftlig fullmakt anser *Lunds universitet* att det vore lämpligare att hänvisa till förekomsten av ett skriftligt uppdrag och framhåller att en skriftlig fullmakt är en rättshandling som utformas i första hand för att förevisas

för tredje man. *Lagrådet* har synpunkter i samma riktning. Regeringen instämmer i Lagrådets och universitetets bedömning att det är lämpligare att i denna lag använda det vidare uttrycket skriftligt uppdrag eftersom det uttrycket tydligare omfattar direktivets bredare definition av representantens mandat.

Leverantör av distributionstjänster

Direktivet utvidgar produktansvaret till att i vissa fall omfatta leverantörer av distributionstjänster. Bakgrunden är att de globala leveranskedjorna i dag innefattar aktörer som inte alltid passar in i vad som på unionsmarknaden avses med importörer och distributörer.

Med leverantör av distributionstjänster avses varje fysisk eller juridisk person som i samband med en kommersiell verksamhet erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av en produkt, utan att ha äganderätt till produkten (artikel 4.13). Från de tjänster som kan medföra att en näringsidkare anses vara en leverantör av distributionstjänster undantas posttjänster enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av EU:s inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (insamling, sortering, transport och överlämnande av postförsändelser), paketleveranstjänster enligt artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 av den 18 april 2018 om gränsöverskridande paketleveranstjänster (tjänster som innefattar insamling, sortering, transport och utdelning av paket), samt andra post- och godsleveranstjänster.

1992 års lag innehåller inte någon motsvarande definition. En bestämmelse som i sak motsvarar direktivets definition av uttrycket leverantör av distributionstjänster bör införas i den nya lagen.

Tillverkarens kontroll

Med tillverkarens kontroll avses i direktivet att tillverkaren av en produkt utför eller, när det gäller en tredje mans åtgärder, ger tillstånd till eller samtycker till integrering, sammankoppling eller tillhandahållande av en komponent, eller ändring av produkten (artikel 4.5 a). Vidare avses att tillverkaren av en produkt har möjlighet att, själv eller via en tredje man, tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av programvara (artikel 4.5 b). Uttrycket tillverkarens kontroll tar som utgångspunkt sikte på situationer där en produkttillverkare själv genomför integrering eller sammankoppling av en komponent, eller samtycker till att så sker eller till att en komponent tillhandahållits av en tredje part. Det kan t.ex. handla om att tillverkaren av en smart hushållsapparat samtycker till att en tredje part tillhandahåller programvaruuppdateringar för tillverkarens apparat eller om att en tillverkare presenterar en tillhörande tjänst eller komponent som en del av sin smarta produkt, trots att tjänsten eller komponenten tillhandahålls av tredje part. Ett exempel på bibehållen kontroll kan vara att produkttillverkaren förser komponenttillverkaren med de anvisningar som behövs för att denne ska kunna utföra integrationen eller uppdateringen. Innebörden av uttrycket tillverkarens kontroll får betydelse bl.a. för frågorna om vilken tidpunkt som bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska ansluta till (se avsnitt 6.4.2). Det får också betydelse för fördelningen av

skadeståndsansvaret mellan tillverkaren av en komponent och tillverkaren av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med (se avsnitt 6.5) samt för ansvarsbefrielse beträffande skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist som har uppstått efter att den skadegörande produkten släpptes ut på marknaden (se avsnitt 6.5.4). Uttrycket, som alltså är centralt för regleringen i direktivet, bör ges en framskjuten plats i den nya lagen. Regeringen anser därför, till skillnad från utredningen och i likhet med *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Forum,* att en definition som motsvarar direktivets bör införas i lagen.

Andra uttryck i lagen

Uttrycket onlineplattform definieras i direktivet (artikel 4.16) genom en hänvisning till definitionen av samma uttryck i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster). Definitionen omfattar bl.a. internetbaserade marknadsplatser, sociala medier, prisjämförelsewebbplatser samt sökmotorer. Eftersom det är endast en typ av onlineplattformar som är relevanta för reglerna om produktansvar (se avsnitt 6.5.2) skulle det göra lagstiftningen onödigt svårtillgänglig att lyfta in definitionen av onlineplattform i den nya lagen. Direktivet bör i denna del i stället genomföras genom att det framgår av lagens materiella bestämmelser vilka onlineplattformar som träffas av lagen samt under vilka förutsättningar dessa leverantörer kan hållas produktansvariga.

Med uttrycket väsentlig ändring avses enligt direktivet en ändring av en produkt som görs efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk och som anses vara väsentlig enligt relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet. En ändring ska i de fall då det inte fastställts något sådant s.k. tröskelvärde anses vara väsentlig om ändringen förändrar produktens ursprungliga prestanda, ändamål eller typ, utan att den förändringen har förutsetts i tillverkarens ursprungliga riskbedömning, och förändrar riskens art, skapar en ny risk eller ökar risknivån (artikel 4.18). En produkt som har ändrats väsentligen efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk är att anse som en ny produkt (jfr skäl 39). Om den väsentliga ändringen har gjorts av någon annan än tillverkaren av den ursprungliga produkten, är den som har gjort ändringen att anse som en tillverkare av produkten (artikel 8.2).

Definitionen av väsentlig ändring i det nya direktivet framstår som otymplig och har karaktären av en materiell bestämmelse. Även med beaktande av vad *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Forum* anför anser regeringen det lämpligare att innebörden av uttrycket väsentlig ändring arbetas in i relevanta materiella bestämmelser i den nya lagen, i stället för att en särskild definition tas in. De frågor och synpunkter gällande uttryckets innebörd och räckvidd som förs fram av bl.a. *Avfall Sverige* och *Svensk Handel* behandlas i anslutning till relevanta bestämmelser i avsnitt 6.5.

I direktivet används vidare uttrycket kommersiell verksamhet. Uttrycket definieras inte i direktivet. Regeringen delar utredningens bedömning att det motsvarar det i svensk rätt förekommande uttrycket näringsverksamhet.

Uttrycket kommersiell verksamhet förekommer visserligen i lagstiftning som genomför EU-direktiv på produktsäkerhetsområdet, men i svensk civilrätt är det betydligt vanligare att använda uttrycket näringsverksamhet med motsvarande innebörd. Uttrycket näringsverksamhet förekommer bl.a. i 1992 års lag, i skadeståndslagen och i lagstiftning som genomför EU-direktiv på konsumenträttsområdet. Det svenska uttrycket framstår som mer lämpligt i den aktuella kontexten och bör användas i lagen.

Övriga uttryck i direktivet behöver inte definieras i lagen

Direktivet innehåller ytterligare definitioner än de som framgår ovan. En sådan är definitionen av ekonomiska aktörer (artikel 4.15). Med ekonomiska aktörer avses de olika näringsidkare som omfattas av produktansvaret enligt direktivet. Någon motsvarande definition behövs inte i den nya lagen.

Data definieras i direktivet (artikel 4.6) genom en hänvisning till definitionen av samma uttryck i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten). Någon särskild definition av uttrycket data behövs inte i lagen.

Ytterligare ett uttryck som definieras i direktivet är företagshemlighet (artikel 4.17). Innebörden av uttrycket anges i definitionen vara densamma som i Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 av den 8 juni 2016 om skydd mot att icke röjd know-how och företagsinformation (företagshemligheter) olagligen anskaffas, utnyttjas och röjs. I det nya produktansvarsdirektivet förekommer uttrycket endast i bestämmelserna om utlämnande av bevisning. I avsnitt 6.7 redovisas regeringens bedömning att de bestämmelserna inte behöver lyftas in i den nya lagen. Det saknas därmed också anledning att lyfta in direktivets definition av företagshemlighet.

6.3 Ansvarsförutsättningar och produktansvarets omfattning

Regeringens förslag

Skadestånd enligt lagen ska betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat. Skadeståndsansvaret ska omfatta ersättning för personskada, sakskada som har orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål och ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål. Skada på den skadegörande produkten ska inte ersättas. Inte heller skada på en annan produkt som den skadegörande produkten var integrerad i eller sammankopplad med inom den tillverkarens kontroll.

Regeringens bedömning

Svensk rätt uppfyller redan direktivets krav när det gäller talerätt, skadeståndets bestämmande och avgränsningen mot andra ansvarssystem. Några lagändringar behövs därför inte.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning stämmer i sak överens med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning för flera av reglerna.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. När det gäller skada i data anser *Attunda tingsrätt* att det bör framgå av lagtexten att det är ekonomisk skada som är ersättningsgill och att en sådan utformning vore mer i linje med direktivet. Även *Lunds universitetet* menar att lagtexten bör förtydligas, men ifrågasätter lämpligheten i att begränsa ersättningsrätten till ren förmögenhetsskada och uttrycker att skadelidande bör kunna få kompensation för ideell skada när förlorade data inte går att återskapa. Universitetet efterfrågar även klargöranden när det gäller blandad användning av produkter. Även *Sveriges advokatsamfund* ser ett behov av klargöranden när det gäller ideella förluster på grund av skada i data. Samfundet bedömer vidare att det bör förtydligas hur gränsdragningen mellan sakskada och dataskada vid sammanfallande skador ska göras. Liknande synpunkter framförs av *Försäkringsjuridiska föreningen*.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Rätt till ersättning

Av direktivet framgår att medlemsstaterna ska säkerställa att varje fysisk person som lider skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (den skadelidande) har rätt till ersättning i enlighet med direktivet (artikel 5.1). I 1992 års lag anges att skadestånd betalas för personskada som en produkt har orsakat på grund av en säkerhetsbrist (1 § första stycket). En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagen. *Lagrådet* väcker i det sammanhanget frågan om det är produkten eller säkerhetsbristen som ska ha orsakat skadan. Som Lagrådet påpekar innebär regleringen i direktivet att rätten till skadestånd förutsätter att det finns ett orsakssamband mellan skadan och en säkerhetsbrist i produkten (se t.ex. artikel 10.1 och 10.3). Enligt regeringens mening ger utformningen av 1992 års lag uttryck för den grundregeln. Även med beaktande av detta bör bestämmelsen utformas enligt Lagrådets förslag. Som Lagrådet anför bör bestämmelsen placeras i en egen paragraf.

Ett mer omfattande produktansvar

Produktansvarets omfattning, alltså vad en skadelidande har rätt till ersättning för, regleras i artikel 6 i direktivet. Skadestånd betalas för dödsfall eller personskada, inbegripet medicinskt erkänd skada på psykisk hälsa (artikel 6.1 a). Skadestånd betalas även för sakskada, med undantag för skador på egendom som användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål (artikel 6.1 b). Skador på den skadegörande produkten ersätts inte. Inte heller ersätts skador på en produkt som skadats av en integrerad eller sammankopplad komponent, om integreringen eller sammankopplingen gjorts av tillverkaren eller stått under tillverkarens kontroll, jfr avsnitt 6.5.1. Slutligen omfattar produktansvaret förlust eller förvanskning av data som

inte användes för yrkesmässiga ändamål (artikel 6.1 c). Rätten till ersättning omfattar alla ekonomiska förluster till följd av skadan. Ersättningen ska även omfatta ideella förluster, i den mån de kan ersättas enligt nationell rätt (artikel 6.2). Det överlämnas till medlemsstaterna att bestämma hur reglerna för beräkning av skadeståndet bör utformas (se skäl 23). Vidare anges att regleringen inte påverkar nationell rätt om ersättning för skada enligt andra ansvarsordningar (artikel 6.3).

Produktansvaret enligt 1992 års lag omfattar personskada och sakskada (1 §). Innebörden av uttrycken personskada och sakskada i 1992 års lag är densamma som i skadeståndslagen (jfr rättsfallen NJA 1996 s. 68 och NJA 2023 s. 916). Ansvaret för sakskada begränsas till saker som till sin typ vanligen är avsedda för enskilda ändamål och vid tidpunkten för skadan huvudsakligen användes för sådant ändamål. 1992 års lag innehåller inte några regler om skadeståndets bestämmande, med undantag för att det av 9 § framgår att ett belopp om 3 500 kr ska avräknas när ersättningen för sakskada bestäms. Skadeståndet för person- och sakskador bestäms i övrigt med tillämpning av 5 kap. skadeståndslagen.

Produktansvarets omfattning enligt direktivet är vidare än enligt 1992 års lag. Det handlar dels om att ersättning för sakskada ska kunna betalas i fler fall av blandad användning av produkter, dels om att ekonomiska förluster på grund av förlust eller förvanskning av data ska kunna ersättas, även utan samband med en sakskada. Hur ansvaret ska uttryckas i den nya lagen liksom vad som ska gälla i fråga om förhållandet till andra ansvarssystem övervägs i det följande.

Personskada och sakskada

Personskadebegreppet preciseras inte närmare i skadeståndslagen. Innebörden av det har dock berörts vid ett antal tillfällen i förarbetena (se t.ex. prop. 1972:5 s. 576, prop. 1975:12 s. 20 och prop. 2000/01:68 s. 17–18, se även rättsfallet NJA 2023 s. 916). Uttrycket personskada innefattar enligt svensk rätt såväl kroppsliga och psykiska defekttillstånd som dödsfall. Regleringen om ersättning för personskada i 1992 års lag svarar fullt ut mot det nya direktivet (jfr artikel 6.1 a). Som utredningen föreslår är det därmed tillräckligt att det i den nya lagen föreskrivs att skadestånd betalas för personskada.

Som redovisas under föregående rubrik är ansvaret avseende sakskada vidare enligt direktivet jämfört med 1992 års lag. Anledningen till utvidgningen är att egendom i allt större utsträckning används både för privata och yrkesmässiga ändamål (skäl 25). *Sveriges advokatsamfund* och *Lunds universitet* anser att det bör klargöras vad som ska gälla vid sådan s.k. blandad användning av produkter. Det följer av direktivet att syftet är att all egendom som ägs av en fysisk person bör ersättas och att däri ingår produkter som används för både privata och yrkesmässiga ändamål. Det kan t.ex. handla om datorer, telefoner och fordon. Vid gränsdragningsproblem – exempelvis om den privata användningen framstår närmast som ett undantagsfall – får det göras en helhetsbedömning utifrån omständigheterna i det enskilda fallet, med beaktande av direktivets syfte att göra ersättning tillgänglig endast för fysiska personer med målet att skydda just fysiska personer (se skäl 22 och 25, jfr även prop. 1990/91:197 s. 89).

Liksom enligt 1992 års lag bör skadeståndsansvaret enligt den nya lagen inte omfatta skador på den skadegörande produkten (artikel 6.1 b i). I enlighet med vad direktivet föreskriver bör inte heller skador som orsakats på en produkt av en integrerad eller sammankopplad komponent omfattas, om integrationen eller sammankopplingen gjorts av tillverkaren eller stått under tillverkarens kontroll (artikel 6.1 b ii). Bestämmelsen tar sikte på situationen när en skada beror på en säkerhetsbrist i en av produktens komponenter och förhållandena är sådana att tillverkaren av den produkt som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med ansvarar för komponenten i fråga (se avsnitt 6.5.1 om tillverkaransvaret).

När det gäller bestämning av skadeståndet som utgörs av person- eller sakskada bör, liksom enligt 1992 års lag, bestämmelserna i 5 kap. skadeståndslagen tillämpas. Som utredningen konstaterar säkerställs därigenom att den ersättning som kan utgå för produktansvaret motsvarar vad som i övrigt gäller enligt svensk rätt, exempelvis när det gäller utrymmet att ersätta ideella förluster (jfr artikel 6.2). Någon särskild bestämmelse som klargör att 5 kap. skadeståndslagen ska tillämpas behövs inte i den nya lagen. Som en följd av att det nya direktivet, till skillnad mot 1985 års direktiv, inte innehåller någon bestämmelse om avdrag för en självrisk för sakskador bör bestämmelsen i 9 § i 1992 års lag inte föras över till den nya lagen.

Förlust eller förvanskning av data

Reglerna om rätt till ersättning för förlust eller förvanskning av data har införts i direktivet med hänsyn till den ökade betydelsen och det växande värdet av immateriella tillgångar (skäl 20). Rätten till ersättning för sådan skada är begränsad till att endast avse data som inte användes för yrkesmässiga ändamål, eller med andra ord uteslutande för personliga ändamål. Syftet med denna begränsning är att minska risken för ett alltför stort antal rättstvister (se skäl 22). *Sveriges advokatsamfund* och *Lunds universitet* uppmärksammar att avgränsningen kan vara utmanande att göra i praktiken och universitetet lyfter exemplet data som används för studier. Om studierna inte sker inom ramen för en anställning eller annars har mer direkt koppling till en näringsverksamhet, bör det dock ofta kunna handla om användning för personliga ändamål. När data förvaras på enheter som används blandat bör t.ex. datafilernas karaktär och sammanhang samt den enskildes verksamhet ofta kunna vara vägledande för om det handlar om användning för yrkesmässiga eller personliga ändamål. Frågan får avgöras i rättstillämpningen.

Flera remissinstanser, bl.a. de nyss nämnda, efterfrågar klargöranden om vad rätten till ersättning omfattar när det gäller förlust eller förvanskning av data och hur gränsdragningen mot sakskada ska göras vid sammanfallande skador. Enligt direktivet omfattar rätten till ersättning ekonomiska förluster till följd av någon av de angivna skadetyperna. Om data går förlorad till följd av en sakskada, exempelvis en brand i en extern hårddisk, bestäms ersättningen i enlighet med vad som i skadeståndslagen gäller beträffande sakskada (se 5 kap. 7 §). Som *Försäkringsjuridiska föreningen* är inne på blir förlusten eller förvanskningen av data då att betrakta som en följdskada av sakskadan, i detta fall den förstörda hårddisken. Direktivet kräver emellertid att ekonomiska förluster på grund av förlust eller förvanskning av data ersätts även när skadan uppstår utan samband med att någon lider person- eller sakskada (se artikel 6.2). Direktivets bestämmelser svarar då mot

definitionen av ren förmögenhetsskada i svensk rätt (jfr 1 kap. 2 § skadeståndslagen). Regleringen i den nya lagen bör utformas mot den bakgrunden.

Lunds universitet anser att det är oklart om ersättning kan utgå för nedlagd tid för insamling av den data som förlorats och vilka kostnader vid ett återskapande som kan anses rimliga att ersätta. Som universitetet lyfter kan en konsuments tid emellanåt värderas i pengar. Det handlar i allmänhet om att ersättning för förlorad tid har ansetts kunna utgå när det förelegat ett kontraktsförhållande mellan den skadeståndsansvarige och den skadelidande, något som det inte är fråga om vid ansvar enligt produktansvarslagen. Någon rätt till ersättning för ideell skada i en situation som den nu aktuella finns inte i svensk rätt. Att utvidga ersättningsansvaret till att omfatta förluster av ideell karaktär, som universitetet efterfrågar, skulle innebära att genomförandet av direktivet går längre än vad som krävs, något det inte finns skäl för.

Attunda tingsrätt och *Lunds universitet* föreslår att det ska tydliggöras i lagen att ersättningsansvaret för förlust eller förvanskning av data, när det inte är fråga om en följdskada till en sakskada, motsvarar det som i direktivet benämns ekonomisk skada. Regeringen delar bedömningen att det bör tydliggöras vilken typ av skada det är fråga om, men anser att det i svensk rätt etablerade uttrycket ren förmögenhetsskada bör användas, eftersom det tydliggör vilka regler om skadeståndets bestämmande som blir tillämpliga.

Talerätt

Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att ett krav på skadestånd enligt direktivet kan framställas av en person som enligt lag eller genom avtal har efterträtt eller övertagit den skadelidandes rätt, eller som agerar för en eller flera skadelidandes räkning (artikel 5.2).

Enligt svensk rätt får penningfodringar, däribland skadestånd, som huvudregel överlåtas genom avtal (jfr rättsfallen NJA 1993 s. 222 och NJA 2017 s. 343). Vidare finns lagregler om att en försäkringsgivare som har betalat ersättning för en skada som omfattas av produktansvaret inträder i den skadelidandes rätt till skadestånd, se t.ex. 7 kap. 9 § försäkringsavtalslagen (2005:104), 20 § patientskadelagen (1996:799) och 20 § trafikskadelagen (1975:1410). Relevanta bestämmelser finns även i 11 och 12 kap. rättegångsbalken och i lagen (2002:599) om grupprättegång och lagen (2023:730) om grupptalan till skydd för konsumenters kollektiva intressen. Det saknas behov av ytterligare åtgärder för att genomföra direktivet.

6.4 Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist

6.4.1 Utgångspunkter och bedömningskriterier

Regeringens förslag

En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Vid bedömningen av om en sådan säkerhetsbrist finns ska alla omständigheter beaktas, däribland produktens förenlighet med lag eller annan författning om produktsäkerhet. I lagen ska ett antal bedömningskriterier som motsvarar direktivet anges särskilt.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning när det gäller vissa bedömningskriterier.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Elektronikbranschen*, *American Chamber of Commerce in Sweden*, *Swedish Medtech* och *European Justice Forum* framhåller på olika sätt att betydelsen av att en produkt motsvarar kraven i harmoniserad produktlagstiftning och standarder bör inta en mer framskjuten plats i bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist. *Konsumentverket* påpekar att produktstandarder kan vara ofullständiga eller eftersläpande i förhållande till den tekniska utvecklingen och att det bör undvikas att dessa får en normerande verkan som inte motsvarar den faktiska säkerhetsnivån. Konsumentverket anser vidare att lagförslaget bör ha med återkallelser som en uttrycklig bedömningsgrund och att det redan av lagtexten bör framgå att en säkerhetsbrist även omfattar förutsebar felanvändning. *Post- och telestyrelsen* anser att det i det fortsatta arbetet behöver framgå att cybersäkerhetsaspekter ingår i bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist.

Skälen för regeringens förslag

Utgångspunkter för säkerhetsbedömningen

Enligt direktivet ska en produkt anses ha en säkerhetsbrist om den inte ger den säkerhet som en person har rätt att förvänta sig eller som krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt (artikel 7.1). Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska grunda sig på en objektiv analys av den säkerhet som allmänheten har rätt att förvänta sig, och inte hänvisa till den säkerhet som en viss person har rätt att förvänta sig (se skäl 30).

Enligt 1992 års lag har en produkt en säkerhetsbrist om den inte är så säker som skäligen kan förväntas (3 §). Säkerheten ska bedömas med hänsyn till hur produkten kunnat förutses bli använd och hur den har marknadsförts samt med hänsyn till bruksanvisningar, tidpunkten då produkten satts i omlopp och övriga omständigheter.

Direktivets bestämmelser om säkerhetsbedömningen är mer detaljerade än motsvarande bestämmelser i 1992 års lag, men de vilar på samma grundläggande principer. Utredningen anser att det knappast finns någon betydelseskillnad mellan de olika lydelser som används i artikel 7.1 i direktivet respektive första meningen i 3 § i 1992 års lag. Regeringen delar den uppfattningen. Som *Swedish Medtech* framhåller är det angeläget att undvika en tolkning som innebär att säkerheten ska bedömas med hänsyn till en specifik användares förväntningar. Formuleringen i 1992 års lag uttrycker på ett tydligare sätt att det handlar om en objektiv bedömning av den förväntade säkerheten hos en produkt. Som utredningen föreslår bör bestämmelsen i den nya lagen därför utformas i nära anslutning till lydelsen i den gamla lagen. Ordet skäligen kan dock upplevas som gammalmodigt och bör därför bytas ut mot rimligen. Inledningen i bestämmelsen bör i övrigt formuleras i enlighet med *Lagrådets* synpunkter.

Några remissinstanser, bl.a. Swedish Medtech och *Elektronikbranschen*, har gett uttryck för att den nya lagens lydelse bör ligga närmare direktivet på så sätt att betydelsen av en produkts förenlighet med produktsäkerhetsregelverket ges en mer framskjuten plats i lagen. Regeringen instämmer i att en produkts förenlighet med säkerhetsföreskrifter spelar en viktig roll vid säkerhetsbedömningen. Att en produkt som tillhandahålls på marknaden är förenlig med gällande produktsäkerhetsregler får anses utgöra en utgångspunkt för vad en person kan förvänta sig i produktsäkerhetshänseende (jfr prop. 1990/91:197 s. 100). Säkerhetsbedömningens anknytning till regelverket om produktsäkerhet framgår dock tydligt genom de bedömningskriterier som den nya lagen föreslås innehålla (se följande avsnitt). En sådan utformning, i linje med utredningens förslag, svarar också tydligare mot direktivets krav på att alla omständigheter ska beaktas vid bedömningen av en produkts säkerhetsbrister (artikel 7.2). Den föreslagna utformningen ligger i linje med direktivets regel om att en produkt ska anses ha en säkerhetsbrist först om den inte uppfyller gällande produktsäkerhetsregler som har ett visst syfte (artikel 10.2 b).

Som *Konsumentverket* påpekar kan standarder vara ofullständiga eller eftersläpande i förhållande till den tekniska utvecklingen. I den mån produktsäkerhetskraven är lägre än vad som kan förväntas är det något som får beaktas i ljuset av övriga omständigheter. Det finns alltså inte något som hindrar att en produkt kan anses ha en säkerhetsbrist trots att den uppfyller relevanta produktsäkerhetskrav. Regeringen återkommer till det närmare sambandet mellan produktansvar och produktsäkerhet i författningskommentaren.

Bedömningskriterierna ska anges i en lista

I direktivet anges att alla omständigheter ska beaktas vid bedömningen av en produkts säkerhet (artikel 7.2). Artikeln räknar särskilt upp nio bedömningskriterier som ska beaktas (se artikel 7.2 a–i). Som utredningen konstaterar framstår den lagtekniska lösningen i direktivet – att ange bedömningskriterierna i en punktlista – som lämplig att använda även i lagen. Den närmare utformningen av punktlistan i lagen övervägs i det följande, med undantag för bestämmelsen som reglerar vilken tidpunkt som är relevant för säkerhetsbedömningen (artikel 7.2 e), vilken behandlas separat i avsnitt 6.4.2.

Vissa punkter från direktivet bör lyftas in i lagen närmast oförändrade. Det handlar inledningsvis om rimligen förutsebar användning av produkten (artikel 7.2 b). Den bestämmelsen har sin motsvarighet i 1992 års lag. Uttrycket förutsebar användning innefattar rimligen förutsebar felaktig användning (se skäl 31 i direktivet, jfr prop. 1990/91:197 s. 99–100). Det finns inte skäl att, som *Konsumentverket* efterfrågar, uttryckligen ange det i lagtexten.

Vidare bör det beaktas vid säkerhetsbedömningen dels hur produktens förmåga att fortsätta lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk påverkar produkten (artikel 7.2 c), dels förutsebar påverkan från andra produkter som kan tänkas sammankopplas eller användas tillsammans med produkten på något annat sätt (artikel 7.2 d). Genom att nämnda bestämmelser lyfts in i den nya lagen återspeglar lagen produktanvändarnas berättigade förväntningar på att en produkts programvara är utformad på ett sådant sätt att farliga produktbeteenden förebyggs samt beaktar den ökade förekomsten av sammankopplade produkter (skäl 32). Säkerheten bör dessutom bedömas med hänsyn till de specifika behoven hos den grupp av användare som produkten är avsedd för och till produktens förmåga att uppfylla sitt syfte, om syftet är att förhindra skada (artikel 7.2 h och i).

Beträffande övriga bedömningskriterier görs följande överväganden. Produktens presentation och egenskaper, inbegripet dess märkning, utformning, tekniska egenskaper, sammansättning och förpackning samt anvisningar för dess montering, installation, användning och underhåll ska beaktas vid säkerhetsbedömningen (artikel 7.2 a). Detsamma gäller relevanta produktsäkerhetskrav, inbegripet cybersäkerhetskrav av betydelse för säkerheten (artikel 7.2 f). Bestämmelserna i dessa två punkter är detaljerade och överlappar till viss del varandra; exempelvis är en produkts utformning typiskt sett avgörande för om den överensstämmer med gällande produktsäkerhetskrav. I linje med vad utredningen föreslår bör dessa bestämmelser ges en enklare och tydligare utformning i lagen. När det gäller produktens presentation, egenskaper och anvisningar (artikel 7.2 a) framstår det som lämpligt att jämte egenskaper genomföra kriterierna om produktens presentation och anvisningar genom att i den nya lagen använda de motsvarande begreppen marknadsföring och bruksanvisning som är väletablerade genom 1992 års lag. Det innebär att produktens marknadsföring, egenskaper och dess bruksanvisningar är av betydelse för säkerhetsbedömningen. Vad som närmare avses med produktens egenskaper kan lämpligen förtydligas i författningskommentaren.

När det gäller relevanta produktsäkerhetskrav, inbegripet cybersäkerhetskrav, bedömer regeringen att det kriteriet bör tas om hand genom en bestämmelse i den nya lagen som anger att produktens överensstämmande med lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet ska beaktas vid säkerhetsbedömningen. Genom den föreslagna utformningen genomför bestämmelsen regleringen om förenlighet med lag och unionsrättsliga föreskrifter och fångar även upp standarder och branschföreskrifter. I sammanhanget kan noteras att det nära sambandet mellan produktsäkerhetsregler och regler om skadeståndsansvar för bristande efterlevnad tydliggörs ytterligare genom de bevisregler som föreslås (se avsnitt 6.6.2). Den föreslagna utformningen innefattar även relevanta cybersäkerhetskrav. De synpunkter som *Post- och Telestyrelsen* lyfter angå-

ende förtydliganden i det avseendet tillgodoses genom klargöranden i författningskommentaren.

När det gäller genomförandet av bestämmelsen angående betydelsen av återkallelser (artikel 7.2 g), gör regeringen följande överväganden. Återkallelser och andra ingripanden har ett nära samband med frågan om huruvida en produkt överensstämmer med relevanta produktsäkerhetskrav. Det handlar dock om att en åtgärd faktiskt vidtagits med stöd av regelverket snarare än förenligheten med regelverket i sig. Som *Konsumentverket* förordar bör bedömningskriteriet avseende återkallelser anges uttryckligen i lagen. Som framgår av direktivet bör sådana ingripanden inte i sig ge upphov till en presumtion om säkerhetsbrister (skäl 34).

Som redovisats är den föreslagna uppräkningen av bedömningskriterier i den nya lagen – liksom i direktivet – inte uttömmande (jfr första ledet i artikel 7.2). I stället för den lagtekniska lösning som har valts i direktivet bör det i en sista punkt i bestämmelsen i den nya lagen anges att även övriga omständigheter ska beaktas. På så sätt ansluter den nya lagens systematik till annan svensk lagstiftning.

I direktivet anges vidare att en produkt inte ska anses ha säkerhetsbrister enbart av det skälet att en bättre produkt, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av en produkt, redan har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, eller att detta senare sker (artikel 7.3). Det är tillräckligt att detta förtydligande framgår av författningskommentaren.

6.4.2 Relevant tidpunkt för säkerhetsbedömningen

Regeringens förslag

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med hänsyn till de förhållanden som rådde när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Konsumentverket* anser att produktsäkerhetsbedömningen inte kan begränsas till de förhållanden som rådde vid tidpunkten för utsläppandet eller till vad standarden omfattade. Myndigheten efterfrågar också förtydliganden av när och hur ansvar för uppdateringar och uppgraderingar av programvara ska upphöra och menar att avsaknaden av tydliga kriterier riskerar att skapa incitament för tillverkare att utforma produkter utan uppdateringsmöjligheter eller avsiktligt inaktivera existerande gränssnitt för att undgå ansvar.

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska enligt direktivet göras med hänsyn till de förhållanden som rådde vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk (artikel 7.2 e). Motsvarande reglering finns i 1992 års lag (3 §). Regleringen bygger på uppfattningen att tillverkaren kan kontrollera produkten fram till dess att den släpps ut på marknaden. Den tekniska utvecklingen har dock medfört att tillverkare i många fall har möjlighet att kontrollera produkter även efter att de släppts ut på marknaden. I det nya direktivet har därför tidpunkten för säkerhetsbedömningen utsträckts i vissa situationer. När tillverkaren anses behålla kontrollen över produkten efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist göras med hänsyn till den tidpunkt då produkten lämnade tillverkarens kontroll.

Tillverkarens kontroll över en produkt ska enligt direktivet anses kvarstå efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk om tillverkaren efter den tidpunkten antingen ändrar produkten eller har kvar möjligheten att tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara. Det är tillräckligt att tillverkaren tillåter eller samtycker till att en ändring görs av någon annan eller att någon annan har möjlighet att tillhanda uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara för att han eller hon ska anses behålla kontrollen över produkten (definitionen av tillverkarens kontroll behandlas i avsnitt 6.2). I de nu angivna fallen ska alltså säkerhetsbedömningen göras med hänsyn till de förhållanden som rådde när tillverkarens kontroll upphörde, i stället för när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. Som *Lagrådet* föreslår bör tidpunkten beskrivas som den tidpunkt då tillverkaren sist hade kontroll. Vidare får bestämmelsen i direktivet uppfattas så att i det fallet att skadan inträffar under den tid som en produkt alltjämt står under tillverkarens kontroll, den skadelidande inte ska behöva vänta till dess att kontrollen upphört. Det bör alltså tydliggöras att det i så fall är tidpunkten för skadan som säkerhetsbedömningen som ska göras utifrån.

De utvecklade reglerna om relevant tidpunkt för bedömningen innebär ett i tid utsträckt ansvar i förhållande till 1992 års lag. Ansvaret enligt lagen för skador som orsakas av produkter med säkerhetsbrister upphör ytterst enligt de regler om preskription som nu föreslås (se avsnitt 6.9).

Konsumentverket befarar att tillverkare kommer att begränsa sina egna möjligheter till uppdateringar i syfte att undgå ansvar enligt direktivet, vilket förstås inte kan uteslutas. Det kan ur ett mer allmänt perspektiv ifrågasättas om en produkt utan relevanta uppdateringsmöjligheter skulle anses attraktiv för tillverkaren ur såväl säkerhets- som konkurrenssynpunkt. Om sådana begränsningar leder till att produkten har en riskexponering som anses utgöra en säkerhetsbrist, är tillverkaren dock fortfarande ansvarig för skador som säkerhetsbristen orsakar.

Regeringen instämmer sammanfattningsvis med utredningen att bestämmelser som fullt ut motsvarar artikel 7.2 e i direktivet bör lyftas in i lagen.

6.5 Produktansvariga

6.5.1 Grundläggande ansvar

Regeringens förslag

Skadeståndsansvariga enligt den nya lagen ska vara
1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. tillverkaren av en komponent som har integrerats i eller sammankopplats med produkten under komponenttillverkarens kontroll, om säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten,
3. om tillverkaren är etablerad utanför EES
– en importör av produkten eller komponenten, och
– tillverkarens representant, och
4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

Tillverkaren av en produkt ska ansvara för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning när det gäller ansvaret för komponenter.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Konsumentverket* anser att en ordning där tillverkare undviker tillverkaransvar för tredjepartskomponenter innebär en risk att kritiska funktioner läggs på externa leverantörer eller att tillverkningskedjan delas upp på ett sätt som försvårar ansvarsutkrävande.

Skälen för regeringens förslag

Tillverkaren är den primärt ansvariga aktören

Enligt direktivet är tillverkaren ansvarig för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i hans eller hennes produkt (artikel 8.1 första stycket a). Att produktansvaret i första hand ligger på tillverkaren innebär att ansvaret placeras på den som har störst möjlighet att kontrollera att en produkt är säker och dessutom kan täcka ansvaret genom försäkring. Bestämmelsen i direktivet motsvarar vad som gäller enligt 1992 års lag (6 § första stycket 1).

Som konstateras i avsnitt 6.2 bedöms direktivet inte innebära någon ändring i sak avseende vem som är skadeståndsansvarig i egenskap av tillverkare. Bestämmelserna om tillverkarens skadeståndsansvar i 1992 års lag bör föras över till den nya lagen.

Eftersom en särskild definition av uttrycket tillverkare föreslås tas in i den nya lagen behöver det av bestämmelsen om ansvarssubjekt endast framgå att tillverkaren är skadeståndsansvarig. Bestämmelsen i 1992 års lag om att även den som har marknadsfört en produkt som sin är produktansvarig (6 § första stycket 4) behöver alltså inte lyftas in i den nya lagen, eftersom en sådan näringsidkare omfattas av den föreslagna definitionen av tillverkare i den nya lagen.

Reglerna om komponentansvar anpassas till den tekniska utvecklingen

Direktivet föreskriver att om en skada har uppstått till följd av en säkerhetsbrist i en komponent gäller som utgångspunkt att både tillverkaren av komponenten (komponenttillverkaren) och tillverkaren av produkten som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med (produkttillverkaren) är skadeståndsansvariga (artikel 8.1, jfr skäl 36 och 53 i direktivet). Denna huvudregel motsvarar bestämmelsen i 1992 års lag där det anges att om en skada har uppstått till följd av en säkerhetsbrist hos en produkt som utgör en beståndsdel i en annan produkt, ska båda produkterna anses ha orsakat skadan (2 § andra stycket). Regleringen bygger på det faktum att fler än en tillverkare ofta är inblandade vid framställningen av en produkt, och uppfattningen att båda dessa i så fall bör vara solidariskt ansvariga för skador som produkten orsakar (jfr 6 kap. 4 § skadeståndslagen). Regeln bidrar till att en skadelidande inte går miste om rätten till skadestånd endast på grund av att produktionsförhållandena i det moderna samhället ibland gör det svårt att ta reda på vilken specifik tillverkare som är ytterst ansvarig för en skada (jfr prop. 1990/91:197 s. 45 och 57).

I tekniskt avancerade produkter är det möjligt för komponenttillverkaren att göra ändringar i komponenter även efter det att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk. Det kan exempelvis handla om en programvaruuppdatering av styrsystem i ett fordon. Sådana ändringar kan ske utan fordonstillverkarens godkännande eller vetskap. Det förekommer även att programvarukomponenter släpps ut på marknaden som fristående produkter av någon annan än produkttillverkaren, exempelvis applikationer till mobiltelefoner. I direktivet har av det skälet produkttillverkarens strikta skadeståndsansvar begränsats till situationer där han eller hon haft kontroll över den skadegörande komponenten (se artikel 8.1 första stycket b och andra stycket i det nya direktivet). En komponent anses stå under produkttillverkarens kontroll om den har integrerats i eller sammankopplats med produkten av produkttillverkaren eller annars under dennes kontroll (jfr avsnitt 6.2 om definitionen av uttrycket tillverkarens kontroll). Det är tillräckligt att produkttillverkaren tillåter eller samtycker till att en tredje man integrerar, sammankopplar eller tillhandahåller komponenten för att den ska anses stå under produkttillverkarens kontroll. Ett exempel på en sådan situation är om tillverkaren av en smart hushållsapparat samtycker till att en tredje man tillhandahåller programvaruuppdateringar för apparaten. Ett annat exempel är om en tillverkare presenterar en tillhörande tjänst som en del av sin produkt trots att den tillhandahålls av en tredje man (se artiklarna 4.5 och 8.1, jfr skäl 17 och 18 i direktivet).

Om en komponent har integrerats i en produkt, eller sammankopplats med densamma, utanför produkttillverkarens kontroll och produkttill-

verkaren inte heller har tillhandahållit komponenten, innebär regleringen i direktivet att produkttillverkaren inte ansvarar för skadan som en säkerhetsbrist i komponenten orsakar. Att komponenttillverkaren i vissa fall ändå har ett ansvar följer av direktivets grundläggande regler om tillverkarens ansvar för säkerhetsbrister i hans eller hennes produkt. En förutsättning är dock att komponenten i fråga är att bedöma just som en produkt. En produkt som är integrerad i eller sammankopplad med annan lös eller fast egendom – och därmed utgör en komponent i en annan produkt – upphör nämligen inte att vara en produkt i egen rätt (se definitionen av uttrycket produkt, artikel 4.1). Uttrycket komponent innefattar dels fysiska och immateriella objekt som är integrerade i eller sammankopplade med en produkt, dels digitala tjänster som är integrerade i eller sammankopplade med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten, se avsnitt 6.2. Skadestånd för en skada som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en tillhörande tjänst, som alltså inte är att anse som en produkt i sig, kan följaktligen endast betalas om tjänsten i direktivets mening stod under kontroll av en produkttillverkare (artikel 8.1 andra stycket).

Reglerna om skadeståndsansvarets fördelning mellan olika tillverkare i de fall som en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en komponent är mer detaljerade i direktivet än i 1992 års lag. Den lagen innehåller inte heller någon motsvarande begränsning av produkttillverkarens ansvar som den i direktivet. Bestämmelser med motsvarande innebörd som de i det nya direktivet bör tas in i den nya lagen. *Konsumentverket* ser en risk att produkttillverkare försöker undgå ansvar genom att avstå eller begränsa sin kontroll över tredjemanstillverkade komponenter. Det förutsätter dock att tillverkaren avstår från att ha fortsatt kontroll över sin produkt efter att den släppts ut på marknaden, t.ex. när det gäller uppdateringar av en styrningsenhet till ett s.k. smart kylskåp. Eftersom produktansvaret inte kan avtalas bort handlar det om en objektiv bedömning av om tillverkaren har avhänt sig kontrollen eller inte. Om tillverkaren anses ha avhänt sig kontrollen kan i stället bristen på uppdateringar anses innebära en säkerhetsbrist i produkt, som tillverkaren ansvarar för.

Skadeståndsansvarets omfattning när en skada orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent behandlas i avsnitt 6.5.1.

Ansvaret för en importör är detsamma som enligt 1992 års lag

Enligt direktivet är den som har importerat produkten till unionen ansvarig vid sidan av tillverkaren, om tillverkaren är etablerad utanför unionen (artikel 8.1 första stycket c i). Uttrycket importör definieras i artikel 4.12 (se vidare avsnitt 6.2).

Enligt 1992 års lag är skadeståndsansvarig den som har importerat produkten till EES för att sätta den i omlopp där (6 § första stycket 2). Regeringen instämmer i utredningens bedömning att bestämmelsen om importörens ansvar i 1992 års lag svarar fullt ut mot regleringen i direktivet. Även denna bestämmelse bör därför överföras till den nya lagen, men liksom i den föreslagna lagen i övrigt avse EES.

Tillverkarens representant ansvarar vid sidan av en tillverkare utanför EES

En tillverkare som är etablerad utanför EES har möjlighet, och i vissa fall en skyldighet, att lämna ett uppdrag åt en representant som är etablerad inom samarbetsområdet att företräda tillverkaren i frågor kopplade till det unionsrättsliga regelverket om marknadskontroll och produktsäkerhet. Det kan t.ex. handla om anbringande av en s.k. CE-märkning i tillverkarens namn enligt artikel 30.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93. En nyhet i direktivet är att en sådan tillverkarens representant är ansvarig för produktskador vid sidan av tillverkaren, om tillverkaren är etablerad i ett tredjeland (artikel 8.1 första stycket c ii). Syftet med bestämmelsen är detsamma som med bestämmelsen om importörens produktansvar, dvs. att säkerställa att det finns en skadeståndsansvarig i EES som en skadelidande kan rikta sitt anspråk mot. 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Reglerna i direktivet om skadeståndsansvaret för tillverkarens representant bör lyftas in i den nya lagen. Uttrycket tillverkarens representant föreslås definieras i lagen enligt vad som redovisas i avsnitt 6.2.

Leverantör av distributionstjänster

De nya globala leveranskedjorna omfattar ibland ekonomiska aktörer som inte passar in i definitionen av de traditionella aktörerna på den inre marknaden. Detta gäller särskilt leverantörer av distributionstjänster. Sådana leverantörer utför till stor del samma uppgifter som en importör, men motsvarar inte alltid den traditionella definitionen av uttrycket. Eftersom leverantörer av distributionstjänster underlättar och möjliggör tillträdet till unionsmarknaden för produkter från tredjeländer spelar dessa aktörer en allt större roll på marknaden (se skäl 37).

Enligt direktivet är varje leverantör av distributionstjänster ansvarig för en produktskada, om produktens tillverkare är etablerad utanför unionen och det inte finns någon importör eller representant för tillverkaren etablerad inom unionen (artikel 8.1 första stycket c iii). 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Reglerna i direktivet om skadeståndsansvaret för leverantörer av distributionstjänster bör lyftas in i den nya lagen, men liksom den föreslagna lagen i övrigt avse EES.

6.5.2 Ansvar för anonyma produkter

Regeringens förslag

Om någon tillverkare, importör, representant för tillverkaren eller leverantör av distributionstjänster som är skadeståndsansvarig inte kan identifieras eller om den ansvariga är etablerad utanför EES, ska en distributör av produkten vara skadeståndsansvarig. Ett sådant ansvar ska dock inte gälla om distributören inom en månad från det att den skadelidande krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar denne om identiteten på

någon som är skadeståndsansvarig och är etablerad inom EES eller om identiteten på sin egen distributör.

Lagens regler om skadeståndsansvar för en distributör ska också gälla en leverantör av en onlineplattform, om plattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att med en näringsidkare ingå ett distansavtal som avser den skadegörande produkten. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om det av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören av plattformen endast förmedlar avtalet.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i huvudsak med regeringens. Utredningen föreslår att skadeståndsansvar för onlineplattformar ska gälla om onlineplattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att ingå distansavtal som avser den skadegörande produkten med någon som kan vara skadeståndsansvarig.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Svensk Handel* välkomnar utredningens ansats att tydliggöra ansvaret för onlineplattformar med hänvisning till att denna relativt nya förekomst är komplex, men efterfrågar mer klarhet bl.a. beträffande hänvisningsmöjligheterna till tidigare distributionsled och vilka krav som detta medför i praktiken när det kommer till produktansvaret. Svensk Handel menar att utgångspunkten är att bedömningen av ansvaret för leverantörer av onlineplattformar bör baseras på ett helhetsintryck av denna. Även *Elektronikbranschen* välkomnar ambitionen att utsträcka ansvaret till leverantörer av onlineplattformar, men ifrågasätter i vilken utsträckning regleringen kommer att ge reell hjälp för konsumenter och anser att det av konkurrensskäl är av största vikt att alla regler gäller för alla aktörer och att den frågan följs upp. *Svenskt Näringsliv* lyfter att de nya aktörerna kommer att behöva information om sitt utökade ansvar och det är viktigt att säkerställa koherens med exempelvis EU-regler om digitala tjänster. *Småföretagarnas Riksförbund* anser beträffande hänvisningen till tidigare distributionsled att fristen på en månad bör räknas från när distributören har fått tillräckliga identifikationsuppgifter.

Skälen för regeringens förslag

Distributörer

Direktivet innehåller regler om skadeståndsansvar för anonyma produkter (artikel 8.3). Av regleringen framgår att om en skadeståndsansvarig näringsidkare i ett tidigare distributionsled inte kan identifieras, ska medlemsstaterna säkerställa att varje distributör av den skadegörande produkten är skadeståndsansvarig. Detsamma gäller om det i och för sig går att identifiera vem som är skadeståndsansvarig, men denne är etablerad utanför EU. En distributör kan befria sig från ansvaret genom att hänvisa den skadelidande till en skadeståndsansvarig eller en egen distributör. För att undgå skadeståndsansvar krävs att den som distributören hänvisar till

är etablerad i EU samt att hänvisningen sker inom en månad från det att distributören mottog en begäran om detta från den skadelidande.

Bestämmelserna om produktansvar för anonyma produkter har delvis en motsvarighet i 1992 års lag (7 §). I den lagen anges att om en produkt som är tillverkad i Sverige orsakar en skada och det inte av produkten framgår vem som är tillverkare, kan den skadelidande rikta sitt skadeståndskrav mot var och en som har tillhandahållit produkten. Om en leverantör anvisar produktens inhemska tillverkare eller sin egen leverantör, är leverantören inte längre skadeståndsansvarig. Den skadelidande får då i stället vända sig till den som leverantören har pekat ut. Om den skadegörande produkten inte är framställd i Sverige är var och en som har tillhandahållit en importerad produkt i en näringsverksamhet skyldig att ersätta skador som produkten orsakar, om det inte framgår av produkten vem som har importerat den. Den som har tillhandahållit den importerade produkten går fri från skadeståndsansvar om han eller hon underrättar den skadelidande om vem som har importerat produkten eller vem som har tillhandahållit produkten för leverantören. En anvisning av en annan skadeståndsansvarig aktör måste enligt regleringen ges inom en månad efter det att den skadelidande framställt krav på ersättning eller på annat sätt påkallat anvisningen. Bestämmelserna syftar till att säkerställa att en skadelidande kan göra gällande ersättningsanspråk, även om han eller hon saknar möjlighet att ta reda på vem som har tillverkat eller importerat produkten i fråga. Eftersom en leverantör saknar faktisk kontroll över en produkts säkerhet har en ordning som innebär att leverantören kan befria sig från ansvaret genom att utpeka någon skadeståndsansvarig i ett tidigare distributionsled ansetts innebära en rimlig fördelning av produktansvaret (se prop. 1990/91:197 s. 52 och 53).

I motsats till 1992 års lag görs det i direktivet inte någon skillnad mellan inhemska och importerade produkter. En distributör kan enligt direktivet således befria sig från skadeståndsansvaret genom att identifiera en utländsk tillverkare till en importerad produkt, under förutsättning att tillverkaren är etablerad i EU. Som nämnts gäller direktivets regler även situationen då en primärt skadeståndsansvarig som är etablerad utanför unionen kan identifieras, medan 1992 års lag endast reglerar situationen då det inte går att utreda vem som har tillverkat en inhemsk produkt eller vem som har importerat en produkt till Sverige. Kretsen skadeståndsansvariga som leverantören kan peka ut för att undgå skadeståndsansvar har även utvidgats i det nya direktivet.

Bestämmelserna i 7 § i 1992 års lag bör överföras till den nya lagen med de justeringar som krävs enligt artikel 8.3 i direktivet. När det gäller hänvisningsskyldigheten gäller den inom 1 månad från den skadelidandes krav på skadestånd eller begäran om information om vem som är skadeståndsansvarig. Som *Lagrådet* påpekar bör det framgå uttryckligen av lagtexten att distributören ansvarar tillsammans med övriga skadeståndsansvariga samt att informationen ska ha kommit fram till den skadelidande inom månadsfristen. På så sätt blir det också tydligare vad som krävs för att näringsidkaren ska ha uppfyllt sin hänvisningsskyldighet, något som *Småföretagarnas Riksförbund* efterfrågar.

Onlineplattformar spelar en viktig roll i den digitala ekonomin och omfattar ett brett spektrum av verksamheter. Uttrycket onlineplattform har i direktivet samma betydelse som i lagen (2024:954) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om digitala tjänster, som hänvisar till definitionen av uttrycket i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster), jfr artikel 4.16 i direktivet. Som onlineplattform räknas bl.a. internetbaserade marknadsplatser, sociala medier, prisjämförelsewebbplatser och sökmotorer. Gemensamt för alla onlineplattformar är att de utgör värdtjänster där en värdtjänsteleverantör på uppdrag av en tjänstemottagare lagrar och förmedlar information som tillhandahålls av tjänstemottagaren.

När leverantörer av onlineplattformar agerar såsom tillverkare, importörer, leverantörer av distributionstjänster eller distributörer av produkter omfattas de i första hand av det skadeståndsansvar som gäller för aktören i fråga. Med det nya direktivet införs regler om att en leverantör av en viss typ onlineplattform även i andra fall kan träffas av det strikta skadeståndsansvaret; direktivets regler om distributörers skadeståndsansvar (se föregående avsnitt) gäller också för en leverantör av en onlineplattform som gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal med näringsidkare (artikel 8.4). I direktivet hänvisas till villkor i EU:s förordning om digitala tjänster som måste vara uppfyllda för att en sådan leverantör ska omfattas av produktansvaret. Det handlar om den förordningens bestämmelser om ansvar för innehållet i förmedlad information. Enligt bestämmelserna är värdtjänstleverantörer under vissa förutsättningar inte ansvariga för den information som han eller hon har lagrat på tjänstemottagarens begäran (artikel 6.1). Undantagen gäller dock inte om onlineplattformen visar information eller möjliggör en transaktion på ett sätt så att en genomsnittlig konsument felaktigt tror att produkten tillhandahålls av onlineplattformen själv eller att näringsidkaren som tillhandahåller produkten agerar under onlineplattformens överinseende eller kontroll (artikel 6.3). Så kan vara fallet t.ex. om onlineplattformen marknadsför produkten i eget namn i stället för att använda namnet på den näringsidkare som kommer att tillhandahålla produkten eller om det felaktigt framstår som om onlineplattformen bestämmer priset på de varor som näringsidkaren erbjuder (se skäl 24). Om förutsättningarna enligt artikel 6.3 är uppfyllda, omfattas leverantören av onlineplattformen enligt produktansvarsdirektivet av samma strikta skadeståndsansvar som åvilar en distributör. Regleringen innebär en minskad risk för att en skadelidande går miste om rätten till skadestånd på den grunden att en primärt skadeståndsansvarig inte kan identifieras. Hur bedömningen av onlineplattformars ansvar närmare ska göras, vilken fråga *Svensk Handel* och *Svenskt Näringsliv* har lyft, blir en sak för rättstillämpningen att avgöra.

Leverantören av onlineplattformen kan på samma sätt som en distributör befria sig från skadeståndsansvaret genom att hänvisa den skadelidande till en skadeståndsansvarig eller en egen distributör. För att undgå skadeståndsansvar krävs att den som distributören hänvisar till är etablerad i EU

samt att hänvisningen sker inom en månad från det att distributören mottog en begäran om detta från den skadelidande.

I 1992 års lag finns inte några regler som motsvarar direktivets regler om leverantörer av en onlineplattform. Bestämmelser med direktivets innebörd bör föras in i den nya lagen. Den lagtekniska lösning som har valts i direktivet framstår dock som otymplig. Som utredningen föreslår bör det, i stället för en hänvisning till bestämmelserna i EU:s förordning om digitala tjänster, i den nya lagen anges vilka leverantörer av onlineplattformar som i de bestämmelserna anges omfattas av skadeståndsansvaret.

6.5.3 Ansvaret för väsentligen ändrade produkter

Regeringens förslag

Om en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt som väsentligen har ändrats utanför tillverkarens kontroll och som därefter tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk, ska den som har gjort ändringen vara skadeståndsansvarig.

En ändring ska anses vara väsentlig om det följer av lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet. Saknas det sådana föreskrifter som gäller för produkten ska ändringen anses vara väsentlig om den förändrar produktens prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunnat förutses vid den riskbedömning som gjordes vid tillverkningen av den ursprungliga produkten, och som medför att riskens art förändras, en ny risk uppstår eller risknivån höjs.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning för flera av reglerna.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Kommerskollegium* anser att det är positivt att ansvaret tydliggörs för produkter som renoveras, uppgraderas eller på annat sätt ändras väsentligt innan de åter släpps ut på marknaden. *Avfall Sverige* efterfrågar ett undantag som innebär att förberedelse för återanvändning av avfall enligt 15 kap. 6 § miljöbalken är att anse som ”reparationer eller annan verksamhet”. *Småföretagarnas Riksförbund* vill se en tydlig avgränsning för åtgärder inom rekonditionering och reparation och efterfrågar en branschspecifik vägledning samt förtydliganden och kompletteringar gällande förslagens effekter på återbruksmarknaden. *Elektronikbranschen* tillstyrker att lagtexten hålls direktivnära och påpekar att en svensk särdefinition av begreppet väsentlig ändring riskerar att leda till överimplementering av direktivet och till olika ansvarsfördelning mellan medlemsstaterna. Detta kan också öka kostnaderna och skapa sämre konkurrensvillkor. *Svensk Handel*, som också lyfter fram utvecklingen av cirkulära affärsmodeller och ökade krav på produkters reparerbarhet, anser att begreppet väsentlig ändring är centralt och att dess

innebörd bör utvecklas och förtydligas för att undvika att fel aktör blir skadebärande. Behovet av fortsatt vägledning och rättsutveckling är något som även *Teknikföretagen* och Elektronikbranschen pekar på.

Skälen för regeringens förslag

Omställningen till en hållbar ekonomi är en prioriterad fråga inom EU och en del av det åtgärdspaket som benämns den gröna given. Ett fokusområde är den cirkulära ekonomin, där det vidtas åtgärder som bl.a. syftar till att verka för ändrade konsumtionsmönster genom att exempelvis gynna just reparation av varor med målet att produkter ska utformas så att de blir mer hållbara över tid. Exempel på konkreta och aktuella lagstiftningsåtgärder inom EU är Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/825 av den 28 februari 2024 om ändring av direktiven 2005/29/EG och 2011/83/EU vad gäller mer konsumentmakt i den gröna omställningen genom bättre skydd mot otillbörliga affärsmetoder och bättre information (direktivet om mer konsumentmakt) och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/1799 av den 13 juni 2024 om gemensamma regler för att främja reparation av varor och om ändring av förordning (EU) 2017/2394 och direktiven (EU) 2019/771 och (EU) 2020/1828 (reparationsdirektivet). För att tydliggöra fördelningen av ansvaret för produkter som ändras efter att de har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk har det i direktivet tagits in regler om väsentligen ändrade produkter.

En produkt som ändras väsentligen är enligt direktivet att anse som en ny produkt (skäl 39). Om den väsentliga ändringen har vidtagits av någon annan än tillverkaren av den ursprungliga produkten, och utan den tillverkarens tillåtelse eller samtycke, är den som har genomfört ändringen skadeståndsansvarig i egenskap av tillverkare av den nya produkten (artikel 8.2, jfr definitionen av uttrycket tillverkarens kontroll i artikel 4.5). På detta sätt placeras produktansvaret på den som bär ansvaret för att en produkt är förenlig med lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet.

En ändring räknas enligt direktivet som väsentlig om den görs efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk och om den anses vara väsentlig enligt relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet. I de fall det i relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet inte har fastställts något tröskelvärde för vad som ska anses vara en väsentlig ändring, ska ändringen anses väsentlig om den förändrar produktens ursprungliga prestanda, ändamål eller typ, utan att den förändringen har förutsetts i tillverkarens ursprungliga riskbedömning, och ändringen förändrar riskens art, skapar en ny risk eller ökar risknivån. (Se artikel 4.18.)

Om det finns regler om vad som ska anses vara en väsentlig ändring av en produkt i regler om produktsäkerhet som gäller för den aktuella produkten ska de reglerna alltså gälla. Sådana regler finns bl.a. i sektorsspecifik lagstiftning och i artikel 13.2 förordningen 2023/988 om allmän produktsäkerhet (jfr skäl 39 i direktivet).

Reglerna om ansvar för väsentligen ändrade produkter i direktivet saknar motsvarighet i 1992 års lag (jfr dock prop. 1990/91:197 s. 45). Bestämmelser med motsvarande innebörd som de i direktivet bör tas in i den nya lagen. Det bör av de materiella bestämmelser som nu är i fråga framgå vad som ska anses utgöra en väsentlig ändring.

Flera remissinstanser, däribland *Småföretagarnas Riksförbund* och *Avfall Sverige* uttrycker oro inför hur de föreslagna reglerna kan påverka återbruksmarknaden och efterfrågar vägledning om hur regelverket ska tillämpas på exempelvis reparationer och förberedelse av avfall för återanvändning. Direktivet ger inte utrymme för de branschspecifika undantag, utfyllnadsregler eller begränsningar av tillämpningsområdet som bl.a. nämnda remissinstanser efterfrågar. Det är emellertid inte avsikten att ekonomiska aktörer som utför reparationer eller annan verksamhet som inte medför väsentliga ändringar ska omfattas av skadeståndsansvar (se skäl 39 i direktivet). Normala rekonditioneringsåtgärder som återställning, rengöring och byte till en likvärdig komponent har typiskt sett inte heller sådan påverkan på produktens risk att ändringen ska bedömas vara väsentlig. Ändringar i säkerhetskritisk mjukvara eller ingrepp i en produkts strömförsörjning eller batterityp kan däremot påverka en produkts riskprofil på ett sådant sätt att ändringen kan anses vara väsentlig.

6.5.4 Ansvarsbefrielse

Regeringens förslag

Den som annars hade varit skadeståndsansvarig ska undgå skadeståndsansvar om han eller hon visar att vissa i lagen angivna omständigheter föreligger. I fråga om omständigheten att säkerhetsbristen inte fanns vid tidpunkten när produkten släpptes ut eller tillhandahölls på marknaden ska endast krävas att detta görs sannolikt. I vissa fall, när produkten varit inom tillverkarens kontroll, ska det inte finnas någon möjlighet till ansvarsbefrielse på den grunden.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning för flera av reglerna.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. Några remissinstanser yttrar sig i frågan om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador. *Konsumentverket* anser att regler om ansvarsbefrielse medför att tillverkaren saknar incitament att tillämpa försiktighetsprincipen fullt ut och inte är förenligt med ett högt konsumentskydd. Även *Lunds universitet* menar att det finns argument som talar emot en ansvarsbefrielse för utvecklingsskador och lyfter bl.a. att tillverkaren har bäst möjligheter att försäkra sig mot skada och att taket i Läkemedelsförsäkringen är lågt satt. *Svensk Näringsliv* och Teknikföretagen ser positivt på förslaget att ansvarsbefrielse för utvecklingsskador ska gälla även fortsättningsvis och anser att utredningen har hittat en god balans mellan konsumentskydd och rättssäkerhet för företag. Även *Uppsala universitet* lyfter fram utredningens ställningstagande beträffande utvecklingsskador som välmotiverat och framhåller att de flesta utvecklingsskador gäller läkemedel, ett område som i Sverige täcks genom

Läkemedelsförsäkringen. *Läkemedelsförsäkringen* anser det angeläget att värna försäkringens roll och funktion i Sverige.

Skälen för regeringens förslag

Direktivets reglering

I direktivet finns det bestämmelser om ansvarsbefrielse som innebär att den som annars hade varit skadeståndsansvarig undgår skadeståndsansvar, om någon av de grunder som räknas upp föreligger (artikel 11.1 a–g).

Även i 1992 års lag finns regler om ansvarsbefrielse (8 §). Enligt de reglerna gäller att den som annars hade varit skadeståndsansvarig undgår ansvar om han eller hon visar att produkten inte har satts i omlopp i en näringsverksamhet, gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när produkten sattes i omlopp eller visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med tvingande föreskrifter som har meddelats av en myndighet. Vidare gäller befrielse från ansvar för den som visar att det på grund av det vetenskapliga och tekniska vetandet vid tiden då produkten sattes i omlopp inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen, s.k. utvecklingsskador. Nämnda bestämmelser svarar i huvudsak mot direktivets bestämmelser (artikel 11.1 a–e).

Ett par bestämmelser i direktivet föreskriver ansvarsbefrielse under vissa förutsättningar för tillverkare av komponenter med säkerhetsbrister och den som väsentligen ändrar en produkt (artikel 11.1 f och g). Dessa två bestämmelser saknar motsvarighet i 1992 års lag. En annan nyhet i direktivet är en reglering som ställer upp vissa undantag från reglerna om ansvarsbefrielse (artikel 11.2). Syftet även med de nya reglerna är att uppnå en rättvis riskfördelning och befria de skadeståndsansvariga från ansvar när det finns särskilt ursäktande omständigheter (skäl 49).

Direktivets bestämmelser om ansvarsbefrielse bör lyftas in i den nya lagen. *Lagrådet* lyfter frågan om vad den närmare innebörden är av direktivets bestämmelser om ansvarsbefrielse för importörer och distributörer. Bestämmelserna går ut på att dessa aktörer går fria från ansvar om de visar att de inte släppt ut respektive tillhandahållit produkten på marknaden. Som Lagrådet påpekar uppfyller inte den som inte släppt ut en produkt på marknaden kraven på att vara importör. Motsvarande gäller för en distributör i fråga om den som inte tillhandahållit produkten på marknaden. Det kan därför ifrågasättas vad reglerna om ansvarsbefrielse i dessa fall har för funktion och om de alls behöver föras in i den nya lagen. En ordning där ansvarsfrihetsgrunden i vissa situationer – t.ex. för en tillverkare som inte släppt ut en produkt på marknaden eller tagit den i bruk – framgår uttryckligen, medan den för importörer skulle behöva utläsas motsatsvis av definitionen av importör kan dock ifrågasättas både i fråga om konsekvens och tydlighet. Det bör därför införas regler som motsvarar de i direktivet även för dessa fall.

De bestämmelser i direktivet som inte fullt ut svarar mot 1992 års lag, artikel 11.1 e–g och artikel 11.2, behandlas närmare i det följande.

Utvecklingsskador

Direktivet ger medlemsstaterna möjlighet att utesluta bestämmelsen om utvecklingsrisker från sin genomförandelagstiftning (artikel 18). Enligt

1992 års lag gäller ansvarsbefrielse för utvecklingsskador. Utredningen föreslår att direktivets regler om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador ska genomföras på motsvarande sätt i den nya lagen.

Syftet med att undanta utvecklingsskador från produktansvaret är att få till stånd en tillfredställande kompromiss mellan behovet av att dels främja innovation, dels ta hänsyn till konsumenternas legitima förväntningar på säkrare produkter. Som *Lunds universitet* påpekar talar tillverkarnas möjlighet att försäkra sig mot skadan i viss utsträckning emot en ansvarsbefrielse för utvecklingsskador. En reglering om sådan ansvarsbefrielse får dock anses utgöra en viktig faktor för stabila kostnader för ansvarsförsäkringar i den europeiska industrin. Stabila förhållanden på ansvarsförsäkringsområdet kan också främja fortsatt innovation och utveckling, inte minst i fråga om tekniskt avancerade produkter som AI.

Utöver minskade innovationsrelaterade risker är det rimligt att anta att en reglering om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador medför en begränsning av antalet rättstvister, något *Swedish Medtech* och *American Chamber of Commerce in Sweden* befarar kommer att öka på grund av de nya produktansvarsreglerna. En begränsning av antalet rättstvister lyftes fram som en fördel med bestämmelsen i den konsekvensanalys som Europeiska kommissionen tog fram i samband med utarbetandet av det nya direktivet (SWD(2022) 316 final av den 28 september 2022).

Främjandet av innovation och begränsningen av antalet rättsprocesser måste som *Lunds universitet* framhåller ställas mot en skadelidandes berättigade intresse av ersättning för produktskador. Regler om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador innebär ett hinder för en skadelidande att få skadestånd, även om han eller hon kan visa att han eller hon har lidit en skada som beror på en säkerhetsbrist i tillverkarens produkt. Detta hinder ska dock inte överdrivas. Den restriktiva utformningen av direktivets bestämmelse om utvecklingsskador innebär att tillämpningsområdet för den är begränsat. EU-domstolen har beträffande motsvarande bestämmelse i 1985 års direktiv förtydligat att tillverkaren, för att kunna befria sig från sitt skadeståndsansvar i enlighet med bestämmelsen, måste visa att det tekniska och vetenskapliga vetandet (inbegripet de allra senaste rönen) vid den tidpunkt då produkten sattes i omlopp gjorde det omöjligt att upptäcka säkerhetsbristen. För att kunna åberopa relevant vetenskapligt och tekniskt vetande gentemot tillverkaren krävs dessutom att ett sådant vetande var tillgängligt vid samma tidpunkt (jfr EU-domstolens avgörande Kommissionen mot Förenade kungariket, C-300/95, EU:C:1997:255). Det är således endast ett begränsat antal skador som kan komma att omfattas av bestämmelsen om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador.

Som utredningen och *Lunds universitet* lyfter fram utgör läkemedel ett exempel på en produkt där utvecklingsskador gör sig särskilt gällande. Vissa medlemsstater har också valt att undanta bestämmelsen om utvecklingsrisker enligt 1985 års direktiv för just läkemedel. För Sveriges del omfattas utvecklingsskador som har orsakats av läkemedel i stort sett alltid av Läkemedelsförsäkringen. Utvecklingsskador som beror på en säkerhetsbrist i läkemedel bedöms därför inte utgöra ett beaktansvärt skäl för att låta utvecklingsskador omfattas av det strikta ansvaret enligt den nya lagen.

Detta leder till slutsatsen att en bestämmelse om ansvarsbefrielse för utvecklingsskador framstår som en väl avvägd kompromiss mellan skadelidandes intressen och näringsidkares och deras försäkringsbolags ansvar.

En sådan bestämmelse gäller i dag och det har inte framkommit några starka skäl att ändra på den. En ansvarsbefrielse för utvecklingsskador bör därför fortsatt gälla och direktivets bestämmelse om det föras in i den nya lagen.

Komponenter

Enligt direktivet ska en komponenttillverkare inte anses skadeståndsansvarig om säkerhetsbristen i komponenten kan tillskrivas utformningen av produkten som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med eller om säkerhetsbristen beror på de anvisningar som produkttillverkaren har lämnat till komponenttillverkaren (artikel 11.1 f). Den nuvarande regleringen i 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande bestämmelse. Vid genomförandet av 1985 års direktiv ansågs en sådan kunna undvaras bl.a. eftersom en komponent i sådana fall inte ansågs ha en säkerhetsbrist när den sattes i omlopp av komponenttillverkaren (se prop. 1990/91:197 s. 45 och 46).

På grund av den teknikutveckling som har skett har frågorna om fördelningen av skadeståndsansvaret mellan en produkttillverkare och en komponenttillverkare blivit mer komplicerade. Till exempel kan en säkerhetsbrist i en komponent uppstå efter att produkten som komponenten är integrerad i eller sammankopplad med har släppts ut på marknaden. I likhet med utredningen bedömer regeringen att det nu därför finns anledning att lyfta in en bestämmelse i den nya lagen som motsvarar direktivets bestämmelse om ansvarsbefrielse för en komponenttillverkare.

Väsentligen ändrade produkter

Som anges i avsnitt 6.5.3 gäller enligt direktivet att om en produkt väsentligen ändras efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk så är den ändrade produkten att anse som en ny produkt (se skäl 39). Om den väsentliga ändringen har gjorts av någon annan än tillverkaren av den ursprungliga produkten, blir den som har gjort ändringen produktansvarig i egenskap av tillverkare av den nya produkten (artikel 8.2). Enligt direktivet befrias emellertid den som har gjort den väsentliga ändringen från ansvar, om den säkerhetsbrist som orsakade skadan är hänförlig till en del av produkten som inte påverkas av ändringen (artikel 11.1 g). Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i 1992 års lag, har tagits in i direktivet för att åstadkomma en rättvis fördelning av riskerna i den cirkulära ekonomin (se skäl 39). Som utredningen funnit bör det i den nya lagen införas en bestämmelse om ansvarsbefrielse med denna innebörd.

Säkerhetsbrister som har uppkommit efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk

Utgångspunkten enligt direktivet är att tillverkaren undgår skadeståndsansvar om han eller hon gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när han eller hon släppte ut den skadegörande produkten på marknaden eller tog den i bruk. Detsamma gäller en distributör om han eller hon gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns vid tiden för tillhandahållandet av den skadegörande produkten på marknaden (artikel 11.1 c). Motsvarande utgångspunkt gäller enligt 1992 års lag.

Med direktivet införs regler om att skadeståndsskyldigheten under vissa förutsättningar ska omfatta även säkerhetsbrister som har uppstått efter att en produkt har släppts ut på marknaden, tagits i bruk eller tillhandahållits på marknaden (artikel 11.2). Ansvarsbefrielse ska inte gälla, förutsatt att produkten står under tillverkarens kontroll, om skadan har orsakats på grund av en säkerhetsbrist som beror på

- en tillhörande tjänst,
- produktens programvara, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av programvara,
- avsaknaden av uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten, eller
- en väsentlig ändring av produkten.

1992 års lag innehåller inte några bestämmelser som motsvarar bestämmelserna i artikel 11.2. Bestämmelser som genomför direktivets reglering bör tas in i den nya lagen. När det gäller avsaknaden av uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten omfattas detta av den föreslagna bestämmelsen om säkerhetsbrister som beror på produktens programvara. Någon ytterligare bestämmelse om detta är därför inte nödvändig.

6.6 Bevisfrågor

6.6.1 Bevisbörda

Regeringens bedömning

Svensk rätt lever upp till direktivets krav när det gäller bevisbörda. Någon lagändring behövs därför inte.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

Remissinstanserna delar utredningens bedömning eller har ingen synpunkt på den.

Skälen för regeringens bedömning

Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att den skadelidande är skyldig att bevisa att den utpekade skadegörande produkten har en säkerhetsbrist, vilken skada som han eller hon har lidit och orsakssambandet mellan säkerhetsbristen och skadan (artikel 10.1). Frågan om vilken grad av sannolikhet som krävs för att den skadelidande ska ha uppfyllt sin bevisbörda har överlämnats till medlemsstaterna (se skäl 42).

1992 års lag innehåller inte någon regel om bevisbördans placering. Enligt svensk rätt gäller som utgångspunkt att den som begär skadestånd ska visa att de omständigheter som han eller hon grundar sitt krav på föreligger. Det innebär att det ankommer på den skadelidande att, med det beviskrav

som i allmänhet gäller i tvistemål, bevisa dels att det har inträffat en skadegörande händelse och en skada, dels att händelsen har orsakat skadan. Svensk rätt motsvarar därmed bestämmelsen om bevisbördans placering i direktivet. *Lagrådet* föreslår att huvudregeln om att den skadelidande är skyldig att bevisa att den utpekade skadegörande produkten har en säkerhetsbrist, vilken skada som han eller hon har lidit och orsakssambandet mellan säkerhetsbristen och skadan ska framgå uttryckligen i den nya lagen. Lagrådet menar att lagens övriga regler som gäller bevisning kommer att hänga i luften om de inte kopplas till huvudregeln. Regeringen delar inte den bedömningen. Till att börja med kan det inte råda någon tvekan om att bevisbördan för ansvarsgrundande omständigheter ligger på den skadelidande även utan en uttrycklig regel om det. De regler om bevisning som föreslås införas i den nya lagen utgör vidare inte något undantag till huvudregeln om vem som har bevisbördan, utan anger endast vissa särskilda fall när den skadegörande produkten ska anses ha en säkerhetsbrist eller när det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och en uppkommen skada. En regel av det slag som Lagrådet föreslår ligger därtill inte i linje med hur lagar om ansvar i liknande fall i allmänhet utformas. Någon regel som Lagrådet efterfrågar bör därför inte tas in i den nya lagen.

6.6.2 Bevisning i vissa situationer

Regeringens förslag

I den nya lagen ska det införas regler om att den skadegörande produkten under vissa omständigheter ska anses ha en säkerhetsbrist eller att det finns ett orsakssamband mellan en skada och säkerhetsbristen eller bådadera. Det ska också införas regler om bevislättnad i situationer där det finns särskilda bevissvårigheter.

Reglerna ska inte gälla om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen eller att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning för flera av reglerna.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. Några remissinstanser påtalar att presumtionsregler av detta slag kan innebära risker. *Svenskt Näringsliv* lyfter att företag kan hamna i ett läge där ansvaret faller på dem att bevisa att produkten inte har orsakat skada, men välkomnar utredningens förslag att genomförandet så långt det är möjligt görs enligt svensk rättstradition. Liknande synpunkter framförs av *Teknikföretagen*. Även *Elektronikbranschen*, *Swedish Medtech*, *American Chamber of Commerce in Sweden*, *European Justice Forum* och *De forskande läkemedelsföretagen (Lif)* har farhågor inför vad presumtionerna kan innebära för företag.

Swedish Medtech föreslår att det ska införas begränsningar i presumtionernas tillämpning för medicintekniska produkter. *Elektronikbranschen*, vars yttrande *APPLiA* hänvisar till, lyfter att risker kan uppstå när produkter har reparerats eller på något annat sätt påverkats av tredje man efter att de släppts ut på marknaden och vill undvika en utveckling där undersökningskostnaden för detta i praktiken vältras över på näringsidkare när skadeorsaken ligger utanför den produktansvariges kontroll. *Småföretagarnas Riksförbund* pekar på ett behov av vägledning för återbruksmarknaden och anser att återbruksaktörers testprotokoll och spårbarhetsunderlag ska vara tillräckliga för att motbevisa presumtion när aktörer saknar den ursprungliga tillverkarens interna tekniska underlag.

Uppsala universitet framhåller att en allmän princip om lindrad bevisbörda vid svårutredda orsakssamband redan kan anses vara etablerad genom rättstillämpningen i svensk rätt och att utredningens överväganden framstår som väl anpassade för den gällande skadeståndsrättsliga systematiken. *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Forum* uttrycker en generell oro för att genomförandet av bl.a. presumtionsreglerna ska leda till en ökning av aktörer som yrkesmässigt driver rättsprocesser, vilket kan drabba innovativa företag negativt. Båda organisationerna menar att det bör förtydligas att presumtionen om säkerhetsbrist och orsakssamband endast ska gälla när käranden stöter på svårigheter som är alltför stora och som beror på teknisk och vetenskaplig komplexitet.

Svensk Försäkring ifrågasätter utredningens bedömning gällande möjligheten att kombinera olika presumtionsregler och anser att frågan om ett sådant kombinerande är möjligt enligt direktivet bör övervägas närmare i den fortsatta beredningen. *Svea hovrätt* anser att det bör övervägas att ge presumtionsreglerna en annan lagteknisk utformning och lyfter som en möjlighet att bevislättnaden vid bevissvårigheter regleras för sig. *Sveriges advokatsamfund* anser att genomförandet av presumtionen för säkerhetsbrist vid uppenbara funktionsfel bör justeras till att endast omfatta obestridda funktionsfel och att det bör anges att presumtionerna innebär bevislättnader, inte en omvänd bevisbörda.

Skälen för regeringens förslag

Direktivet inför regler om bevislättnad i vissa situationer

Enligt direktivet ska det vid en tvist om produktansvar under vissa förutsättningar presumeras att en produkt har en säkerhetsbrist, att det finns ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada, eller bådadera (artikel 10.2–10.4). Motsvarande bestämmelser saknas i 1992 års lag. Syftet med regleringen i direktivet är att komma till rätta med problemet att det är få skadelidande som har möjlighet att tillvarata sin rätt i produktansvarssammanhang (se skäl 43, 46 och 48 i direktivet). Det handlar om att balansera regelverket genom att uppställa ett urval omständigheter som, om de föreligger, medför att produkten ska anses ha en säkerhetsbrist eller att det föreligger ett orsakssamband. Det införs också regler om bevislättnad för situationer där bevisning inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras. Det har i praxis utvecklats principer om bevislättnader i vissa situationer, exempelvis om att det finns ett orsakssamband. Som

Uppsala universitet anför framstår därför inte införandet av bevislättnadsregler i sig som särskilt långtgående eller problematiskt ur ett nationellt perspektiv. Under alla omständigheter är direktivet, som *Svenskt Näringsliv* och *Teknikföretagen* konstaterar, fullharmoniserande. Det finns därmed inte något utrymme för nationella särlösningar i det här avseendet, t.ex. sådana avgränsningar som *Swedish Medtech* efterfrågar. Det bör därför i den nya lagen införas bestämmelser om bevislättnad i vissa situationer som motsvarar direktivets. De närmare synpunkter på förslagen som förs fram tas om hand i det följande.

Bevisregler som tar sikte på frågan om det föreligger en säkerhetsbrist

Direktivet anger att en produkt ska presumeras ha en säkerhetsbrist om den som påstås vara skadeståndsansvarig underlåter att lämna ut relevant bevisning enligt artikel 9.1 i direktivet (artikel 10.2 a). Bestämmelsen syftar till att ge den som påstås vara skadeståndsansvarig ett incitament att fullgöra en skyldighet att lämna ut bevisning som en domstol beslutat om (se skäl 46). Frågan om utlämnande av bevisning behandlas närmare i avsnitt 6.7 nedan.

En produkt ska enligt direktivet också presumeras ha en säkerhetsbrist om den som påstår sig vara skadelidande visar att produkten inte uppfyller obligatoriska produktsäkerhetskrav som är avsedda att skydda mot risken för den skada som den skadelidande har lidit (artikel 10.2 b). Det kan exempelvis handla om fall där en produkt inte uppfyller krav på att registrera information om produktens funktion (se skäl 46).

Vidare ska en säkerhetsbrist presumeras om skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter (artikel 10.2 c). I direktivet nämns exemplet en glasflaska som exploderar vid rimligen förutsebar användning. Som skäl för bestämmelsen anges att det är onödigt betungande att kräva att en klagande ska styrka säkerhetsbrister när ingen bestrider att de finns (se skäl 46). *Sveriges advokatsamfund* efterfrågar, med hänvisning till skäl 46, justeringar med innebörden att bestämmelsen endast är tillämplig när funktionsfelet inte bestrids av den skadeståndsansvarige. En sådan tolkning skulle dock få till följd att den skadeståndsansvarige genom sin inställning kan styra om regeln ska tillämpas eller inte. Varken skäl 46 eller artikel 10.2 c ger stöd för att en sådan tillämpning är avsedd. Eftersom den som begär skadestånd enligt den allmänna huvudregeln har bevisbördan för att de omständigheter som aktiverar regeln förekommer krävs det att den skadelidande bevisar att det finns en skada, att skadan orsakades av ett uppenbart funktionsfel i produkten och att det handlade om rimligen förutsebar användning eller normala omständigheter. Att funktionsfelet ska vara uppenbart innebär ett högt ställt krav i bevishänseende. Vilken betydelse som svarandens bestridande bör tillmätas i förekommande fall blir en fråga för rättstillämpningen.

Svaranden har möjlighet att föra motbevisning mot att det förekommer sådana omständigheter som gör att reglerna om bevislättnad ska tillämpas. Regler som motsvarar bestämmelsen i direktivet bör införas i den nya lagen. I enlighet med *Lagrådets* synpunkter bör det klargöras att underlåtelsen att lämna ut bevis ska avse bevis om säkerhetsbristen.

Bevisregler som tar sikte på frågan om det föreligger ett orsakssamband

I direktivet anges vidare när det ska gälla en presumtion för ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada (artikel 10.3). En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt om det har fastställts att produkten har säkerhetsbrister och skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen i fråga. Bedömningen av om en skada är typisk för en viss säkerhetsbrist ska främst ske på grundval av liknande fall (se skäl 47). Regler som motsvarar de i direktivet bör införas i den nya lagen.

Svensk Försäkring ifrågasätter att presumtionerna om säkerhetsbrist respektive orsakssamband kan tillämpas kombinerat, i vart fall i högre utsträckning än vad som framgår av reglerna om bevislättnad (artikel 10.4). Som Svensk Försäkring påpekar anges i direktivets artikel 10.3 att det ska ha fastställts att produkten har en säkerhetsbrist. I den engelska språkversionen används uttrycket ”established”. Även om direktivet lämnar öppet på vilket sätt säkerhetsbristen ska ha fastställts för att presumtionen om orsakssamband ska bli tillämplig finns det inget i dess lydelse som utesluter en kombinerad tillämpning. Mot den bakgrunden och med hänsyn till ändamålen med presumtionsreglerna bedömer regeringen att det inte finns något som hindrar att bestämmelserna kan tillämpas samtidigt. Frågan får dock ytterst avgöras av EU-domstolen.

Bevislättnad vid bevissvårigheter

Direktivet reglerar även situationer då det på grund av en produkts tekniska eller vetenskapliga komplexitet eller annars är orimligt svårt för den som är skadelidande att föra full bevisning om att en produkt har en säkerhetsbrist eller att det finns ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada (artikel 10.4). Regeln anger att det ska gälla en presumtion för att det finns en säkerhetsbrist, att en säkerhetsbrist har orsakat en skada, eller båda dera, om den som påstår sig vara skadelidande – trots att bevisning har lämnats ut i enlighet med direktivets regler och med beaktande av alla relevanta omständigheter i målet – har alltför stora svårigheter att bevisa säkerhetsbristen eller orsakssambandet, eller båda dera. För att en tillämpning av artikel 10.4 ska bli aktuell krävs att den som påstår sig vara skadelidande har gjort säkerhetsbristen eller orsakssambandet sannolikt, eller båda dera.

Frågan om förhållandet mellan bevislättnadsregeln och reglerna om utlämnande av bevisning har uppmärksammats vid de möten om genomförande av direktivet som Europeiska kommissionen har hållit. Det har då framhållits att det inte krävs att den som påstår sig vara skadelidande har begärt att motparten ska lämna ut bevisning enligt direktivets regler för att regeln ska bli tillämplig. Om den som påstås vara skadeståndsansvarig har lämnat ut bevisning, och det ändå förekommer särskilda bevissvårigheter, bör detta dock kunna beaktas till stöd för att det finns sådana bevissvårigheter som innebär att regeln ska tillämpas.

Som utredningen bedömer måste den avsedda innebörden av bestämmelsen vara att den som påstår sig vara skadelidande måste göra sannolikt såväl att produkten har en säkerhetsbrist som att det föreligger ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan för att båda omständigheterna ska anses föreligga.

Bestämmelsen i artikel 10.4 utmärker sig i förhållande till övriga bevisregler på så sätt att den skadelidande enligt denna bestämmelse inte måste föra bevisning om någon annan omständighet för att produkten ska anses ha en säkerhetsbrist eller att det ska anses finnas ett orsakssamband (jfr artikel 10.1–10.3 och skäl 46). Bestämmelsen erbjuder i stället ett sänkt beviskrav avseende själva omständigheten att det finns en säkerhetsbrist eller ett orsakssamband. Som *Svea hovrätt* påpekar framstår bestämmelsen mer utpräglat som en bevislättnadsregel. Den uppfattningen ger även *Lagrådet* uttryck för. Det gäller dock endast bestämmelsen i artikel 10.4 och inte, som *Sveriges advokatsamfund* är inne på, reglerna i avsnittet generellt.

Som utredningen föreslår bör direktivets regler om bevislättnad vid bevissvårigheter delas upp i två delar – en avseende säkerhetsbrist och en avseende orsakssamband. Det följer av direktivet att bestämmelsens regler kan tillämpas samtidigt. I linje med vad *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Forum* anför bör utformningen av bestämmelserna anpassas för att tydligare återspegla direktivets krav på att bevissvårigheterna ska vara av viss omfattning eller karaktär (artikel 10.4 a).

Motbevisande av säkerhetsbrist eller orsakssamband

Enligt artikel 10.5 i det nya direktivet ska den som påstås vara skadeståndsansvarig ha rätt att motbevisa presumtionerna enligt artikel 10.2–10.4. En motsvarande reglering bör föras in i den nya lagen.

Svea hovrätt lyfter frågan hur regleringen om motbevisning förhåller sig till bevislättnadsregeln i artikel 10.4. I direktivet omnämns presumtionerna i artikel 10.1–10.3 i kontexten motbevisbara faktapresumtioner, medan bevislättnadsregeln i artikel 10.4 anges upprätthålla en rättvis riskfördelning samtidigt som en omvänd bevisbörda undgås (se skäl 46 och 48). Hovrätten föreslår att bevislättnaden regleras för sig, utan koppling till regleringen om motbevisning. Även *Lagrådet* är inne på en sådan lösning. Det kan dock ifrågasättas om en sådan utformning är förenlig med direktivets krav i artikel 10.5. Av det skälet bejakar regeringen inte förslaget. I linje med vad som anges i direktivet får frågan om motbevisning när det gäller bevislättnadsregeln förstås så att den ger svaranden en möjlighet att bestrida alla delar av anspråket, inbegripet att det finns alltför stora svårigheter (se skäl 48 i direktivet). I linje med vad Lagrådet föreslår bör regeln om motbevisning utformas så att övriga regler inte gäller om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har en säkerhetsbrist respektive att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan. Därigenom undviks de problem som hovrätten och Lagrådet lyfter. Som utredningen och *Sveriges advokatsamfund* redovisar finns det flera olika faktorer av betydelse för vilket beviskrav som i olika situationer bör gälla för svarandens motbevisning. Frågan bör överlämnas till rättstillämpningen.

6.7 Utlämnande av bevisning

Regeringens bedömning

Svensk rätt lever upp till direktivets krav när det gäller skyldigheten att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning. Någon lagändring behövs därför inte.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens bedömning eller har ingen invändning mot den. *Svensk Näringsliv* välkomnar bedömningen och anser att utredningen har hittat en god balans mellan konsumentskydd och rättssäkerhet. *American Chamber of Commerce in Sweden, Swedish Medtech* och *European Justice Forum* menar att det bör införas ett starkare skydd för företagshemligheter än utredningen föreslår och att editionsplikten bör begränsas till information som är nödvändig och relevant.

Skälen för regeringens bedömning

Direktivets regler

Den som påstår sig vara skadelidande har bevisbördan för att en produkt har en säkerhetsbrist, att det uppstått en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan (artikel 10.1). Det kan ofta vara svårt för en skadelidande att få tillgång till information om hur en produkt har tillverkats och hur den fungerar. Det informationsunderläge som detta innebär kan i sin tur leda till svårigheter för den skadelidande att uppfylla sin bevisbörda. Det har av dessa skäl ansetts motiverat att i det nya direktivet införa regler om utlämnande av bevisning (artikel 9, se även skäl 42).

Direktivets bestämmelser om utlämnande av bevisning saknar motsvarighet i 1992 års lag. I svensk rätt regleras skyldigheten att i en rättegång lägga fram skriftligt bevis (edition) eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning i rättegångsbalken.

Svensk rätt lever upp till direktivets krav i fråga om utlämnande av bevisning

Enligt direktivet ska medlemsstaterna säkerställa att svaranden, på begäran av en person som gör anspråk på ersättning i förfaranden inför en nationell domstol för skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (käranden), är skyldig att lämna ut relevant bevisning som han eller hon förfogar över (artikel 9.1). För att skyldigheten ska inträda krävs att det skadeståndsyrkande som har framställts, utifrån åberopade omständigheter och bevisning, framstår som rimligt. Syftet är att motverka den nackdel när det gäller tillgång till information om hur en produkt har tillverkats och hur den fungerar som en person som begär ersättning för en skada har jämfört med tillverkaren. Det har ansetts nödvändigt att underlätta

kärandens tillgång till bevisning som ska användas i rättsliga förfaranden. Enligt direktivet omfattas handlingar som svaranden måste skapa från grunden genom att sammanställa eller klassificera tillgänglig bevisning av de nu nämnda bestämmelserna. (Se skäl 42.) Medlemsstaterna ska också säkerställa att käranden är skyldig att lämna ut relevant bevisning som han eller hon förfogar över, under förutsättning att svaranden begär det och kan visa att han eller hon behöver bevisningen för att motsätta sig skadeståndsyrkandet (artikel 9.2).

I svensk rätt finns en reglering med motsvarande innebörd i 38 och 39 kap. rättegångsbalken. Enligt 38 kap. 2 § första stycket är den som innehar en skriftlig handling som kan antas ha betydelse som bevis i ett tvistemål skyldig att lämna ut handlingen. Rätten får enligt 38 kap. 4 § förelägga den som innehar handlingen att lämna ut den genom ett s.k. editionsföreläggande. Enligt 39 kap. 5 § ska bestämmelserna om edition i 38 kap. tillämpas även i fråga om syn. Reglerna om edition och syn, som i allt väsentligt alltså stämmer överens i sak, anses vara tillämpliga även i fråga om elektroniskt lagrad information. Rätten kan även besluta att sådana handlingar eller uppgifter ska tillhandahållas i elektronisk form (jfr rättsfallen NJA 1998 s. 829, NJA 2020 s. 373 och NJA 2022 s. 249). Genom de redovisade bestämmelserna är direktivets krav på möjlighet för parter i en rättegång att få tillgång till bevisning som innehas av motparten uppfyllda.

Den som framställer ett yrkande om edition måste ange dels vad han eller hon vill styrka med beviset som avses med yrkandet, dels den handling som begäran avser. Rättens bedömning av om en handling har betydelse som bevis görs utifrån det bevistema som den part som begär edition har angett (se rättsfallet NJA 1959 s. 230 I). För att rätten ska kunna bifalla ett editionsyrkande måste den omständighet som den begärda handlingen avser att styrka vara åberopad i målet (se rättsfallet NJA 2002 s. 41). Omständigheten måste också materiellt sett kunna leda till framgång för den editionssökande (SvJT 1982 s. 150). Vad rätten har att göra är med andra ord en bedömning av anspråkets rimlighet. Rättegångsbalkens bestämmelser lever därmed upp till kraven på dels att skadeståndsyrkandet utifrån åberopade omständigheter måste framstå som rimligt, dels att den som påstås vara skadeståndsansvarig måste visa att bevisningen är nödvändig för att för att motsätta sig ett skadeståndsyrkande (artiklarna 9.1 och 9.2).

Svensk rätt lever även upp till direktivets krav när det gäller begränsningar i skyldigheten att lämna ut bevisning

Direktivet innehåller även bestämmelser om begränsningar av skyldigheten att lämna ut bevisning. Skyldigheten ska begränsas till vad som är nödvändigt och proportionerligt (artikel 9.3). Vid fastställandet av om ett utlämnande är nödvändigt och proportionellt ska alla berörda parters, inklusive tredje mans, legitima intressen beaktas, i synnerhet när det gäller skyddet av konfidentiell information och av företagshemligheter (artikel 9.4). Regelverket syftar till att undvika icke-specifika sökningar efter information som inte är relevant för förfarandet – det som ibland benämns fishing expeditions – och för att skydda konfidentiell information, såsom information som omfattas av tystnadsplikt och företagshemligheter (skäl 42).

Plikten att tillhandahålla handlingar och föremål för edition eller syn enligt rättegångsbalken är begränsad till handlingar och föremål som kan antas ha betydelse som bevis. Av Högsta domstolens praxis framgår att domstolen ska göra en intresseavvägning mellan den förväntade bevisbetydelsen av handlingen som avses med yrkandet om edition eller syn och motpartens intressen av att inte behöva lämna ut bevisningen, som t.ex. kostnaderna för att få fram den efterfrågade informationen, intresset att inte lämna ut skyddsvärd information och hänsyn till tredje parters legitima intressen, exempelvis att inte få sina personuppgifter exponerade (jfr rättsfallen NJA 1998 s. 829, NJA 2020 s. 664, NJA 2023 s. 1133). Domstolen har alltså möjlighet att avslå ogrundade eller oproportionerliga yrkanden om utlämnande av bevisning, något bl.a. *Swedish Medtech* understryker vikten av. Direktivets krav på nödvändighet och proportionalitet bedöms därmed vara uppfyllda.

Även de särskilda krav som uppställs i artikel 9.4 i fråga om skydd av konfidentiell information och företagshemligheter uppfylls genom rättegångsbalkens bestämmelser. En parts intresse av att inte lämna ut information ska som nämnts beaktas redan i intresseavvägningen. Därtill är editionsplikten för handlingar som innehåller yrkeshemligheter enligt 38 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken – genom en hänvisning till bestämmelsen i 36 kap. 6 § rättegångsbalken om ett vittnes rätt att vägra att yttra sig om vissa omständigheter – begränsad till situationer där det finns synnerlig anledning att handlingen lämnas ut. Någon skillnad i betydelse mellan uttrycket företagshemlighet och det i rättegångsbalken förekommande uttrycket yrkeshemlighet finns knappast. I varje fall har begreppet företagshemlighet inte en vidare innebörd än uttrycket yrkeshemlighet (se rättsfallet NJA 1995 s. 347). Vid prövningen av om det föreligger synnerlig anledning att en handling ska lämnas ut ska rätten väga intresset för den som innehar handlingen att inte lämna ut den mot handlingens betydelse som bevis. Vid bedömande av intresset av att inte lämna ut handlingen beaktas främst handlingens ekonomiska värde för innehavaren. Om det efterfrågade materialet innehåller delar som inte är en företagshemlighet, finns möjlighet för rätten att förordna att endast dessa delar ska överlämnas. Enligt 38 kap. 2 § andra stycket rättegångsbalken undantas från editionsplikten även uppgifter om en enskilds personliga förhållanden som hänför sig till särskilt personsäkerhetsarbete. Editionsreglerna beaktar därmed särskilt skyddet för företagshemligheter på ett sätt som motsvarar direktivet.

Om en svarande är skyldig att lämna ut viss information ska nationella domstolar enligt artikel 9.5 ha befogenhet att på vederbörligen motiverad begäran av en part eller på eget initiativ, vidta de specifika åtgärder som är nödvändiga för att bevara konfidentialiteten för denna information när den används eller hänvisas till under eller efter det rättsliga förfarandet. Bestämmelsen syftar till att uppnå en balans mellan uppgiftsinnehavarens intressen av skydd för konfidentiell information å ena sidan, och den skadelidandes intresse av tillgång till bevisning å andra sidan. De åtgärder som en domstol ska kunna vidta bör enligt direktivet åtminstone omfatta möjligheten att begränsa tillgången till handlingar som innehåller företagshemligheter (eller påstådda företagshemligheter), att begränsa möjligheten att åberopa förhör till att avse ett begränsat antal personer,

eller att tillåta att redigerade handlingar eller utskrifter av utfrågningar lämnas ut (se skäl 45).

Om det finns tillräckligt starka skäl för utlämnande av bevisning som innehåller företagshemligheter, kan en svensk domstol i många fall besluta att uppgifterna ska läggas fram inom stängda dörrar (se 36 kap. 2 § offentlighets- och sekretesslagen [2009:400] samt 5 kap. 1 § rättegångsbalken). Domstolen har även möjlighet att med stöd av offentlighets- och sekretesslagen besluta att sekretessen för uppgifterna ska bestå även efter att domstolen har skilt målet från sig. Rätten kan även förhindra att företagshemligheter och annan skyddsvärd information röjs genom att välja en lämplig framställningsform. Framställningsformen får särskild betydelse i fråga om elektroniskt lagrade uppgifter (se rättsfallet NJA 2020 s. 373). Detta eftersom det elektroniska materialet kan innehålla exempelvis personuppgifter och metadata som omfattas av reglerna till skydd för den tystnadsplikt som gäller för vissa yrkesgrupper. Sådant material kan exempelvis utgöras av algoritmer och träningsdata, något *European Justice Forum* och *American Chamber of Commerce in Sweden* framhåller som särskilt angeläget att skydda. Det nu anförda leder till slutsatsen att rättegångsbalkens bestämmelser även uppfyller kraven i direktivet på att nationella domstolar ska ha behörighet att vidta åtgärder för att förhindra att företagshemligheter röjs.

Enligt artikel 9.6 i direktivet ska rätten, i de fall då den beslutar om utlämnande av bevisning, ha befogenhet att på vederbörligen motiverad begäran av motparten eller om domstolen anser det lämpligt, besluta om att bevisningen ska läggas fram på ett lättillgängligt och lättbegripligt sätt. Detta förutsätter dock att ett beslut inte är oproportionerligt med hänsyn till den kostnad och arbetsinsats som det skulle medföra för den som ska lämna ut bevisningen.

Enligt 38 kap. 5 § rättegångsbalken ska ett editionsföreläggande innehålla uppgifter om var och hur handlingen som avses med föreläggandet ska tillhandahållas. Reglerna i 38 kap. 5 § rättegångsbalken får anses svara mot reglerna i det nya direktivet om behörighet för det nationella domstolarna att besluta om att utlämnad bevisning tillhandahålls på ett lättillgängligt och lättbegripligt sätt. Genom den intresseavvägning som ska göras vid prövningen om det föreligger en plikt att tillhandahålla handlingar och föremål för edition eller syn är direktivets krav på att beslutet om framställningsformen inte får vara oproportionerligt betungande för parten uppfyllt (jfr rättsfallen NJA 1998 s. 829 och NJA 2023 s. 211).

Sammanfattningsvis svarar rättegångsbalkens bestämmelser om edition eller syn fullt ut mot det nya direktivet. Några bestämmelser om utlämnande av bevisning behövs därför inte i den nya lagen.

6.8 Jämkning, regressrätt och solidariskt skadeståndsansvar

Regeringens förslag

Skadeståndet ska kunna jämkas efter vad som är skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Om två eller flera enligt den nya lagen är ansvariga för samma skada, ska – om inte annat avtalats – skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

Den som enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen har betalat skadestånd för en skada som berättigar till ersättning enligt den nya lagen ska inträda intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till sådan ersättning. Avtalsvillkor som inskränker en sådan rätt till ersättning ska vara utan verkan.

Regeringens bedömning

Svensk rätt lever upp till direktivets krav när det gäller solidariskt skadeståndsansvar. Någon lagändring behövs därför inte.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Sveriges advokatsamfund* ifrågasätter utredningens förslag att överföra bestämmelsen om tvingande regressrätt från 1992 års lag till den nya lagen och anför att en motsvarande reglering inte finns i direktivet och bestämmelsen utgör en betydande inskränkning i avtalsfriheten mellan kommersiella parter. *Svensk Näringsliv* anser för sin del att förslaget i fråga innebär en god balans mellan konsumentskydd och rättssäkerhet för företag. *Stockholm Vatten och Avfall* påpekar att produktansvarsreglerna innebär att en dricksvattenproducent kan bli skadeståndsskyldig om hälsostörande ämnen förekommer i vattnet och att det mot denna bakgrund är viktigt att principen om att den som förorenar ska betala upprätthålls enligt miljöbalkens ansvarsregler.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Jämkning

Enligt direktivet ska ekonomisk aktörs ansvar kunna minskas eller avvisas om skadan orsakas både av produktens säkerhetsbrister och genom medvållande av den skadelidande eller varje annan person som den skadelidande ansvarar för (artikel 13.2). En motsvarande reglering finns i 1992 års lag (10 §). Bestämmelsen i 1992 års lag svarar fullt ut mot direktivet och ska därför i sak föras över till den nya lagen. I samma artikel anges att medlemsstaterna ska säkerställa att skadeståndsansvaret inte minskas eller avvisas om skadan har orsakats både på grund av en produkts

säkerhetsbrister och av tredje mans handling eller underlåtenhet (artikel 13.1). En motsvarande regel finns i artikel 8.1 i 1985 års direktiv. Bestämmelsen ger uttryck för en allmän skadeståndsrättslig princip. Svensk rätt uppfyller därför redan direktivet i detta avseende.

Solidariskt ansvar och regressrätt

Enligt direktivet ska medlemsstaterna, utan att det påverkar tillämpningen av nationell rätt om regress, säkerställa att solidariskt skadeståndsansvar gäller om flera är skyldiga att ersätta samma skada (artikel 12.1). 1992 års lag innehåller inte någon sådan bestämmelse. Regler om solidariskt skadeståndsansvar följer i stället av den allmänna skadeståndsrätten. I skadeståndslagen föreskrivs att om två eller flera ska ersätta samma skada, svarar de solidariskt för skadeståndet, i den mån inte något annat följer av att begränsning gäller i den skadeståndsskyldighet som åvilar någon av dem (6 kap. 4 §). Bestämmelsen i skadeståndslagen svarar fullt ut mot kraven i direktivet.

Lagrådet föreslår att en regel om solidariskt ansvar förs in i den nya lagen och menar att regeln om slutlig fördelning av ansvaret annars blir ofullständig. Regeringen gör följande bedömning. Till att börja med är det en utgångspunkt för genomförandet av direktivet att nya lagbestämmelser bör införas endast i den utsträckning som det behövs för att genomföra direktivet (se avsnitt 5.2). Att lyfta in endast vissa regler från skadeståndslagen skulle vidare kunna leda till oklarheter i fråga om vilka andra regler i skadeståndslagen som gäller, t.ex. i fråga om jämkning. Det bör därför inte föras in någon bestämmelse om solidariskt ansvar i lagen.

I en situation där det föreligger solidariskt ansvar uppkommer frågan hur skadeståndsansvaret slutligt ska fördelas mellan de skadeståndsansvariga inbördes. Av direktivet framgår att om fler än en aktör är skadeståndsansvarig för samma skada, ska den som har betalat skadestånd till den skadelidande ha rätt att i enlighet med nationell rätt rikta anspråk mot den eller de andra skadeståndsansvariga (artikel 14). Till följd av att bestämmelsen om direktivets tvingande verkan enbart gäller till den skadelidandes förmån (se artikel 15) är direktivets regler om regressrätt dispositiva. När flera är produktansvariga innebär direktivet alltså inte någon inskränkning i friheten att avtala om den slutliga fördelningen av skadeståndsansvaret dem emellan. En produktansvarig kan dock aldrig begränsa sina skyldigheter gentemot en skadelidande.

Direktivet reglerar även ett särskilt fall av regressrätt (artikel 12.2). En tillverkare som integrerar programvara i en produkt ska inte ha regressrätt mot tillverkaren av en programvarukomponent med säkerhetsbrister under förutsättning att tillverkaren som integrerade programvarukomponenten i sin produkt har avstått från denna rätt, samt att komponenttillverkaren när komponenten släpptes ut på marknaden var ett mikroföretag eller ett småföretag enligt bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (se bilagans avdelning I). Den aktuella bestämmelsen utgör ett förtydligande avseende en grupp näringsidkare som har ansetts vara särskilt skyddsvärda.

Skadeståndslagen innehåller inte några regler om regressrätt. Genom rättspraxis har emellertid slagits fast att regress är tillåten och att ansvaret

ska fördelas efter skälighet, om inget annat framgår av lag (jfr rättsfallen NJA 1968 s. 387 och NJA 1979 s. 773). 1992 års lag innehåller inte några generella regler om regressrätt som motsvarar artikel 14 i direktivet. Reglerna om produktansvaret ansågs inte skilja sig från skadeståndsrätten i allmänhet på sådant sätt att det skulle behövas särskilda regler om den slutliga fördelningen mellan flera ansvariga (se prop. 1990/91:197 s. 58).

Som utredningen konstaterar bör det, även om rätten till regress redan följer av den allmänna skadeståndsrätten, av genomförandeskäl föras in en regel i den nya lagen som motsvarar artikel 14 i direktivet. Ingen remissinstans har invänt mot bedömningen. Eftersom reglerna om regressrätt är dispositiva saknas det däremot anledning att införa en bestämmelse som motsvarar artikel 12.2 i det nya direktivet i den nya lagen.

Särskilt om regressrätt för säljare och tjänsteutövare

I 1992 års lag finns det en särskild bestämmelse om regressrätt för den som har betalat skadestånd till en skadelidande i enlighet med bestämmelserna om produktansvar i konsumenttjänstlagen eller konsumentköplagen (11 §). Enligt bestämmelsen har han eller hon rätt att få ersättning av den som är skadeståndsskyldig enligt 1992 års lag för vad han har betalat i skadestånd till den skadelidande. Som nämns i avsnitt 5.2 innebär regleringen i 1992 års lag att avtalsvillkor som inskränker en näringsidkares regressrätt enligt 11 § i samma lag är utan verkan. En sådan ordning ansågs motiverad av att bestämmelserna i konsumenttjänstlagen och konsumentköplagen är tvingande för säljare respektive tjänsteleverantörer, och att en produktskada kan få en omfattning som är långt större än vad dessa har haft anledning att räkna med. Det ansågs också angeläget att det ekonomiska ansvaret för produktskador placerades på en produktansvarig, eftersom han eller hon är den som har möjlighet att påverka produktens utformning och säkerhet (se prop. 1990/91:197 s. 60).

Som *Sveriges advokatsamfund* påpekar innebär den tvingande regleringen en begränsning i avtalsfriheten mellan kommersiella parter. *Lagrådet* framför liknande synpunkter. Det handlar emellertid inte om någon ny eller strängare begränsning, utan om att bevara nuvarande ordning. Som *Svenskt Näringsliv* och *Teknikföretagen* framhåller gör de överväganden som låg bakom regleringen i 1992 års lag sig alltjämt gällande. Regleringen i 11 § i 1992 års lag bör därför föras över till den nya lagen. När det gäller utformningen gör regeringen följande överväganden. Lagrådet anför att regleringen framstår som alltför snäv, med hänsyn till att en skadelidande kan grunda sin talan på även andra regelverk i fråga om skador som faller inom den föreslagna lagens tillämpningsområde. Regeringen anser dock att den tvingande regleringen även fortsättningsvis bör gälla endast i förhållande till ersättning som betalats enligt de bestämmelser som anges i paragrafen. Om en produktskada föranleder skadeståndsansvar både enligt skadeståndslagen och den föreslagna produktansvarslagen följer det av allmänna skadeståndsrättsliga principer att den som svarar på objektiv grund har regressrätt mot den som svarar för samma skada på oaktsamhetsgrund. Paragrafen bör mot denna bakgrund inte ges den bredare utformning som Lagrådet förespråkar. Däremot bör, som Lagrådet föreslår, bestämmelsen utformas

så att det blir tydligare att det är fråga om en subrogationsregel. Eftersom regressreglerna i övrigt är dispositiva bör det i den nya lagen särskilt föreskrivas att avtalsvillkor som inskränker den produktansvariges ansvar i sådana fall är utan verkan.

6.9 Preskription

Regeringens förslag

Den som vill ha skadestånd enligt lagen ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara skadeståndsansvarig.

Talan om skadestånd måste dock väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller, om det gäller en väsentligen ändrad produkt, tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter den väsentliga ändringen. En talan får väckas senare om den avser skadestånd för en latent personskada och den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste dock väckas inom 25 år från samma tidpunkt som gäller för den tioåriga preskriptionstiden.

Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till skadestånd.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens.

Remissinstanserna

En majoritet av remissinstanserna tillstyrker utredningens förslag eller har ingen invändning mot dem. *Uppsala universitet* anser att utredningens förslag i fråga om preskription innebär en mer rättvisande implementering av produktansvarsregleringen än tidigare. *Sveriges advokatsamfund* lyfter att samspelet mellan preskriptionstiden på tre år och den maximala tioårsfristen bör tydliggöras i lagtexten. Samfundet framför även att starttidpunkten för preskription vid väsentligen ändrade produkter, bl.a. AI-system med kontinuerlig inlärning, riskerar att skapa rättsosäkerhet och behöver konkretiseras. *Försäkringsjuridiska föreningen* påpekar att kännedomsrekvisit typiskt sett är svårhanterliga ur bevissynpunkt och att det bör övervägas att, i likhet med vad som gjorts i försäkringsavtalslagen och trafikskadelagen, ersätta detta med en objektivt fastställbar tidpunkt.

Skälen för regeringens förslag

Enligt direktivet ska en talan om skadestånd väckas inom tre år från det att den skadelidande fick kännedom om, eller rimligen borde ha fått kännedom om, skadan, säkerhetsbristen och vem som är skadeståndsansvarig (artikel 16.1). Vidare ska nationell rätt om preskriptionsavbrott inte påverkas av direktivet (artikel 16.2). En yttersta preskriptionstid på tio år ska gälla från det att en produkt släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller i fråga

om en väsentligen ändrad produkt, från att produkten tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter ändringen (artikel 17). Om den väsentliga ändringen görs genom en uppdatering eller uppgradering av programvaran, eller genom ett AI-systems kontinuerliga inlärning, ska den väsentligen ändrade produkten anses ha tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk när ändringen faktiskt görs (skäl 40). En förlängd yttersta preskriptionstid på 25 år ska gälla i fråga om latenta personskador, om den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet inte haft möjlighet att väcka talan inom tioårsfristen (artikel 17.2). Bestämmelsen blir tillämplig i de fall där symtomen på en personskada enligt medicinska bevis uppträder långsamt (skäl 57).

När det gäller huvudreglerna om preskription i direktivet svarar de mot reglerna om preskription i 1992 års lag. Enligt den lagen måste den som vill ha ersättning väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller borde ha fått kännedom om att fordringen kunde göras gällande (12 § första stycket). I förarbetena till lagen anges att det innebär att preskriptionstiden börjar löpa när han eller hon får kännedom eller borde ha fått kännedom om dels skadan, dels säkerhetsbristen i produkten, dels den mot vilken anspråket ska riktas (se prop. 1990/91:197 s. 124). Ytterst ska talan väckas inom tio år från det att produkten har satts i omlopp (12 § andra stycket). Direktivets bestämmelser om när preskriptionstiden börjar löpa för en väsentligen ändrad produkt och om en yttersta preskriptionstid vid latenta personskador saknar motsvarighet i 1992 års lag.

Som *Sveriges advokatsamfund* och *Uppsala universitet* lyfter kan de nya bestämmelserna om yttersta ansvarstid vid latenta skador och väsentlig ändring innebära vissa utmaningar när det gäller fastställande av starttidpunkt för preskriptionstiden. Direktivets fullharmoniserande karaktär innebär emellertid att det inte finns utrymme för alternativa utformningar, exempelvis en sådan som *Försäkringsjuridiska föreningen* förordar. Direktivets bestämmelser om preskription bör alltså, som utredningen föreslår, föras in i den nya lagen. Därigenom kommer lagen att både till utformning och innehåll tydligt svara mot direktivet.

De föreslagna bestämmelserna är, i linje med direktivet, begränsade till att avse preskription av skadeståndsansvar. Det innebär att frågorna om preskription av en regressfordran som har uppkommit till följd av att någon har betalat skadestånd till en skadelidande enligt den nya lagen ska prövas med tillämpning av preskriptionslagen (1981:130). Motsvarande gäller enligt 1992 års lag, med undantag för krav enligt den lagens bestämmelser om regressrätt för den som har betalat skadestånd för en produktskada enligt konsumenttjänstlagen eller konsumentköplagen (se avsnitt 6.8). Reglerna om preskription i 1992 års lag är tillämpliga även på sådana regresskrav (se prop. 1990/91:197 s. 123 och 124).

Det har inte framkommit några skäl att frångå den nu gällande ordningen avseende preskription av regresskrav på grund av produktansvar i allmänhet. Preskriptionslagens regler bör därför även fortsättningsvis tillämpas i fråga om regresskrav. När det gäller regressrätten för den som har betalat skadestånd för en produktskada enligt konsumenttjänstlagen eller konsumentköplagen instämmer regeringen i utredningens uppfattning att frågan om preskription även i dessa fall bör avgöras med tillämpning av preskriptionslagens bestämmelser. Några tungt vägande skäl för en särreglering för dessa situationer har inte framkommit.

7 Ändringar i elsäkerhetslagen

7.1 Ett uppdaterat regelverk om produktansvar för el

Regeringens förslag

Bestämmelserna i elsäkerhetslagen ska anpassas till den nya produktansvarslagens terminologi.

Regeringens bedömning

Direktivets bestämmelser om programvara, komponenter, tillhörande tjänster och väsentligen ändrade produkter samt om en utvidgad ansvarskrets och ansvarsbefrielse saknar relevans för produktansvaret för el och bör inte genomföras i elsäkerhetslagen.

Svensk rätt uppfyller redan direktivets krav såvitt avser bevisbörda, utlämnande av bevisning och solidariskt skadeståndsansvar. Bestämmelser om det behöver därför inte föras in i elsäkerhetslagen.

Utredningens förslag och bedömning

Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på utredningens förslag och bedömning. *Energiföretagen Sverige* anser att det kan övervägas att behålla det i branschen vedertagna begreppet ”satts i omlopp” eftersom ingen ändring i sak är avsedd.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Reglerna om produktansvar för el finns i 29, 30 och 33–35 §§ elsäkerhetslagen (2016:732). Reglerna är utformade utifrån bestämmelserna i 1992 års lag. Vissa anpassningar har dock gjorts till förhållandena på den svenska elmarknaden.

Som angetts i avsnitt 5.2 vilar direktivet på samma grundläggande principer som 1985 års direktiv. Ett strikt skadeståndsansvar för skador som orsakas av säkerhetsbrister i el ska därför fortfarande gälla enligt elsäkerhetslagen. Elsäkerhetslagen innehåller även andra bestämmelser som fullt ut motsvarar direktivet. Det gäller definitionen av uttrycket säkerhetsbrist i el (3 §), bestämmelsen om att reglerna om produktansvar är delvis tvingande (29 § tredje stycket) och bestämmelsen om jämkning på grund av den skadelidandes medvållande (34 § 2). Nämnda bestämmelser bör därför inte ändras i sak.

Som utredningen konstaterar saknar direktivets bestämmelser om programvara, komponenter, tillhörande tjänster, tillverkarens kontroll och väsentligen ändrade produkter relevans för produktansvaret för el. Det krävs därför inte någon ändring i elsäkerhetslagen på grund av dessa bestämmelser. Motsvarande resonemang gör sig gällande beträffande

direktivets utvecklade bestämmelser om befrielse från skadeståndsansvar (se avsnitt 6.5.4) som inte föranleder någon ändring i sak av bestämmelserna om ansvarsbefrielse i 30 § elsäkerhetslagen.

Vid införandet i svensk rätt av produktansvar för el placerades det strikta skadeståndsansvaret på innehavare av elektriska anläggningar med egen generator eller transformator (29 § elsäkerhetslagen). Det innebär i praktiken att produktansvaret faller på de aktörer som innehar en anläggning för överföring av el, dvs. nätföretagen. Även om elen köps från en producent omvandlas den i nätföretagets transformator, utan möjlighet att identifiera viss specifik ström. Därför ansågs det nödvändigt att nätföretagen omfattades av produktansvaret i egenskap av tillverkare. Den ordningen medger även ersättningsanspråk mot anläggningsinnehavare i tidigare distributionsled. Det har inte ansetts motiverat att införa regler om skadeståndsansvar för den som importerar el eftersom det saknas möjlighet att identifiera viss el i nätet (prop. 1991/92:135 s. 20 och prop. 1996/97:136 s. 87). Det finns inte anledning att nu göra någon annan bedömning av vilka aktörer på den svenska elmarknaden som ska omfattas av produktansvaret. Resonemangen gör sig gällande även i förhållande till det nya direktivet. Det saknas exempelvis behov av att föra in regler om skadeståndsansvar för anonyma produkter (se avsnitt 6.5.2) eftersom nätmonopolet medför att den skadelidande alltid har kännedom om vilket nätföretag som ansvarar för överföringen av el i ett visst område. Vidare saknar de skadeståndsansvariga aktörerna som har tillkommit i det nya direktivet (se avsnitt 6.5.1) motsvarighet på den svenska elmarknaden. Direktivets bestämmelser om ansvarssubjekt bör sammanfattningsvis inte heller föranleda någon ändring i elsäkerhetslagen.

Det bör däremot göras vissa språkliga och redaktionella ändringar i de nu behandlade bestämmelserna så att de till sin utformning motsvarar bestämmelserna i den föreslagna nya lagen om produktansvar. Det gäller bl.a. direktivets uttryck släppa ut på marknaden, tillhandahålla på marknaden och ta i bruk som definieras i artikel 4.7–4.9 i direktivet. Släppa ut på marknaden är ett väletablerat uttryck på unionsmarknaden och avser det första tillhandahållandet på marknaden inom EU. Som ett tillhandahållande på marknaden räknas varje leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning som ett led i en näringsverksamhet. Med uttrycket ta i bruk avses i direktivets mening den första användningen av en produkt inom EU, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden. *Energiföretagen Sverige* har väckt frågan om det i branschen etablerade uttrycket sätta i omlopp kan behållas i lagen. Uttrycket sätta i omlopp förekommer i 29 och 30 §§ elsäkerhetslagen. I lagens förarbeten anges bl.a. att elen måste anses vara satt i omlopp när den lämnar den skadeståndsansvarigas anläggning (prop. 1996/97:136 s. 86). Även med beaktande av att någon ändring i sak inte är avsedd talar konsekvensskäl för att regleringen i 29 och 30 §§ i elsäkerhetslag bör anpassas till direktivets terminologi. Eftersom det knappast kan komma i fråga att el tas i bruk utan att den har släppts ut på marknaden är det emellertid tillräckligt att det av den angivna paragrafen framgår att produktansvaret gäller el som har släppts ut på marknaden. Någon ändring i sak i fråga om när produktansvaret inträder för el är inte avsedd. Det saknas därmed behov av att i elsäkerhetslagen lyfta in direktivets definitioner av nu aktuella uttryck. Vad som

avses med uttrycket släppa ut på marknaden utvecklas i författningskommentaren.

Regeringen bedömer beträffande den nya produktansvarslagen att svensk rätt redan uppfyller direktivets krav när det gäller bevisbördans placering, utlämnande av bevisning och solidariskt skadeståndsansvar (se avsnitten 6.6.1, 6.7 och 6.8). Samma bedömning görs i fråga om elsäkerhetslagen. *Lagrådet* anför, liksom beträffande den nya produktansvarslagen, att direktivets bestämmelser om bevisbörda och beviskrav samt solidariskt skadeståndsansvar likväl bör föras in i lagen. Regeringen gör beträffande elsäkerhetslagen inte någon annan bedömning en den som redovisas i fråga om den nya lagen (se avsnitten 6.6.1 och 6.8).

I det följande redogörs för de ändringar av elsäkerhetslagens bestämmelser om produktansvar som krävs för att bestämmelserna fullt ut ska svara mot det nya direktivet.

7.2 Ett mer omfattande produktansvar

Regeringens förslag

Det strikta skadeståndsansvaret i elsäkerhetslagen för produktskador ska utvidgas för att motsvara direktivet. Utvidgningen ska spegla de skadetyper som föreslås införas i den nya produktansvarslagen.

Bestämmelsen om skadeståndets bestämmande i 33 § elsäkerhetslagen ska upphävas.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer i sak med regeringens. Utredningen föreslår en annan lagteknisk lösning när det gäller bestämmelsen om ersättningsgilla skador.

Remissinstanserna

De flesta av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på utredningens förslag. *Energiföretagen Sverige* har inga invändningar mot förslagen men lyfter att det kan finnas praktiska svårigheter med bevisning och värdering när det gäller skada i data och efterfrågar ytterligare vägledning. Allmänna remissynpunkter på förslagen om ansvarets omfattning, som inte särskilt avser el, behandlas i avsnittet om en ny produktansvarslag (se avsnitt 6.3).

Skälen för regeringens förslag

Ersättningsgilla skador

Enligt 29 § första stycket elsäkerhetslagen betalas skadestånd för personskador och sakskador som orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el. Av andra stycket i paragrafen framgår att rätten till ersättning för sakskada endast gäller skada på egendom som till sin typ vanligen är avsedd för enskilt ändamål och som den skadelidande vid tiden för skadan använde huvudsakligen för enskilt ändamål.

Som redovisas i avsnitt 6.3 föreslår regeringen att ersättningsrätten enligt den nya produktansvarslagen i enlighet med det nya direktivet ska utvidgas så att den omfattar fler skadetyper. För att svensk rätt ska svara mot direktivet bör bestämmelserna i 29 § elsäkerhetslagen ges motsvarande innehåll. Det innebär att bestämningen avseende sakskador ska utvidgas till att omfatta skador på saker som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål. Det innebär också att ersättning ska betalas för ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data. Den nya skadetypen ger en ersättningsmöjlighet även för de fall då förlusten eller förvanskningen av data inte är en följd av en sakskada. Om skadan i data är en följd av en sakskada, vilket oftast torde vara fallet när det handlar om skador som orsakats av säkerhetsbrist i el, gäller i stället det som anges om sakskador. Det kan emellertid inte uteslutas att exempelvis en tillfällig avvikelse i spänning eller frekvens kan medföra påverkan på data utan att lagringsmediet i sig förstörs. Ersättningsansvaret begränsar sig till data som användes uteslutande för personligt bruk och där säkerhetsbristen i el orsakat förlust eller förvanskning av data och detta lett till en ekonomisk skada. När det gäller frågan om värdering av skadan, som *Energiföretagen Sverige* tar upp, kan det exempelvis handla om kostnader för arbete med att återskapa den data som förlorats.

Skadeståndets bestämmande

Enligt 33 § första stycket elsäkerhetslagen ska 5 kap. skadeståndslagen tillämpas när skadestånd enligt elsäkerhetslagen bestäms. Av andra stycket i den angivna paragrafen framgår att ett belopp om 3 500 kronor ska avräknas när ersättningen bestäms för en sakskada som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el.

Som redovisas i avsnitt 6.3 innehåller det nya direktivet, till skillnad från 1985 års direktiv, inte någon bestämmelse om ett avdrag för självrisk för sakskador. Bestämmelsen i 33 § andra stycket elsäkerhetslagen bör därför tas bort.

Ersättningen för samtliga skador som är ersättningsgilla enligt elsäkerhetslagen ska bestämmas med tillämpning av allmänna skadeståndsrättsliga regler. Det bedöms inte finnas något behov av en hänvisning i elsäkerhetslagen till skadeståndslagens bestämmelser. Hänvisningen till 5 kap. skadeståndslagen, som endast gäller person- och sakskador, blir också missvisande i förhållande till skada som uppstår till följd av förlust och förvanskning av data. Detta eftersom en skada i data som inte är en följd av en sakskada enligt svensk rätt är att bedöma som en ren förmögenhetsskada. Det leder till slutsatsen att den aktuella paragrafen bör upphävas. Att ersättningen för person- och sakskador alltjämt ska bestämmas enligt 5 kap. skadeståndslagen följer av allmänna skadeståndsrättsliga regler och upphävandet av bestämmelsen innebär därmed ingen ändring i sak.

7.3 Bevisning av ansvarsförutsättningar

Regeringens förslag

I elsäkerhetslagen ska det införas regler om att den skadegörande elen under vissa omständigheter ska anses ha en säkerhetsbrist eller att en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist eller bådadera.

En säkerhetsbrist eller ett orsakssamband ska dock inte anses finnas om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta av remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på utredningens förslag. *Energiföretagen Sverige* efterfrågar vägledning om vad ett uppenbart funktionsfel skulle kunna vara när det gäller el och även om hur uttrycket under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter ska förstås när det gäller el. Allmänna remissynpunkter på förslagen om presumtioner, som inte särskilt avser el, behandlas i avsnittet om en ny produktansvarslag (se avsnitt 6.6.2).

Skälen för regeringens förslag

Direktivet innehåller regler om att det under vissa förutsättningar ska anses att en produkt har en säkerhetsbrist, att det finns ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada, eller bådadera (artikel 10.2–10.5). Reglernas innebörd redovisas i avsnitt 6.6.2.

Elsäkerhetslagen innehåller inte några motsvarande bestämmelser. I det nämnda avsnittet föreslås att det i den nya lagen om produktansvar tas in bestämmelser som motsvarar nämnda regler i direktivet. Där och i författningskommentaren finns även viss vägledning om vad som avses med bestämmelserna, något som *Energiföretagen Sverige* efterfrågar. Bestämmelser med motsvarande innehåll bör tas in även i elsäkerhetslagen.

7.4 Regressrätt

Regeringens förslag

En bestämmelse om regressrätt vid solidariskt skadeståndsansvar ska införas i elsäkerhetslagen.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanserna tillstyrker eller har inga synpunkter på utredningens förslag. *Energiföretagen Sverige* efterfrågar klargöranden om på vilket sätt två eller flera kan vara ansvariga för samma skada enligt elsäkerhetslagen.

Skälen för regeringens förslag

Direktivet innehåller, till skillnad mot 1992 års lag, generella regler om regressrätt (artikel 14). Reglerna, vars innebörd redogörs för i avsnitt 6.8, är dispositiva. Elsäkerhetslagen innehåller inte några motsvarande bestämmelser. Genom rättspraxis har emellertid slagits fast att regress är tillåten och att ansvaret ska fördelas efter skälighet, om inget annat framgår av lag (jfr exempelvis rättsfallen NJA 1968 s. 387 och NJA 1979 s. 773).

Även om rätten till regress redan följer av den allmänna skadeståndsrätten föreslås i nyssnämnda avsnitt att en bestämmelse som motsvarar artikel 14 i direktivet lyfts in i den nya produktansvarslagen. Utifrån utredningens förslag att bestämmelser med motsvarande innehåll ska tas in även i elsäkerhetslagen pekar *Energiföretagen Sverige* på den relevanta frågan i vilka fall ett solidariskt ansvar, och därmed en regressrättssituation, kan aktualiseras i elnäts- och elproduktionssammanhang. Frågor om solidariskt ansvar behandlas i avsnitt 6.8 och 7.1. En regressrätt gäller enligt direktivet alltid i förhållande till den som anses som tillverkare, men också i förhållande till andra ekonomiska aktörer som under angivna förutsättningar kan vara ansvariga. Ansvarsförhållandena beträffande el är tydligt reglerade och det bör som utgångspunkt inte komma i fråga att fler än en anläggningsinnehavare anses vara ansvarig. Det kan emellertid inte uteslutas att säkerhetsbristen vid något tillfälle uppstår hos en anläggningsinnehavare på en högre nivå på ett sätt som föranleder ansvar. Av det skälet, och med hänsyn till värdet av ett enhetligt genomförande av EU-direktivet, bör en bestämmelse om regress tas in även i elsäkerhetslagen.

7.5 Preskription

Regeringens förslag

Bestämmelserna om preskription av produktskador i elsäkerhetslagen ska ges motsvarande innehåll som reglerna om preskription i den föreslagna nya produktansvarslagen.

Utredningens bedömning

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har inga synpunkter på utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Enligt det nya direktivet ska en talan om skadestånd väckas inom tre år från det att den skadelidande fick kännedom om eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och vem som är skadeståndsansvarig. En talan om skadestånd måste som huvudregel även väckas inom tio år från att den skadegörande produkten släpptes ut på marknaden (artiklarna 16.1 och 17.1). Motsvarande gäller enligt 35 § första stycket 2 elsäkerhetslagen.

En nyhet i direktivet är att det ska gälla en förlängd yttersta preskriptionstid på 25 år i fråga om latenta personskador (artikel 17.2). Innebörden av den nya regeln redovisas i avsnitt 6.9. En bestämmelse med motsvarande innebörd bör föras in i elsäkerhetslagen.

8 Övriga frågor i direktivet

Regeringens förslag

Hänvisningar till den nuvarande produktansvarslagen i andra lagar ska i stället avse den nya produktansvarslagen.

Regeringens bedömning

Svensk rätt uppfyller i övrigt kraven i direktivet utan ytterligare lagändringar.

Utredningens förslag och bedömning

Utredningens förslag och bedömning överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen synpunkt på utredningens förslag eller bedömning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Genom direktivet införs en skyldighet för medlemsstaterna att offentliggöra domar som har fått laga kraft i mål som har inletts enligt direktivet (artikel 19.1). Syftet är att underlätta för nationella domstolar att tolka direktivet på ett harmoniserat sätt (skäl 60). I likhet med utredningen bedömer regeringen att frågan om publicering av avgöranden inte är något som bör regleras i lag.

I lagrådsremissen föreslår regeringen att en ny produktansvarslag ska ersätta 1992 års produktansvarslag. I trafikskadelagen (1975:1410) och patientskadelagen (1996:799) hänvisas i dag till den nuvarande produktansvarslagen. Dessa hänvisningar bör ändras så att de avser den nya lagen.

9 Ändring av rättelsekaraktär i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter

Regeringens förslag

En ändring av rättelsekaraktär ska göras i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter.

Skälen för regeringens förslag

Den 20 november 2026 träder en ny konsumentkreditlag i kraft, samtidigt som konsumentkreditlagen (2010:1846) upphör att gälla. Samma dag träder även ändringar i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter i kraft. Den nya lagen och lagändringarna genomför ett EU-direktiv om konsumentkrediter (se prop. 2025/26:223, bet. 2025/26:CU26, rskr. 2025/26:301).

I 6 kap. 14 § lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter finns regler om Finansinspektionens möjligheter att ingripa vid överträdelser av vissa bestämmelser i den lagen och i den hittills gällande konsumentkreditlagen. Det har uppmärksammats att det behöver göras en följdändring i paragrafen för att hänvisningarna i den ska vara korrekta när den nya lagen och lagändringarna träder i kraft. En ändring av rättelsekaraktär bör därför göras.

10 Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Regeringens förslag

Den nya produktansvarslagen och lagändringarna ska träda i kraft den 1 januari 2027. 1992 års lag ska då upphöra att gälla.

1992 års lag ska fortsätt vara tillämplig på produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före den nya lagens ikraftträdande. Äldre föreskrifter i elsäkerhetslagen ska fortfarande gälla för el som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet.

I de fall som patientskadeersättning eller trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av 1992 års lag, ska äldre föreskrifter fortfarande gälla.

Utredningens förslag

Utredningens förslag överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta remissinstanser tillstyrker eller har ingen synpunkt på utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

Av direktivet följer att medlemsstaterna senast den 9 december 2026 ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa direktivet (artikel 22). Det är angeläget att den föreslagna lagen träder i kraft så tidigt som möjligt. Regeringen bedömer att den tidigast möjliga tidpunkten som den nya produktansvarslagen och ändringarna i övrig lagstiftning kan träda i kraft är den 1 januari 2027.

Direktivet ska tillämpas endast på produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk efter den 9 december 2026 (artikel 2.1). Av allmänna principer följer att ny lagstiftning om skadestånd inte ska tillämpas i fråga om skadefall som inträffar innan lagstiftningen träder i kraft. Det behövs därför inte några särskilda övergångsbestämmelser om det (jfr prop. 1972:5 s. 593). Direktivets bestämmelse är dock inte kopplad till när skadefallet inträffar utan till när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. I lagen bör därför införas särskilda övergångsbestämmelser som reglerar detta förhållande. Medlemsstaterna är enligt artikel 21 i direktivet skyldiga att införa en sådan reglering. Övergångsbestämmelser av samma karaktär gällde även när 1992 års lag trädde i kraft. Det som nu sagts innebär att 1992 års lag bör tillämpas på produkter som släpps ut på marknaden eller tas i bruk före ikraftträdandet av den nya lagen.

Ändringarna i elsäkerhetslagen bör träda i kraft samtidigt som den nya lagen om produktansvar. Eftersom direktivet endast ska tillämpas på produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk efter den 9 december 2026 gäller samma utgångspunkt som beträffande den nya produktansvarslagen, att äldre föreskrifter ska gälla för el som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet. Beträffande el väntas reglerna få begränsad praktisk betydelse eftersom det saknas möjlighet att identifiera viss el i nätet (prop. 1991/92:135 s. 20 och prop. 1996/97:136 s. 86). Det finns dock ett intresse av att genomförandet av direktivet är konsekvent och ett behov av övergångsregler kan inte uteslutas. Som utredningen föreslagit bör övergångsbestämmelser därför införas.

De följdändringar som krävs i patientskadelagen (1996:799) och trafikskadelagen (1975:1410) med anledning av att 1992 års lag ersätts med en ny lag bör träda i kraft samtidigt som den nya lagen.

Av 20 § andra stycket patientskadelagen framgår att om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av 1992 års lag, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen. I fråga om trafikskadeersättning finns en motsvarande bestämmelse i 20 § andra stycket trafikskadelagen. Om patientskadeersättning eller trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av 1992 års lag, bör den tidigare lydelsen av dessa bestämmelser tillämpas.

Ändringen av rättelsekaraktär i lagen om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter bör träda i kraft samtidigt som övriga lagändringar.

11 Konsekvenser

Regeringens bedömning

Förslagen innebär ett starkare skydd för konsumenter och andra skadelidande. Ett tydligt reglerat produktansvar bedöms kunna stärka förtroendet för tekniskt avancerade produkter och tillhörande tjänster, exempelvis AI, vilket bedöms kunna ge positiva effekter för samhällsekonomin i stort. En mer enhetlig produktansvarsreglering inom EES innebär att det blir enklare för företag att bedriva verksamhet över gränserna och skapar förutsättningar för likvärdig konkurrens mellan företag.

För företagare som tillverkar eller på något annat ansvarsbetingande sätt tar befattning med produkter kan förslagen medföra vissa kostnader för att anpassa sig till de nya reglerna.

Förslagen bedöms inte medföra ökade kostnader för det allmänna.

Utredningens bedömning

Utredningens bedömning överensstämmer i huvudsak med regeringens.

Remissinstanserna

De flesta av remissinstanserna delar eller har inga synpunkter på utredningens bedömning. *Regelrådet* anser att konsekvensutredningen inte uppfyller kraven på en konsekvensutredning vid regelgivning och efterfrågar en närmare analys av kostnadseffekterna för företag, särskilt små och medelstora företag. Även *Småföretagarnas Riksförbund*, *Swedish Medtech*, *Elektronikbranschen* och *Svensk Handel* anser att konsekvensanalysen avseende företag bör kompletteras. Småföretagarnas Riksförbund efterfrågar bl.a. resonemang avseende risken för potentiella målkonlikter mellan produktansvarsregelverket och samhällets samtidiga strävan mot en mer cirkulär ekonomi. *American Chamber of Commerce in Sweden* och *European Justice Network* anser att regeringen bör pausa genomförandet och begära klargöranden från Europeiska kommissionen samt att professionella aktörers processdrivande roll bör utredas. Liknande synpunkter förs fram av *Swedish Medtech*. *Svenskt Näringsliv* lyfter att utvidgningen av produktansvaret till nya produkter, aktörer och skadetyper sannolikt kommer att leda till ökade kostnader för näringslivet för exempelvis ansvarsförsäkring, utbildning och rutiner. Liknande synpunkter förs fram av *Teknikföretagen* och *De forskande läkemedelsföretagen (Lif)*. *Försäkringsjuridiska föreningen* bedömer att det kommer att behövas en översyn av försäkringsvillkoren på svenska marknaden i syfte att tillse att villkor, terminologi och riskbedömning harmonierar och överensstämmer med den nya regleringen.

Skälen för regeringens bedömning

Allmänt om konsekvenserna

Förslagen avser genomförande av ett EU-direktiv som fullharmoniserar regelverket om produktansvar. Sverige har en skyldighet att genomföra

direktivet i svensk rätt och utrymmet för alternativa åtgärder är mycket begränsade. Syftet med de förslagna reglerna är att säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer för att därigenom uppnå en ändamålsenlig balans mellan näringsidkare och enskilda. I korthet innebär förslagen att 1992 års produktansvarslag upphävs och ersätts av en ny lag som genomför det nya direktivets uppdaterade regelverk, bl.a. den utvidgade definitionen av det för regelverket grundläggande uttrycket produkt. De som påverkas av förslagen är i huvudsak företag som tillverkar eller annars tar befattning med produkter på ett sätt som kan utlösa produktansvar och enskilda personer som skadas av en produkt med säkerhetsbrister. I viss utsträckning påverkas även myndigheter och andra aktörer som har att ta ställning till anspråk på grund av reglerna.

Eftersom uttrycket produkt omfattar allt ifrån råvaror till tekniskt avancerade, s.k. smarta produkter, inklusive beståndsdelarna i varje sådan produkt, är tillämpningsområdet för förslagen mycket brett. Som också utredningen konstaterar påverkar det möjligheten att på en mer detaljerad nivå bedöma förslagens ekonomiska konsekvenser.

Konsumenter och andra enskilda

Genom förslagen införs en moderniserad reglering av ansvaret för produktskador som motsvarar den tekniska utvecklingen och dagens globala leveranskedjor. Utvidgningen av ansvaret, bl.a. genom ett utvidgat produktbegrepp, nya skadetyper och en utsträckt ansvarstid när tillverkaren behåller kontroll, innebär ett mer heltäckande skydd för enskilda. Den vidare kretsen av skadeståndsansvariga ger en skadelidande möjlighet att i fler fall än tidigare rikta sitt skadeståndskrav mot en näringsidkare som är etablerad inom EES. Förslaget om en förlängd preskriptionsfrist för latenta personskador innebär utökade möjligheter för personer med sådana skador att få sina krav prövade och de föreslagna bestämmelserna om bevislättnad ökar den skadelidandes möjligheter att uppfylla sin bevisbörda. Det avskaffade avdraget på 3 500 kr innebär att det vid en tvist om skadestånd för en produktskada blir möjligt att få ersättning även för mindre skador. Sammantaget ger regelverket en skadelidande bättre förutsättningar att kunna göra produktansvaret gällande.

De förtydliganden som förslagen innebär i fråga om ansvar för avancerad teknik och innovativa produkter som t.ex. självlärande programvara (AI) och produkter som sådan programvara integreras i kan på sikt leda till ett ökat förtroende för dylika produkter. En ökad användning av och acceptans för avancerad teknik kan förväntas främja fortsatt utveckling och innovation, vilket innebär positiva konsekvenser både för enskilda och företag och samhället i stort.

Förslagen innebär inte några betydande ändringar av produktansvaret för livsnödvändiga produkter som livsmedel och mediciner. De kan därför inte antas medföra några betydande kostnadsökningar för konsumenterna till följd av kostnadsövervältring.

Förslagen bedöms inte få någon påverkan på jämställdheten mellan kvinnor och män.

Förslagen innebär att reglerna om produktansvar anpassas till den tekniska utvecklingen och den digitala ekonomin. Som bl.a. *Svensk Handel* och *Svenskt Näringsliv* lyfter fram innebär en enhetlig produktansvarsreglering inom EES att det blir enklare för företag att bedriva verksamhet över nationsgränserna och skapa förutsättningar för likvärdig konkurrens mellan företag. Införandet av en tydlig reglering bedöms särskilt gagna små- och medelstora företag som har mer begränsade resurser än större företag att avsätta för att tolka oklara regler.

Företag som tillhandahåller produkter inom EES uppfyller till följd av gällande produktsäkerhetskrav redan i dag en hög säkerhetsnivå för sina produkter. Företag har även inrättat sig efter det strikta ansvar för produktskador som följer av 1992 års lag. Redan mot denna bakgrund bedöms de övergripande konsekvenserna av förslagen bli begränsade.

Genom förslagen omfattas fler aktörer av ansvarsreglerna och ansvarets utvidgade omfattning. Förslagen innebär bl.a. att ett produktansvar för fristående programvara och tillhörande digitala tjänster införs i svensk rätt. Förslagen innebär även att ansvarets omfattning utökas till att avse förlust eller förvanskning av data och fler sakskador än tidigare. Vidare utsträcks skadeståndsansvaret i vissa fall till säkerhetsbrister som uppkommit efter att en produkt har släppts ut på marknaden. För de näringsidkare som berörs av reglerna, främst aktörer som tillverkar, importerar eller tillhandahåller tekniskt avancerade produkter, kommer kostnaderna att öka i någon mån till följd av förslagen. *Försäkringsjuridiska föreningen* tar upp behovet av att se över olika försäkringsvillkor och som utredningen och *Svenskt Näringsliv* lyfter fram förväntas bl.a. vissa effekter på försäkringspremier. På grund av svårigheterna att få fram tillförlitlig försäkringsstatistik om produktansvar låter sig närmare kostnadsberäkningar inte göras. Utredningen och även Europeiska kommissionen i sin konsekvensanalys bedömer att kostnadsökningarna förväntas bli begränsade och hanterbara. Kommissionen noterar bl.a. att riskerna sprids mellan flera aktörer genom det utvidgade ansvarsområdet och att ett strikt ansvar gäller redan i dag (jfr SWD(2022) 316 final av den 28 september 2022 s. 64–66). Regeringen gör inte någon annan bedömning. Förslaget att utvecklingsskador fortsatt ska undantas från produktansvaret bör också medföra att kostnadsökningen för företag inom innovativa verksamheter begränsas.

Förslaget om att slopa avräkningen om 3 500 kronor när ersättningen för sakskador bestäms, något som gäller enligt 1992 års lag, bedöms innebära att antalet ersättningskrav för små skador i viss mån kommer att öka.

Enligt Europeiska kommissionens analys bedöms en tydlig kostnadseffekt av direktivet vara hänförlig till direktivets krav på regler om att produktansvariga ska tillhandahålla bevisning. Regeringens bedömning, att svensk rätt redan uppfyller direktivets krav i detta avseende, innebär att några sådana kostnadseffekter inte kan förväntas. Däremot kan reglerna om att det vid tvist om skadestånd i vissa fall ska anses att en produkt har en säkerhetsbrist, eller att det föreligger ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada, föra med sig att de produktansvariga i fler fall än tidigare kan behöva presentera motbevisning eller bevisa att det finns grund för ansvarsbefrielse för att undgå ansvar. Eftersom det redan i dag enligt domstolspraxis i princip tillämpas ett lägre beviskrav när en skadelidande ska bevisa ett

komplext och svåröverskådligt orsakssamband bedöms effekterna emellertid bli begränsade.

Den förlängda yttersta preskriptionstiden i fråga om latenta personskador innebär i och för sig att fler sådana skador kommer att omfattas av skadeståndsskyldigheten enligt den nya lagen. Eftersom sådana skador ofta avser läkemedel och därmed i de allra flesta fall ersätts genom Läkemedelsförsäkringen bedöms förslaget endast medföra marginellt ökade kostnader för företagen.

De föreslagna reglerna innebär att den aktör som väsentligt modifierar en produkt kan komma att betraktas som tillverkare och därmed bära strikt ansvar, vilket medför en ökad ansvarsexponering för aktörer inom den cirkulära ekonomin. Tydliga regler om dessa aktörers ansvar kan samtidigt bidra till ökad rättssäkerhet och förutsebarhet för företag verksamma inom cirkulära affärsmodeller (t.ex. det som ibland benämns refurbishing), vilket i sin tur kan främja utvecklingen av dessa verksamheter (jfr SWD(2022) 316 final av den 28 september 2022 s. 63–66). Den föreslagna ansvarsfördelningen bedöms vara positiv även för de ursprungliga tillverkarna, eftersom deras ansvar för tredje parts ingrepp i deras produkter begränsas i motsvarande mån.

För företag kan förslagen medföra vissa marginella merkostnader för utbildningsinsatser och översyn av rutiner. *Småföretagarnas Riksförbund* lyfter fram administrativa kostnader för att exempelvis dokumentera och säkerställa produktsäkerhet efter modifieringar och för att öka spårbarhet i leveranskedjan. Dessa kostnader förväntas dock bli måttliga. Stärkta rutiner för produktsäkerhet kan på sikt leda till säkrare produkter och minskade tvistekostnader som följd.

Sammantaget bedömer regeringen att förslagen kan ha flera positiva effekter för företagen och att de inte kan antas medföra några ingripande ekonomiska följder eller andra negativa konsekvenser för dem.

Konsekvenser för det allmänna

Det kan uppstå behov av utbildning och informationsinsatser beträffande det nya regelverket, vilket främst berör Konsumentverket. Ett utbildningsbehov kan även finnas för kommunala konsumentvägledare och medarbetare på andra myndigheter som kan komma i kontakt med regelverket, exempelvis Allmänna reklamationsnämnden. De begränsade kostnadsökningar som kan uppstå för respektive myndighet bedöms kunna hanteras inom ramen för befintliga anslagsramar.

Några remissinstanser, däribland *American Chamber of Commerce in Sweden,* väntar sig en ökad tillströmning av mål av grupptalankaraktär och nämner särskilt tredjepartsfinansierade processer. Reglerna om grupptalan i konsumenttvister har ännu inte tillämpats i Sverige. Förslagen förändrar inte förutsättningarna för att föra en sådan talan och farhågorna bör därför inte överdrivas. Det är tänkbart att den nya lagstiftningen leder till något fler mål om produktansvar, men som *Svea hovrätt* framhåller bedöms arbetsbelastningen hos domstolarna i stort inte påverkas av förslagen. De föreslagna reglerna bör inte innebära några ökade kostnader för konsumentvägledare, Allmänna reklamationsnämnden, domstolar eller andra myndigheter. Förslagen bedöms sammantaget inte ha någon inverkan på statens inkomster eller utgifter.

Förslagen innebär ett förtydligande av reglerna om produktansvar för renoverade och uppgraderade produkter. Detta kan innebära ett ökat förtroende för sådana produkter, vilket i förlängningen kan bidra till omställningen till en cirkulär ekonomi. Som en följd av detta bedöms förslagen ha positiva miljömässiga konsekvenser.

12 Författningskommentar

12.1 Förslaget till produktansvarslag

Lagen är ny och ersätter produktansvarslagen (1992:18), som fortsättningsvis benämns 1992 års lag. Genom lagen genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG.

Lagen är indelad i kapitel. I 1 kap. finns grundläggande bestämmelser om lagens innehåll och tillämpningsområde. Där finns även bestämmelser om uttryck i lagen och lagens tvingande natur. I 2 kap. finns bestämmelser om förutsättningar för skadestånd. Kapitlet innehåller bestämmelser om ansvarsförutsättningar, ansvarets omfattning och hur bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras. Dessutom finns bestämmelser om bevisning om ansvarsförutsättningar. I 3 kap. anges vilka aktörer som är skadeståndsansvariga enligt lagen. I 4 kap. finns regler om jämkning och regressrätt och i 5 kap. bestämmelser om preskription.

Skadeståndslagens (1972:207) bestämmelser tillämpas om inte annat är särskilt föreskrivet eller föranleds av avtal eller i övrigt följer av regler om skadestånd i avtalsförhållanden. Bestämmelser i den lagen får därför betydelse som utfyllande regler beträffande sådant som inte regleras i den förevarande lagen. Det handlar bl.a. om reglerna om skadeståndets bestämmande i 5 kap., om jämkning i 6 kap. 2 § och om solidariskt ansvar i 6 kap. 4 §.

Den nya lagen hindrar inte att en skadelidande grundar sin talan på skadeståndslagens regler, även i fråga om skador som faller inom den förevarande lagens tillämpningsområde. Liksom enligt 1992 års lag får förhållandet till andra skadeståndsrättsliga specialregler bedömas från fall till fall (jfr prop. 1990/91:197 s. 77–79 och NJA 2018 s. 475).

Bestämmelserna i den nya lagen är avsedda att ha samma innebörd som i direktivet. För de bestämmelser som helt eller delvis har sina motsvarigheter i 1992 års lag är dock förarbetena till den lagen av fortsatt betydelse och kan tjäna som vägledning också för tillämpningen av den nya lagen (se framför allt prop. 1990/91:197). I bilaga 5 finns en jämförelsetabell som beskriver vilka artiklar i direktiven som motsvaras av bestämmelser i den nya lagen.

1 kap. Grundläggande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt.

Lagen gäller inte för skador som

1. har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i programvara med fri och öppen källkod som varken har utvecklats eller tillhandahållits som ett led i näringsverksamhet, eller
2. omfattas av lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Bestämmelser om ansvar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

I paragrafen anges lagens tillämpningsområde. Andra stycket 2 motsvarar 4 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artiklarna 1, 2.2 och 2.3 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.1.

Av *första stycket* framgår att lagen gäller ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt. Liksom enligt 1992 års lag är skadeståndsansvaret begränsat till skador som en fysisk person har lidit. Produktskador på näringsidkares egendom faller utanför det strikta ansvaret enligt lagen. Bestämmelser om produktansvarets omfattning, bl.a. avseende skador på saker som används både privat och yrkesmässigt, finns i 2 kap. 2 §. Vad som avses med en produkt framgår av 3 §.

I *andra stycket* anges undantagen från lagens tillämpningsområde.

Enligt *första punkten* undantas skador som orsakats på grund av säkerhetsbrister i programvara med fri och öppen källkod som varken har utvecklats eller tillhandahållits som ett led i näringsverksamhet. Att en programvaras källkod är fri och öppen innebär att användare fritt kan komma åt, använda, ändra och vidaredistribuera programvaran eller ändrade versioner av den. Att utveckla eller bidra till sådan programvara, eller att göra den tillgänglig i öppna databaser, innebär inte att programvaran har släppts ut på marknaden. För att en programvara ska falla utanför lagens tillämpningsområde krävs dessutom att programvaran varken har utvecklats eller tillhandahållits som ett led i näringsverksamhet. Begreppet motsvarar direktivets uttryck kommersiell verksamhet. I förarbetena till 1992 års lag anges att begreppet näringsverksamhet är avsett att ha samma innebörd i den lagen som i konsumentlagstiftningen och avser verksamhet av ekonomisk natur som bedrivs yrkesmässigt (jfr prop. 1990/91:197 s. 56 och exempelvis rättsfallen NJA 2018 s. 475 och Veedfald, C-203/99, EU:C:2001:258). Någon avvikande innebörd i denna lag är inte avsedd. En åtgärd kan anses utgöra ett led i näringsverksamhet även om den inte skett mot vederlag. Det avgörande för bedömningen är åtgärdens karaktär. Om åtgärden har en kommersiell eller affärsmässig karaktär, ska den anses ha skett som ett led i näringsverksamhet.

Enligt *andra punkten* gäller lagen inte skador som omfattas av lagen om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

El omfattas av produktdefinitionen i direktivet, men inte av lagens produktbegrepp (jfr 3 § och artikel 4.1 i direktivet). Bestämmelsen i *tredje stycket* upplyser om att bestämmelser om ansvar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el finns i elsäkerhetslagen. Skador som har

orsakats på grund av säkerhetsbrister i produkter som drivs av el, t.ex. hushållsapparater, eller som utgör eltillbehör, såsom kablar och eluttag, omfattas dock av den förevarande lagens regler.

Lagens innehåll

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:
– Grundläggande bestämmelser (1 kap.)
– Förutsättningar för skadestånd (2 kap.)
– Skadeståndsansvariga (3 kap.)
– Jämkning och regressrätt (4 kap.)
– Preskription (5 kap.)

Paragrafen innehåller en innehållsförteckning till lagen. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Uttryck i lagen

3 § Med *produkt* avses i lagen
– en lös sak eller en programvara, även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom, och
– en digital fil som innehåller information som är nödvändig för att en produkt ska kunna tillverkas genom automatiserad kontroll av maskiner eller verktyg.

Paragrafen anger vad som avses med en produkt. Paragrafen motsvarar delvis 2 § första stycket i 1992 års lag. Den genomför artikel 4.1 och 4.2 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första strecksatsen* omfattar uttrycket produkt en lös sak eller en programvara. I fråga om lösa saker motsvarar regleringen 1992 års lag (se prop. 1990/91:197 s. 91–92). Lösa saker och programvara anses vara produkter även om de är integrerade i eller sammankopplade med lös eller fast egendom (jfr första strecksatsen i definitionen av komponent, se 4 §). Exempelvis är både bromsarna i ett fordon och fordonet som helhet att anse som en produkt. Vidare är varje beståndsdel som bromsarna består av en produkt i lagens mening.

Med programvara omfattas inte enbart fast integrerad programvara, utan även fristående programvara (jfr prop. 1990/91:197 s. 93–94). Det innebär att det strikta skadeståndsansvaret enligt lagen gäller för bl.a. AI-system, applikationer och andra datorprogram. Programvaran kan släppas ut på marknaden som en fristående produkt eller som en komponent integrerad i en fysisk produkt, till exempel navigations- och förarassistanssystemet i en bil. Programvaran räknas som en produkt oavsett om den lagras på en enhet, eller nås via ett kommunikationsnät eller molnteknik. Det sistnämnda gäller också om den tillhandahålls via s.k. software-as-a-service, en typ av molntjänst som tillhandahåller programvara över internet. (Jfr skäl 13 i direktivet.)

Andra strecksatsen i paragrafen tar sikte på digitala tillverkningsfiler. En sådan fil kan beskrivas som en digital version av eller en digital mall för en fysisk produkt (jfr artikel 4.2 i direktivet). En digital tillverkningsfil innehåller all information om en produkt som krävs för att en maskin eller ett verktyg ska kunna konstruera ett fysiskt exemplar av produkten. Det kan exempelvis vara en G-kodfil som innehåller information som används

för att tillverka produkter med hjälp av en 3D-skrivare. Andra exempel på verktyg som kan konstruera produkter utifrån tillverkningsfiler är automatiska svarvar och fräsar.

Andra digitala filer än digitala tillverkningsfiler är inte en produkt i lagens mening. Det innebär att exempelvis mediefiler och e-böcker som utgångspunkt faller utanför lagens tillämpningsområde.

4 § Med *komponent* avses i lagen

– ett fysiskt eller immateriellt objekt som är integrerat i eller sammankopplat med en produkt, och

– en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten (tillhörande tjänst).

Paragrafen, som utformas i huvudsak enligt *Lagrådets* förslag, anger vad som avses med en komponent. Paragrafen saknar motsvarighet i 1992 års lag. Den genomför artikel 4.3 och 4.4 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Enligt *första strecksatsen* avses med komponent ett fysiskt eller immateriellt objekt som är integrerat i eller sammankopplat med en produkt (jfr första strecksatsen i 3 §). En komponent kan vara ett fysiskt objekt som lätt kan avskiljas från den produkt som den är integrerad i eller sammankopplad med, till exempel ett kretskort i en elektrisk apparat. En komponent kan också vara en beståndsdel i den produkt som den utgör en del av, exempelvis en ingrediens i ett livsmedel eller lösningsmedlet i en färg. En komponent kan vidare vara programvara som har integrerats i en fysisk produkt, till exempel navigations- och förarassistanssystemet i en bil.

Enligt *andra strecksatsen* avses med komponent en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten (tillhörande tjänst). Det är alltså fråga om vissa digitala tjänster vars integration eller sammankoppling innebär att centrala funktioner i produkten fungerar. Det kan exempelvis handla om digitala trafikdatatjänster som behöver tillhandahållas för att det ska gå att använda ett navigationssystem, en digital hälsoövervakningstjänst som genom sensorer i en produkt spårar användarens fysiska aktivitet, en temperaturkontrolltjänst som reglerar temperaturen i ett kylskåp eller en röstassistenttjänst som gör det möjligt att styra en eller flera produkter med hjälp av röstkommandon (se skäl 17 i direktivet). Som en tillhörande tjänst räknas däremot inte internetanslutningstjänster (jfr skäl 17 i direktivet). Det innebär att sådana tjänster inte omfattas av ansvaret enligt denna lag. En produkt som är beroende av internetanslutningstjänster, och som inte upprätthåller säkerheten i händelse av förlust av uppkoppling, kan dock anses ha en säkerhetsbrist. I ett sådant fall får säkerhetsbristen anses finnas i produkten som använder internetanslutningstjänsten, och inte i själva internetanslutningstjänsten.

Av 3 § framgår att en lös sak eller en programvara är att anses som en produkt, även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom. Det innebär att ett fysiskt objekt som är integrerat i en produkt och därmed är en komponent, inte upphör att vara en produkt i lagens mening.

5 § I lagen avses med

tillhandahållande på marknaden: en leverans av en produkt som ett led i en näringsverksamhet, för distribution, förbrukning eller användning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

utsläppande på marknaden: det första tillhandahållandet på marknaden,

ibruktagande: den första användningen av en produkt inom EES som ett led i en näringsverksamhet, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden,

tillverkare: den som

– tillverkar, framställer eller utvecklar en produkt,

– låter tillverka eller utforma en produkt, eller

– genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt utger sig för att vara den som tillverkat produkten,

importör: den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden,

tillverkarens representant: den som är etablerad inom EES och som enligt ett skriftligt uppdrag från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,

leverantör av distributionstjänster: den som, utan att ha äganderätt till en produkt och utan att det handlar om post- eller paketleveranstjänster, som ett led i en näringsverksamhet erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av produkten,

distributör: den som, utan att vara tillverkare eller importör, tillhandahåller en produkt på marknaden,

tillverkarens kontroll: den kontroll över en produkt som tillverkaren anses ha genom att

– integrera, sammankoppla eller tillhandahålla en komponent, genomföra ändringar i produkten, eller samtycka till att någon annan utför en sådan åtgärd, eller

– ha möjlighet att själv eller genom någon annan tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av en programvara.

I paragrafen förklaras några av de uttryck som används i lagen. Paragrafen saknar motsvarighet i 1992 års lag. Den genomför artikel 4.5 och 4.7–4.14. Övervägandena finns i avsnitt 6.2.

Uttrycket *tillhandahållande på marknaden* avser en leverans av en produkt som ett led i en näringsverksamhet, för distribution, förbrukning eller användning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), medan uttrycket *utsläppande på marknaden* avser det första tillhandahållandet på marknaden. Uttrycken har samma betydelse som i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011 (EU:s marknadskontrollsförordning) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG (förordningen om allmän produktsäkerhet).

Med uttrycket *ibruktagande* avses den första användningen av en produkt inom EES som ett led i en näringsverksamhet, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden. Det förekommer att produkter tas i bruk av konsumenter eller andra privatpersoner utan att först ha släppts ut på

marknaden. Så kan vara fallet med exempelvis hissar, maskiner eller medicintekniska produkter. Uttrycket har samma betydelse som i de speciallagar om produktsäkerhet där uttrycket också förekommer, t.ex. radioutrustningslagen (2016:392) och lagen (2016:96) om fritidsbåtar och vattenskotrar.

En grundläggande förutsättning för att en produkt ska anses ha tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk är att åtgärden i fråga har skett som ett led i en näringsverksamhet. Beträffande begreppet näringsverksamhet, se kommentaren till 1 §. En produkt kan ha släppts ut på marknaden, tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk oavsett om åtgärden sker mot vederlag eller utan vederlag. En åtgärd som sker som ett led i näringsverksamhet utan vederlag kan exempelvis avse sponsring. Det kan också vara fråga om produkter som har tillverkats för att användas i offentlig verksamhet, t.ex. medicintekniska produkter eller annan sjukvårdsutrustning, och upphandlats av en offentlig aktör (jfr skäl 26 i direktivet).

Någon betydelseskillnad mellan uttrycket sätta i omlopp, som förekommer i 1992 års lag, och släppa ut på marknaden är inte avsedd. Det som EU-domstolen har anfört om när en produkt ska anses ha satts i omlopp enligt 1985 års direktiv är relevant även för prövningen av om en produkt har släppts ut på marknaden enligt den förevarande paragrafen (se t.ex. EU-domstolens avgöranden O'Byrne, C-127/04, EU:C:2006:93 och Veedfald, C-203/99, EU:C:2001:258, jfr prop. 1990/91:197 s. 56).

Med *tillverkare* avses den som tillverkar, framställer eller utvecklar en produkt, oavsett om det sker i en näringsverksamhet eller för privat bruk. Tillverkare är den som industriellt eller hantverksmässigt framställer en produkt, t.ex. genom att råvaror eller annat material bearbetas eller förädlas. Det kan också ske genom att redan bearbetade produkter utvecklas eller bearbetas vidare. Även verksamhet som går ut på att odla växter, föda upp djur eller utvinna råmaterial omfattas av uttrycket. (Jfr prop. 1990/91:197 s. 112.) Som tillverkare räknas även den som utvecklar programvara (jfr definitionen av produkt i 3 §). Det inbegriper leverantörer av AI-system i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (AI-förordningen) (jfr skäl 13). Vidare avses med tillverkare den som låter utforma eller tillverka en produkt eller som uppger sig vara tillverkare genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt.

Som *importör* räknas den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden.

Med *tillverkarens representant* avses den som är etablerad inom EES och som enligt ett skriftligt uppdrag från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter på unionsmarknaden. Bestämmelser om tillverkares representanter finns i åtskilliga andra regelverk, t.ex. 14 § lagen (2023:254) om vissa produkters och tjänsters tillgänglighet. Enligt den paragrafen ska, om tillverkaren har utsett en representant, representanten utföra de uppgifter som anges i fullmakten (det motsvarar vad som i denna paragraf benämns uppdrag, någon skillnad är inte avsedd). Det kan t.ex. handla om att anbringa en s.k. CE-märkning i tillverkarens namn enligt arti-

kel 30.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EG) nr 765/2008 av den 9 juli 2008 om krav för ackreditering och marknadskontroll i samband med saluföring av produkter och upphävande av förordning (EEG) nr 339/93. Uttrycket tillverkarens representant är inte avsett att ha någon annan innebörd än i nämnda förordning.

Definitionen av *leverantör av distributionstjänster* tar sikte på den som i en näringsverksamhet erbjuder vissa tjänster som underlättar vid leverans av produkter. Den som erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av en produkt, utan att ha äganderätt till produkten, är att anse som en leverantör av distributionstjänster. Post- och paketleveranstjänster ingår inte i de tjänster som kan medföra att en näringsidkare är att anse som en leverantör av distributionstjänster. Uttrycken post- och paketleveranstjänster omfattar den betydelse som uttrycken har i postlagen (2010:1045) och lagen (2019:181) med kompletterande bestämmelser till EU:s förordning om gränsöverskridande paketleveranstjänster. Även andra post- och godstransporttjänster undantas dock från de tjänster som utförs av en leverantör av distributionstjänster.

Som *distributör* räknas den som utan att vara tillverkare eller importör tillhandahåller en produkt på marknaden. Uttrycket omfattar exempelvis återförsäljare.

Uttrycket *tillverkarens kontroll* avser att ringa in under vilka förutsättningar en tillverkare ska anses ha möjlighet att själv eller genom någon annan påverka en produkts egenskaper. Syftet är att ansvaret ska följa möjligheten att kontrollera produktens säkerhet. Frågan om huruvida en tillverkare har kontroll över produkten eller inte blir relevant efter att produkten har släppts ut på marknaden. Uttrycket får betydelse bl.a. för frågorna om vilken tidpunkt som bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska ansluta till (se 2 kap. 4 §), fördelningen av skadeståndsansvaret mellan tillverkaren av en komponent och tillverkaren av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med (se 2 kap. 2 § andra stycket) och för ansvarsbefrielse beträffande skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist som har uppstått efter att den skadegörande produkten släpptes ut på marknaden (se 3 kap. 5 §).

Med tillverkarens kontroll avses till att börja med att tillverkaren av en produkt integrerar, sammankopplar eller tillhandahåller en komponent, genomför ändringar i produkten, eller samtycker till att någon annan utför en sådan åtgärd (första strecksatsen). Bestämmelsen avser både fysiska ändringar och ändringar genom uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara. Begreppet ändring avser här en åtgärd utan särskild grad eller omfattning (jfr vad som ska anses vara en väsentlig ändring i 3 kap. 4 §). Det är inte nödvändigt att någon av åtgärderna i strecksatsen görs av produkttillverkaren själv. För att åtgärden ska ha skett inom tillverkarens kontroll är det tillräckligt att produkttillverkaren har tillåtit eller samtyckt till att åtgärden vidtas av någon annan.

Vidare avses med uttrycket att tillverkaren av en produkt har möjlighet att själv eller genom någon annan tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av en programvara (andra strecksatsen). I fråga om programvara krävs alltså inte att några faktiska uppdateringar eller uppgraderingar görs för att produkten ska anses stå under tillverkarens kontroll, utan det är tillräckligt att möjligheten att tillhandahålla sådana består. Till exempel är en tillverkare som tillåter att någon annan tillhandahåller programvaruupp-

dateringar till produkten, ansvarig för säkerhetsbrister i programvaruuppdateringen. På samma sätt ansvarar en produkttillverkare för säkerhetsbrister i en tillhörande tjänst även om den tillhandahålls av någon annan.

Endast den omständigheten att en produkttillverkare erbjuder den tekniska möjligheten till att en komponent integreras i eller sammankopplas med dennes produkt innebär inte att tillverkaren har tillåtit eller samtyckt till åtgärden. En produkttillverkare ska inte heller anses ha tillåtit eller samtyckt till integrering eller sammankoppling endast genom att rekommendera ett visst varumärke eller inte förbjuda vissa komponenter (se skäl 18 i direktivet).

Avtalsvillkor som avviker från lagen

6 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för den skadelidande är utan verkan mot honom eller henne, om inte något annat anges i lagen.

Paragrafen anger lagens tvingande karaktär. Den motsvarar 5 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 15 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 5.2.

Lagen är tvingande endast till den skadelidandes förmån. Det innebär att lagens allmänna regler om regressrätt i 4 kap. 2 § är dispositiva. Särskilda regler om regressansvar för produktskador i konsumentförhållanden finns i 4 kap. 3 §.

2 kap. Förutsättningar för skadestånd

Ansvarsförutsättningar

1 § Skadestånd betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, reglerar produktansvarets omfattning. Den motsvarar delvis 1 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 5.1 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

I paragrafen anges de grundläggande förutsättningarna för produktansvar enligt lagen. Skadestånd betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat. Vad som avses med en produkt framgår av 1 kap. 3 §. Att en produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas framgår av 3 §. Rätten till ersättning begränsar sig till skador som en fysisk person har orsakats, se 1 kap. 1 § första stycket.

Ansvarets omfattning

2 § Rätten till skadestånd avser

1. personskada,
2. sakskada som har orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och
3. ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål.

Rätten till skadestånd enligt första stycket 2 omfattar inte skada på den skadegörande produkten. Den omfattar inte heller skada på en produkt som en skade-

görande komponent var integrerad i eller sammankopplad med inom produkttillverkarens kontroll.

Paragrafen, som utformas efter synpunkter från *Lagrådet*, reglerar produktansvarets omfattning. Den motsvarar delvis 1 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 6 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.3.

Av *första stycket* framgår vilka skador som ersätts.

Enligt *första punkten* ersätts personskada. Regleringen motsvarar den i 1992 års lag. Begreppet personskada har samma betydelse i den förevarande lagen som i skadeståndslagen (1972:207). Till personskada räknas såväl fysiska som psykiska defekttillstånd (se rättsfallet NJA 2023 s. 916 och där angivna hänvisningar). För att det ska vara fråga om ett fysiskt defekttillstånd krävs att det har skett en förändring på eller i kroppen och att den förändringen objektivt sett är en försämring. Försämringen kan vara tillfällig eller varaktig. För att psykiska besvär ska anses som personskada krävs att en medicinskt påvisbar effekt föreligger (se t.ex. prop. 2000/01:68 s. 17–18, jfr skäl 21 i direktivet).

En personskada till följd av en produktskada ersätts i den utsträckning som följer av 5 kap. skadeståndslagen (se dock 4 kap. 1 § i förevarande lag om jämkning). Någon särskild ordning för personskador som ersätts enligt lagen är inte avsedd.

Enligt *andra punkten* ersätts sakskada som orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål. Det innebär att skada på egendom som användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål inte ersätts enligt lagen. Det avgörande är hur användningen såg ut vid tiden för skadan. Begreppet sakskada har samma betydelse i den förevarande lagen som i 1992 års lag och i skadeståndslagen (jfr rättsfallet NJA 1996 s. 68). Om sakskadan är ersättningsgill enligt reglerna i bestämmelsen, ersätts skadan i samma utsträckning som enligt 5 kap. skadeståndslagen. Skadestånd med anledning av sakskada omfattar därmed ersättning för sakens värde eller reparationskostnad och värdeminskning, inkomstförlust eller intrång i näringsverksamhet samt annan kostnad till följd av skadan.

Enligt *tredje punkten* ersätts ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål. Skadetypen är en nyhet jämfört med 1992 års lag. Med data avses varje digital återgivning av handlingar, fakta eller information och varje sammanställning av sådana handlingar, sådana fakta eller sådan information, se artikel 4.6 i direktivet och artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten). Förlust eller förvanskning av data innebär att data förloras eller blir oläslig, felaktig eller annars oanvändbar. Ersättning enligt punkten tar sikte på skada som uppstår trots att det inte sker som en följd av en sakskada, t.ex. om radering sker av data som fanns lagrad på ett lagringsmedium utan att själva mediet skadas. Den skadelidande har rätt till ersättning för den ekonomiska skada som förlusten eller förvanskningen medfört. En skadelidande kan därmed inte kräva att data återskapas eller kompensation för lidande eller annan ideell skada. Skada i data enligt denna lag ska inte förväxlas med den skada som orsakas av dataläckor eller överträdelser av dataskyddsregler. Sådana skador ersätts genom annan lagstiftning om dataskydd (jfr artikel 2.4 a i direktivet). Vidare krävs att den data som är i fråga ska ha

använts uteslutande för personliga ändamål. Om data används för exempelvis studier, och dessa inte sker inom ramen för en anställning eller annars har mer direkt koppling till en näringsverksamhet, bör det ofta kunna handla om användning för personliga ändamål. Det kan inträffa att data förvaras på enheter som används blandat, dvs. omväxlande för personliga och yrkesmässiga ändamål. I sådana situationer bör t.ex. datafilernas karaktär och sammanhang samt den enskildes verksamhet ofta kunna vara vägledande för om det handlar om användning för yrkesmässiga eller personliga ändamål.

Av *andra stycket* framgår inledningsvis att ansvaret enligt första stycket 2 inte omfattar skada på den skadegörande produkten. Detta motsvarar regleringen i 1 § andra stycket i 1992 års lag. Inte heller omfattas skada på en produkt som en skadegörande komponent var integrerad i eller sammankopplad med inom produkttillverkarens kontroll. Bestämmelsen tar sikte på sådana komponenter som i sig är produkter (jfr definitionen av komponent i 1 kap. 4 §). Den tillverkare som avses är den tillverkare under vilkens kontroll den skadegörande produkten integrerats i eller sammankopplats med den skadade produkten.

Bestämmelser om befrielse från skadeståndsansvar finns i 3 kap. 5 §.

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist

3 § En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Frågan om en sådan säkerhetsbrist finns ska bedömas med hänsyn till

1. produktens förenlighet med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
2. rimligen förutsebar användning av produkten,
3. produktens egenskaper och hur den har marknadsförts samt de bruksanvisningar som hör till produkten,
4. inverkan på produkten av en förmåga hos produkten att fortsätta lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk,
5. rimligen förutsebar inverkan på produkten av andra produkter som kunnat förutses bli sammankopplade med produkten eller på annat sätt bli använda tillsammans med produkten,
6. de särskilda behoven hos de användare som produkten är avsedd för,
7. produktens förmåga att uppfylla sitt avsedda syfte, om syftet är att förhindra skada,
8. om det skett en återkallelse av produkten eller något annat ingripande som avser produktens säkerhet, och
9. övriga omständigheter.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om när en produkt har en säkerhetsbrist. Den motsvarar delvis 3 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 7 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.1.

Av paragrafen framgår inledningsvis att en produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med utgångspunkt i den säkerhet som allmänheten har rätt att förvänta sig och inte utgå från den säkerhet som en viss person faktiskt förväntar sig. Det är alltså i princip fråga om en objektiv bedömning. Utgångspunkterna för bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist är i allt väsentligt desamma som enligt 1992 års lag (se prop. 1990/91:197 s. 97–109). En skillnad mot den lagen

är att fler omständigheter som ska beaktas vid bedömningen nämns uttryckligen. Det är fortfarande fråga om en helhetsbedömning där alla omständigheter ska beaktas (se artikel 7.2 i direktivet).

En produkt ska inte anses ha en säkerhetsbrist endast av det skälet att en ny och bättre produkt har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk (jfr prop. 1990/91:197 s. 108). På motsvarande sätt ska tillhandahållandet av en uppdatering eller uppgradering av en produkt inte i sig leda till slutsatsen att det fanns en säkerhetsbrist i den tidigare versionen (se skäl 35 i direktivet).

Säkerhetsbedömningen ser olika ut beroende på vilken typ av produkt det är fråga om. Vissa produkter, såsom livsuppehållande medicintekniska produkter, används i sammanhang där det finns en särskild risk för skador och ger därför upphov till särskilt höga säkerhetsförväntningar. En sådan produkt kan i vissa fall anses ha en säkerhetsbrist redan om den tillhör samma tillverkningsserie som en produkt som redan har visat sig ha säkerhetsbrister, även om det inte går att fastställa att den specifika produkten i fråga har en säkerhetsbrist. (Se skäl 30 i direktivet, jfr EU-domstolens dom Boston Scientific Medizintechnik, C-503/13 och C-504/13, EU:C:2015:148.)

I stycket listas ett antal omständigheter som särskilt ska beaktas vid bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist.

I *första punkten* anges att säkerheten ska bedömas med hänsyn till produktens förenlighet med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i 1992 års lag, lagfäster produktansvarets nära samband med reglerna om produktsäkerhet på så sätt att en användare rimligen kan förvänta sig att en produkt är förenlig med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. En produkt som uppfyller produktsäkerhetskraven kan dock bedömas ha en säkerhetsbrist, exempelvis om produkten ändå visar sig vara farlig, jfr artikel 7.3 i förordningen (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet. Om exempelvis ett bekämpningsmedel har godkänts av Kemikalieinspektionen enligt reglerna i förordningen (2014:425) om bekämpningsmedel, behöver detta alltså inte befria tillverkaren från ansvaret enligt lagen (jfr prop. 1990/91:197 s. 100).

Hänvisningen till produktsäkerhetsreglerna träffar även relevanta cybersäkerhetskrav. En produkt kan alltså ha en säkerhetsbrist om den inte uppfyller sådana krav som har betydelse för produktens säkerhet (se artikel 7.2 f och skäl 32 i direktivet). Regler om cybersäkerhetskrav finns bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/2847 av den 23 oktober 2024 om övergripande cybersäkerhetskrav för produkter med digitala element och om ändring av förordningarna (EU) nr 168/2013 och (EU) 2019/1020 och direktiv (EU) 2020/1828.

I *andra punkten* anges att säkerheten ska bedömas med hänsyn till rimligen förutsebar användning. Sådan användning omfattar även felaktig användning som inte är orimlig under omständigheterna, exempelvis förutsebara beteenden hos en maskinanvändare som brister i sin koncentration och förutsebara beteenden hos vissa användargrupper, såsom barn (se skäl 31 i direktivet, jfr prop. 1990/91:197 s. 99–100).

Av *tredje punkten* framgår att en produkts egenskaper och hur den har marknadsförts och de bruksanvisningar som hör till produkten ska beaktas vid bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist. En produkts

egenskaper har en uppenbar betydelse för dess säkerhet. Med egenskaper avses bl.a. produktens märkning, utformning, tekniska egenskaper, sammansättning och förpackning (jfr artikel 7.2 a i direktivet). En produkts programvara kan exempelvis anses ha en säkerhetsbrist på grund av en sårbarhet när det gäller cybersäkerhet (se skäl 32 i direktivet). När det gäller marknadsföring av produkten samt dess presentation och bruksanvisningar är det inte tillräckligt med varningar eller annan information som tillhandahålls tillsammans med produkten för att en produkt med säkerhetsbrister ändå ska betraktas som säker (se även prop. 1990/91:197 s. 103–107). Skadeståndsansvar enligt lagen kan alltså inte undgås genom att bifoga en förteckning över alla tänkbara bieffekter av en produkt (se skäl 31 i direktivet).

Fjärde punkten avser säkerhetsbrister i produkter som har förmågan att fortsätta lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att de har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, t.ex. AI. Inverkan på produkten av en sådan förmåga ska beaktas inom ramen för säkerhetsbedömningen. Bestämmelsen, som saknar motsvarighet i 1992 års lag, innebär att tillverkaren av en sådan produkt ansvarar för att dess programvara och underliggande algoritmer är utformade på ett sådant sätt att farliga produktbeteenden förebyggs (se skäl 32 i direktivet). Ansvaret för en produkt med förmågan att utveckla ett oväntat beteende som innebär en säkerhetsbrist omfattar skador som beteendet orsakar, även om beteendet visar sig först efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk. När den skadegörande säkerhetsbristen består i bristande utformning av programvaran eller underliggande algoritmer ska bristen anses ha funnits när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Femte punkten, som avser sammankopplade produkter, saknar motsvarighet i 1992 års lag. Bestämmelsen innebär att det vid säkerhetsbedömningen ska beaktas att produkter kan kopplas samman eller användas tillsammans, och då påverka varandra. Denna omständighet är relevant för exempelvis produkter som är avsedda att användas tillsammans i ett system för ett smart hem (se skäl 32 i direktivet).

Enligt *sjätte punkten* ska de särskilda behoven hos de användare som produkten är avsedd för beaktas vid bedömningen av produktens säkerhet. Bestämmelsen saknar motsvarighet i 1992 års lag. Bestämmelsen tar exempelvis sikte på produkter som är avsedda för barn. Den knyter an till andra punkten, enligt vilken rimligen förutsebar användning av produkten ska beaktas vid säkerhetsbedömningen.

Sjunde punkten avser produkter som syftar till att förhindra skada, exempelvis brandvarnare eller solskyddsmedel, och tar sikte på produktens förmåga att uppfylla detta syfte. Bestämmelsen saknar motsvarighet i 1992 års lag (jfr dock prop. 1990/91:197 s. 101–102). Vid bedömningen av om en sådan produkt har en säkerhetsbrist ska det särskilt beaktas om produkten inte uppfyller sitt skadeförebyggande syfte (se skäl 33 i direktivet).

Av *åttonde punkten* framgår att även återkallelser av produkten eller andra ingripanden som avser produktsäkerhet ska beaktas vid bedömningen. Andra ingripanden än återkallelser kan avse andra myndighetsåtgärder eller åtgärder som en näringsidkare själv vidtar inom ramen för sin egenkontroll. Ett ingripande innebär inte någon presumtion för att produkten har en säkerhetsbrist (jfr 4 §, se skäl 34 i direktivet).

I *nionde punkten* klargörs att uppräkningen av omständigheter i paragrafen inte är uttömmande. Alla omständigheter ska beaktas vid bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist.

4 § Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om relevant tidpunkt för bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist. Paragrafen första stycke motsvarar delvis 3 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 7 i det nya direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.4.2.

Av *första stycket* framgår att bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist som huvudregel ska göras med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. Vad som avses med uttrycken utsläppande på marknaden och ibruktagande framgår av 1 kap. 5 §.

I de flesta fall upphör tillverkarens kontroll över produkten och dess egenskaper när produkten släpps ut på marknaden eller tas i bruk. En produkts egenskaper kan dock i vissa fall påverkas av tillverkaren eller ändras av denne även efter denna tidpunkt. I sådana fall blir andra stycket tillämpligt.

Av *andra stycket* framgår att om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först. Det innebär att om produkten fortfarande står under tillverkarens kontroll när skadan orsakas ska säkerheten bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkten. Om produkten däremot inte längre står under tillverkarens kontroll vid skadetillfället ska säkerheten bedömas med hänsyn till förhållandena vid tidpunkten när tillverkaren sist hade kontroll. Bestämmelsen tar bl.a. sikte på digital teknik såsom programvara och tillhörande tjänster (se skäl 50 i direktivet). Vad som avses med tillverkarens kontroll framgår av 1 kap. 5 §. Det kan exempelvis handla om att tillverkaren uppdaterar en programvara i produkten eller samtycker till att produkten kopplas samman med en applikation.

Bevisning om ansvarsförutsättningar

5 § En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som produkten har orsakat,
2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter, eller
3. den som vid en tvist om skadestånd enligt denna lag påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram ett

skriftligt bevis eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller

4. det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen.

Paragrafen, som utformas i linje med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om att det under vissa omständigheter ska anses att en produkt har en säkerhetsbrist. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 10.2 och delvis artikel 10.4 och 10.5 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.2.

Allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål gäller också i mål om produktansvar. Som utgångspunkt ankommer det alltså på den skadelidande att visa att det har inträffat en skada, att en produkt har en säkerhetsbrist och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan (jfr artikel 10.1 i direktivet). Paragrafen innebär att det under vissa förutsättningar ska anses att en produkt har en säkerhetsbrist. Vid prövning av den fråga paragrafen reglerar ersätter bestämmelserna de bevislättnadsregler som kan finnas fastlagda i praxis. Detta följer av direktivets fullharmoniserande karaktär.

Av *första stycket* framgår under vilka förutsättningar som en produkt ska anses ha en säkerhetsbrist.

Första punkten avser situationen då produkten i fråga inte uppfyller de krav som uppställs i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet, under förutsättning att det produktsäkerhetskrav som är i fråga är avsett att förhindra den skada som produkten har orsakat. Det kan exempelvis handla om att en brandvarnare inte sänder ut ljudsignaler vid brand. Det kan också handla om att en produkt inte har den utrustning som krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt för att registrera information om produktens funktion (se skäl 46 i direktivet). Det åligger den som påstår sig vara skadelidande att presentera tillräcklig bevisning för att de omständigheter som gör bestämmelsen tillämplig föreligger. Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att i sin tur åberopa bevisning för att motbevisa att sådana omständigheter föreligger.

Av *andra punkten* framgår att en produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter. Rimligen förutsebar användning avser dels den användning för vilken en produkt enligt den information som tillhandahålls av den som har släppt ut produkten på marknaden är avsedd, dels normal användning enligt produktens utformning och konstruktion. Även annan användning som är laglig och utgörs av ett mänskligt handlande som enkelt kan förutses räknas som rimligen förutsebar användning (se skäl 46 i direktivet). Bestämmelserna i tredje punkten kan aktualiseras exempelvis om en glasflaska exploderar vid normal användning. Precis som beträffande den andra punkten åligger det den skadelidande att presentera tillräcklig bevisning för att de omständigheter som grundar bestämmelsens tillämpning föreligger.

Tredje punkten avser situationen då den som påstås vara skadeståndsansvarig vid en tvist om skadestånd enligt lagen inte följer ett föreläggande

enligt rättegångsbalken att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning som avser frågan om säkerhetsbrist. Förutsättningarna för att utfärda ett sådant föreläggande följer av de allmänna reglerna i rättegångsbalken. Enligt den aktuella bestämmelsen innebär underlåtenhet att utlämna relevanta bevis att den utpekade skadegörande produkten ska anses ha en säkerhetsbrist. Huruvida ett föreläggande har följts eller inte är en fråga för domstolens prövning.

Enligt *fjärde punkten* ska en produkt anses ha en säkerhetsbrist om det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras. Regeln föreskriver en bevislättnad avseende den omständigheten att produkten har en säkerhetsbrist i situationer där det föreligger bevissvårigheter. Det kan handla om att den utpekade skadegörande produkten är tekniskt eller vetenskapligt särskilt komplex, till exempel i fråga om medicintekniska produkter eller system för maskininlärning. Bedömningen av om det är särskilt svårt för den som påstår sig vara skadelidande att bevisa en säkerhetsbrist ska göras med beaktande av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet. Av betydelse är bl.a. komplexiteten hos den teknik som används i produkten och den information eller de uppgifter som den skadelidande behöver analysera. Den som yrkar ersättning ska exempelvis inte behöva förklara ett samband mellan t.ex. ett läkemedel eller ett livsmedel och ett visst hälsotillstånd (se skäl 48 i direktivet). Bedömningen av om det föreligger tillräckliga bevissvårigheter ska göras utifrån de skäl som den skadelidande framför. Det krävs dock inte att han eller hon bevisar att sådana bevissvårigheter föreligger. Exempelvis är den som åberopar presumtionsregeln i ett ärende som rör ett AI-system varken skyldig att förklara AI-systemets specifika egenskaper, eller hur dessa egenskaper gör det svårare att fastställa en säkerhetsbrist. Bevislättnadsregeln gäller även i den situationen att käranden har begärt edition eller syn och det, trots att den som har utpekats som skadeståndsansvarig har lämnat ut bevisningen i fråga, föreligger beaktansvärda bevissvårigheter (jfr artikel 10.4 i direktivet). Det krävs dock inte att den som påstår sig vara skadelidande har utnyttjat möjligheterna till edition eller syn för att regeln ska bli tillämplig. Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att invända mot påståendet om att alltför stora bevissvårigheter föreligger (se skäl 48 i direktivet). När bevissvårigheterna är sådana som avses i bestämmelsen är det tillräckligt att den som påstår sig vara skadelidande gör sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist.

I 6 § första stycket 2 finns en motsvarande bevislättnadsregel som avser frågan om orsakssamband. Det finns inget som hindrar att de olika reglerna tillämpas samtidigt (se artikel 10.4 i direktivet).

Av *andra stycket* framgår att första stycket inte gäller om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen.

6 § En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller

2. det görs sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

Paragrafen, som utformas i linje med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om att det under vissa omständigheter ska anses att en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 10.3 och delvis artikel 10.4 och 10.5 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.6.2.

Allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål gäller också i mål om produktansvar. Som utgångspunkt ankommer det på den skadelidande att visa att det har inträffat en skada, att en produkt har en säkerhetsbrist och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan (jfr artikel 10.1 i direktivet). Paragrafen innebär att det under vissa omständigheter ska anses finnas ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada. Vid prövning av den fråga paragrafen reglerar ersätter bestämmelserna de bevislättnadsregler som kan finnas fastlagda i praxis. Detta följer av direktivets fullharmoniserande karaktär.

Av *första stycket* framgår under vilka förutsättningar som en skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist.

Enligt *första punkten* ska en skada anses ha orsakats av en säkerhetsbrist i en produkt om skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen. Bestämmelsen förutsätter att en skada och en säkerhetsbrist i en produkt föreligger. Bestämmelsen kan bli tillämplig vid exempelvis skador som tillfogas flera personer till följd av samma säkerhetsbrist (s.k. serieskador).

Bedömningen av om en skada är typisk för en viss säkerhetsbrist ska främst göras utifrån liknande fall (se skäl 47 i direktivet). Till exempel skulle en skada som drabbat flera personer som har konsumerat ett visst livsmedel med en konstaterad säkerhetsbrist kunna bedömas som typisk för den aktuella säkerhetsbristen. Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att åberopa bevisning för att motbevisa de omständigheter som annars skulle göra bestämmelsen tillämplig.

Av *andra punkten* framgår att ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada ska anses föreligga om orsakssambandet har gjorts sannolikt och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras. Regeln föreskriver en bevislättnad i situationer där det föreligger bevissvårigheter. Det lägre beviskravet innebär att det inte är nödvändigt att den som påstår sig vara skadelidande förmår presentera full bevisning om orsakssambandet. Regeln tar i första hand sikte på fall där det är fråga om en produkt som är tekniskt eller vetenskapligt komplex, t.ex. en innovativ medicinteknisk produkt eller ett AI-system. Bedömningen av bevissvårigheterna ska göras med hänsyn till bl.a. komplexiteten hos den teknik som används i produkten, den information och de uppgifter som den som påstår sig vara skadelidande behöver analysera och hur komplext det specifika orsakssambandet är. Det är t.ex. inte avsett att den som påstår sig vara skadelidande ska kunna förklara det inre funktionssättet i ett AI-system eller det medicinska sambandet mellan ett livsmedel och uppträdandet av ett hälsotillstånd. Det krävs inte att den

som påstår sig vara skadelidande har utnyttjat möjligheterna till edition eller syn för att regeln ska bli tillämplig, men det får vid bedömningen av regelns tillämplighet beaktas om så har skett och det trots bevisningens utlämnande alltjämt föreligger beaktansvärda svårigheter (jfr artikel 10.4 i direktivet).

Vidare krävs för att regeln ska bli tillämplig även att det föreligger särskilda bevissvårigheter. Bedömningen av den skadelidandes bevissvårigheter ska göras med beaktande av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet, utifrån de skäl som anförs. Den skadelidande behöver dock inte bevisa att sådana svårigheter föreligger. I ett ärende som rör ett AI-system är den som åberopar regeln varken skyldig att förklara AI-systemets specifika egenskaper eller hur dessa egenskaper gör det svårare att fastställa ett orsakssamband. Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att invända mot påståendet om att alltför stora bevissvårigheter föreligger (se skäl 48 i direktivet).

Av *andra stycket* framgår att första stycket inte gäller om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

3 kap. Skadeståndsansvariga

Grundläggande ansvar

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. tillverkaren av en komponent som har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll, om säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten,
3. om tillverkaren är etablerad utanför EES
   – en importör av produkten eller komponenten, och
   – tillverkarens representant, och
4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

I paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, finns grundläggande bestämmelser om vilka som är skadeståndsansvariga enligt lagen. Den motsvarar 2 § andra stycket och 6 § första stycket i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 8.1 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.1.

I *första stycket* anges fyra olika kategorier av ansvariga enligt lagen.

Av *första punkten* framgår lagens utgångspunkt att det är tillverkaren som ansvarar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i dennes produkt. Regleringen överensstämmer med 1992 års lag (jfr prop. 1990/91:197 s. 112–113). Vad som avses med produkt framgår av 1 kap. 3 §. Vem som anses vara tillverkare framgår av 1 kap. 5 §.

Enligt *andra punkten* ansvarar även tillverkaren av en komponent som har integrerats i eller sammankopplats med den skadegörande produkten under komponenttillverkarens kontroll, om säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten. Av 1 kap. 4 § framgår vad som

avses med komponent och av 1 kap 5 § vad som avses med tillverkarens kontroll.

Liksom enligt 2 § andra stycket i 1992 års lag är utgångspunkten att en skadelidande har möjlighet att begära ersättning för samma skada från såväl tillverkaren av produkten som tillverkaren av en komponent, när en säkerhetsbrist i en komponent har lett till att det finns en säkerhetsbrist i den produkt som komponenten är integrerad i eller sammankopplad med (se skäl 36 i direktivet, jfr prop. 1990/91:197 s. 96–97). Av 1 kap. 3 § framgår att en lös sak är att anse som en produkt även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom. Om komponenten i sig är en produkt, ansvarar komponenttillverkaren alltså för denna redan enligt första punkten. Utgångspunkten i sådana situationer är att ansvaret är solidariskt och gemensamt (se skäl 53 i direktivet).

Syftet med regleringen är att tillverkarens ansvar ska styras av möjligheten att påverka produktens säkerhet. Enligt andra stycket gäller en begränsning av ansvaret enligt 1 när det gäller komponenter utanför produkttillverkarens kontroll. Bestämmelsen i förevarande punkt anger en motsvarande begränsning av komponentansvaret i andra fall än vid ansvar enligt första punkten; komponenttillverkaren ansvar för en säkerhetsbrist i en komponent som integrerats i eller sammankopplats med produkten under komponenttillverkarens kontroll. Begreppet tillverkarens kontroll innefattar tillhandahållande av en tillhörande tjänst eller annan komponent, eller samtycke till åtgärd eller tillhandahållande (jfr skäl 17–19 i direktivet).

Regleringen innebär att en tillverkare av exempelvis en programvara eller tillhörande tjänst som integrerats i en produkt, och som tillåter att någon annan tillhandahåller programvaruuppdateringar, är ansvarig för säkerhetsbrister som uppstår genom programvaruuppdateringen. På samma sätt ansvarar en produkttillverkare för säkerhetsbrister i en tillhörande tjänst som är integrerad i produkten, även om tjänsten tillhandahålls av någon annan.

Enligt *tredje punkten* är en importör av en produkt eller en komponent och en representant för tillverkaren skadeståndsansvarig, om tillverkaren av produkten eller komponenten är etablerad utanför EES. Vad som avses med importör och tillverkarens representant framgår av 1 kap. 5 §. När det gäller importörer gäller ansvaret för en importör som släpper ut produkten på marknaden inom EES. Regleringen motsvarar bestämmelsen i 6 § första stycket 2 i 1992 års lag. När det gäller tillverkarens representant saknar bestämmelsen motsvarighet i 1992 års lag. Om tillverkaren av en produkt eller komponent är etablerad utanför EES och har en representant, är denna representant skadeståndsansvarig enligt lagen på samma sätt som en importör. Om det både finns en skadeståndsansvarig importör av produkten och en tillverkarens representant, är båda ansvariga för skadan tillsammans med tillverkaren. Av 1 kap. 5 § följer att även tillverkarens representant ska vara etablerad inom EES.

Enligt *fjärde punkten* är en leverantör av distributionstjänster skadeståndsansvarig, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren. Även denna punkt saknar motsvarighet i 1992 års lag. För att skadeståndsansvar för en leverantör av distributionstjänster ska inträda krävs dels att tillverkaren är etablerad i ett tredje land, dels att det varken finns en skadeståndsansvarig importör som är etablerad i EES eller en representant

för tillverkaren enligt lagens definition. I de fallen blir varje leverantör av distributionstjänster skadeståndsansvarig tillsammans med tillverkaren. Vad som avses med leverantör av distributionstjänster framgår av 1 kap. 5 §.

Enligt *andra stycket* är en tillverkare av en produkt ansvarig för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll. En produkt som innehåller digitala komponenter (t.ex. programvara) kan ofta ändras av komponenttillverkaren även efter att produkten som komponenten är integrerad i eller sammankopplad med har släppts ut på marknaden. Bestämmelsen i förevarande stycke innebär att komponenter som har integrerats i eller sammankopplats med produkten utanför produkttillverkarens kontroll inte omfattas av dennes ansvar.

Distributörer

2 § Om någon skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES inte kan identifieras är även en distributör av produkten skadeståndsansvarig.

Första stycket gäller dock inte om distributören inom en månad från det att den skadelidande krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och är etablerad inom EES eller om identiteten på sin egen distributör.

Paragrafen, som utformas enligt *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om ansvaret för en distributör när det gäller anonyma produkter. Paragrafen motsvarar delvis 7 § i 1992 års lag. Den genomför artikel 8.3 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.2.

Enligt *första stycket* är en distributör skadeståndsansvarig om någon skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES inte kan identifieras. Av 1 kap. 5 § framgår att distributör är den som, utan att vara tillverkare eller importör, tillhandahåller en produkt på marknaden. Ansvaret för en distributör inträder när det inte utifrån den skadegörande produkten går att identifiera någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § eller den eller de som kan vara skadeståndsansvariga enligt nämnda bestämmelser är etablerade utanför EES. Vid dessa förhållanden ger den förevarande paragrafen en möjlighet för den skadelidande att rikta sitt krav på skadestånd mot den som har tillhandahållit produkten.

Den krets av skadeståndsansvariga som inte ska kunna identifieras för att skadeståndsansvar ska inträda för distributören omfattar – till skillnad från vad som följer av 1992 års lag – samtliga skadeståndsansvariga enligt 1 §.

Av *andra stycket* följer att distributören undgår skadeståndsansvar genom att inom en månad från det att den skadelidande krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och som är etablerad inom EES, eller om identiteten på sin egen distributör. Samtliga distributörer i en distributionskedja har samma möjligheter att hänvisa den skadelidande till en skadeståndsansvarig i ett tidigare distributionsled. Regleringen innebär att hänvisningen, för att befria distributören från ansvar, inte måste göras till en aktör

inom EES. Regleringen innebär att ett meddelande enligt andra stycket går på distributörens risk.

Leverantörer av onlineplattformar

3 § Det som föreskrivs i 2 § om en distributör gäller också för en leverantör av en onlineplattform, om plattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att med en näringsidkare ingå ett distansavtal som avser den skadegörande produkten. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om det av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören av plattformen endast förmedlar avtalet.

Paragrafen innehåller särskilda bestämmelser om ansvar för en leverantör en onlineplattform. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Paragrafen genomför artiklarna 4.16 och 8.4 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.2.

När en leverantör av en onlineplattform uppfyller kraven för att vara tillverkare, importör, leverantör av distributionstjänster eller distributör av en produkt, omfattas denne i första hand av det ansvar som gäller för aktören i fråga enligt 1 §. Enligt den förevarande paragrafen kan en leverantör av en onlineplattform även i andra fall omfattas av skadeståndsansvar. För ansvar enligt paragrafen krävs dels att onlineplattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att med en näringsidkare ingå ett distansavtal avseende den skadegörande produkten, dels att det inte av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören endast förmedlar avtalet. Uttrycket onlineplattform har samma betydelse i lagen som i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster), se artikel 4.16 i direktivet. Gemensamt för alla onlineplattformar är att de utgör värdtjänster som på uppdrag av en tjänstemottagare lagrar och förmedlar information som tillhandahålls av tjänstemottagaren. Som onlineplattformar räknas t.ex. internetbaserade marknadsplatser, sociala medier, prisjämförelsewebbplatser och sökmotorer. Med näringsidkare avses en fysisk eller juridisk person som yrkesmässigt driver verksamhet av ekonomisk natur (jfr NJA 2018 s. 475, se även kommentarerna till 1 kap. 1 och 5 §§). Ansvar enligt paragrafen kan t.ex. komma i fråga om onlineplattformen marknadsför produkten i sitt eget namn i stället för att använda namnet på den näringsidkare som kommer att tillhandahålla produkten, eller om det felaktigt framstår som om onlineplattformen bestämmer priset på de varor som näringsidkaren erbjuder. Med distansavtal avses detsamma som i lagen (2005:59) om distansavtal och avtal utanför affärslokaler.

En leverantör av en onlineplattform enligt denna bestämmelse kan befria sig från skadeståndsansvar på samma sätt som en distributör, dvs. genom att inom en månad från det att den skadelidande krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informera den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och som är etablerad inom EES, eller om identiteten på en distributör i ett tidigare led, se kommentaren till 2 §.

4 § Om en produkt, efter att den släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, väsentligen har ändrats utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk, är den som har gjort ändringen skadeståndsansvarig enligt 1 § första stycket 1.

En ändring ska anses vara väsentlig, om det följer av lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. Om det inte finns sådana föreskrifter som gäller för produkten, ska ändringen anses väsentlig om ändringen

1. förändrar produktens prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunnat förutses vid den riskbedömning som gjordes vid tillverkningen av den ursprungliga produkten, och
2. medför att riskens art förändras, att en ny risk uppstår eller att risknivån höjs.

Paragrafen innehåller bestämmelser om skadeståndsansvar för väsentligen ändrade produkter. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Paragrafen genomför artiklarna 4.18 och 8.2 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.3.

En produkt som väsentligen ändras efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk är i princip att betrakta som en ny produkt (jfr skäl 39 i direktivet). Av *första stycket* framgår att den som väsentligen ändrar en produkt som därefter tillhandahålls på marknaden eller tas i bruk ansvarar som en tillverkare av produkten, om ändringen görs utanför den ursprungliga tillverkarens kontroll (jfr 1 § första stycket 1). Ansvaret för den aktör som genomför den väsentliga ändringen gäller jämte de aktörer som ansvarar för den ursprungliga produkten (jfr dock 5 § första stycket 8 om ansvarsbefrielse).

Om tillverkaren av en produkt själv utför en väsentlig ändring av produkten och därefter tillhandahåller den på marknaden, är den tillverkaren alltjämt skadeståndsansvarig enligt 1 § för skador som produkten orsakar på grund av en säkerhetsbrist. Samma sak gäller om denne ger sitt tillstånd till eller samtycker till att någon annan genomför en väsentlig ändring av produkten (jfr definitionen av tillverkarens kontroll i 1 kap. 5 §).

För ansvar krävs vidare att den väsentligt ändrade produkten tillhandahålls på marknaden eller tas i bruk. Vad som avses med uttrycken framgår av 1 kap. 5 §.

Regler för bedömningen av om en ändring är att anse som väsentlig finns i *andra stycket*. Till att börja med ska en ändring anses vara väsentlig, om det följer av lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet. Regleringen ger uttryck för produktansvarsreglernas nära samband med produktsäkerhetslagstiftningen. Om det finns kriterier uppställda för vad som ska anses vara en väsentlig ändring av en produkt i regler om produktsäkerhet som gäller för den aktuella produkten, ska de alltså gälla. Generella kriterier finns bl.a. i artikel 13.2 i förordningen (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet (jfr skäl 39 i direktivet). Sektorsspecifika kriterier finns bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (AI-förordningen) och Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/1230 av den 14 juni

2023 om maskiner och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2006/42/EG och rådets direktiv 73/361/EEG (maskinförordningen). Om det för ett visst branschområde finns produktsäkerhetsföreskrifter som fastställer när en ändring ska anses väsentlig, tillämpas de reglerna.

Vidare framgår i två punkter i andra stycket vad som gäller om det saknas särskilda regler för produkten i fråga om när en ändring ska anses vara väsentlig.

Enligt *första punkten* krävs att ändringen förändrar en produkts prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunde förutses vid den ursprungliga riskbedömningen (jfr artikel 13 förordningen (EU) 2023/988 om allmän produktsäkerhet). Det kan exempelvis handla om att en ny och kraftfullare motor monteras in i ett fordon eller att en viss programvara helt ersätts av ny programvara. En reparation som innebär att till exempel en mobiltelefon eller ett kylskåp återställs till dess ursprungliga funktion genom ett batteri- eller elkabelsutbyte medför inte någon ändrad prestanda, ändamål eller typ. Om reparationen däremot innefattar modifikationer, och särskilt om dessa avser delar av produkten som kan påverka dess helhet, exempelvis mjukvaruuppgraderingar eller ingrepp i en produkts strömförsörjning eller batterityp, kan dessa innebära en prestandaförbättring som påverkar risken på sätt som avses i andra punkten.

Enligt *andra punkten* krävs att förändringen dessutom innebär att riskens art förändras, en ny risk uppstår eller att risknivån ökas. Det handlar alltså som utgångspunkt om att besvara frågan på vilket sätt ändringen påverkar risken. Bestämmelsen tar sikte på ändringar som ändrar produktens ursprungliga avsedda funktioner eller påverkar dess överensstämmelse med tillämpliga säkerhetskrav eller ändrar dess riskprofil (se skäl 39 i direktivet).

Befrielse från ansvar

5 § Skadeståndsansvar gäller inte för

1. en tillverkare eller importör som visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk,
2. en distributör som visar att denne inte har tillhandahållit produkten på marknaden,
3. en tillverkare eller importör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk,
4. en distributör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när distributören tillhandahöll produkten på marknaden,
5. den som visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
6. den som visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller under den tid som produkten stod under tillverkarens kontroll, inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen,
7. den tillverkare av en sådan komponent som avses i 1 § första stycket 2 som visar att säkerhetsbristen i komponenten beror på utformningen av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med, eller de anvisningar som tillverkaren av produkten har lämnat till komponentens tillverkare, eller
8. den som enligt 4 § är ansvarig för en väsentligen ändrad produkt, om denne visar att säkerhetsbristen avser en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

Första stycket 3 och 4 gäller inte om säkerhetsbristen beror på

1. produktens programvara eller en tillhörande tjänst och produkten var inom tillverkarens kontroll när säkerhetsbristen uppstod, eller
2. en väsentlig ändring av produkten som gjordes inom tillverkarens kontroll.

Paragrafen anger förutsättningar för befrielse från skadeståndsansvar. Den motsvarar 8 § i 1992 års lag. Paragrafen genomför artikel 11 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.5.4, där också *Lagrådets* synpunkter behandlas.

I *första stycket* anges vissa omständigheter som fritar den som annars hade varit skadeståndsskyldig från ansvar. Det är den som gör gällande att det föreligger en grund för ansvarsbefrielse som har bevisbördan för sitt påstående. Kan den som skadeståndskravet riktas mot åstadkomma tillräcklig bevisning för en ansvarsbefrielsegrund går han eller hon fri från skadeståndsskyldighet. Att bestämmelserna om ansvarsfrihet ska tolkas restriktivt följer av etablerad praxis från EU-domstolen (se avgörandet Veedfald, C-203/99, EU:C:2001:258 p. 15).

Enligt *första punkten* ska den tillverkare eller den importör befrias från skadeståndsskyldighet som visar att han eller hon inte har släppt ut den skadegörande produkten på marknaden eller tagit den i bruk. Bestämmelsen innebär att för att undgå det strikta ansvaret måste den annars ansvarige bevisa att han eller hon inte har släppt ut den skadegörande produkten på marknaden eller tagit den i bruk, eller i vart fall att det inte har skett i näringsverksamhet. Motsvarande gäller enligt *andra punkten* för den distributör som visar att han eller hon inte har tillhandahållit den skadegörande produkten på marknaden. Beträffande begreppet näringsverksamhet, se kommentarerna till 1 kap. 1 § andra stycket 1 och 5 §. Bestämmelserna i de aktuella punkterna avser främst fall då någon annan än tillverkaren har sett till att produkten lämnat tillverkningsledet eller när användningen av produkten sker mot tillverkarens vilja, t.ex. när framställningsprocessen ännu inte är avslutad (jfr skäl 49 i direktivet och EU-domstolens domar Veedfald, C-203/99, EU:C:2001:258 p. 16 samt O'Byrne, C-127/04, EU:C:2006:93 p. 24). Det kan exempelvis handla om att avfall hämtas från en soptipp eller att ett giftigt ämne stjäls från ett laboratorium och skadar den som tillägnat sig det.

Tredje och *fjärde punkterna* motsvarar 8 § 2 i 1992 års lag. Bestämmelserna ger uttryck för att tidpunkten för utsläppande på marknaden eller ibruktagande normalt är den tidpunkt då en produkt lämnar tillverkarens kontroll. Enligt tredje punkten undgår tillverkaren eller importören skadeståndsansvar om han eller hon gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. Det kan exempelvis vara fråga om säkerhetsbrister som beror på handhavandefel i brukarledet. I fråga om distributörer gäller motsvarande för det fall säkerhetsbristen inte fanns när distributören tillhandahöll produkten på marknaden. I andra stycket finns undantag från bestämmelserna i tredje och fjärde punkterna som innebär att även om den som skadeståndskravet riktas mot gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns vid den relevanta tidpunkten kan ansvar ändå komma i fråga, se kommentaren till det stycket.

Enligt *femte punkten* gäller ansvarsbefrielse för den som visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lag

eller annan föreskrift om produktsäkerhet. Bestämmelsen motsvarar 8 § 3 i 1992 års lag (jfr prop. 1990/91:197 s. 120).

I *sjätte punkten* framgår att skadeståndsansvar inte gäller för den som visar att det på grund av det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen (s.k. utvecklingsskador). Punkten motsvarar 8 § 4 i 1992 års lag, med den ändringen att den relevanta tidpunkten sträcks ut i en situation där tillverkaren behåller kontrollen över sin produkt. Vad som avses med tillverkarens kontroll framgår av 1 kap. 5 §.

Sjunde punkten anger omständigheter som befriar en annars ansvarig komponenttillverkare från ansvar. Om en komponent har orsakat en säkerhetsbrist i den produkt som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med, undgår komponenttillverkaren skadeståndsansvar om han eller hon visar att säkerhetsbristen beror på utformningen av produkten som komponenten användes i eller med, eller på de anvisningar som tillverkaren av den produkten har gett till komponenttillverkaren. Bestämmelsen innebär att en komponenttillverkare inte ansvarar för en felaktig användning av komponenten som han eller hon inte har kunnat kontrollera. 1992 års lag innehåller inte någon motsvarande uttrycklig bestämmelse, men ansvarsbefrielse på liknande grund har ändå ansetts gälla enligt den lagen (jfr prop. 1990/91:197 s. 45–46).

Även *åttonde punkten* saknar motsvarighet i 1992 års lag. Den reglerar frågan om ansvarsbefrielse för en tillverkare av en väsentligen ändrad produkt. Reglerna om skadeståndsansvar för en väsentligen ändrad produkt finns i 4 §. Av den paragrafen framgår att om en produkt har ändrats väsentligen utanför tillverkarens kontroll efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, är den som har gjort ändringen skadeståndsansvarig. Det innebär t.ex. att den som väsentligen ändrar en bils programvara är skadeståndsansvarig för en skada som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist som programvaruuppgraderingen orsakat. Bestämmelsen i den förevarande punkten innebär att den som väsentligen har ändrat en produkt befrias från skadeståndsansvar om han eller hon visar att säkerhetsbristen som har orsakat skadan finns i en del av produkten som inte påverkas av ändringen. Om skadan i det nyssnämnda exemplet i stället beror på ett konstruktionsfel i bilens bromsar, undgår den som har gjort den väsentliga ändringen i bilens programvara skadeståndsansvar, under förutsättning att bromsarna inte påverkas av ändringen.

Andra stycket innehåller undantag till reglerna om ansvarsbefrielse i första stycket tredje och fjärde punkterna. Om någon av förutsättningarna i andra stycket föreligger, ska den som annars befrias från skadeståndsansvar enligt nämnda punkter ändå vara ansvarig. Stycket saknar motsvarighet i 1992 års lag.

Enligt *första punkten* gäller inte första stycket 3 och 4 om säkerhetsbristen beror på produktens programvara eller en tillhörande tjänst och produkten var inom tillverkarens kontroll när säkerhetsbristen uppstod. Det innebär att tillverkare i ett sådant fall ansvarar för en säkerhetsbrist, även om säkerhetsbristen uppkommer efter att produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Om det t.ex. enligt presentationen av en smart-tv ingår en videoapplikation, men användaren är tvungen att ladda ned applikationen från någon annans webbplats efter köpet av tv:n, förblir tillverkaren av tv:n

(tillsammans med tillverkaren av videoapplikationen) ansvarig för en skada som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i videoapplikationen. I ett sådant fall gäller inte ansvarsbefrielse även om säkerhetsbristerna uppstod först efter att tv:n släpptes ut på marknaden (se skäl 50 i direktivet). Ett annat exempel är om en säkerhetsbrist i ett självstyrande fordons navigationssystem orsakar en skada. Bestämmelsen i förevarande punkt innebär att tillverkarens kontroll över navigationssystemet medför att bilens tillverkare ansvarar för skadan, även om säkerhetsbristen inte fanns när bilen släpptes ut på marknaden. Att även andra aktörer kan vara ansvariga jämte biltillverkaren framgår av 1 §.

Regleringen träffar även tillverkarens ansvar för skador som beror på en avsaknad av uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara som varit nödvändiga för att upprätthålla säkerheten. Om en produkts säkerhetsbrister består i att det saknas uppdateringar eller uppgraderingar av programvaran som är nödvändiga för att hantera sårbarheter i fråga om cybersäkerhet, är alltså tillverkaren ansvarig även om säkerhetsbristerna uppstod först efter att produkten släpptes ut på marknaden. Skadeståndsansvar gäller dock inte om skadan beror på att produktens ägare inte har installerat en uppdatering eller uppgradering som tillhandahållits i syfte att säkerställa eller upprätthålla en produkts säkerhetsnivå (se skäl 51 i direktivet).

Av *andra punkten* framgår att första stycket 3 och 4 inte gäller om säkerhetsbristen beror på en väsentlig ändring av produkten som gjordes inom tillverkarens kontroll. Av 4 § första stycket följer motsatsvis att en tillverkare som själv, eller genom någon annan, genomför väsentliga ändringar av sin egen produkt ansvarar för säkerhetsbrister som beror på den väsentliga ändringen.

4 kap. Jämkning och regressrätt

Jämkning

1 § Skadeståndet får jämkas efter vad som är skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Paragrafen innehåller en bestämmelse om jämkning och motsvarar 10 § i 1992 års lag (jfr prop. 1992/93:38 s. 25–27). Den genomför artikel 13.2 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Regressrätt

2 § Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

Paragrafen innehåller bestämmelser om slutlig fördelning av skadeståndsansvar när flera enligt lagen är ansvariga för samma skada. Den saknar motsvarighet i 1992 års lag. Paragrafen genomför artiklarna 12 och 14 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.8, där också *Lagrådets* synpunkter behandlas.

Det kan uppstå situationer där två eller flera parter är skadeståndsansvariga för en skada som ska ersättas enligt lagen. Enligt 6 kap. 4 § skadeståndslagen (1972:207) svarar parterna som huvudregel solidariskt

för skadan. Det innebär att den skadelidande kan vända sig till vilken som helst av dem och begära ut hela beloppet. Av den förevarande paragrafen framgår, i linje med allmänna skadeståndsrättsliga principer, att skadeståndsansvaret slutligen ska fördelas mellan dem efter vad som är skäligt. Den som betalar skadeståndsbeloppet till den skadelidande har därmed rätt att kräva tillbaka en del av eller hela beloppet från övriga skadeståndsansvariga.

Fördelningen av skadeståndsansvaret ska enligt paragrafen ske efter vad som är skäligt. Det innebär inte någon ändring i förhållande till vad som hittills har ansetts gälla i situationer där flera ansvarar på objektiv grund (jfr exempelvis prop. 2009/10:142 s. 11 med hänvisade rättsfall).

Bestämmelsen i paragrafen är dispositiv i förhållande till de produktansvariga (jfr 3 § andra stycket). Lagen hindrar alltså inte att dessa sluter ett avtal som reglerar hur produktansvaret ska fördelas mellan dem inbördes. Denna avtalsfrihet innebär exempelvis att en tillverkare som integrerar en komponent i sin produkt kan avtala bort sin regressrätt i förhållande till komponenttillverkaren. Det följer av 1 kap. 6 § att en produktansvarig däremot inte kan begränsa sina skyldigheter enligt lagen gentemot en skadelidande.

3 § Den som enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) har betalat skadestånd för en skada som berättigar till ersättning enligt denna lag inträder intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till sådan ersättning.

Avtalsvillkor som inskränker den ersättningsberättigades rätt enligt första stycket är utan verkan.

Paragrafen, som utformas med beaktande av *Lagrådets* förslag, behandlar ett särskilt fall av regressrätt. Paragrafens första stycke motsvarar 11 § i 1992 års lag (se prop. 1990/91:197 s. 121—123). Övervägandena finns i avsnitt 6.8.

Andra stycket anger att avtalsvillkor som inskränker den ersättningsberättigades rätt enligt första stycket är utan verkan. Det innebär att den som regressanspråket riktas mot inte kan befria sig från sitt ansvar genom avtal med ett senare distributionsled. Stycket saknar motsvarighet i 11 § i 1992 års lag, men innebär inte någon ändring i sak eftersom 11 § i den lagen omfattades av lagens tvingande reglering (jfr 5 § i 1992 års lag och 1 kap. 6 §).

5 kap. Preskription

1 § Den som vill ha skadestånd enligt denna lag ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara skadeståndsansvarig.

En talan om skadestånd måste dessutom väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten

1. släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller
2. om det gäller en väsentligen ändrad produkt, tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter den väsentliga ändringen.

En talan om skadestånd som avser en latent personskada får dock väckas efter den tid som anges i andra stycket, om den skadelidande på grund av skadans

beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste väckas inom 25 år från det att fristen började löpa enligt andra stycket.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av skadeståndsansvaret enligt lagen. Den motsvarar delvis 12 § första och andra styckena i 1992 års lag (se prop. 1990/91:197 s. 123–125). Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 17 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

I *första stycket* anges att den som vill ha skadestånd enligt lagen ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara skadeståndsansvarig. Någon ändring i sak i förhållande till 12 § första stycket i 1992 års lag är inte avsedd. (Beträffande tidpunkten för sådan kännedom om skadan vid progressiv sjukdom, se EU-domstolens dom Sanofi Pasteur, C-338/24, EU:C:2026:248.)

I *andra stycket* anges en yttersta preskriptionstid inom vilken en skadeståndstalan enligt lagen måste väckas. Av *första punkten* framgår att talan måste väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. Regeln motsvarar 12 § andra stycket i 1992 års lag.

Andra punkten anger när den tioåriga preskriptionstiden börjar löpa i fråga om en väsentligen ändrad produkt (jfr 3 kap. 4 §). För en väsentligen ändrad produkt räknas preskriptionstiden från det tillfälle när produkten tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter att den väsentliga ändringen gjorts. Om en väsentlig ändring består i exempelvis en uppdatering eller uppgradering av en programvara ska den väsentligt ändrade produkten anses ha tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk vid den tidpunkt då ändringen faktiskt görs (se skäl 40 i direktivet).

Genom *tredje stycket* införs en förlängd yttersta preskriptionstid på 25 år i fråga om latenta personskador. För att den skadelidande ska kunna utnyttja den längre tidsfristen krävs det att han eller hon på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan inom den tid som anges i andra stycket. Så kan vara fallet om symptomen på en personskada enligt medicinska bevis inte visar sig förrän efter den tioåriga preskriptionstidens utgång och den skadelidande inte på något annat sätt fått kännedom om skadan.

Följden av att en talan inte väcks i tid är att den skadelidande inte har rätt till skadestånd. Det framgår av 2 §.

Den förevarande paragrafen gäller enligt sin ordalydelse endast talan om skadestånd. Det innebär att regresskrav inte omfattas av den. Vid prövningen av om en regressfordran enligt 4 kap. 2 § har preskriberats gäller i stället, liksom enligt hittillsvarande regler, bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130). När det gäller regresskrav enligt 4 kap. 3 § omfattas motsvarande regresskrav i 1992 års lag av den lagens regler om preskription (se prop. 1990/91:197 s. 123–124). Någon särreglering för dessa situationer föreskrivs inte i den förevarande paragrafen, vilket innebär att frågan om preskription gällande regressfordringar både enligt 4 kap. 2 och 3 §§ prövas med tillämpning av preskriptionslagen (se 4 § preskriptionslagen). Enligt förarbetena till den lagen är preskriptionstiden för en regressfordran av samma längd som preskriptionstiden för den ursprungliga fordringen (se prop. 1979/80:119 s. 93). Det innebär att en sådan regressfordran preskriberas samtidigt som skadeståndsansvaret.

Dock har den som har betalat skadeståndet enligt 4 § preskriptionslagen alltid en frist på minst ett år räknat från betalningen för att framställa sina regresskrav.

2 § Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till skadestånd.

Paragrafen anger verkan av preskription. Den motsvarar 12 § tredje stycket i 1992 års lag (se prop. 1990/91:197 s. 125). Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 17 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 6.9.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Genom lagen upphävs produktansvarslagen (1992:18).
3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före ikraftträdandet

Genom bestämmelserna genomförs artikel 2.1 och artikel 21 i det nya direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Enligt *första punkten* börjar den nya lagen att tillämpas den 1 januari 2027. Av *andra punkten* följer att 1992 års lag upphävs samma dag som lagen träder i kraft. 1992 års lag ska fortfarande ska gälla för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före ikraftträdandet. Detta framgår av *tredje punkten*.

12.2 Förslaget till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Trafikförsäkringsanstalts återkravsrätt m.m.

20 § *Om* trafikskadeersättning *har betalats för en skada som* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.

Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(2026:000)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.

Om en infrastrukturförvaltare är ansvarig enligt järnvägstrafiklagen (2018:181) eller annan författning för skada till följd av spårdriften och trafikskadeersättning har utgått för skadan, får försäkringsanstalten kräva ersättningen åter från infrastrukturförvaltaren i den omfattning som är skälig med hänsyn till den medverkan som har förekommit på ömse sidor och omständigheterna i övrigt.

I paragrafen ändras hänvisningen till 1992 års lag till att i stället avse den nya produktansvarslagen. I övrigt görs språkliga ändringar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för trafikskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

Ikraftträdandetidpunkten anges i *punkten 1*.

Av *andra punkten* framgår att äldre föreskrifter fortfarande gäller för trafikskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av 1992 års lag.

12.3 Förslaget till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799)

Återkrav

20 § *Om* patientskadeersättning *har* lämnats för en skada som vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.

Om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(2026:000)*, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.

Om en skada *omfattas* av trafikförsäkring enligt trafikskadelagen (1975:1410) och patientskadeersättning *har* lämnats för skadan, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till trafikskadeersättning.

I paragrafen ändras hänvisningen till 1992 års lag till att i stället avse den nya lagen. I övrigt görs språkliga ändringar. Övervägandena finns i avsnitt 8.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för patientskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

Ikraftträdandetidpunkten anges i *punkten 1*.

Av *andra punkten* framgår att äldre föreskrifter fortfarande gäller för patientskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av 1992 års lag.

12.4 Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Ansvar för skada som orsakas av säkerhetsbrist i el

29 § Om en *fysisk person har orsakats en skada på grund* av *en* säkerhetsbrist i el som *har släppts ut på marknaden* från en elektrisk anläggning med egen generator eller transformator, ska anläggningens innehavare ersätta skadan.

Rätten till skadestånd enligt första stycket avser

1. personskada,

2. sakskada som orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och

3. ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål.

Paragrafen innehåller grundläggande bestämmelser om rätt till skadestånd för skador orsakade på grund av en säkerhetsbrist i el. Den anger även

produktansvarets omfattning och vem som är ansvarig. Paragrafen genomför delvis artiklarna 5.1, 6 och 8.1 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1–7.3.

Paragrafen ändras på så sätt att produktansvarets omfattning utvidgas till att omfatta vissa ytterligare sakskador och den nya skadetypen ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data.

I paragrafens *första stycke* förtydligas att rätten till skadestånd endast tillkommer fysiska personer. Det innebär inte någon ändring i sak. Vidare görs en språklig anpassning till direktivet på så sätt att produktansvaret enligt paragrafen gäller för el som har släppts ut på marknaden. Uttrycket avser det första tillhandahållandet av en produkt på marknaden inom EES. En produkt tillhandahålls på marknaden när den levereras för distribution, förbrukning eller användning, som ett led i en näringsverksamhet (jfr 1 kap. 5 § i den nya produktansvarslagen). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Enligt det ändrade *andra stycket* avser rätten till skadestånd enligt första stycket personskada, sakskada som orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål och ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål. I fråga om sakskada innebär ändringen en utvidgning av ersättningsrätten till föremål som visserligen inte användes huvudsakligen för enskilt ändamål, så länge föremålet inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål. Ändringarna innebär vidare att rätten till skadestånd omfattar ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data. Med data avses varje digital återgivning av handlingar, fakta eller information och varje sammanställning av sådana handlingar, sådana fakta eller sådan information, se artikel 4.6 i direktivet och art. 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten). Förlust eller förvanskning av data innebär att data förloras eller blir oläslig, felaktig eller annars oanvändbar. Ersättning enligt punkten tar sikte på skada som uppstår utan att det sker som en följd av en sakskada, t.ex. om radering sker av data som fanns lagrad på ett lagringsmedium utan att själva mediet skadas. Den skadelidande har rätt till ersättning för den ekonomiska skada som förlusten eller förvanskningen medfört. En skadelidande kan därmed inte kräva att skadade eller förlorade data återskapas eller kompensation för lidande eller annan ideell skada. Skada i data enligt denna lag ska inte förväxlas med den skada som orsakas av dataläckor eller överträdelser av dataskyddsregler. Sådana skador ersätts enligt annan lagstiftning om dataskydd (jfr artikel 2.4 a i direktivet).

Bestämmelsen om tvingande verkan i det hittillsvarande tredje stycket flyttas till en ny paragraf, 29 a §.

29 a § *Avtalsvillkor som inskränker skadeståndsskyldigheten enligt 29 § är utan verkan.*

Paragrafen, som är ny, innehåller en bestämmelse om att vissa av lagens regler om produktansvar är tvingande. Genom paragrafen genomförs delvis artikel 15 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen motsvarar hittillsvarande 29 § tredje stycket.

30 § Skadeståndsansvaret enligt 29 § gäller inte den som

1. visar att *denne inte har släppt ut elen på marknaden*,
2. gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att elen *släpptes ut på marknaden*,
3. visar att säkerhetsbristen beror på att elen måste stämma överens med *lag eller andra* föreskrifter *om produktsäkerhet*, eller
4. visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska *kunskapsläget* vid den tidpunkt då elen *släpptes ut på marknaden* inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen.

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansvarsbefrielse. Den genomför delvis artikel 11 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.1.

Paragrafen ändras på så sätt att uttrycket sätta i omlopp byts ut mot släppa ut på marknaden. Någon ändring i sak är inte avsedd. Vad som avses med uttrycket släppa ut på marknaden redovisas i kommentaren till 29 §.

30 a § *Elen ska anses ha en säkerhetsbrist enligt 29 §, om*

1. elen inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som elen har orsakat,

2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i elen under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter,

3. den som vid en tvist om skadestånd enligt denna lag påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram ett skriftligt bevis eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller

4. det görs sannolikt att elen har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att elen inte har en säkerhetsbrist.

Paragrafen, som är ny och utformas i linje med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om att det vid tvist om skadestånd enligt 29 § i vissa fall ska anses att elen har en säkerhetsbrist. Paragrafen genomför artikel 10.2 och delvis artikel 10.4 och 10.5 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Som utgångspunkt ankommer det på den skadelidande att visa att det har inträffat en skada, att den aktuella elen har en säkerhetsbrist och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan (jfr artikel 10.1 i direktivet). Enligt den förevarande paragrafen ska det vid en tvist om skadestånd enligt 29 § under vissa förutsättningar anses att elen har en säkerhetsbrist. Om det enligt någon av bestämmelserna i paragrafen ska anses att elen har en säkerhetsbrist ankommer det på den som har utpekats som skadeståndsansvarig att visa att elen inte har en säkerhetsbrist, se nedan om andra stycket.

Av *första stycket* framgår under vilka förutsättningar som elen ska anses ha en säkerhetsbrist.

En säkerhetsbrist ska enligt *första punkten* anses föreligga om elen i fråga inte uppfyller de krav som uppställs i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. Vidare krävs att produktsäkerhetskravet som inte uppfylls är avsett att förebygga risken för en sådan skada som tvisten gäller. Regler om krav på el som sådan finns i ellagen (1997:857). Enligt 4 kap. 18 § i den lagen ska ett nätföretags överföring av el för någon annans räkning ha god kvalitet (se prop. 2001/02:56 s. 32–34 och 60–61 och prop.

2021/22:153 s. 159). Innebörden av att överföringen av el har god kvalitet regleras närmare i föreskrifter om produktsäkerhet (se t.ex. Svensk standard SS-EN 50160 om spänningens egenskaper i elnät för allmän distribution och Energimarknadsinspektionens föreskrifter och allmänna råd om krav som ska vara uppfyllda för att överföringen av el ska vara av god kvalitet, EIFS 2023:3). Från och med den 1 januari 2027, när två nya lagar som ersätter ellagen träder i kraft, regleras kravet på el i 7 kap. 3 § elmarknadslagen (2026:1281) (se närmare prop. 2025/26:240 s. 223 med hänvisningar).

Av *andra punkten* framgår att elen ska anses ha en säkerhetsbrist också om skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i elen under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter. I direktivet anges exemplet att en glasflaska exploderar vid normal användning.

Vid tillämpning av första och andra punkterna åligger det den som påstår sig vara skadelidande att presentera tillräcklig bevisning för att de presumtionsgrundande omständigheterna föreligger. Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att åberopa bevisning för att motbevisa de omständigheter som annars skulle göra bestämmelsen tillämplig.

Tredje punkten i första stycket avser situationen då den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram ett skriftligt bevis (edition) eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning som avser frågan om säkerhetsbrist. Förutsättningarna för att utfärda ett sådant föreläggande följer av de allmänna reglerna i rättegångsbalken. Huruvida ett föreläggande har följts eller inte är en fråga för domstolens prövning.

Fjärde punkten reglerar frågan om bevislättnad i de fall då det föreligger särskilda bevissvårigheter. Enligt punkten ska elen anses ha en säkerhetsbrist om det görs sannolikt att elen har en säkerhetsbrist, och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras. Det lägre beviskravet innebär att det inte är nödvändigt att den som påstår sig vara skadelidande förmår presentera full bevisning om att den utpekade skadegörande elen har en säkerhetsbrist. Det krävs för att regeln ska bli tillämplig att det föreligger tillräckligt stora bevissvårigheter. Bedömningen av den skadelidandes bevissvårigheter ska göras med beaktande av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet, utifrån de skäl som anförs. Bestämmelsen gäller även i den situationen att käranden har begärt edition eller syn och det, trots att den som har utpekats som skadeståndsansvarig har lämnat ut bevisningen i fråga, föreligger beaktansvärda bevissvårigheter (jfr artikel 10.4 i direktivet). Det krävs dock inte att den som påstår sig vara skadelidande har utnyttjat möjligheten till edition eller syn för att regeln ska bli tillämplig.

Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att invända mot påståendet om att alltför stora bevissvårigheter föreligger (se skäl 48 i direktivet).

Av *andra stycket* framgår att första stycket inte gäller om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

30 b § *En skada enligt 29 § ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i elen, om*

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller

2. det görs sannolikt att säkerhetsbristen har orsakat skadan och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Första stycket gäller dock inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

Paragrafen, som är ny och utformas i linje med *Lagrådets* förslag, innehåller bestämmelser om att en skada enligt 29 § i vissa fall ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i den utpekade skadegörande elen. Paragrafen genomför artikel 10.3 och delvis artikel 10.4 och 10.5 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.3.

Allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål gäller också i mål om skadeståndsansvar enligt 29 §. Som utgångspunkt ankommer det på den skadelidande att visa att det har inträffat en skada, att den aktuella elen har en säkerhetsbrist och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan (jfr artikel 10.1 i det nya direktivet). Enligt den förevarande paragrafen ska det vid krav på skadestånd enligt 29 § under vissa förutsättningar anses finnas ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan. Vid prövning av den fråga paragrafen reglerar ersätter bestämmelserna de bevislättnadsregler som kan finnas fastlagda i praxis. Detta följer av direktivets fullharmoniserande karaktär.

Av *första stycket* framgår under vilka förutsättningar som en skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist.

Enligt *första punkten* ska ett orsakssamband anses föreligga om skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen. Bestämmelsen kan bli tillämplig bl.a. vid skador som tillfogas flera personer till följd av samma säkerhetsbrist (s.k. serieskador). Det åligger den som påstår sig vara skadelidande att visa att de omständigheter som gör bestämmelsen tillämplig föreligger. Som utgångspunkt krävs att den skadelidande visar att den aktuella skadan är typisk för säkerhetsbristen.

Bedömningen av om en skada är typisk för en viss säkerhetsbrist ska främst göras utifrån liknande fall (se skäl 47 i direktivet). Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att åberopa bevisning för att motbevisa de omständigheter som annars skulle göra bestämmelsen tillämplig.

Av *andra punkten* framgår att ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada ska anses föreligga om orsakssambandet har gjorts sannolikt och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras. Regeln föreskriver en bevislättnad i situationer där det föreligger bevissvårigheter. Det lägre beviskravet innebär att det inte är nödvändigt att den som påstår sig vara skadelidande förmår presentera full bevisning om orsakssambandet. Det krävs för att regeln ska bli tillämplig även att det föreligger särskilda bevissvårigheter. Bedömningen av den skadelidandes bevissvårigheter ska göras med beaktande av alla relevanta omständigheter i det enskilda fallet, utifrån de skäl som anförs.

Vid bedömningen av bevissvårigheterna bör det beaktas om den som påstår sig vara skadelidande har begärt att motparten ska lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning

enligt rättegångsbalkens regler och det, trots att den som har utpekats som skadeståndsansvarig har lämnat ut bevisningen i fråga, föreligger alltför stora bevissvårigheter (jfr artikel 10.4 i direktivet). Det krävs dock inte att den som påstår sig vara skadelidande har utnyttjat möjligheterna till edition eller syn för att regeln ska bli tillämplig.

Den som har utpekats som skadeståndsansvarig har möjlighet att invända mot påståendet om att alltför stora bevissvårigheter föreligger (se skäl 48 i direktivet).

Av *andra stycket* framgår att första stycket gäller inte om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att säkerhetsbristen inte har orsakat skadan.

30 c § *Om två eller flera enligt 29 § är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.*

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om slutlig fördelning av skadeståndsansvar när flera enligt lagen är ansvariga för samma skada. Den genomför artikel 12 och artikel 14 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.4.

Om flera är skadeståndsansvariga för en skada som ska ersättas enligt 29 §, svarar de som huvudregel solidariskt för skadan i enlighet med 6 kap. 4 § skadeståndslagen (1972:207) (jfr artikel 12.1 i direktivet). Det innebär att den skadelidande kan kräva ut hela skadeståndsbeloppet från vem som helst av dem och begära ut hela beloppet. Av paragrafen framgår, i linje med allmänna skadeståndsrättsliga principer, att den som i en sådan situation betalar skadestånd till den skadelidande har rätt att kräva tillbaka en del av beloppet från övriga skadeståndsansvariga. Fördelningen av skadeståndsansvaret ska enligt paragrafen ske efter vad som är skäligt. Det innebär inte någon ändring i förhållande till vad som hittills har ansetts gälla i situationer där flera ansvarar på objektiv grund (jfr exempelvis prop. 2009/10:142 s. 11 med hänvisade rättsfall).

Bestämmelsen är dispositiv i förhållande till de produktansvariga. En produktansvarig kan dock aldrig begränsa sina skyldigheter gentemot en skadelidande. Det framgår av 29 a §.

Preskription

35 § Talan om *skadestånd* enligt 28 § första stycket eller 31 § *ska väckas* inom två år från det att skadan inträffade.

Paragrafen innehåller bestämmelser om preskription av skadeståndsansvaret enligt lagen. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Paragrafen ändras på så sätt att bestämmelserna om preskription av skadestånd i hittillsvarande första stycket 2 och om verkan av preskription i hittillsvarande andra stycket flyttas till två nya paragrafer, 35 a och b §§.

35 a § *Talan om skadestånd enligt 29 § ska väckas inom tre år från det att den skadelidande fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara ansvarig.*

En talan som avses i första stycket ska dessutom väckas inom tio år från det att den skadegörande elen släpptes ut på marknaden.

En talan om skadestånd som avser en latent personskada får dock väckas efter den tid som anges i andra stycket, om den skadelidande på grund av skadans

beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste väckas inom 25 år från det att fristen började löpa enligt andra stycket.

Paragrafen, som är ny, innehåller bestämmelser om preskription av skadeståndsansvar enligt 29 §. Den motsvarar hittillsvarande 35 § första stycket 2 och andra stycket. Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 17 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

I *första stycket* anges att den som vill ha skadestånd enligt 29 § ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara ansvarig. I det avseendet är någon ändring i sak i förhållande till hittillsvarande 35 § första stycket 2 inte avsedd.

I *andra stycket* anges huvudregeln att en skadeståndstalan enligt 29 § dessutom måste väckas inom tio år från det att den skadegörande elen släpptes ut på marknaden. Det motsvarar hittillsvarande reglering.

Av *tredje stycket*, som är nytt, framgår att en förlängd yttersta preskriptionstid på 25 år gäller i fråga om latenta personskador. För att den skadelidande ska kunna utnyttja den längre tidsfristen krävs dock att han eller hon på grund av skadans beskaffenhet har varit förhindrad att väcka talan inom den tid som anges i andra stycket. Så kan vara fallet om symptomen på en personskada enligt medicinska bevis inte visar sig förrän efter den tioåriga preskriptionstidens utgång och den skadelidande inte på något annat sätt fått kännedom om skadan.

Vid prövningen av om en regressfordran enligt 30 c § har preskriberats ska bestämmelserna i preskriptionslagen (1981:130) tillämpas. Enligt förarbetena till den lagen är preskriptionstiden för en regressfordran av samma längd som preskriptionstiden för den ursprungliga fordringen (se prop. 1979/80:119 s. 93). Det innebär att en regressfordran enligt 30 c § preskriberas samtidigt som skadeståndsansvaret. Dock har den som har betalat skadeståndet enligt 4 § preskriptionslagen alltid en frist på minst ett år räknat från betalningen för att framställa sina regresskrav.

35 b § *Den som inte väcker talan inom den tid som anges i 35 eller 35 a § har inte rätt till skadestånd.*

Paragrafen, som är ny, anger verkan av preskription. Den motsvarar hittillsvarande 35 § andra stycket. Paragrafen genomför delvis artiklarna 16 och 17 i direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 7.5.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2027.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för el som har släppts ut på marknaden före ikraftträdandet.

Genom bestämmelserna genomförs artikel 2.1 och artikel 21 i det nya direktivet. Övervägandena finns i avsnitt 9.

Ikraftträdandetidpunkten anges i *första punkten*.

Av *andra punkten* följer att de nya föreskrifterna gäller för el som har släppts ut på marknaden efter ikraftträdandet.

12.5 Förslaget till lag om ändring i lagen (2016:1024) om verksamhet med bostadskrediter och vissa andra konsumentkrediter

6 kap. Ingripanden

Ingripanden mot utländska kreditförmedlare av bostadskrediter från ett land inom EES

14 § Finansinspektionen får förelägga en utländsk kreditförmedlare från ett land inom EES som förmedlar bostadskrediter från en filial i Sverige att göra rättelse, om kreditförmedlaren överträder

– 4 kap. 1, 2, 7, 8, 9 eller *13* §,

– föreskrifter som meddelats med stöd av 7 kap. 1 § 5 eller 6,

– *1 kap. 9 eller 10 §, 8 kap. 9 § om dokumentation vid rådgivning, 12 §, 13 § första stycket om kontroll av uppgifter vid kreditprövning, 13 § andra stycket, 14 § första stycket* eller *16 §* konsumentkreditlagen *(2026:1011)*, eller

– lagen (2017:630) om åtgärder mot penningtvätt och finansiering av terrorism eller föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Om kreditförmedlaren inte följer föreläggandet, ska Finansinspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland.

Om rättelse inte sker, får Finansinspektionen förbjuda kreditförmedlaren att fortsätta förmedla bostadskrediter i Sverige. Innan förbud meddelas ska inspektionen underrätta den behöriga myndigheten i kreditförmedlarens hemland. Europeiska kommissionen ska omedelbart informeras när ett förbud meddelas.

Paragrafen handlar om Finansinspektionens ingripanden mot kreditförmedlare av bostadskrediter från ett annat land inom EES som har en filial i Sverige vid överträdelser av vissa bestämmelser. Övervägandena finns i avsnitt 9.

I *första stycket* görs en rättelse som innebär att hänvisningarna i första och andra strecksatserna anpassas dels till den ändrade paragrafnumreringen i 4 kap., dels till att den nuvarande konsumentkreditlagen upphävs och ersätts av en ny lag (prop. 2025/26:223, bet. 2025/26:CU26, rskr. 2025/26:301). Någon ändring i sak är inte avsedd.

Europeiska unionens officiella tidning

SV
L-serien

2024/2853

18.11.2024

EUROPAPARLAMENTETS OCH RÅDETS DIREKTIV (EU) 2024/2853

av den 23 oktober 2024

om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG

(Text av betydelse för EES)

EUROPAPARLAMENTET OCH EUROPEISKA UNIONENS RÅD HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, särskilt artikel 114,

med beaktande av Europeiska kommissionens förslag,

efter översändande av utkastet till lagstiftningsakt till de nationella parlamenten,

med beaktande av Europeiska ekonomiska och sociala kommitténs yttrande [1],

i enlighet med det ordinarie lagstiftningsförfarandet [2], och

av följande skäl:

(1) För att förbättra den inre marknadens funktion är det nödvändigt att se till att konkurrensen inte snedvrids och att rörligheten för varor inte hindras. I rådets direktiv 85/374/EEG [3] fastställs gemensamma regler om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister i syfte att undanröja skillnader mellan medlemsstaternas rättssystem som kan snedvrida konkurrensen och påverka rörligheten för varor på den inre marknaden. En ökad harmonisering av de gemensamma regler om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister som fastställs i det direktivet skulle bidra ytterligare till att dessa mål uppnås, samtidigt som den medför en ökad grad av skydd för konsumenters och andra fysiska personers hälsa eller egendom.

(2) Ett strikt ansvar från de ekonomiska aktörernas sida är fortfarande det enda sättet att på lämpligt sätt ta itu med problemet med rättvis fördelning av risk som den moderna tekniska produktionen medför.

(3) Direktiv 85/374/EEG har varit ett effektivt och viktigt instrument, men det skulle behöva ses över mot bakgrund av utvecklingen inom ny teknik, inbegripet artificiell intelligens (AI), nya affärsmodeller för den cirkulära ekonomin och nya globala leveranskedjor vilka har lett till inkonsekvenser och rättsosäkerhet, i synnerhet när det gäller innebörden av termen produkt. Erfarenheterna från tillämpningen av det direktivet har också visat att skadelidande har svårt att få ersättning på grund av begränsningar av rätten att göra ersättningsanspråk och på grund av svårigheter att samla in bevisning för att styrka skadeståndsansvar, särskilt mot bakgrund av den ökande tekniska och vetenskapliga komplexiteten. Det inbegriper ersättningsanspråk vad gäller skada som har att göra med ny teknik. Översynen av det direktivet skulle således kunna uppmuntra införandet och användningen av sådan ny teknik, inbegripet AI, samtidigt som det säkerställs att klagande åtnjuter samma skyddsnivå oavsett vilken teknik det rör sig om och att alla företag gynnas av större rättssäkerhet och lika villkor.

(4) En översyn av direktiv 85/374/EEG skulle behövas för att säkerställa samstämdhet och överensstämmelse med lagstiftningen om produktsäkerhet och marknadskontroll på unionsnivå och nationell nivå. Dessutom behöver grundläggande förhållanden och begrepp förtydligas för att säkerställa samstämdhet och rättssäkerhet samt lika villkor på den inre marknaden, och ta hänsyn till ny rättspraxis från Europeiska unionens domstol.

(5) Med tanke på de omfattande ändringar som skulle krävas för att direktiv 85/374/EEG ska förbli ändamålsenligt och för att säkerställa tydlighet och rättssäkerhet bör det direktivet upphävas och ersättas med det här direktivet.

[1] EUT C 140, 21.4.2023, s. 34.
[2] Europaparlamentets ståndpunkt av den 12 mars 2024 (ännu inte offentliggjord i EUT) och rådets beslut av den 10 oktober 2024.
[3] Rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister (EGT L 210, 7.8.1985, s. 29).

(6) För att säkerställa att unionens produktansvarsordning är heltäckande bör strikt ansvar för produkter med säkerhetsbrister tillämpas för varje lös sak, inbegripet programvara, även när den är integrerad i annan lös egendom eller installerad i fast egendom.

(7) Skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister bör inte tillämpas för skada som uppstår till följd av kärnkraftsolyckor, i den utsträckning skadeståndsansvar för sådan skada omfattas av internationella konventioner som ratificerats av medlemsstaterna.

(8) För att skapa en verklig inre marknad med en hög och enhetlig skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer, och för att återspegla rättspraxis från Europeiska unionens domstol, bör medlemsstaterna i frågor som omfattas av detta direktiv inte behålla eller införa bestämmelser som är strängare eller mindre stränga än de som fastställs i detta direktiv.

(9) Enligt medlemsstaternas nationella rätt kan en skadelidande ha rätt till skadestånd på grundval av avtalsrättsligt eller utomobligatoriskt ansvar som inte involverar tillverkarens ansvar för en produkts säkerhetsbrister enligt detta direktiv. Detta rör exempelvis ansvar som bygger på garantiförbindelser eller culpa eller aktörers strikta ansvar för skada som orsakats av egenskaperna hos en organism som är ett resultat av genteknik. Sådana bestämmelser i den nationella rätten, som bland annat syftar till att uppnå målet att effektivt skydda konsumenter och andra fysiska personer, bör inte påverkas av detta direktiv.

(10) I vissa medlemsstater har skadelidande rätt att göra anspråk på skadestånd för skada som orsakats av läkemedel enligt ett särskilt nationellt ansvarssystem, vilket innebär att ett verkningsfullt skydd för fysiska personer inom läkemedelssektorn redan har uppnåtts. Rätten att göra sådana anspråk bör inte påverkas av detta direktiv. Ändringar av sådana särskilda ansvarssystem bör vidare inte uteslutas så länge de inte undergräver ändamålsenligheten i det ansvarssystem som föreskrivs i detta direktiv eller dess mål.

(11) Ersättningssystem utanför området för ansvarsordningar, såsom nationella hälso- och sjukvårdssystem, system för social trygghet eller försäkringssystem, faller utanför detta direktivs tillämpningsområde och bör därför inte uteslutas. Vissa medlemsstater har till exempel infört system för att ge ersättning för läkemedel som orsakar skada utan att ha en säkerhetsbrist.

(12) I Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG ([4]) fastställs gemensamma principer och referensbestämmelser som är tänkta att användas i all sektorsspecifik produktlagstiftning. För att säkerställa överensstämmelse med det beslutet bör vissa bestämmelser i detta direktiv, särskilt definitionerna, anpassas till detta.

(13) I det digitala tidevarvet kan produkter vara fysiska eller immateriella. Programvara, såsom operativsystem, fast programvara, datorprogram, applikationer eller AI-system, blir allt vanligare på marknaden och har allt större betydelse för produktsäkerheten. Programvara kan släppas ut på marknaden som en fristående produkt eller senare integreras i andra produkter som en komponent, och den kan orsaka skada när den exekveras. Av rättssäkerhetsskäl bör det i detta direktiv klargöras att programvara vid tillämpning av strikt ansvar räknas som en produkt, oavsett hur den tillhandahålls eller används, och därmed oavsett om den lagras på en enhet, nås via ett kommunikationsnät eller molnteknik eller tillhandahålls via en modell med hyrprogram (software-as-a-service). Information bör dock inte betraktas som en produkt, och reglerna om skadeståndsansvar för produkter bör därför inte tillämpas på innehållet i digitala filer, såsom mediefiler eller e-böcker eller enbart källkoden för programvara. En utvecklare eller producent av programvara, inbegripet leverantörer av AI-system i den mening som avses i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 ([5]), bör betraktas som tillverkare.

(14) Programvara med fri och öppen källkod, där källkoden delas öppet och användarna fritt kan komma åt, använda, ändra och vidaredistribuera programvaran eller ändrade versioner av den, kan bidra till forskning och innovation på marknaden. Sådan programvara omfattas av licenser som ger vem som helst friheten att köra, kopiera, distribuera, studera, ändra och förbättra programvaran. För att inte hämma innovation eller forskning bör detta direktiv inte tillämpas på programvara med fri och öppen källkod som utvecklas eller tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet, eftersom produkter som utvecklas eller tillhandahålls på detta sätt per definition inte släpps ut på marknaden. Att utveckla eller bidra till sådan programvara bör inte tolkas som tillhandahållande på

([4]) Europaparlamentets och rådets beslut nr 768/2008/EG av den 9 juli 2008 om en gemensam ram för saluföring av produkter och upphävande av rådets beslut 93/465/EEG (EUT L 218, 13.8.2008, s. 82).

([5]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2024/1689 av den 13 juni 2024 om harmoniserade regler för artificiell intelligens och om ändring av förordningarna (EG) nr 300/2008, (EU) nr 167/2013, (EU) nr 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1139 och (EU) 2019/2144 samt direktiven 2014/90/EU, (EU) 2016/797 och (EU) 2020/1828 (förordning om artificiell intelligens) (EUT L, 2024/1689, 12.7.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/reg/2024/1689/oj).

marknaden. Tillgängliggörande av sådan programvara i öppna databaser bör inte anses som tillhandahållande på marknaden, såvida det inte sker som ett led i kommersiell verksamhet. I princip bör ideella organisationers tillhandahållande av programvara med fri och öppen källkod inte anses äga rum i ett affärssammanhang, såvida inte ett sådant tillhandahållande sker som ett led i kommersiell verksamhet. Om programvara däremot tillhandahålls i utbyte mot ett pris eller för personuppgifter som används på annat sätt än uteslutande för att förbättra programvarans säkerhet, kompatibilitet eller interoperabilitet, och därmed tillhandahålls som ett led i kommersiell verksamhet, bör detta direktiv tillämpas.

(15) Om programvara med fri och öppen källkod som tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet senare integreras av en tillverkare som en komponent i en produkt som ett led i kommersiell verksamhet och därmed släpps ut på marknaden, bör det vara möjligt att hålla den tillverkaren ansvarig för skada som orsakats av en sådan programvaras säkerhetsbrister, men inte tillverkaren av programvaran, eftersom tillverkaren av programvaran inte skulle ha uppfyllt villkoren för att släppa ut en produkt eller komponent på marknaden.

(16) Digitala filer som sådana är inte produkter inom tillämpningsområdet för detta direktiv, men digitala tillverkningsfiler – som innehåller den funktionella information som krävs för att framställa ett fysiskt föremål genom att möjliggöra automatisk kontroll av maskiner eller verktyg som borrmaskiner, svarvar, fräsar och 3D-skrivare – bör betraktas som produkter i syfte att säkerställa skyddet för fysiska personer i fall där sådana filer har säkerhetsbrister. Till exempel bör en fil för datorstödd konstruktion med säkerhetsbrister som används för att skapa en 3D-utskriven vara som orsakar skada medföra skadeståndsansvar enligt detta direktiv, om en sådan fil utvecklas eller tillhandahålls som ett led i kommersiell verksamhet. För tydlighetens skull bör det klargöras att råvaror, såsom gas och vatten, och elektricitet är produkter.

(17) Det blir allt vanligare att digitala tjänster integreras i eller sammankopplas med en produkt på ett sådant sätt att frånvaron av tjänsten skulle hindra produkten från att utföra en av sina funktioner. Även om detta direktiv inte bör tillämpas på tjänster som sådana är det nödvändigt att utvidga det strikta ansvaret till sådana integrerade eller sammankopplade digitala tjänster eftersom de är lika avgörande för produktens säkerhet som fysiska eller digitala komponenter. Sådana tillhörande tjänster bör betraktas som komponenter i den produkt i vilken de är integrerade eller med vilken de är sammankopplade när de står under kontroll av tillverkaren av den produkten. Exempel på tillhörande tjänster är kontinuerligt tillhandahållande av trafikdata i ett navigationssystem, en hälsoövervakningstjänst som förlitar sig på en fysisk produkts sensorer för att spåra användarens fysiska aktivitet eller hälsomått, en temperaturkontrolltjänst som övervakar och reglerar temperaturen i ett smart kylskåp eller en röstassistenttjänst som gör det möjligt att styra en eller flera produkter med hjälp av röstkommandon. Internetanslutningstjänster bör inte betraktas som tillhörande tjänster, eftersom de inte kan anses vara en del av en produkt som en tillverkare har kontroll över och det skulle vara orimligt att göra tillverkarna ansvariga för skada som orsakats av brister i internetanslutningstjänsterna. En produkt som är beroende av internetanslutningstjänster och som inte upprätthåller säkerheten i händelse av förlust av uppkoppling kan dock anses ha säkerhetsbrister enligt detta direktiv.

(18) Tillhörande tjänster och andra komponenter, inbegripet uppdateringar och uppgraderingar av programvara, bör anses stå under tillverkarens kontroll om de integreras i eller sammankopplas med en produkt av tillverkaren eller tillhandahålls av tillverkaren, eller om tillverkaren tillåter eller samtycker till att de integreras, sammankopplas eller tillhandahålls av en tredje part, till exempel om tillverkaren av en smart hushållsapparat samtycker till att en tredje part tillhandahåller programvaruuppdateringar för tillverkarens apparat eller om en tillverkare presenterar en tillhörande tjänst eller komponent som en del av produkten trots att den tillhandahålls av en tredje part. En tillverkare bör inte anses ha samtyckt till integrering eller sammankoppling enbart genom att erbjuda en teknisk möjlighet till integrering eller sammankoppling eller genom att rekommendera vissa märken eller inte förbjuda potentiella tillhörande tjänster eller komponenter.

(19) När en produkt väl har släppts ut på marknaden bör den anses kvarstå under tillverkarens kontroll om tillverkaren behåller möjligheten att tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av programvaran själv eller via en tredje part.

(20) Med tanke på de immateriella tillgångarnas växande betydelse och värde bör ersättning också fås för förstörelse eller förvanskning av data, såsom digitala filer som raderats från en hårddisk, inbegripet kostnaderna för att återvinna eller återställa dessa data. Skyddet av fysiska personer nödvändiggör att ersättning finns tillgänglig för ekonomiska förluster inte bara till följd av dödsfall eller personskada, såsom begravningskostnader, sjukvårdskostnader eller förlorad inkomst, och för skada på egendom, utan även för förstörelse eller förvanskning av data. Förstörelse eller förvanskning av data leder inte automatiskt till en ekonomisk förlust om den drabbade kan få tillbaka sina data utan kostnad, till exempel om det finns en säkerhetskopia av dessa data eller de kan laddas ned igen, eller en ekonomisk aktör återställer eller återskapar tillfälligt otillgängliga data, till exempel i en virtuell miljö. Förstörelse eller förvanskning av data är något helt annat än dataläckor eller överträdelser av dataskyddsregler, och följaktligen

påverkas inte ersättning för överträdelser av Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2016/679 ([6]) eller (EU) 2018/1725 ([7]) eller Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG ([8]) eller (EU) 2016/680 ([9]) av det här direktivet.

(21) Av rättssäkerhetsskäl bör det i detta direktiv klargöras att personskada omfattar medicinskt erkänd och medicinskt intygad skada på den psykiska hälsan som påverkar den skadelidandes allmänna hälsotillstånd och kan kräva terapi eller medicinsk behandling, med beaktande av bland annat Världshälsoorganisationens internationella sjukdomsklassifikation.

(22) I linje med detta direktivs mål att göra ersättning tillgänglig endast för fysiska personer bör skada på egendom som uteslutande används för yrkesmässiga ändamål inte ersättas enligt detta direktiv. För att hantera en potentiell risk för ett alldeles för stort antal rättstvister bör förstörelse eller förvanskning av data som används för yrkesmässiga ändamål, även där annan användning inte är utesluten, inte ersättas enligt detta direktiv.

(23) Medlemsstaterna bör föreskriva fullständig och skälig ersättning för alla ekonomiska förluster till följd av dödsfall eller personskada, eller skada på eller förstörelse av egendom och förstörelse eller förvanskning av data, men reglerna för beräkning av ersättningen bör fastställas av medlemsstaterna. Vidare bör ersättning för ideella förluster till följd av skada som omfattas av detta direktiv, såsom sveda och värk, tillhandahållas i den mån sådana förluster kan ersättas enligt nationell rätt.

(24) Andra typer av skada än de som föreskrivs i detta direktiv, såsom ren förmögenhetsskada, integritetsintrång eller diskriminering, bör inte i sig utlösa skadeståndsansvar enligt detta direktiv. Detta direktiv bör dock inte påverka rätten till ersättning för skada, inbegripet ideell skada, enligt andra ansvarsordningar.

(25) För att skydda fysiska personer bör skada på all egendom som ägs av en fysisk person ersättas. Eftersom egendom i allt större utsträckning används för både privata och yrkesmässiga ändamål är det lämpligt att stadga om ersättning för skada på egendom med blandad användning. Mot bakgrund av detta direktivs mål att skydda fysiska personer bör egendom som uteslutande används för yrkesmässiga ändamål undantas från dess tillämpningsområde.

(26) Detta direktiv bör tillämpas på produkter som släpps ut på marknaden eller, i förekommande fall, tas i bruk som ett led i kommersiell verksamhet, mot betalning eller utan avgift, till exempel produkter som tillhandahålls i samband med en sponsringskampanj eller produkter som tillverkats för att tillhandahålla en tjänst som finansieras med offentliga medel, eftersom detta sätt att tillhanda produkter ändå har en kommersiell eller affärsmässig karaktär. Begreppet *ibruktagande* är relevant för produkter som inte har släppts ut på marknaden innan de används för första gången, vilket kan vara fallet för hissar, maskiner eller medicintekniska produkter.

(27) I den mån nationell rätt föreskriver det bör rätten till ersättning för skadelidande vara tillämplig för både direkta skadelidande, som lider skada som direkt orsakats av en produkt med säkerhetsbrister, och indirekta skadelidande, som lider skada till följd av den direkta skadelidandens skada.

(28) Med tanke på att produkter, affärsmodeller och leveranskedjor blir alltmer komplexa, och med hänsyn till att syftet med detta direktiv är att se till att konsumenter och andra fysiska personer enkelt kan utöva sin rätt till ersättning i händelse av skada som orsakats av produkter med säkerhetsbrister, är det viktigt att medlemsstaterna ser till att behöriga konsumentskyddsmyndigheter eller konsumentskyddsorgan förser drabbade konsumenter med all relevant information så att de i praktiken kan utöva sin rätt till ersättning i enlighet med detta direktiv. I samband med detta

([6]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning) (EUT L 119, 4.5.2016, s. 1).

([7]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/1725 av den 23 oktober 2018 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter som utförs av unionens institutioner, organ och byråer och om det fria flödet av sådana uppgifter samt om upphävande av förordning (EG) nr 45/2001 och beslut nr 1247/2002/EG (EUT L 295, 21.11.2018, s. 39).

([8]) Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/58/EG av den 12 juli 2002 om behandling av personuppgifter och integritetsskydd inom sektorn för elektronisk kommunikation (direktiv om integritet och elektronisk kommunikation) (EGT L 201, 31.7.2002, s. 37).

([9]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/680 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behöriga myndigheters behandling av personuppgifter för att förebygga, förhindra, utreda, avslöja eller lagföra brott eller verkställa straffrättsliga påföljder, och det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av rådets rambeslut 2008/977/RIF (EUT L 119, 4.5.2016, s. 89).

är det lämpligt att medlemsstaterna beaktar befintliga skyldigheter i fråga om samarbete mellan nationella myndigheter med ansvar för kontroll av efterlevnaden av konsumentskyddsrätt, i synnerhet skyldigheterna enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 ([10]). Det är viktigt att nationella konsumentskyddsmyndigheter eller konsumentskyddsorgan regelbundet utbyter all relevant information som de får kännedom om och samarbetar nära med marknadskontrollmyndigheterna. Medlemsstaterna kan också uppmuntra de behöriga konsumentskyddsmyndigheterna eller konsumentskyddsorganen att ge konsumenterna information så att de bättre kan utöva sin rätt till ersättning i enlighet med detta direktiv ändamålsenligt.

(29) Detta direktiv påverkar inte de olika sätten att söka gottgörelse på nationell nivå, vare sig genom domstolsförfaranden, lösningar utanför domstol, alternativ tvistlösning eller grupptalan enligt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 ([11]) eller enligt nationella system för kollektiv talan om gottgörelse.

(30) För att skydda fysiska personers hälsa och egendom bör säkerhetsbrister hos en produkt fastställas inte med hänvisning till dess brukbarhet utan med hänvisning till bristen på den säkerhet som en person har rätt att förvänta sig eller som krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt. Bedömningen av säkerhetsbrister bör omfatta en objektiv analys av den säkerhet som allmänheten har rätt att förvänta sig och inte hänvisa till den säkerhet som en viss person har rätt att förvänta sig. Den säkerhet som allmänheten har rätt att förvänta sig bör bedömas med beaktande av bland annat produktens avsedda ändamål, rimligen förutsebara användning, presentation, objektiva kännetecken och egenskaper, inbegripet dess förväntade livslängd, samt de särskilda kraven hos den grupp av användare som produkten är avsedd för. Vissa produkter, såsom livsuppehållande medicintekniska produkter, medför en särskilt hög risk att orsaka skada på människor och ger därför upphov till särskilt höga säkerhetsförväntningar. För att ta hänsyn till sådana förväntningar bör det vara möjligt för en domstol att konstatera att en produkt har säkerhetsbrister utan att fastställa dess faktiska säkerhetsbrister, om den tillhör samma tillverkningsserie som en produkt som redan har visat sig ha säkerhetsbrister.

(31) Bedömningen av säkerhetsbrister bör beakta produktens presentation. Det kan dock inte anses vara tillräckligt med varningar eller annan information som tillhandahålls tillsammans med en produkt för att en produkt med säkerhetsbrister annars ska betraktas som säker, eftersom säkerhetsbrister bör fastställas med hänvisning till den säkerhet som allmänheten har rätt att förvänta sig. Därför kan skadeståndsansvar enligt detta direktiv inte undgås genom en enkel uppräkning av alla tänkbara bieffekter av en produkt. Vid fastställandet av säkerhetsbrister hos en produkt omfattar rimligen förutsebar användning även felaktig användning som inte är orimlig under omständigheterna, såsom ett förutsebart beteende hos en maskinanvändare till följd av en bristande koncentration eller det förutsebara beteendet hos vissa användargrupper, såsom barn.

(32) För att återspegla den ökande förekomsten av sammankopplade produkter bör vid bedömningen av en produkts säkerhet beaktas andra produkters rimligen förutsebara effekter på produkten i fråga, till exempel inom ett smarthemssystem. Följderna för produktsäkerheten av en produkts förmåga att lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk bör också beaktas, för att återspegla de berättigade förväntningarna på att en produkts programvara och underliggande algoritmer är utformade på ett sådant sätt att farliga produktbeteenden förebyggs. Följaktligen bör en tillverkare som utformar en produkt med förmågan att utveckla ett oväntat beteende förbli skadeståndsansvarig för beteende som orsakar skada. Eftersom många produkter i det digitala tidevarvet fortfarande står under tillverkarens kontroll efter att ha släppts ut på marknaden bör den tidpunkt då en produkt lämnar tillverkarens kontroll också beaktas vid bedömningen av en produkts säkerhet. En produkt kan också anses ha säkerhetsbrister på grund av sin sårbarhet när det gäller cybersäkerhet, till exempel om produkten inte uppfyller cybersäkerhetskrav av betydelse för säkerheten.

(33) Eftersom hela syftet med vissa produkter, exempelvis en varningsmekanism såsom en brandvarnare, är att förhindra skada bör bedömningen av en sådan produkts säkerhetsbrister beakta att produkten inte uppfyller detta syfte.

(34) Eftersom lagstiftningen om produktsäkerhet och marknadskontroll har betydelse för fastställandet av den säkerhetsnivå som en person har rätt att förvänta sig bör det klargöras att relevanta produktsäkerhetskrav, inbegripet cybersäkerhetskrav av betydelse för säkerheten, och ingripanden från behöriga myndigheter, såsom utfärdande av

([10]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/2394 av den 12 december 2017 om samarbete mellan de nationella myndigheter som har tillsynsansvar för konsumentskyddslagstiftningen och om upphävande av förordning (EG) nr 2006/2004 (EUT L 345, 27.12.2017, s. 1).

([11]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 av den 25 november 2020 om grupptalan för att skydda konsumenters kollektiva intressen och om upphävande av direktiv 2009/22/EG (EUT L 409, 4.12.2020, s. 1).

produktåterkallelser, eller från de ekonomiska aktörerna själva, bör beaktas vid bedömningen av säkerhetsbrister. Sådana ingripanden bör dock inte i sig ge upphov till en presumtion om säkerhetsbrister.

(35) För att främja konsumenternas valmöjligheter och för att uppmuntra innovation, forskning och enkel tillgång till ny teknik bör det faktum att en bättre produkt finns eller senare släpps ut på marknaden inte i sig leda till slutsatsen att en produkt har säkerhetsbrister. Inte heller bör tillhandahållande av uppdateringar eller uppgraderingar av en produkt i sig leda till slutsatsen att en tidigare version av produkten har säkerhetsbrister.

(36) Skyddet för fysiska personer kräver att varje tillverkare som varit involverad i produktionsprocessen kan hållas ansvarig om en produkt eller komponent som tillhandahålls av tillverkaren har säkerhetsbrister. Detta omfattar varje person som uppträder som tillverkare genom att sätta sitt namn, sitt varumärke eller något annat kännetecken på en produkt, eller ge en tredje part tillstånd att göra detta, eftersom den personen därigenom ger ett intryck att vara involverad i produktionsprocessen eller ta ansvar för den. Om en tillverkare integrerar en komponent med säkerhetsbrister från en annan tillverkare i en produkt bör en skadelidande kunna begära ersättning för samma skada från både tillverkaren av produkten och från tillverkaren av komponenten. Om en komponent är integrerad i en produkt som tillverkaren av produkten inte har kontroll över bör en skadelidande kunna begära ersättning från tillverkaren av komponenten om komponenten i sig är en produkt enligt detta direktiv.

(37) För att säkerställa att skadelidande har ett verkställbart ersättningsanspråk när en tillverkare av en produkt är etablerad utanför unionen bör det vara möjligt att hålla importören av den produkten och tillverkarens bemyndigade representant – som utsetts för specifika uppgifter enligt unionslagstiftningen, till exempel enligt lagstiftningen om produktsäkerhet och marknadskontroll –ansvarig. Marknadskontroll har visat att leveranskedjorna ibland omfattar ekonomiska aktörer vars nya form innebär att de inte lätt passar in i de traditionella leveranskedjorna enligt det befintliga rättsliga ramverket. Detta gäller i synnerhet leverantörer av distributionstjänster, som utför många av de funktioner som importörer utför men som kanske inte alltid motsvarar den traditionella definitionen av importör i unionsrätten. Leverantörer av distributionstjänster spelar en allt viktigare roll som ekonomiska aktörer, och de möjliggör och underlättar tillträdet till unionsmarknaden för produkter från tredjeländer. Denna förändrade relevans återspeglas redan i ramverket för produktsäkerhet och marknadskontroll, särskilt Europaparlamentets och rådets förordningar (EU) 2019/1020 ([12]) och (EU) 2023/988 ([13]). Det bör därför vara möjligt att hålla leverantörer av distributionstjänster ansvariga, men med tanke på att deras roll är subsidiär bör de vara ansvariga endast om ingen importör eller bemyndigad representant är etablerad i unionen. För att på ett effektivt sätt fördela ansvaret mellan tillverkare, importörer, bemyndigade representanter och leverantörer av distributionstjänster bör det vara möjligt att hålla distributörer ansvariga endast om de underlåter att skyndsamt identifiera en relevant ekonomisk aktör som är etablerad i unionen.

(38) Onlineförsäljningen har växt genomgående och stadigt och skapat nya affärsmodeller och nya aktörer på marknaden, såsom onlineplattformar. Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 ([14]) och förordning (EU) 2023/988 reglerar bland annat onlineplattformarnas ansvar och redovisningsskyldighet när det gäller olagligt innehåll, inbegripet i samband med försäljning av produkter. När onlineplattformar fungerar som tillverkare, importörer, bemyndigade representanter, leverantörer av distributionstjänster eller distributörer med avseende på produkter med säkerhetsbrister bör de omfattas av samma ansvar som sådana ekonomiska aktörer. När onlineplattformar bara spelar en förmedlande roll vid försäljning av produkter mellan näringsidkare och konsumenter omfattas de av ett villkorat undantag från ansvar enligt förordning (EU) 2022/2065. I förordning (EU) 2022/2065 föreskrivs dock att onlineplattformar som gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal med näringsidkare inte är undantagna från ansvar enligt konsumentskyddslagstiftningen om de presenterar produkten eller på annat sätt möjliggör den specifika transaktionen i fråga på ett sätt som skulle få en genomsnittlig konsument att tro att produkten tillhandahålls antingen av onlineplattformen själv eller av en näringsidkare som agerar under dess överinseende eller kontroll. I enlighet med denna princip bör det vara möjligt att hålla onlineplattformar ansvariga på samma sätt som distributörer enligt detta direktiv, om de presenterar produkten på det sättet eller på annat sätt möjliggör den specifika transaktionen. Därför bör bestämmelser i detta direktiv som rör distributörer på motsvarande sätt tillämpas för sådana onlineplattformar. Detta innebär att sådana onlineplattformar bör vara ansvariga endast om de presenterar produkten eller på annat sätt möjliggör den specifika transaktionen på ett sätt

([12]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2019/1020 av den 20 juni 2019 om marknadskontroll och överensstämmelse för produkter och om ändring av direktiv 2004/42/EG och förordningarna (EG) nr 765/2008 och (EU) nr 305/2011 (EUT L 169, 25.6.2019, s. 1).

([13]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2023/988 av den 10 maj 2023 om allmän produktsäkerhet, ändring av Europaparlamentets och rådets förordning (EU) nr 1025/2012 och Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2020/1828 och om upphävande av Europaparlamentets och rådets direktiv 2001/95/EG och rådets direktiv 87/357/EEG (EUT L 135, 23.5.2023, s. 1).

([14]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/2065 av den 19 oktober 2022 om en inre marknad för digitala tjänster och om ändring av direktiv 2000/31/EG (förordningen om digitala tjänster) (EUT L 277, 27.10.2022, s. 1).

som skulle få en genomsnittlig konsument att tro att produkten tillhandahålls antingen av onlineplattformen själv eller av en näringsidkare som agerar under dess överinseende eller kontroll, och endast om onlineplattformen underlåter att skyndsamt identifiera en relevant ekonomisk aktör som är etablerad i unionen.

(39) I övergången från en linjär till en cirkulär ekonomi utformas produkter för att bli mer hållbara, återanvändbara, reparerbara och uppgraderbara. Unionen främjar också innovativa och hållbara produktions- och konsumtionsformer som förlänger produkters och komponenters funktionalitet, såsom återtillverkning, renovering och reparation, som anges i kommissionens meddelande av den 11 mars 2020 *En ny handlingsplan för den cirkulära ekonomin – För ett renare och mer konkurrenskraftigt Europa*. När en produkt ändras väsentligt och därefter tillhandahålls på marknaden eller tas i bruk bör den anses vara en ny produkt. Om den ursprungliga tillverkaren inte har kontroll över ändringen bör det vara möjligt att hålla den person som gjorde den väsentliga ändringen ansvarig i egenskap av tillverkare av den ändrade produkten, eftersom den personen enligt relevant unionsrätt är ansvarig för produktens överensstämmelse med säkerhetskraven. Huruvida en ändring är väsentlig bör fastställas på grundval av kriterier som fastställts i relevant unionsrätt och nationell rätt om produktsäkerhet, inbegripet förordning (EU) 2023/988. Om inga sådana kriterier har fastställts för produkten i fråga bör ändringar som ändrar produktens ursprungliga avsedda funktioner eller påverkar dess överensstämmelse med tillämpliga säkerhetskrav eller ändrar dess riskprofil betraktas som väsentliga ändringar. Om en väsentlig ändring utförs av den ursprungliga tillverkaren, eller under dennes kontroll, och en sådan väsentlig ändring ger produkten säkerhetsbrister, bör tillverkaren inte kunna undgå ansvar genom att hävda att säkerhetsbristerna uppstod efter att produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk. För att uppnå en rättvis fördelning av riskerna i den cirkulära ekonomin bör en ekonomisk aktör annan än den ursprungliga tillverkaren som gör en väsentlig ändring undantas från ansvar om den ekonomiska aktören kan bevisa att skadan har att göra med en del av produkten som inte påverkas av ändringen. Ekonomiska aktörer som utför reparationer eller annan verksamhet som inte medför väsentliga ändringar bör inte omfattas av skadeståndsansvar enligt detta direktiv.

(40) Eftersom produkter kan utformas på ett sätt som gör det möjligt att göra ändringar genom förändringar av programvaran, inbegripet uppgraderingar, bör samma principer tillämpas för ändringar som görs genom en uppdatering eller uppgradering av programvaran som för ändringar som görs på andra sätt. Om en väsentlig ändring görs genom en uppdatering eller uppgradering av programvaran, eller genom ett AI-systems kontinuerliga inlärning, bör den väsentligt ändrade produkten anses ha tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk vid den tidpunkt då ändringen faktiskt görs.

(41) Om skadelidande inte får ersättning på grund av att ingen person hållits ansvarig enligt detta direktiv eller på grund av att de ansvariga personerna är insolventa eller har upphört att existera, kan medlemsstaterna använda befintliga nationella sektorsspecifika ersättningssystem eller inrätta nya enligt nationell rätt, för att på lämpligt sätt ersätta skadelidande som lidit skada som orsakats av produkter med säkerhetsbrister. Det är upp till medlemsstaterna att besluta om sådana ersättningssystem helt eller delvis ska finansieras med offentliga eller privata medel.

(42) Mot bakgrund av att ekonomiska aktörer åläggs ansvar oberoende av culpa, och i syfte att uppnå en rättvis riskfördelning, bör det åligga en person som begär ersättning för skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister att styrka skadan, en produkts säkerhetsbrister och orsakssambandet däremellan, i enlighet med de beviskrav som är tillämpliga enligt nationell rätt. Personer som begär ersättning för skada har dock ofta en betydande nackdel jämfört med tillverkarna när det gäller tillgång till och förståelse för information om hur en produkt har tillverkats och hur den fungerar. Den informationsasymmetrin kan motverka en rättvis riskfördelning, i synnerhet i tekniskt eller vetenskapligt komplexa fall. Det är därför nödvändigt att underlätta kärandens tillgång till bevisning som ska användas i rättsliga förfaranden. Sådan bevisning omfattar handlingar som svaranden måste skapa från grunden genom att sammanställa eller klassificera tillgänglig bevisning. Vid bedömningen av begäran om utlämnande av bevisning bör de nationella domstolarna säkerställa att tillgången begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt, bland annat för att undvika icke-specifika sökningar efter information som inte är relevant för förfarandet och för att skydda konfidentiell information, såsom information som omfattas av tystnadsplikt och företagshemligheter, i enlighet med unionsrätten och nationell rätt, särskilt Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 ([15]). Med tanke på komplexiteten hos vissa typer av bevisning, till exempel bevisning som rör digitala produkter, bör det vara möjligt för nationella domstolar att kräva att sådan bevisning läggs fram på ett lättillgängligt och lättbegripligt sätt, på vissa villkor.

([15]) Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2016/943 av den 8 juni 2016 om skydd mot att icke röjd know-how och företagsinformation (företagshemligheter) olagligen anskaffas, utnyttjas och röjs (EUT L 157, 15.6.2016, s. 1).

(43) Genom detta direktiv harmoniseras reglerna om utlämnande av bevisning endast i den mån sådana frågor regleras i direktivet. Frågor som inte regleras i detta direktiv omfattar regler om utlämnande av bevisning med avseende på: förfaranden före rättegång, hur specifik en begäran om bevisning måste vara, tredje parter, fastställelsetalan samt sanktioner för bristande efterlevnad av skyldigheten att lämna ut bevisning.

(44) Eftersom svaranden kan behöva tillgång till bevisning som käranden förfogar över för att bestrida ett ersättningsanspråk enligt detta direktiv bör svaranden också ha möjlighet att få tillgång till bevisning. I likhet med vad som gäller för en begäran om utlämnande från käranden bör nationella domstolar, vid bedömningen av svarandens begäran om utlämnande av bevisning, säkerställa att tillgången begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt, bland annat för att undvika icke-specifika sökningar efter information som inte är relevant för förfarandet och för att skydda konfidentiell information.

(45) När det gäller företagshemligheter enligt definitionen i direktiv (EU) 2016/943 bör nationella domstolar ha befogenhet att vidta särskilda åtgärder för att säkerställa konfidentialiteten för företagshemligheter under och efter förfarandena, samtidigt som en rättvis och proportionell balans uppnås mellan innehavarens intresse med hänsyn till sekretess och den skadelidandes intressen. Sådana åtgärder bör åtminstone omfatta åtgärder för att begränsa tillgången till handlingar som innehåller företagshemligheter eller påstådda företagshemligheter och begränsa tillgången till förhör till ett begränsat antal personer, eller ge tillgång endast till redigerade handlingar eller utskrifter av utfrågningar. När de nationella domstolarna beslutar om sådana åtgärder är det lämpligt att de tar hänsyn till behovet att säkerställa rätten till ett effektivt rättsmedel och till en opartisk domstol, parternas och, när så är lämpligt, tredje parts legitima intressen samt den potentiella skadan för någon av parterna i en tvist och, när så är lämpligt, för tredje part, till följd av att sådana åtgärder beviljas eller avvisas.

(46) Det är nödvändigt att lätta på kärandens bevisbörda, förutsatt att vissa villkor är uppfyllda. Motbevisbara faktapresumtioner är ett vanligt sätt att minska kärandens bevissvårigheter och göra det möjligt för en domstol att grunda förefintligheten av säkerhetsbrister eller ett orsakssamband på förekomsten av ett annat styrkt faktum, utan att göra avkall på svarandens rättigheter. För att ge incitament till att fullgöra skyldigheten att lämna ut information bör de nationella domstolarna presumera att en produkt har säkerhetsbrister om svaranden underlåter att fullgöra skyldigheten. Många obligatoriska säkerhetskrav har införts för att skydda konsumenter och andra fysiska personer från risken för skada, bland annat i förordning (EU) 2023/988. För att stärka det nära sambandet mellan produktsäkerhetsregler och regler om skadeståndsansvar bör bristande efterlevnad av sådana krav också leda till en presumtion om att säkerhetsbrister föreligger. Det inbegriper fall där en produkt inte är utrustad med de medel som krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt för att registrera information om produktens funktion. Detsamma bör gälla vid uppenbara funktionsfel, såsom en glasflaska som exploderar vid rimligen förutsebar användning, eftersom det är onödigt betungande att kräva att en klagande ska styrka säkerhetsbrister när ingen bestrider att de finns. Rimligen förutsebar användning omfattar den användning för vilken en produkt är avsedd i enlighet med den information som tillhandahålls av den tillverkare eller ekonomiska aktör som släpper ut den på marknaden, normal användning enligt produktens utformning och konstruktion samt användning som rimligen kan förutses där sådan användning skulle kunna vara resultatet av ett lagligt och enkelt förutsebart mänskligt beteende.

(47) Om det har fastställts att en produkt har säkerhetsbrister och att den typ av skada som uppstått, främst på grundval av liknande fall, typiskt sett orsakas av säkerhetsbristerna i fråga, bör käranden inte vara skyldig att bevisa orsakssambandet och ett sådant bör presumeras.

(48) Nationella domstolar bör presumera att en produkt har säkerhetsbrister eller att det finns ett orsakssamband mellan skadan och säkerhetsbristerna, eller bådadera, om det, trots att svaranden har lämnat ut information, skulle vara orimligt svårt för käranden, i synnerhet på grund av ärendets tekniska eller vetenskapliga komplexitet, att styrka säkerhetsbristerna eller orsakssambandet, eller bådadera. De bör göra detta med beaktande av alla omständigheter i fallet. I sådana fall skulle införandet av det vanliga beviskrav som krävs enligt nationell rätt, vilket ofta kräver en hög grad av sannolikhet, motverka ersättningsrättens ändamålsenliga verkan. Med tanke på att tillverkarna har expertkunskaper och är bättre informerade än den skadelidande, och för att upprätthålla en rättvis riskfördelning samtidigt som en omvänd bevisbörda undgås, bör käranden därför vara skyldig att visa – om kärandens svårigheter handlar om att bevisa säkerhetsbrister – endast att det är sannolikt att produkten hade säkerhetsbrister, eller – om kärandens svårigheter handlar om att bevisa orsakssambandet – endast att produktens säkerhetsbrister är en sannolik orsak till skadan. Den tekniska eller vetenskapliga komplexiteten bör avgöras av nationella domstolar från fall till fall, med beaktande av olika faktorer. Dessa faktorer bör inbegripa produktens komplexa karaktär, till exempel en innovativ medicinteknisk produkt, komplexiteten hos den teknik som används, till exempel maskininlärning, komplexiteten hos den information och de uppgifter som käranden behöver analysera samt orsakssambandets komplexa karaktär, såsom ett samband mellan ett läkemedel eller ett livsmedel och uppträdandet av ett

hälsotillstånd, eller ett samband som för att kunna styrkas skulle kräva att käranden förklarar det inre funktionssättet i ett AI-system. Bedömningen av alltför stora svårigheter bör också göras av de nationella domstolarna från fall till fall. Även om en klagande bör lägga fram argument för att visa att alltför stora svårigheter föreligger bör bevis för sådana svårigheter inte krävas. I ett ärende som rör ett AI-system bör käranden till exempel, för att domstolen ska fastställa att det föreligger alltför stora svårigheter, varken vara skyldig att förklara AI-systemets specifika egenskaper eller hur dessa egenskaper gör det svårare att fastställa orsakssambandet. Svaranden bör ha möjlighet att bestrida alla delar av anspråket, inbegripet att alltför stora svårigheter föreligger.

(49) För att uppnå en rättvis riskfördelning bör de ekonomiska aktörerna befrias från ansvar om de kan bevisa att det föreligger särskilda urskuldande omständigheter. De bör inte hållas ansvariga om de kan bevisa att en annan person har fått produkten att lämna tillverkningsprocessen mot deras vilja eller att efterlevnad av lagstadgade krav var orsaken till produktens säkerhetsbrister.

(50) Tidpunkten för utsläppande på marknaden eller ibruktagande är normalt den tidpunkt då en produkt lämnar tillverkarens kontroll, medan den för distributörerna är den tidpunkt då de tillhandahåller produkten på marknaden. Tillverkare bör därför undantas från ansvar om de bevisar att det är sannolikt att de säkerhetsbrister som orsakade skadan inte förelåg när de släppte ut produkten på marknaden eller tog den i bruk eller att säkerhetsbristerna uppstod efter den tidpunkten. Eftersom digital teknik gör det möjligt för tillverkarna att utöva kontroll efter den tidpunkt då produkten släpps ut på marknaden eller tas i bruk, bör tillverkarna dock förbli ansvariga för säkerhetsbrister som uppstår efter den tidpunkten till följd av programvara eller tillhörande tjänster som de har kontroll över, oavsett om det är i form av uppdateringar eller uppgraderingar eller algoritmer för maskininlärning. Sådan programvara och sådana tillhörande tjänster bör anses stå under tillverkarens kontroll om de tillhandahålls av tillverkaren eller om tillverkaren tillåter dem eller på annat sätt samtycker till att de tillhandahålls av en tredje part. Om det till exempel enligt presentationen av en smart-tv ingår en videoapplikation, men användaren är tvungen att ladda ned applikationen från en tredje parts webbplats efter köpet av tv:n, bör tillverkaren av tv:n, jämte tillverkaren av videoapplikationen, förbli ansvarig för skada som orsakats av alla säkerhetsbrister i videoapplikationen, även om säkerhetsbristerna uppstod först efter att tv:n släpptes ut på marknaden.

(51) Möjligheten för ekonomiska aktörer att undvika ansvar genom att bevisa att säkerhetsbristerna uppstod efter att de släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk bör begränsas när en produkts säkerhetsbrister består i att det saknas uppdateringar eller uppgraderingar av programvara som är nödvändiga för att hantera sårbarheter i fråga om cybersäkerhet och upprätthålla produktens säkerhet. Sådana sårbarheter kan påverka produkten så att den orsakar skada i den mening som avses i detta direktiv. Med hänsyn till tillverkarnas ansvar enligt unionsrätten för produkters säkerhet under hela deras livscykel, såsom enligt Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745 ([16]), bör tillverkarna inte heller undantas från ansvar för skada som orsakats av deras produkter med säkerhetsbrister när säkerhetsbristerna beror på att de inte har tillhandahållit de uppdateringar eller uppgraderingar av programvarusäkerheten som är nödvändiga för att hantera dessa produkters sårbarheter till följd av nya cybersäkerhetsrisker. Det ansvaret bör inte vara tillämpligt om tillhandahållande eller installation av sådan programvara ligger utanför tillverkarens kontroll, till exempel om produktens ägare inte installerar en uppdatering eller uppgradering som tillhandahålls i syfte att säkerställa eller upprätthålla produktens säkerhetsnivå. Detta direktiv ålägger ingen skyldighet att tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av en produkt.

(52) För att uppnå en rättvis riskfördelning bör de ekonomiska aktörerna befrias från ansvar om de kan bevisa att det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget, fastställt med hänsyn till den mest avancerade objektiva kunskap som är tillgänglig och inte till den faktiska kunskapen hos den ekonomiska aktören i fråga, under den period då produkten stod under tillverkarens kontroll, var sådant att det inte gick att upptäcka säkerhetsbristerna.

(53) Det kan uppstå situationer där två eller flera parter är ansvariga för samma skada, i synnerhet när en komponent med säkerhetsbrister integreras i en produkt som orsakar skada. I så fall bör den skadelidande kunna begära ersättning både från den tillverkare som integrerade komponenten med säkerhetsbrister i en produkt och från tillverkaren av själva komponenten med säkerhetsbrister. För att upprätthålla skyddet av fysiska personer bör alla parter vara gemensamt och solidariskt ansvariga i sådana situationer.

(54) En hög grad av innovation är särskilt nödvändig inom programvarusektorn. För att stödja innovationsförmågan hos mikroföretag och småföretag som tillverkar programvara bör det vara möjligt för sådana företag att ingå avtal med tillverkare som integrerar deras programvara i en produkt om att de inte kommer att söka regress hos

([16]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/745 av den 5 april 2017 om medicintekniska produkter, om ändring av direktiv 2001/83/EG, förordning (EG) nr 178/2002 och förordning (EG) nr 1223/2009 och om upphävande av rådets direktiv 90/385/EEG och 93/42/EEG (EUT L 117, 5.5.2017, s. 1).

programvarutillverkaren om en programvarukomponent med säkerhetsbrister orsakar skada. Sådana avtal, som redan tillämpas i vissa medlemsstater, bör tillåtas, eftersom tillverkaren av produkten som helhet under alla omständigheter är ansvarig för eventuella säkerhetsbrister i produkten, även i komponenter. Ansvaret gentemot en skadelidande bör dock aldrig begränsas eller uteslutas genom ett sådant avtal.

(55) Det kan uppstå situationer där handlingar och underlåtenhet att handla av en annan person än en potentiellt skadeståndsansvarig ekonomisk aktör, utöver produktens säkerhetsbrister, bidrar till orsaken till skadan, exempelvis en tredje part som utnyttjar en produkts cybersäkerhetssårbarheter. Av konsumentskyddsskäl bör den ekonomiska aktörens ansvar inte minskas eller avvisas till följd av sådana handlingar eller underlåtenhet att handla från en tredje parts sida om en produkt har säkerhetsbrister, till exempel på grund av en sårbarhet som gör produkten mindre säker än allmänheten har rätt att förvänta sig. Det bör dock vara möjligt att minska eller avvisa den ekonomiska aktörens ansvar om de skadelidande själva av oaktsamhet har bidragit till orsaken till skadan, till exempel om de av oaktsamhet har underlåtit att installera uppdateringar eller uppgraderingar som tillhandahållits av den ekonomiska aktören och som skulle ha mildrat eller undvikit skadan.

(56) Syftet att skydda fysiska personer skulle motverkas om det vore möjligt att begränsa eller utesluta en ekonomisk aktörs ansvar genom avtalsbestämmelser. Därför bör inga avtalade undantag tillåtas. Av samma skäl bör ansvar inte kunna begränsas eller uteslutas genom bestämmelser i nationell rätt, till exempel genom att beloppsgränser fastställs för en ekonomisk aktörs ansvar.

(57) Eftersom produkter åldras med tiden och strängare säkerhetsnormer tas fram i takt med den vetenskapliga och tekniska utvecklingen, skulle det inte vara rimligt att göra tillverkarna ansvariga på obestämd tid för säkerhetsbrister i deras produkter. Ansvaret bör därför gälla under en rimlig tid, nämligen i tio år efter utsläppandet på marknaden eller ibruktagandet av en produkt (*ansvarstiden*), utan att det påverkar pågående anspråk i rättsliga förfaranden. För att undvika att ersättning för skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister på ett orimligt sätt begränsas bör ansvarstiden förlängas till 25 år i fall där symtomen på en personskada enligt medicinska bevis uppträder långsamt.

(58) Eftersom väsentligt ändrade produkter i princip är nya produkter bör en ny ansvarstid börja löpa efter att en produkt har ändrats väsentligt och därefter tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk, till exempel genom återtillverkning. Uppdateringar eller uppgraderingar som inte utgör en väsentlig ändring av produkten bör inte påverka den ansvarstid som gäller för den ursprungliga produkten.

(59) Den möjlighet som föreskrivs i detta direktiv för en ekonomisk aktör som bevisar att det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då en produkt släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller under den period då produkten stod under tillverkarens kontroll inte var sådant att säkerhetsbristerna kunde upptäckas kan undgå ansvar – den så kallade bestämmelsen om utvecklingsrisk – skulle i vissa medlemsstater kunna anses begränsa skyddet för fysiska personer på ett otillbörligt sätt. Det bör därför vara möjligt för en medlemsstat att göra undantag från denna möjlighet genom att införa nya åtgärder eller ändra befintliga åtgärder och utvidga ansvaret i sådana situationer till specifika typer av produkter, om det anses nödvändigt, proportionellt och motiverat med hänsyn till mål av allmänt intresse, såsom de som anges i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt, nämligen allmän ordning, allmän säkerhet och folkhälsa. För att säkerställa transparens och rättssäkerhet för ekonomiska aktörer som är verksamma i hela unionen bör tillämpningen av ett sådant undantag från bestämmelsen om utvecklingsrisk anmälas till kommissionen, som sedan bör informera de övriga medlemsstaterna. För att underlätta ett enhetligt tillvägagångssätt i alla medlemsstater och överensstämmelse med målen för detta direktiv bör kommissionen kunna avge icke-bindande yttranden om de föreslagna åtgärderna eller ändringarna. För att ge tid för att avge ett yttrande bör en medlemsstat som föreslår sådana åtgärder eller ändringar lämna de föreslagna åtgärderna eller ändringarna vilande i sex månader efter att de anmälts till kommissionen, såvida inte kommissionen avger ett yttrande tidigare. Ett sådant yttrande bör avges efter nära samarbete mellan den berörda medlemsstaten och kommissionen, med beaktande av eventuella synpunkter från andra medlemsstater. Av rättssäkerhetsskäl och för att underlätta kontinuiteten i arrangemang som inrättats enligt direktiv 85/374/EEG bör det också vara möjligt för en medlemsstat att behålla befintliga undantag från bestämmelsen om utvecklingsrisk i sitt rättssystem.

(60) För att underlätta för nationella domstolar att tolka detta direktiv på ett harmoniserat sätt bör medlemsstaterna vara skyldiga att offentliggöra lagakraftvunna domstolsavgöranden om produktansvar enligt detta direktiv, det vill säga domar som inte, eller inte längre, kan överklagas. För att begränsa den administrativa bördan bör medlemsstaterna bara vara skyldiga att offentliggöra domar från nationella appellationsdomstolar eller domstolar i högsta instans.

(61) För att öka förståelsen för hur detta direktiv ska tillämpas på nationell nivå, till förmån för bland annat allmänheten, rättstillämpare, den akademiska världen och medlemsstaterna, bör kommissionen upprätta och underhålla en lättåtkomlig och allmänt tillgänglig databas med de relevanta domarna samt hänvisningar till relevanta domar som meddelats av Europeiska unionens domstol.

(62) Kommissionen bör göra en utvärdering av detta direktiv. Enligt punkt 22 i det interinstitutionella avtalet av den 13 april 2016 om bättre lagstiftning ([17]) bör denna utvärdering baseras på de fem kriterierna effektivitet, ändamålsenlighet, relevans, konsekvens och mervärde och ligga till grund för konsekvensbedömningar av olika alternativ för vidare åtgärder. I sin utvärderingsrapport bör kommissionen ange vilken beräkningsmetod som använts vid utvärderingen. Det är viktigt att kommissionen samlar in all relevant information på ett sätt som gör att överreglering undviks och administrativa bördor för medlemsstaterna och de ekonomiska aktörerna, med hjälp av information från alla relevanta och tillförlitliga källor, inbegripet unionens institutioner, organ och byråer, nationella behöriga myndigheter och internationellt erkända organ och organisationer.

(63) Av rättssäkerhetsskäl tillämpas inte detta direktiv på produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före den 9 december 2026. Det är därför nödvändigt att fastställa övergångsbestämmelser för att säkerställa fortsatt skadeståndsansvar enligt direktiv 85/374/EEG för skada som orsakats av produkter med säkerhetsbrister som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före denna dag.

(64) Eftersom målen för detta direktiv, nämligen att säkerställa en välfungerande inre marknad, en icke snedvriden konkurrens och en hög skyddsnivå för fysiska personer, inte i tillräcklig utsträckning kan uppnås av medlemsstaterna på grund av varumarknadens unionsomfattande karaktär utan snarare, på grund av den harmoniserande verkan av gemensamma regler om skadeståndsansvar, kan uppnås bättre på unionsnivå, kan unionen vidta åtgärder i enlighet med subsidiaritetsprincipen i artikel 5 i fördraget om Europeiska unionen. I enlighet med proportionalitetsprincipen i samma artikel går detta direktiv inte utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

KAPITEL I
ALLMÄNNA BESTÄMMELSER

Artikel 1
Innehåll och mål

I detta direktiv fastställs gemensamma regler om ekonomiska aktörers skadeståndsansvar för skada som fysiska personer lidit och som orsakats av produkter med säkerhetsbrister samt om ersättning för sådan skada.

Målet med detta direktiv är att bidra till en välfungerande inre marknad och samtidigt säkerställa en hög skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer.

Artikel 2
Tillämpningsområde

1. Detta direktiv ska tillämpas på produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk efter den 9 december 2026.

2. Detta direktiv är inte tillämpligt på programvara med fri och öppen källkod som utvecklas eller tillhandahålls utanför ramen för kommersiell verksamhet.

3. Detta direktiv är inte tillämpligt på skada som uppstår till följd av kärnkraftsolyckor i den mån ansvaret för sådan skada omfattas av internationella konventioner som ratificerats av medlemsstaterna.

4. Detta direktiv påverkar inte

a) tillämpligheten av unionsrätten om skydd av personuppgifter, särskilt förordning (EU) 2016/679 och direktiven 2002/58/EG och (EU) 2016/680,

([17]) EUT L 123, 12.5.2016, s. 1.

b) någon rättighet som en skadelidande har enligt nationella regler om avtalsrättsligt ansvar eller om utomobligatoriskt ansvar på andra grunder än en produkts säkerhetsbrister enligt vad som föreskrivs i detta direktiv, inbegripet nationella regler om genomförande av unionsrätten,

c) någon rättighet som en skadelidande har enligt ett särskilt ansvarssystem som fanns i den nationella rätten den 30 juli 1985.

Artikel 3

Harmoniseringsnivå

Medlemsstaterna får inte i sin nationella rätt behålla eller införa bestämmelser som avviker från bestämmelserna i detta direktiv, inbegripet strängare eller mindre stränga bestämmelser, för att uppnå en annan skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer, såvida inget annat föreskrivs i detta direktiv.

Artikel 4

Definitioner

I detta direktiv gäller följande definitioner:

1. *produkt*: varje lös sak, även om den är integrerad i eller sammankopplad med annan lös eller fast egendom; i produkter ingår el, digitala tillverkningsfiler, råvaror och programvara.

2. *digital tillverkningsfil*: en digital version av eller en digital mall för lös egendom som innehåller den funktionella information som är nödvändig för att tillverka en fysisk produkt genom att möjliggöra automatisk kontroll av maskiner eller verktyg.

3. *tillhörande tjänst*: en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte skulle kunna utföra en eller flera av sina funktioner utan den.

4. *komponent*: varje fysisk eller immateriell produkt, råvara eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt.

5. *tillverkarens kontroll*:

   a) tillverkaren av en produkt utför eller, när det gäller en tredje parts åtgärder, ger tillstånd till eller samtycker till

      i) integrering, sammankoppling eller tillhandahållande av en komponent, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av programvara, eller

      ii) ändring av produkten, inbegripet väsentliga ändringar,

   b) tillverkaren av en produkt har möjlighet att, själv eller via en tredje part, tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av programvara.

6. *data*: data enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 ([18]).

7. *tillhandahållande på marknaden*: varje leverans av en produkt för distribution, förbrukning eller användning på unionsmarknaden som ett led i kommersiell verksamhet, mot betalning eller utan avgift.

8. *utsläppande på marknaden*: tillhandahållande av en produkt på unionsmarknaden för första gången.

9. *ibruktagande*: den första användningen av en produkt i unionen som ett led i kommersiell verksamhet, mot betalning eller utan avgift, under omständigheter där produkten inte har släppts ut på marknaden innan den används för första gången.

10. *tillverkare*: varje fysisk eller juridisk person som

([18]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2022/868 av den 30 maj 2022 om europeisk dataförvaltning och om ändring av förordning (EU) 2018/1724 (dataförvaltningsakten) (EUT L 152, 3.6.2022, s. 1).

a) utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt,

b) låter utforma eller tillverka en produkt eller som genom att sätta sitt namn, sitt varumärke eller något annat kännetecken på den produkten uppträder som tillverkare, eller

c) utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt för eget bruk.

11. *bemyndigad representant*: varje fysisk eller juridisk person som är etablerad i unionen och som enligt skriftlig fullmakt från en tillverkare har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter.

12. *importör*: varje fysisk eller juridisk person som släpper ut en produkt från ett tredjeland på unionsmarknaden.

13. *leverantör av distributionstjänster*: varje fysisk eller juridisk person som i samband med en kommersiell verksamhet erbjuder minst två av följande tjänster: magasinering, paketering, adressering och expediering av en produkt, utan att ha äganderätt till produkten, undantaget posttjänster enligt definitionen i artikel 2.1 i Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG ([19]), postleveranstjänster enligt definitionen i artikel 2.2 i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 ([20]) och andra posttjänster eller godstransporttjänster.

14. *distributör*: varje fysisk eller juridisk person i leveranskedjan som tillhandahåller en produkt på marknaden, utöver tillverkaren eller importören av den produkten.

15. *ekonomisk aktör*: en tillverkare av en produkt eller komponent, en leverantör av en tillhörande tjänst, en bemyndigad representant, en importör, en leverantör av distributionstjänster eller en distributör.

16. *onlineplattform*: onlineplattform enligt definitionen i artikel 3 i i förordning (EU) 2022/2065.

17. *företagshemlighet*: företagshemlighet enligt definitionen i artikel 2.1 i direktiv (EU) 2016/943.

18. *väsentlig ändring*: en ändring av en produkt som görs efter att produkten har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk

a) och som anses vara väsentlig enligt relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet, eller

b) där det i relevanta unionsregler eller nationella regler om produktsäkerhet inte fastställts något tröskelvärde för vad som ska anses vara en väsentlig ändring som

i) förändrar produktens ursprungliga prestanda, ändamål eller typ, utan att den förändringen har förutsetts i tillverkarens ursprungliga riskbedömning, och

ii) förändrar riskens art, skapar en ny risk eller ökar risknivån.

KAPITEL II

SÄRSKILDA BESTÄMMELSER OM SKADESTÅNDSANSVAR FÖR PRODUKTER MED SÄKERHETSBRISTER

Artikel 5

Rätt till ersättning

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att varje fysisk person som lider skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (*den skadelidande*) har rätt till ersättning i enlighet med detta direktiv.

([19]) Europaparlamentets och rådets direktiv 97/67/EG av den 15 december 1997 om gemensamma regler för utvecklingen av gemenskapens inre marknad för posttjänster och för förbättring av kvaliteten på tjänsterna (EGT L 15, 21.1.1998, s. 14).
([20]) Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2018/644 av den 18 april 2018 om gränsöverskridande paketleveranstjänster (EUT L 112, 2.5.2018, s. 19).

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att krav på ersättning enligt punkt 1 också kan framställas av

a) en person som har efterträtt eller övertagit den skadelidandes rätt enligt unionsrätten eller nationell rätt eller avtal, eller

b) en person som agerar för en eller flera skadelidandes räkning med stöd av unionsrätten eller nationell rätt.

Artikel 6

Skada

1. Rätten till ersättning enligt artikel 5 ska vara tillämplig endast för följande typer av skada:

a) Dödsfall eller personskada, inbegripet medicinskt erkänd skada på psykisk hälsa.

b) Skada på eller förstörelse av egendom, med undantag för

i) själva den produkt som har säkerhetsbrister,

ii) en produkt som skadats av en komponent med säkerhetsbrister som är integrerad i eller sammankopplad med den produkten av tillverkaren av den produkten eller som står under den tillverkarens kontroll,

iii) egendom som uteslutande används för yrkesmässiga ändamål.

c) Förstörelse eller förvanskning av data som inte används för yrkesmässiga ändamål.

2. Rätten till ersättning enligt artikel 5 ska omfatta alla ekonomiskförluster till följd av den skada som avses i punkt 1 i den här artikeln. Rätten till ersättning ska även omfatta ideella förluster till följd av den skada som avses i punkt 1 i den här artikeln, i den mån de kan ersättas enligt nationell rätt.

3. Denna artikel påverkar inte nationell rätt om ersättning för skada enligt andra ansvarsordningar.

Artikel 7

Säkerhetsbrister

1. En produkt ska anses ha säkerhetsbrister om den inte ger den säkerhet som en person har rätt att förvänta sig eller som krävs enligt unionsrätten eller nationell rätt.

2. Vid bedömningen av en produkts säkerhetsbrister ska alla omständigheter beaktas, inbegripet följande:

a) Produktens presentation och egenskaper, inbegripet dess märkning, utformning, tekniska egenskaper, sammansättning och förpackning samt anvisningar för dess montering, installation, användning och underhåll.

b) Rimligen förutsebar användning av produkten.

c) Hur produktens förmåga att fortsätta att lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk inverkar på produkten.

d) Rimligen förutsebar inverkan på produkten av andra produkter som kan förväntas bli använda tillsammans med produkten, även genom sammankoppling.

e) Den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller, om tillverkaren behåller kontrollen över produkten efter den tidpunkten, den tidpunkt då produkten lämnade tillverkarens kontroll.

f) Relevanta produktsäkerhetskrav, inbegripet cybersäkerhetskrav av betydelse för säkerheten.

g) Varje återkallelse av produkten eller varje annat relevant ingripande med avseende på produktsäkerhet av en behörig myndighet eller av en ekonomisk aktör som avses i artikel 8.

h) De specifika behoven hos den grupp av användare för vars användning produkten är avsedd.

i) När det gäller en produkt vars hela syfte är att förhindra skada, att produkten inte uppfyller detta syfte.

3. En produkt ska inte anses ha säkerhetsbrister enbart av det skälet att en bättre produkt, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av en produkt, redan har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, eller att detta senare sker.

Artikel 8

Ekonomiska aktörer med ansvar för produkter med säkerhetsbrister

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att följande ekonomiska aktörer är ansvariga för skada i enlighet med detta direktiv:

a) Tillverkaren av en produkt med säkerhetsbrister.

b) Tillverkaren av en komponent med säkerhetsbrister, om komponenten var integrerad i eller sammankopplad med en produkt under tillverkarens kontroll och orsakade säkerhetsbrister i den produkten, utan att det påverkar ansvaret för den tillverkare som avses i led a.

c) När det gäller en tillverkare av en produkt eller en komponent som är etablerad utanför unionen, utan att det påverkar den tillverkarens ansvar:

i) Importören av produkten eller komponenten med säkerhetsbrister.

ii) Tillverkarens bemyndigade representant.

iii) Om det inte finns någon importör som är etablerad i unionen eller någon bemyndigad representant: leverantören av distributionstjänster.

Ansvaret för den tillverkare som avses i första stycket led a ska också omfatta skada som orsakats av en komponent med säkerhetsbrister om den var integrerad i eller sammankopplad med en produkt under den tillverkarens kontroll.

2. Varje fysisk eller juridisk person som väsentligt ändrar en produkt utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahåller den på marknaden eller tar den i bruk ska betraktas som tillverkare av den produkten vid tillämpningen av punkt 1.

3. Om en ekonomisk aktör bland dem som avses i punkt 1 som är etablerad i unionen inte kan identifieras, ska medlemsstaterna säkerställa att varje distributör av en produkt med säkerhetsbrister är ansvarig om

a) den skadelidande begär att distributören identifierar en ekonomisk aktör bland dem som avses i punkt 1 som är etablerad i unionen, eller den egna distributör som levererade produkten, och

b) distributören underlåter att identifiera en ekonomisk aktör eller sin egen distributör som avses i led a inom en månad efter mottagandet av den begäran som avses i led a.

4. Punkt 3 i denna artikel ska också tillämpas på varje leverantör av en onlineplattform som gör det möjligt för konsumenter att ingå distansavtal med näringsidkare och som inte är en ekonomisk aktör, förutsatt att villkoren i artikel 6.3 i förordning (EU) 2022/2065 är uppfyllda.

5. Om skadelidande inte får ersättning på grund av att ingen av de personer som avses i punkterna 1–4 kan hållas ansvarig enligt detta direktiv, eller på grund av att de ansvariga personerna är insolventa eller har upphört att existera, får medlemsstaterna använda befintliga nationella sektorsspecifika ersättningssystem eller inrätta nya enligt nationell rätt, vilka helst inte ska finansieras med offentliga medel, för att på lämpligt sätt ersätta skadelidande som lidit skada som orsakats av produkter med säkerhetsbrister.

Artikel 9

Utlämnande av bevisning

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att svaranden – på begäran av en person som gör anspråk på ersättning i förfaranden inför en nationell domstol för skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (*käranden*) och som har lagt fram fakta och bevis som är tillräckliga för att styrka rimligheten i ersättningsanspråket – är skyldig att lämna ut relevant bevisning som svaranden förfogar över, på de villkor som anges i denna artikel.

2. Medlemsstaterna ska säkerställa att käranden – på begäran av en svarande som har lagt fram fakta och bevis som är tillräckliga för att visa att svaranden behöver bevisning för att bestrida ett ersättningsanspråk – i enlighet med nationell rätt är skyldig att lämna ut relevant bevisning som käranden förfogar över.

3. Medlemsstaterna ska säkerställa att utlämnandet av bevisning enligt punkterna 1 och 2, och i enlighet med nationell rätt, begränsas till vad som är nödvändigt och proportionellt.

4. Medlemsstaterna ska säkerställa att de nationella domstolarna, vid fastställandet av huruvida det utlämnande som begärs av en part är nödvändigt och proportionellt, beaktar alla berörda parters, inbegripet tredje parters, legitima intressen, i synnerhet när det gäller skyddet av konfidentiell information och företagshemligheter.

5. Medlemsstaterna ska säkerställa att nationella domstolar, om en svarande är skyldig att lämna ut information som är eller påstås vara en företagshemlighet, har befogenhet att, på vederbörligen motiverad begäran av en part eller på eget initiativ, vidta de specifika åtgärder som är nödvändiga för att bevara konfidentialiteten för denna information när den används eller hänvisas till under eller efter det rättsliga förfarandet.

6. Medlemsstaterna ska säkerställa att nationella domstolar, om en part är skyldig att lämna ut bevisning, har befogenhet att, på vederbörligen motiverad begäran av motparten eller om den berörda nationella domstolen anser det lämpligt och i enlighet med nationell rätt, kräva att sådan bevisning läggs fram på ett lättillgängligt och lättbegripligt sätt, om den nationella domstolen anser att detta är proportionerligt i fråga om kostnader och arbetsinsats för den part som är skyldig att lämna ut bevisningen.

7. Denna artikel påverkar inte nationella regler om utlämnande av bevisning före rättegång, där sådana regler finns.

Artikel 10

Bevisbörda

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att käranden är skyldig att bevisa att produkten har säkerhetsbrister, vilken skada som lidits och orsakssambandet mellan säkerhetsbristerna och skadan.

2. Det ska presumeras att produkten har en säkerhetsbrist om något av följande villkor är uppfyllt:

a) Svaranden underlåter att lämna ut relevant bevisning enligt artikel 9.1.

b) Käranden påvisar att produkten inte uppfyller obligatoriska produktsäkerhetskrav i unionsrätten eller nationell rätt som är avsedda att skydda mot risken för den skada som den skadelidande har lidit, eller

c) käranden påvisar att skadan orsakades av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter.

3. Det ska presumeras att det finns ett orsakssamband mellan produktens säkerhetsbrister och skadan, om det har fastställts att produkten har säkerhetsbrister och den skada som orsakats är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristerna i fråga.

4. En nationell domstol ska presumera att produkten har säkerhetsbrister eller att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristerna och skadan, eller båda dera, om, trots att bevisning har lämnats ut i enlighet med artikel 9 och med beaktande av alla relevanta omständigheter i fallet,

a) käranden har alltför stora svårigheter, i synnerhet på grund av teknisk eller vetenskaplig komplexitet, att bevisa produktens säkerhetsbrister eller orsakssambandet mellan säkerhetsbristerna och skadan, eller bådadera, och

b) käranden gör det sannolikt att produkten har säkerhetsbrister eller att det finns ett orsakssamband mellan produktens säkerhetsbrister och skadan, eller bådadera.

5. Svaranden ska ha rätt att motbevisa de presumtioner som avses i punkterna 2, 3 och 4.

Artikel 11

Befrielse från ansvar

1. En ekonomisk aktör som avses i artikel 8 ska inte vara ansvarig för skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister om den ekonomiska aktören bevisar något av följande:

a) När det är fråga om tillverkare eller importörer: att de inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk.

b) När det är fråga om distributörer: att de inte har tillhandahållit produkten på marknaden.

c) Att det är sannolikt att de säkerhetsbrister som orsakade skadan inte förelåg vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden, togs i bruk eller, i fråga om distributörer, tillhandahölls på marknaden, eller att säkerhetsbristerna uppstod efter den tidpunkten.

d) Att de säkerhetsbrister som orsakade skadan beror på att produkten måste överensstämma med lagstadgade krav.

e) Att det objektiva vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller under den period då produkten stod under tillverkarens kontroll inte var sådant att säkerhetsbristen kunde upptäckas.

f) När det är fråga om en tillverkare av en komponent med säkerhetsbrister som avses i artikel 8.1 första stycket b: att säkerhetsbristerna i den produkt i vilken komponenten har integrerats kan tillskrivas produktens utformning eller de anvisningar som produktens tillverkare lämnat till komponentens tillverkare.

g) När det är fråga om en person som ändrar en produkt som avses i artikel 8.2: att de säkerhetsbrister som orsakade skadan har att göra med en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

2. Med avvikelse från punkt 1 c ska en ekonomisk aktör inte vara befriad från ansvar om en produkts säkerhetsbrister beror på något av följande, förutsatt att den står under tillverkarens kontroll:

a) En tillhörande tjänst.

b) Programvara, inbegripet uppdateringar eller uppgraderingar av programvara.

c) Avsaknad av uppdateringar eller uppgraderingar av programvara som är nödvändiga för att upprätthålla säkerheten.

d) En väsentlig ändring av produkten.

KAPITEL III

ALLMÄNNA BESTÄMMELSER OM ANSVAR

Artikel 12

Flera ekonomiska aktörers ansvar

1. Medlemsstaterna ska, utan att det påverkar tillämpningen av nationell rätt om rätten till regressrätt, säkerställa att två eller flera ekonomiska aktörer som är skadeståndsansvariga för samma skada enligt detta direktiv kan hållas gemensamt och solidariskt ansvariga.

2. En tillverkare som integrerar programvara i en produkt ska inte ha regressrätt mot tillverkaren av en programvarukomponent med säkerhetsbrister, om

a) tillverkaren av programvarukomponenten med säkerhetsbrister, vid tidpunkten för utsläppandet på marknaden av den programvarukomponenten, var ett mikroföretag eller ett småföretag, det vill säga ett företag som, när det bedöms tillsammans med alla sina partnerföretag enligt definitionen i artikel 3.2 i bilagan till kommissionens rekommendation 2003/361/EG ([21]) och eventuella anknutna företag enligt definitionen i artikel 3.3 i den bilagan, är ett mikroföretag enligt definitionen i artikel 2.3 i den bilagan eller ett småföretag enligt definitionen i artikel 2.2 i den bilagan, och

b) den tillverkare som integrerade programvarukomponenten med säkerhetsbrister i produkten har ingått avtal med tillverkaren av programvarukomponenten att avstå från denna rätt.

Artikel 13

Minskning av ansvar

1. Utan att det påverkar tillämpningen av nationell rätt om rätten till regressrätt ska medlemsstaterna säkerställa att en ekonomisk aktörs ansvar inte minskas eller avvisas om skadan orsakas både av en produkts säkerhetsbrister och av en tredje parts handling eller underlåtenhet.

2. En ekonomisk aktörs ansvar kan minskas eller avvisas om skadan orsakas både av produktens säkerhetsbrister och genom medvållande av den skadelidande eller varje annan person som den skadelidande ansvarar för.

Artikel 14

Regressrätt

Om mer än en ekonomisk aktör är ansvarig för samma skada ska en ekonomisk aktör som har ersatt den skadelidande ha rätt att rikta anspråk mot andra ekonomiska aktörer som är ansvariga enligt artikel 8 i enlighet med nationell rätt.

Artikel 15

Uteslutning eller begränsning av ansvar

Medlemsstaterna ska säkerställa att en ekonomisk aktörs ansvar enligt detta direktiv inte begränsas eller utesluts i förhållande till den skadelidande genom en avtalsbestämmelse eller nationell rätt.

Artikel 16

Preskriptionstid

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en preskriptionstid på tre år tillämpas på inledandet av ett förfarande för att göra anspråk på ersättning för skada som omfattas av detta direktiv. Preskriptionstiden ska löpa från och med den dag då den skadelidande fick kännedom om eller rimligen borde ha fått kännedom om allt av följande:

a) Skadan.

b) Säkerhetsbristen.

c) Identiteten på den berörda ekonomiska aktör som kan hållas ansvarig för den skadan enligt artikel 8.

2. Nationell rätt om det avbrott av den preskriptionstid som avses i punkt 1 ska inte påverkas av detta direktiv.

([21]) Kommissionens rekommendation 2003/361/EG av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EGT L 124, 20.5.2003, s. 36).

Artikel 17

Ansvarstid

1. Medlemsstaterna ska säkerställa att en skadelidande inte längre har rätt till ersättning enligt detta direktiv vid utgången av en period på tio år, såvida inte den skadelidande under tiden har väckt talan mot en ekonomisk aktör som kan hållas ansvarig enligt artikel 8. Denna period ska löpa

a) från och med den dag då den produkt med säkerhetsbrister som orsakade skadan släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller,

b) när det gäller en väsentligt ändrad produkt, från och med den dag då produkten tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter en väsentlig ändring av den.

2. Med avvikelse från punkt 1 ska en skadelidande inte har kunnat väcka talan inom tio år efter de dagar som avses i punkt 1 på grund av en latent personskada får den skadelidande inte längre ha rätt till ersättning enligt detta direktiv vid utgången av en period på 25 år, såvida inte den skadelidande under tiden har väckt talan mot en ekonomisk aktör som kan hållas ansvarig enligt artikel 8.

KAPITEL IV

SLUTBESTÄMMELSER

Artikel 18

Undantag från utvecklingsrisk

1. Genom undantag från artikel 11.1 e får medlemsstaterna i sina rättssystem behålla befintliga åtgärder som innebär att ekonomiska aktörer är ansvariga även om de bevisar att det objektiva vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller under den period då produkten stod under tillverkarens kontroll inte var sådant att säkerhetsbristen kunde upptäckas.

Varje medlemsstat som önskar behålla åtgärder i enlighet med denna punkt ska anmäla texten till åtgärderna till kommissionen senast den 9 december 2026. Kommissionen ska underrätta de övriga medlemsstaterna om detta.

2. Genom undantag från artikel 11.1 e får medlemsstaterna i sina rättssystem införa eller ändra åtgärder varigenom ekonomiska aktörer är ansvariga även om de bevisar att det objektiva vetenskapliga och tekniska kunskapsläget vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk eller under den period då produkten stod under tillverkarens kontroll inte var sådant att säkerhetsbristen kunde upptäckas.

3. De åtgärder som avses i punkt 2 ska

a) begränsas till specifika produktkategorier,

b) vara motiverade av mål av allmänt intresse, och

c) vara proportionella i den meningen att de är ägnade att säkerställa att de eftersträvade målen uppnås och inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå dessa mål.

4. Varje medlemsstat som önskar införa eller ändra en åtgärd som avses i punkt 2 ska anmäla texten till den föreslagna åtgärden till kommissionen och motivera hur åtgärden är förenlig med punkt 3. Kommissionen ska underrätta de övriga medlemsstaterna om detta.

5. Kommissionen får, inom sex månader efter mottagandet av en anmälan enligt punkt 4, avge ett yttrande om texten till den föreslagna åtgärden och motiveringen till den, med beaktande av eventuella synpunkter från andra medlemsstater. Den medlemsstat som önskar införa eller ändra åtgärden ska lämna åtgärden vilande i sex månader efter att den anmälts till kommissionen, såvida inte kommissionen avger sitt yttrande tidigare.

Artikel 19

Öppenhet

1. Medlemsstaterna ska i ett lättillgängligt elektroniskt format offentliggöra alla lagakraftvunna domar som meddelats av deras nationella appellationsdomstolar och domstolar i högsta instans i förfaranden som inletts enligt detta direktiv. En sådan dom ska offentliggöras i enlighet med nationell rätt.

2. Kommissionen ska upprätta och underhålla en lättåtkomlig och allmänt tillgänglig databas med de domar som avses i punkt 1.

Artikel 20

Utvärdering

Kommissionen ska senast den 9 december 2030, och därefter vart femte år, utvärdera tillämpningen av detta direktiv och överlämna en rapport till Europaparlamentet, rådet och Europeiska ekonomiska och sociala kommittén. Dessa rapporter ska inbegripa information om kostnaderna och fördelarna med införlivandet av detta direktiv, en jämförelse med OECD-länderna och tillgången till produktansvarsförsäkring.

Artikel 21

Upphävande och övergångsbestämmelser

Direktiv 85/374/EEG ska upphöra att gälla med verkan från och med den 9 december 2026. Det ska dock fortsätta att tillämpas för produkter som släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före denna dag.

Hänvisningar till det upphävda direktivet ska anses som hänvisningar till det här direktivet och läsas i enlighet med jämförelsetabellen i bilagan.

Artikel 22

Införlivande

1. Medlemsstaterna ska sätta i kraft de bestämmelser i lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 9 december 2026. De ska genast underrätta kommissionen om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser ska de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen ska göras ska varje medlemsstat själv utfärda.

2. Medlemsstaterna ska underrätta kommissionen om texten till de centrala bestämmelser i nationell rätt som de antar inom det område som omfattas av detta direktiv.

Artikel 23

Ikraftträdande

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i *Europeiska unionens officiella tidning*.

Artikel 24

Adressater

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Strasbourg den 23 oktober 2024.

På Europaparlamentets vägnar	*På rådets vägnar*
R. METSOLA	ZSIGMOND B. P.
Ordförande	*Ordförande*

BILAGA

Jämförelsetabell

Direktiv 85/374/EEG	Detta direktiv
Artikel 1	Artikel 1
—	Artikel 2.2
—	Artikel 3
Artikel 2	Artikel 4.1
—	Artikel 4.2–4.9, 4.11 och 4.13–4.18
Artikel 3.1	Artiklarna 4.10 och 8.1 första stycket a och b
Artikel 3.2	Artiklarna 4.12 och 8.1 första stycket c i
—	Artikel 5
Artikel 3.3	Artikel 8.3
—	Artikel 8.1 första stycket c ii och iii och andra stycket, och 8.2, 8.4 och 8.5
—	Artikel 9
Artikel 4	Artikel 10.1
—	Artikel 10.2–10.5
Artikel 5	Artikel 12.1
—	Artikel 12.2
Artikel 6	Artikel 7
Artikel 7	Artikel 11
Artikel 8	Artikel 13
—	Artikel 14
Artikel 9 första stycket a	Artikel 6.1 a
Artikel 9 första stycket b	Artikel 6.1 b
—	Artikel 6.1 c
—	Artikel 6.2
Artikel 9 andra stycket	Artikel 6.3
Artikel 10	Artikel 16
Artikel 11	Artikel 17.1

Direktiv 85/374/EEG	Detta direktiv
—	Artikel 17.2
Artikel 12	Artikel 15
—	Artikel 19
Artikel 13	Artikel 2.5. b och c
—	Artikel 2.5 a
Artikel 14	Artikel 2.3
—	Artikel 18.1
Artikel 15.1 b	Artikel 18.2
Artikel 15.2 och 15.3	Artikel 18.3, 18.4 och 18.5
Artikel 16	—
Artikel 17	Artikel 2.1
—	Artikel 20
—	Artikel 21
Artikel 18	—
Artikel 19	Artikel 22.1
Artikel 20	Artikel 22.2
Artikel 21	Artikel 20
—	Artikel 23
Artikel 22	Artikel 24

Sammanfattning av betänkandet Nya regler om produktansvar (SOU 2025:103)

Uppdraget

De nuvarande EU-reglerna om produktansvar[1], som låg till grund för den nu gällande produktansvarslagen (1992:18), har ersatts med ett nytt direktiv om produktansvar[2]. Det nya direktivet, som är ett fullharmoniseringsdirektiv, har ansetts motiverat främst av de stora förändringar som skett under senare år vad det gäller hur produkter tillverkas och distribueras, men också hur de används.

Utredningen har haft i uppdrag att analysera det nya direktivet och föreslå de författningsändringar som behövs för att genomföra direktivet i svensk rätt. I uppdraget har även ingått att analysera, jämföra och ta ställning till de valmöjligheter som direktivet erbjuder.

Det nya direktivet om produktansvar

Det nya direktivet syftar till att bidra till en välfungerande inre marknad och en hög skyddsnivå för konsumenter och andra enskilda. Detta genom gemensam reglering av produktansvar. Direktivet innehåller bestämmelser om rätten till skadestånd för en skada som har orsakats p.g.a. en säkerhetsbrist i en produkt, vem eller vilka som är skadeståndsansvariga och under vilka förutsättningar som ansvarsbefrielse gäller. Direktivet innehåller också regler om när en produkt ska anses ha en säkerhetsbrist och vilka bedömningskriterier som ska ligga till grund för säkerhetsbedömningen. Direktivet reglerar även vissa frågor om bevisning. Bland annat finns regler om bevisbördans placering och om presumtioner i vissa fall. Slutligen innehåller direktivet bestämmelser om solidariskt skadeståndsansvar, regressrätt och preskription.

En ny produktansvarslag

Utredningen föreslår att det nya direktivet genomförs i en ny lag (den nya lagen). Den nya lagen, som ersätter 1992 års lag, ligger nära direktivet till sin utformning och sitt innehåll. Lagen innehåller, liksom 1992 års lag, civilrättsliga bestämmelser.

Den nya lagen vilar på samma grundläggande principer som 1992 års lag. Strikt skadeståndsansvar gäller därför även fortsättningsvis för skador som har orsakats p.g.a. en säkerhetsbrist i en produkt. Bestämmelserna i 1992 års lag som fullt ut svarar mot det nya direktivet (bl.a. reglerna om jämkning) överförs till den nya lagen endast med mindre språkliga ändringar.

[1] Rådets direktiv 85/374/EEG av den 25 juli 1985 om tillnärmning av medlemsstaternas lagar och andra författningar om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister.
[2] Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG.

Det nya direktivet innehåller även bestämmelser som p.g.a. att de redan uppfylls i annan svensk rätt inte behöver lyftas in i den nya lagen. Det gäller bl.a. direktivets regler om utlämnande av bevisning (s.k. edition) och bevisbördans placering.

För att säkerställa ett mer heltäckande skydd för konsumenter och andra enskilda utvidgas det strikta skadeståndsansvaret för fysiska produkter till att även omfatta fristående mjukvara (t.ex. en applikation till en dator eller en smarttelefon och ett program som tillhandahåller artificiell intelligens). Eftersom det i dag förekommer att konsumenter tillverkar produkter på egen hand (t.ex. med hjälp av en 3D-skrivare) införs ett produktansvar även för sådana tillverkningsfiler som möjliggör tillverkning med automatiserade maskiner och verktyg.

För att återspegla den ökade förekomsten av immateriella tillgångar, och det ökade värdet av sådana tillgångar, gäller produktansvaret enligt den nya lagen även skada i data som användes uteslutande för den skadelidandes personliga bruk. Eftersom det i dag är vanligt att enskilda använder en produkt både för privata och yrkesmässiga ändamål föreslås även att skador på sådan egendom ska omfattas av rätten till skadestånd. Till skillnad mot det som gäller enligt 1992 års lag, ska det enligt den nya lagen inte göras någon beloppsmässig avräkning när ersättningen för sakskador bestäms, vilket motsvarar det nya direktivet.

Jämfört med 1992 års lag innehåller den nya lagen mer detaljerade regler om vilka omständigheter som ska beaktas vid bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist. Utvecklingen av bedömningskriterierna innebär bl.a. att sambandet mellan reglerna om produktsäkerhet och reglerna om produktansvar blir tydligare. Vidare tydliggörs ansvaret i sådana fall då en produkts säkerhet påverkas av andra produkter, vilket blir relevant för produkter som är avsedda att användas tillsammans, t.ex. i ett smart hemsystem. Förslagen innebär även att reglerna i högre grad uppfyller berättigade förväntningar hos enskilda produktanvändare på att ett AI-system är utformat på ett sådant sätt att farliga produktbeteenden förebyggs.

För att anpassa reglerna om produktansvar till dagens globala leveranskedjor utökas kretsen skadeståndsansvariga till att omfatta även tillverkarens representant och leverantörer av distributionstjänster. Förslagen innebär att det i fler fall än tidigare blir möjligt för den som har lidit en skada som har orsakats av en produkt som är tillverkad i ett tredjeland att rikta sitt skadeståndskrav mot en näringsidkare som är etablerad i EES. I fråga om anonyma produkter utsträcks kretsen skadeståndsansvariga till att under vissa förutsättningar även omfatta leverantörer av onlineplattformar som gör det möjligt att ingå distansavtal. Detta innebär en minskad risk för att en skadelidande går miste om rätten till skadestånd till följd av att det saknas möjlighet att utreda vem som är produktansvarig för en viss produkt.

Dagens produkter innehåller ofta digitala komponenter, t.ex. programvara och digitala tjänster, som är nödvändiga för att produkten ska fungera. För att återspegla detta förhållande föreslås tydligare regler om produktansvar för sådana komponenter. Förslagen innebär bl.a. att produktansvaret enligt den nya lagen – i motsats till 1992 års lag – ska gälla programvara som har släppts ut på marknaden som en fristående produkt.

I övergången till en cirkulär ekonomi krävs det att produkter är mer hållbara över tid. I den nya lagen föreslås det därför tydligare regler om skadeståndsansvar för produkter vars egenskaper väsentligen har ändrats genom reparationer, uppgraderingar eller andra ändringar. Förslagen innefattar bl.a. regler om vem som är ansvarig för en sådan produkt, samt fördelningen av ansvaret mellan tillverkaren av den ursprungliga produkten och den ändrade produkten.

Den nya lagen innehåller mer detaljerade regler om ansvarsbefrielse jämfört med 1992 års lag. Bland annat innehåller den nya lagen regler om ansvarsbefrielse i vissa fall för en komponenttillverkare. Detta eftersom teknikutvecklingen har medfört att fördelningen av skadeståndsansvaret mellan en tillverkare av en komponent med säkerhetsbrister och tillverkaren av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med har blivit mer komplex. Som nämnts föreslås även regler om ansvarsbefrielse avseende väsentligen ändrade produkter. Till skillnad mot 1992 års lag gäller skadeståndsansvaret enligt den nya lagen vissa säkerhetsbrister som har uppkommit efter att en produkt har släppts ut på marknaden. Detta eftersom det i dag är möjligt för en tillverkare att ändra produktens utformning och egenskaper i tiden därefter (t.ex. genom programvaruuppdateringar eller väsentliga ändringar).

Liksom enligt 1992 års lag föreskriver det nya direktivet att ansvarsbefrielse ska gälla för skador som med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget inte har kunnat upptäckas (s.k. utvecklingsskador). Direktivet ger dock medlemsstaterna möjlighet att utesluta reglerna om ansvarsbefrielse för sådana skador ur sin genomförandelagstiftning. För att den nya lagen inte ska hämma innovation och fortsatt teknisk utveckling föreslås det att utvecklingsskador även fortsättningsvis undantas från det strikta skadeståndsansvaret. Förslaget motsvarar i denna del inte bara vad som i dag gäller i Sverige utan också i det stora flertalet andra medlemsstater i EU.

Enligt förslagen har den skadelidande fortfarande bevisbördan för att de omständigheter som krävs för skadeståndsansvar är uppfyllda. Det innebär att han eller hon måste bevisa att en produkt har en säkerhetsbrist och att den säkerhetsbristen har orsakat en skada. Enligt EU-kommissionens utvärdering av de nuvarande unionsrättsliga reglerna om produktansvar är den främsta orsaken till att en skadelidande inte får skadestånd att han eller hon inte förmår uppfylla denna bevisbörda. För att undanröja detta hinder innehåller den nya lagen regler om att det vid en tvist om produktansvar i vissa fall ska presumeras att en produkt har en säkerhetsbrist eller att det finns ett orsakssamband mellan en säkerhetsbrist och en skada.

I den nya lagen införs nya regler om regressrätt. Reglerna utgör en kodifiering för produktansvarsfallen av de allmänna principer om regress som gäller enligt praxis, och skiljer sig således inte från vad som gäller enligt skadeståndsrätten i övrigt. De särskilda bestämmelserna i 1992 års lag om regressrätt för den som har betalat skadestånd för en produktskada enligt konsumenttjänstlagen (1985:716) eller konsumentköplagen (2022:260) överförs till den nya lagen.

En förlängd yttersta preskriptionstid gäller enligt den nya lagen för latenta personskador, vilket är en nyhet i förhållande till 1992 års lag. Förslaget innebär att en skadelidande inte går miste om skadestånd för en

personskada, om han eller hon p.g.a. skadans natur är förhindrad att väcka talan i tid.

Förslaget om en ny produktansvarslag föranleder följdändringar i trafikskadelagen (1975:1410), patientskadelagen (1996:799) och lagen (2013:315) om intelligenta transportsystem vid vägtransporter.

Ändringar i elsäkerhetslagen

Skador som orsakas på grund av en säkerhetsbrist i el kommer fortfarande att regleras i elsäkerhetslagen (2016:732). För att reglerna om produktansvar för el ska svara mot det nya direktivet föreslås vissa ändringar i elsäkerhetslagens bestämmelser.

Reglerna om produktansvar för el föreslås till sin utformning och sitt innehåll ligga nära den nya lagen. Nödvändiga anpassningar av reglerna till förhållandena på den svenska elmarknaden har dock gjorts, på motsvarande sätt som när produktansvaret för el infördes i svensk rätt. Som en följd av detta föreslås att produktansvaret även fortsättningsvis ska ligga på innehavare av elektriska anläggningar med egen generator eller transformator.

På motsvarande sätt som enligt den nya lagen utvecklas elsäkerhetslagens bestämmelser om ersättningsgilla skador. Bestämmelsen om en beloppsmässig avräkning vid bestämmande av ersättningen för sakskador som har orsakats p.g.a. en säkerhetsbrist i el upphävs. Även regler som motsvarar reglerna om presumtion, regressrätt och preskription i den nya lagen förs in i elsäkerhetslagen.

De större ändringarna av produktansvaret som det nya direktivet innebär saknar relevans för el. Det gäller bl.a. direktivets bestämmelser om programvara, komponenter, tillhörande tjänster och väsentligen ändrade produkter. I dessa delar föranleder det nya direktivet inte någon ändring i elsäkerhetslagens bestämmelser. Elsäkerhetslagens regler om ansvarsbefrielse behöver som en följd av detta inte heller utvecklas på motsvarande sätt som i den nya lagen. Någon utveckling av reglerna om när el ska anses ha en säkerhetsbrist är inte heller motiverad. Eftersom det saknas möjlighet att identifiera viss el i nätet, går det inte att särskilja importerad el från el som är producerad i Sverige. Med hänsyn till hur den svenska elmarknaden är reglerad, kan el inte heller vara en anonym produkt. En utvidgning av kretsen skadeståndsansvariga, likt den som har gjorts i den nya lagen, skulle därför sakna betydelse i fråga om el. Inte heller i denna del föranleder det nya direktivet någon ändring av produktansvaret enligt elsäkerhetslagen.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

Den nya lagen, ändringarna i elsäkerhetslagen och följdändringarna i övrig lagstiftning föreslås träda i kraft den 9 december 2026. 1992 års lag ska då upphöra att gälla. Det föreslås särskilda övergångsbestämmelser till den nya lagen och några av lagändringarna.

Konsekvenser

Förslagen innebär att regleringen om produktansvar blir enhetlig inom EES, vilket gör det enklare för företag att bedriva verksamhet över statsgränserna. På sikt bör förslagen kunna leda till bättre konkurrens och lägre priser för konsumenter.

Förslagen innebär även en tydlig och tvingande reglering av ansvaret för produktskador samt att reglerna anpassas till den tekniska utvecklingen och digitala ekonomin. Detta medför ett stärkt skydd för konsumenter och andra enskilda. Den tydliga regleringen medför också att det blir mera förutsebart för företag vad som gäller och vad som krävs för att de ska uppfylla sina skyldigheter.

Det är rimligt att anta att utvidgningen av produktansvaret som förslagen innebär kommer att medföra ökade kostnader för ansvarsförsäkring, i vart fall för de näringsidkare som tillverkar, importerar eller distribuerar tekniskt avancerade eller innovativa produkter. Utredningens förslag att utvecklingsskador även fortsättningsvis ska undantas från produktansvaret bör dock leda till att en sådan kostnadsökning begränsas. Därtill innebär det gällande regelverket om produktsäkerhet att det redan ställs höga krav på företag i fråga om produkters säkerhet. Förslagen bör därför inte medföra några ingripande ekonomiska följder eller andra negativa konsekvenser för företagen.

Förslagen bedöms inte ha någon inverkan på statens inkomster eller utgifter.

Betänkandets lagförslag

Förslag till ny produktansvarslag

Härigenom föreskrivs[1] följande.

1 kap. Inledande bestämmelser

Lagens innehåll

1 § Lagen innehåller bestämmelser om skadestånd för skador som fysiska personer har orsakats på grund av säkerhetsbrister i produkter.

Lagen genomför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG.

2 § Innehållet i lagen är uppdelat enligt följande:

– I 2 kap. finns bestämmelser om förutsättningar för skadestånd.
– I 3 kap. finns bestämmelser om presumtioner.
– I 4 kap. finns bestämmelser om vem eller vilka som är ansvariga för en skada.
– I 5 kap. finns bestämmelser om jämkning och regressrätt.
– I 6 kap. finns bestämmelser om preskription.

Lagens tillämpningsområde

3 § Lagen gäller produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk.

4 § Lagen gäller inte skador som har orsakats på grund av säkerhetsbrister i sådan programvara med fri och öppen källkod som har utvecklats eller tillhandahållits utanför näringsverksamhet.

5 § Lagen gäller inte skador som omfattas av elsäkerhetslagen (2016:732).

6 § Lagen gäller inte skador som omfattas av lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Uttryck i lagen

7 § I denna lag betyder

1. *produkt*:

a) en lös sak eller en programvara, även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom, eller

b) en digital tillverkningsfil,

[1] Jämför Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG, i den ursprungliga lydelsen.

2. *digital tillverkningsfil*: en digital fil som innehåller information som är nödvändig för att en produkt ska kunna tillverkas genom automatiserad kontroll av maskiner eller verktyg,

3. *komponent*:

a) en produkt som är integrerad i eller sammankopplad med en annan produkt, eller

b) en tillhörande tjänst,

4. *tillhörande tjänst*: en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten,

5. *tillhandahållande på marknaden*: en leverans av en produkt, som ett led i en näringsverksamhet, för distribution, förbrukning eller användning i det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

6. *utsläppande på marknaden*: det första tillhandahållandet på marknaden enligt 5,

7. *ibruktagande*: den första användningen, som ett led i en näringsverksamhet, av en produkt i EES, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden enligt 6,

8. *tillverkare*: den som

a) utvecklar, tillverkar eller framställer en produkt,

b) låter utforma eller tillverka en produkt, eller

c) genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt uppger sig vara tillverkare,

9. *importör*: den som släpper ut en produkt från ett tredjeland på marknaden enligt 6,

10. *tillverkarens representant*: den som är etablerad i EES och som enligt en skriftlig fullmakt från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,

11. *leverantör av distributionstjänster*: den som utan att ha äganderätt till en produkt och som ett led i en näringsverksamhet erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av produkten, med undantag för post- och paketleveranstjänster,

12. *distributör*: någon annan i leveranskedjan än tillverkaren eller importören som tillhandahåller en produkt på marknaden enligt 5.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

8 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för den skadelidande är utan verkan.

2 kap. Förutsättningar för skadestånd

Skador som ersätts

1 § Skadestånd enligt denna lag betalas för en skada som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt.

Rätten till skadestånd avser

1. personskada,

2. sakskada, om den skadade saken inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och

3. skada i data som användes uteslutande för personliga ändamål.

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist

2 § En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas.

Säkerheten ska bedömas med hänsyn till

1. produktens egenskaper och dess överensstämmande med lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet,
2. hur produkten rimligen kunnat förutses bli använd,
3. hur produkten har marknadsförts,
4. de bruksanvisningar som hör till produkten,
5. hur produktens förmåga att lära sig och förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk påverkar produkten,
6. den rimligen förutsebara påverkan på produkten av en annan produkt som kunnat förutses bli sammankopplad med produkten eller på annat sätt bli använd tillsammans med produkten,
7. de särskilda behoven hos de användare som produkten är avsedd för,
8. produktens förmåga att uppfylla sitt avsedda syfte, om syftet är att förhindra skada, och
9. övriga omständigheter.

Endast den omständigheten att en bättre produkt har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk innebär inte att en annan produkt har en säkerhetsbrist.

3 § Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med hänsyn till de förhållanden som rådde när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Om tillverkaren genom att ändra produkten eller ha kvar möjligheten att tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara, behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället för det som anges i första stycket bedömas med hänsyn till de förhållanden som rådde när tillverkarens kontroll upphörde.

3 kap. Presumtioner

Presumtion i vissa fall för att en produkt har en säkerhetsbrist

1 § Vid tvist om skadestånd enligt denna lag ska produkten anses ha en säkerhetsbrist, om

1. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning,
2. den som påstår sig vara skadelidande visar att produkten inte uppfyller de krav i lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som produkten har orsakat,
3. den som påstår sig vara skadelidande visar att skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter, eller

4. den som påstår sig vara skadelidande gör sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist, och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med svårighet kan föras.

Produkten ska dock inte anses ha en säkerhetsbrist, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

Presumtion i vissa fall för att en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist

2 § Vid tvist om skadestånd enligt denna lag ska en skada anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i produkten, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller

2. den som påstår sig vara skadelidande gör sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen, och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med svårighet kan föras.

Skadan ska dock inte anses ha orsakats på grund av säkerhetsbristen, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

4 kap. Ansvariga för en skada

Primärt skadeståndsansvariga

1 § Skadeståndsansvarig är

1. tillverkaren,

2. importören, om tillverkaren är etablerad utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

3. tillverkarens representant, om tillverkaren är etablerad utanför EES, eller

4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES, och det inte finns någon ansvarig enligt 2 som är etablerad i EES och 3.

2 § Om en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en komponent, är både tillverkaren av komponenten och tillverkaren av produkten som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med skadeståndsansvariga, under förutsättning att

1. komponenten integrerades i eller sammankopplades med produkten av produktens tillverkare, eller

2. komponenten tillhandahölls av tillverkaren av produkten som komponenten var integrerad i eller sammankopplad med.

I annat fall än det som avses i första stycket är endast tillverkaren av komponenten skadeståndsansvarig.

3 § Om en skada har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt som väsentligen har ändrats av någon annan än tillverkaren efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, är den som har gjort ändringen skadeståndsansvarig enligt 1 § 1.

En ändring är väsentlig, om

1. det följer av lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet, eller

2. den förändrar produktens prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunnat förutses vid den riskbedömning som gjordes vid tillverkningen av den ursprungliga produkten, under förutsättning att riskens art förändras, en ny risk uppstår eller risknivån höjs.

Sekundärt skadeståndsansvariga

4 § Om det av produkten inte framgår vem som är skadeståndsansvarig enligt 1 §, eller om den som är skadeståndsansvarig är etablerad utanför det Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES), är en distributör av produkten skadeståndsansvarig.

Skadeståndsansvaret enligt första stycket gäller dock inte om distributören hänvisar den skadelidande till någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § eller till en egen distributör, som är etablerad i EES.

En hänvisning enligt andra stycket ska ske inom en månad från att distributören mottog ett krav på skadestånd eller en begäran om hänvisning till en skadeståndsansvarig i ett tidigare distributionsled.

5 § Det som föreskrivs i 4 § gäller också för en leverantör av en onlineplattform, om onlineplattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att med någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 eller 4 § ingå ett distansavtal som avser den skadegörande produkten. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om det av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören av plattformen endast förmedlar avtalet.

Befrielse från ansvar

6 § Skadeståndsansvarig är inte

1. den tillverkare eller importör som visar att han eller hon inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk,
2. den distributör som visar att han eller hon inte har tillhandahållit produkten på marknaden,
3. den tillverkare eller importör som gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk,
4. den distributör som gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att produkten tillhandahölls på marknaden,
5. den som visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet,
6. den som visar att det inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller under den tid som produkten stod under tillverkarens kontroll enligt 2 kap. 3 § andra stycket,
7. den tillverkare av en sådan komponent som avses i 2 § första stycket som visar att säkerhetsbristen i komponenten beror på utformningen av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med, eller de anvisningar som tillverkaren av produkten har lämnat till komponentens tillverkare, eller

8. den tillverkare av en väsentligen ändrad produkt som avses i 3 § första stycket som visar att säkerhetsbristen som har orsakat skadan avser en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

Första stycket 3 och 4 gäller inte om skadan har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt som beror på

1. produktens programvara eller en tillhörande tjänst, om produktens tillverkare ansvarar för dessa enligt 2 § första stycket,

2. avsaknaden av uppdateringar eller uppgraderingar av produktens programvara, om säkerhetsbristen har uppstått under den tid som produkten stod under tillverkarens kontroll enligt 2 kap. 3 § andra stycket, eller

3. en väsentlig ändring av produkten som har gjorts av tillverkaren av den ursprungliga produkten.

5 kap. Jämkning och regressrätt

Jämkning

1 § Skadeståndet kan jämkas efter vad som är skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Regressrätt

2 § Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

3 § Den som har betalat skadestånd enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) har rätt att av den som är skadeståndsansvarig enligt denna lag få tillbaka det som han eller hon har betalat.

Avtalsvillkor som inskränker den ersättningsberättigades rätt enligt första stycket är utan verkan.

6 kap. Preskription

1 § Talan om skadestånd måste väckas inom tre år från det att den skadelidande fick eller rimligen borde ha fått kännedom om

1. skadan,
2. säkerhetsbristen, och
3. vem som är ansvarig för skadan.

2 § Talan om skadestånd måste väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten

1. släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller
2. om det gäller en väsentligen ändrad produkt, tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter den väsentliga ändringen.

En talan får väckas efter den tid som anges i första stycket om den avser skadestånd för en latent personskada och den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan

måste dock väckas inom 25 år från det att preskriptionstiden börjar löpa enligt första stycket.

3 § Den som inte väcker talan inom den tid som anges i 1 och 2 §§ har inte rätt till skadestånd.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Genom lagen upphävs produktansvarslagen (1992:18).
3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för produkter som före ikraftträdandet har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk.

Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 20 § trafikskadelagen (1975:1410) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
20 §[1]	
Har en skada för vilken trafikskadeersättning utgått vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.	*Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.
Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(1992:18)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.	Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(0000:000)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.

Om en infrastrukturförvaltare är ansvarig enligt järnvägstrafiklagen (2018:181) eller annan författning för skada till följd av spårdriften och trafikskadeersättning har utgått för skadan, får försäkringsanstalten kräva ersättningen åter från infrastrukturförvaltaren i den omfattning som är skälig med hänsyn till den medverkan som har förekommit på ömse sidor och omständigheterna i övrigt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande, om någon har betalat trafikskadeersättning för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

[1] Senaste lydelse 2018:184.

Förslag till lag om ändring i patientskadelagen (1996:799)

Härigenom föreskrivs att 20 § patientskadelagen (1996:799) ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
20 §	
Har patientskadeersättning lämnats för en skada som vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.	*Om* patientskadeersättning *har* lämnats för en skada som vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd.
Om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(1992:18)*, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.	Om patientskadeersättning har betalats för en skada som omfattas produktansvarslagen *(0000:00)*, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.
Omfattas en skada av trafikförsäkring enligt trafikskadelagen (1975:1410) och har patientskadeersättning lämnats för skadan, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till trafikskadeersättning.	*Om* en skada *omfattas* av trafikförsäkring enligt trafikskadelagen (1975:1410) och har patientskadeersättning lämnats för skadan, inträder försäkringsgivaren intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till trafikskadeersättning.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande, om någon har betalat patientskadeersättning för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

Förslag till lag om ändring i lagen (2013:315) om intelligenta transportsystem vid vägtransporter

Härigenom föreskrivs att 8 § lagen (2013:315) om intelligenta transportsystem vid vägtransporter ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
8 §[1]	
Bestämmelser om behandling av personuppgifter finns i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2016/679 av den 27 april 2016 om skydd för fysiska personer med avseende på behandling av personuppgifter och om det fria flödet av sådana uppgifter och om upphävande av direktiv 95/46/EG (allmän dataskyddsförordning), lagen (2018:218) med kompletterande bestämmelser till EU:s dataskyddsförordning och vägtrafikdatalagen (2019:369).	
I lagen (2022:482) om elektronisk kommunikation finns bestämmelser om behandling av personuppgifter och integritetsskydd.	
I lagen (2022:818) om den offentliga sektorns tillgängliggörande av data finns bestämmelser om myndigheters och offentliga företags tillgängliggörande av data för vidareutnyttjande.	
I produktansvarslagen *(1992:18)* finns bestämmelser om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister.	I produktansvarslagen *(0000:00)* finns bestämmelser om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister.

Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.

[1] Senaste lydelse 2022:819.

Förslag till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Härigenom föreskrivs i fråga om elsäkerhetslagen (2016:732)

dels att 33 § ska upphöra att gälla,

dels att 29, 30 och 35 §§ ska ha följande lydelse,

dels att det ska införas sex nya paragrafer, 29 a §, 30 a–c §§ och 35 a och b §§, av följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
29 §	
Om en personskada *eller* sakskada *orsakas av* säkerhetsbrist i el som *satts i omlopp* från en elektrisk anläggning med egen generator eller transformator, ska anläggningens innehavare ersätta skadan.	Om *en fysisk person har orsakats* en personskada, sakskada *eller skada i data på grund av en* säkerhetsbrist i el som *har släppts ut på marknaden* från en elektrisk anläggning med egen generator eller transformator, ska anläggningens innehavare ersätta skadan.
I fråga om sakskada gäller första stycket endast skada på egendom som *till sin typ vanligen är avsedd för enskilt ändamål och som den skadelidande vid tiden för skadan använde huvudsakligen för enskilt ändamål.*	I fråga om sakskada gäller första stycket endast skada på egendom som *inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål.*
	Första stycket gäller endast skada i data som användes uteslutande för personliga ändamål.
Avtalsvillkor som inskränker skadeståndsskyldigheten är utan verkan.	
	29 a §
	Avtalsvillkor som inskränker skadeståndsskyldigheten enligt 29 § är utan verkan.
30 §	
Skadeståndsansvaret enligt 29 § gäller inte den som	
1. visar att *elen sattes i omlopp utanför en näringsverksamhet*,	1. visar att *denne inte har släppt ut elen på marknaden*,
2. gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att elen *sattes i omlopp*,	2. gör sannolikt att säkerhetsbristen har uppkommit efter att elen *släpptes ut på marknaden,*
3. visar att säkerhetsbristen beror på att elen måste stämma överens med *tvingande föreskrifter som har meddelats av en myndighet,* eller	3. visar att säkerhetsbristen beror på att elen måste stämma överens med *lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet,* eller

4. visar att det *med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska vetandet vid den tidpunkt då elen sattes i omlopp inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen.*	4. visar att det *inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget då elen släpptes ut på marknaden.*
	30 a § *Vid tvist om skadestånd enligt 29 § ska elen anses ha en säkerhetsbrist, om* *1. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram skriftligt bevis eller att tillhandahålla föremål för syn eller besiktning,* *2. den som påstår sig vara skadelidande visar att elen inte uppfyller de krav i lag eller annan föreskrift om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som elen har orsakat,* *3. den som påstår sig vara skadelidande visar att skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i elen under rimligen förutsebar användning eller under normala omständigheter, eller* *4. den som påstår sig vara skadelidande gör sannolikt att elen har en säkerhetsbrist, och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med svårighet kan föras.* *Elen ska dock inte anses ha en säkerhetsbrist, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.*
	30 b § *Vid tvist om skadestånd enligt 29 § ska en skada anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i elen, om* *1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller* *2. den som påstår sig vara skadelidande gör sannolikt att säkerhetsbristen har orsakat skadan, och full bevisning om orsakssambandet inte*

alls eller endast med svårighet kan föras.

Skadan ska dock inte anses ha orsakats av säkerhetsbristen, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

30 c §

Om två eller flera enligt 29 § är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt med hänsyn till omständigheterna.

35 §

Talan om *ersättning ska väckas*

1. i fråga om ersättning enligt 28 § första stycket eller 31 § inom två år från det att skadan inträffade, och

2. i fråga om ersättning enligt 29 § inom tre år från det att den som vill ha ersättning fick eller borde ha fått kännedom om att fordringen kunde göras gällande, dock senast tio år från det att den som påstås vara skadeståndsskyldig tillhandahöll elen.

Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till ersättning enligt de angivna bestämmelserna.

Talan om *skadestånd enligt 28 § första stycket eller 31 § måste väckas inom två år från det att skadan inträffade.*

35 a §

Talan om skadestånd enligt 29 § måste väckas inom tre år från det att den skadelidande fick eller rimligen borde ha fått kännedom om

1. skadan,

2. säkerhetsbristen, och

3. vem som är ansvarig för skadan.

Talan om skadestånd enligt 29 § måste väckas inom tio år från det att den skadegörande elen släpptes ut på marknaden.

En talan får väckas efter den tid som anges i andra stycket om den avser skadestånd för en latent personskada och den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet

varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste dock väckas inom 25 år från det att preskriptionstiden börjar löpa enligt andra stycket.

35 b §

Den som inte väcker talan inom den tid som anges i 35 § eller 35 a § har inte rätt till skadestånd.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för el som före ikraftträdandet har släppts ut på marknaden.

Förteckning över remissinstanserna

Remissyttranden över betänkandet En ny produktansvarslag (SOU 2025:103) har lämnats av Allmänna reklamationsnämnden, APPLiA, Attunda tingsrätt, Avfall Sverige, De forskande läkemedelsföretagen (Lif), Domstolsverket, Elektronikbranschen, Elsäkerhetsverket, Energiföretagen Sverige, Försäkringsjuridiska föreningen, Göteborgs tingsrätt, Integritetsskyddsmyndigheten, Justitiekanslern, Kemikalieinspektionen, Kommerskollegium, Konsumentverket, Lunds universitet, Läkemedelsförsäkringen, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, Post- och telestyrelsen, Regelrådet, Småföretagarnas Riksförbund, Socialstyrelsen, Svea hovrätt, Svensk Försäkring, Svensk Handel, Svenskt Näringsliv, Sveriges advokatsamfund, Swedac, Swedish Medtech, Teknikföretagen, Tillväxtverket, Trafikförsäkringsföreningen, Transportstyrelsen och Uppsala universitet.

Yttranden har också kommit in från European Justice Forum, Stockholm Vatten och Avfall och The American Chamber of Commerce in Sweden.

Almega, Dataspelsbranschen, Drivkraft Sverige, Funktionsrätt Sverige, Företagarna, Kemisk Tekniska Företagen, Kungl. Tekniska högskolan, Lantbrukarnas Riksförbund, Livsmedelsföretagen, Motorbranschens Riksförbund, Myndigheten för delaktighet, Näringslivets Regelnämnd NNR, Svenska Informations- och Telekommunikationsstandardiseringen (ITS), Sveriges Konsumenter, Swedsoft, Säkerhets- och försvarsföretagen, TechSverige, Vattenindustrin och Återvinningsindustrierna har avstått från att yttra sig.

Jämförelsetabell: Direktivet och svensk lag

En sammanställning av bestämmelser i 2024 års produktansvarsdirektiv och motsvarande eller närmast motsvarande bestämmelser i föreslagen svensk lagstiftning. Om ingen annan lag anges avses den föreslagna nya produktansvarslagen.

2024 års produkt-ansvarsdirektiv	**Svensk rätt**
Artikel 1	1 kap. 1 §
Artikel 2.1	Övergångsbestämmelserna till den nya produktansvarslagen och ändringarna i elsäkerhetslagen
Artikel 2.2	1 kap. 1 §
Artikel 2.3	1 kap. 1 §
Artikel 2.4	Ingen motsvarighet[1]
Artikel 3	Ingen motsvarighet
Artikel 4.1	1 kap. 3 §
Artikel 4.2	1 kap. 3 §
Artikel 4.3	1 kap. 4 §
Artikel 4.4	1 kap. 4 §
Artikel 4.5	1 kap. 5 §
Artikel 4.6	Ingen motsvarighet
Artikel 4.7	1 kap. 5 §
Artikel 4.8	1 kap. 5 §
Artikel 4.9	1 kap. 5 §
Artikel 4.10	1 kap. 5 §
Artikel 4.11	1 kap. 5 §
Artikel 4.12	1 kap. 5 §
Artikel 4.13	1 kap. 5 §
Artikel 4.14	1 kap. 5 §
Artikel 4.15	Ingen motsvarighet
Artikel 4.16	3 kap. 3 §
Artikel 4.17	Ingen motsvarighet
Artikel 4.18	3 kap. 4 §
Artikel 5.1	2 kap. 1 § samt 29 § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 5.2	Ingen motsvarighet
Artikel 6	2 kap. 2 § samt 29 § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 7	2 kap. 3 och 4 §§
Artikel 8.1	3 kap. 1 § samt 29 § elsäkerhetslagen (2016:732)

[1] I det fall det antecknas ”ingen motsvarighet” i högerspalten är bedömningen att ingen genomförandeåtgärd i form av lagstiftning behövs.

2024 års produkt-ansvarsdirektiv	**Svensk rätt**
Artikel 8.2	3 kap. 4 §
Artikel 8.3	3 kap. 2 §
Artikel 8.4	3 kap. 3 §
Artikel 8.5	Ingen motsvarighet
Artikel 9	5 kap. 1 §, 36 kap. 2 §, 38 kap. 2, 4 och 5 §§ samt 39 kap. 5 § rättegångs-balken
Artikel 10.1	Ingen motsvarighet
Artikel 10.2	2 kap. 5 § samt 30 a § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 10.3	2 kap. 6 § samt 30 b § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 10.4	2 kap. 5 och 6 §§ samt 30 a och 30 b §§ elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 10.5	2 kap. 5 och 6 §§ samt 30 a och 30 b §§ elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 11	3 kap. 5 § samt 30 § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 12	4 kap. 2 § samt 30 c § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 13.1	Ingen motsvarighet
Artikel 13.2	4 kap. 1 §
Artikel 14	4 kap. 2 § samt 30 c § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 15	1 kap. 6 § samt 29 a § elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 16	5 kap. 1 och 2 §§ samt 35 a och 35 b §§ elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 17	5 kap. 1 och 2 §§ samt 35 a och 35 b §§ elsäkerhetslagen (2016:732)
Artikel 18	Ingen motsvarighet
Artikel 19	Rättsinformationsförordningen (1999:175)
Artikel 20	Ingen motsvarighet
Artikel 21	Övergångsbestämmelserna till den nya produktansvarslagen och ändringarna i elsäkerhetslagen
Artikel 22	Ikraftträdandebestämmelserna till den nya produktansvarslagen och ändringarna i elsäkerhetslagen
Artikel 23	Ingen motsvarighet
Artikel 24	Ingen motsvarighet

Lagrådsremissens lagförslag

Förslag till produktansvarslag

Härigenom föreskrivs[1] följande.

1 kap. Grundläggande bestämmelser

Lagens tillämpningsområde

1 § Denna lag gäller ansvar för skador som en fysisk person har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt.

Lagen gäller inte för skador som

1. har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i programvara med fri och öppen källkod som har utvecklats eller tillhandahållits utanför näringsverksamhet, eller
2. omfattas av lagen (2010:950) om ansvar och ersättning vid radiologiska olyckor.

Bestämmelser om ansvar för skador som har orsakats på grund av en säkerhetsbrist i el finns i elsäkerhetslagen (2016:732).

Lagens innehåll

2 § Lagen är indelad i följande kapitel:

– Grundläggande bestämmelser (1 kap.)
– Förutsättningar för skadestånd (2 kap.)
– Skadeståndsansvariga (3 kap.)
– Jämkning och regressrätt (4 kap.)
– Preskription (5 kap.)

Uttryck i lagen

3 § Med *produkt* avses i lagen

– en lös sak eller en programvara, även om den är integrerad i eller sammankopplad med lös eller fast egendom, och
– en digital fil som innehåller information som är nödvändig för att en produkt ska kunna tillverkas genom automatiserad kontroll av maskiner eller verktyg.

4 § I lagen avses med

komponent:

– en produkt som är integrerad i eller sammankopplad med en annan produkt, och
– en digital tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt på ett sådant sätt att produkten inte kan användas på det sätt som är avsett utan tjänsten (tillhörande tjänst),

[1] Jfr Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG, i den ursprungliga lydelsen.

tillhandahållande på marknaden: en leverans av en produkt som ett led i en näringsverksamhet, för distribution, förbrukning eller användning inom Europeiska ekonomiska samarbetsområdet (EES),

utsläppande på marknaden: det första tillhandahållandet på marknaden,

ibruktagande: den första användningen av en produkt inom EES som ett led i en näringsverksamhet, om produkten dessförinnan inte har släppts ut på marknaden,

tillverkare: den som

– tillverkar, framställer eller utvecklar en produkt,

– låter tillverka eller utforma en produkt, eller

– genom att sätta sitt namn, varumärke eller annat kännetecken på en produkt utger sig för att vara den som tillverkat produkten,

importör: den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden,

tillverkarens representant: den som är etablerad inom EES och som enligt en skriftlig fullmakt från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter,

leverantör av distributionstjänster: den som, utan att ha äganderätt till en produkt och utan att det handlar om post- eller paketleveranstjänster, som ett led i en näringsverksamhet erbjuder minst två av tjänsterna magasinering, paketering, adressering och expediering av produkten,

distributör: den som, utan att vara tillverkare eller importör, tillhandahåller en produkt på marknaden,

tillverkarens kontroll: den kontroll över en produkt som tillverkaren anses ha genom att

– integrera, sammankoppla eller tillhandahålla en komponent, genomföra ändringar i produkten, eller samtycka till att någon annan utför en sådan åtgärd, eller

– ha möjlighet att själv eller genom någon annan tillhandahålla uppdateringar eller uppgraderingar av en programvara.

Avtalsvillkor som avviker från lagen

5 § Avtalsvillkor som i jämförelse med bestämmelserna i denna lag är till nackdel för den skadelidande är utan verkan mot honom eller henne, om inte något annat anges i denna lag.

2 kap. Förutsättningar för skadestånd

Ansvarets omfattning

1 § Skadestånd betalas för en skada som en produkt har orsakat på grund av en säkerhetsbrist.

Rätten till skadestånd avser

1. personskada,
2. sakskada som har orsakats på egendom som inte användes uteslutande för yrkesmässiga ändamål, och
3. ren förmögenhetsskada på grund av förlust eller förvanskning av data som användes uteslutande för personliga ändamål.

Rätten till skadestånd enligt andra stycket 2 omfattar inte skada på den skadegörande produkten. Den omfattar inte heller skada på en produkt som

den skadegörande produkten var integrerad i eller sammankopplad med inom den tillverkarens kontroll.

Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist

2 § En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Säkerheten ska bedömas med hänsyn till

1. produktens förenlighet med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
2. rimligen förutsebar användning av produkten,
3. produktens egenskaper och hur den har marknadsförts samt de bruksanvisningar som hör till produkten,
4. inverkan på produkten av en förmåga hos produkten att fortsätta lära sig eller förvärva nya egenskaper efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk,
5. rimligen förutsebar inverkan på produkten av andra produkter som kunnat förutses bli sammankopplade med produkten eller på annat sätt bli använda tillsammans med produkten,
6. de särskilda behoven hos de användare som produkten är avsedd för,
7. produktens förmåga att uppfylla sitt avsedda syfte, om syftet är att förhindra skada,
8. om det skett en återkallelse av produkten eller något annat ingripande som avser produktens säkerhet, och
9. övriga omständigheter.

Relevant tidpunkt

3 § Bedömningen av om en produkt har en säkerhetsbrist ska göras med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk.

Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkarens kontroll upphörde eller, om det inträffar först, vid tidpunkten för skadan.

Presumtion för säkerhetsbrist

4 § En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om

1. den som vid en tvist om skadestånd enligt denna lag påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram ett skriftligt bevis eller att tillhandahålla ett föremål för syn eller besiktning,
2. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra den skada som produkten har orsakat,
3. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter, eller
4. det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Produkten ska dock inte anses ha en säkerhetsbrist, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

Presumtion för orsakssamband

5 § En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller
2. det görs sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Skadan ska dock inte anses ha orsakats på grund av säkerhetsbristen, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat.

3 kap. Skadeståndsansvariga

Grundläggande ansvar

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. tillverkaren av en komponent som har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll, om säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten,
3. en importör av produkten eller komponenten eller en representant för tillverkaren, om tillverkaren är etablerad utanför EES, och
4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

Den tillverkare som avses i första stycket 1 ansvarar för skada som har orsakats av en komponent, om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll och säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten.

Distributörer

2 § Om det av produkten inte framgår vem som är skadeståndsansvarig enligt 1 § eller om den som är skadeståndsansvarig är etablerad utanför EES, är en distributör av produkten skadeståndsansvarig.

Distributören är dock inte ansvarig om distributören hänvisar den skadelidande till någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES, eller till en egen distributör.

En hänvisning enligt andra stycket ska ske inom en månad från det att distributören mottog ett krav på skadestånd eller en begäran om hänvisning till en skadeståndsansvarig i ett tidigare distributionsled.

Leverantörer av onlineplattformar

3 § Det som föreskrivs i 2 § om en distributör gäller också för en leverantör av en onlineplattform, om plattformen har gjort det möjligt för den skadelidande att med en näringsidkare ingå ett distansavtal som avser den skadegörande produkten. Skadeståndsansvaret gäller dock inte om det av onlineplattformen tydligt framgår att leverantören av plattformen endast förmedlar avtalet.

Ansvar för väsentligen ändrade produkter

4 § Om en produkt, efter att den släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, väsentligen har ändrats utanför tillverkarens kontroll och därefter tillhandahållits på marknaden eller tagits i bruk, är den som har gjort ändringen skadeståndsansvarig enligt 1 § 1.

En ändring ska anses vara väsentlig, om det följer av lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet. Om det inte finns sådana föreskrifter som gäller för produkten, ska ändringen anses väsentlig om ändringen

1. förändrar produktens prestanda, ändamål eller typ på ett sätt som inte kunnat förutses vid den riskbedömning som gjordes vid tillverkningen av den ursprungliga produkten, och
2. medför att riskens art förändras, att en ny risk uppstår eller att risknivån höjs.

Befrielse från ansvar

5 § Skadeståndsansvar gäller inte för

1. en tillverkare eller importör som visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden eller tagit den i bruk,
2. en distributör som visar att denne inte har tillhandahållit produkten på marknaden,
3. en tillverkare eller importör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk,
4. en distributör som gör sannolikt att säkerhetsbristen inte fanns när distributören tillhandahöll produkten på marknaden,
5. den som visar att säkerhetsbristen beror på att produkten måste stämma överens med lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet,
6. den som visar att det med hänsyn till det vetenskapliga och tekniska kunskapsläget då produkten släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller under den tid som produkten stod under tillverkarens kontroll, inte var möjligt att upptäcka säkerhetsbristen,
7. den tillverkare av en sådan komponent som avses i 1 § första stycket 2 som visar att säkerhetsbristen i komponenten beror på utformningen av produkten som komponenten har integrerats i eller sammankopplats med, eller de anvisningar som tillverkaren av produkten har lämnat till komponentens tillverkare, eller
8. den som enligt 4 § är ansvarig för en väsentligen ändrad produkt, om denne visar att säkerhetsbristen avser en del av produkten som inte påverkas av ändringen.

Första stycket 3 och 4 gäller inte om säkerhetsbristen beror på

1. produktens programvara eller en tillhörande tjänst och produkten var inom tillverkarens kontroll när säkerhetsbristen uppstod, eller
2. en väsentlig ändring av produkten som gjordes inom tillverkarens kontroll.

4 kap. Jämkning och regressrätt

Jämkning

1 § Skadeståndet får jämkas efter vad som är skäligt, om vållande på den skadelidandes sida har medverkat till skadan.

Regressrätt

2 § Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, ska skadeståndsansvaret slutligen fördelas mellan dem efter vad som är skäligt.

3 § Den som har betalat skadestånd enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) har rätt att få tillbaka beloppet av den som är skadeståndsansvarig enligt denna lag.

Avtalsvillkor som inskränker den ersättningsberättigades rätt enligt första stycket är utan verkan.

5 kap. Preskription

1 § Den som vill ha skadestånd enligt denna lag ska väcka talan inom tre år från det att han eller hon fick eller rimligen borde ha fått kännedom om skadan, säkerhetsbristen och en näringsidkare som kan vara skadeståndsansvarig.

En talan om skadestånd måste dessutom väckas inom tio år från det att den skadegörande produkten

1. släpptes ut på marknaden eller togs i bruk, eller
2. om det gäller en väsentligen ändrad produkt, tillhandahölls på marknaden eller togs i bruk efter den väsentliga ändringen.

En talan om skadestånd som avser en latent personskada får dock väckas efter den tid som anges i andra stycket, om den skadelidande på grund av skadans beskaffenhet varit förhindrad att väcka talan i tid. En sådan talan måste väckas inom 25 år från det att fristen började löpa enligt andra stycket.

2 § Den som inte väcker talan i tid har inte rätt till skadestånd.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Genom lagen upphävs produktansvarslagen (1992:18).
3. Den upphävda lagen gäller dock fortfarande för produkter som har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk före ikraftträdandet.

Förslag till lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410)

Härigenom föreskrivs att 20 § trafikskadelagen (1975:1410)[1] ska ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse	*Föreslagen lydelse*
20 §[2]	
Har en skada för vilken trafikskadeersättning *utgått* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.	*Om* trafikskadeersättning *har betalats för en skada som* vållats uppsåtligen eller genom grov vårdslöshet, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd av skadevållaren. Detsamma gäller om skadan har vållats genom vårdslöshet av en förare som har gjort sig skyldig till brott som avses i 4 eller 4 a § lagen (1951:649) om straff för vissa trafikbrott.
Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(1992:18)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.	Om trafikskadeersättning har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen *(2026:000)*, inträder försäkringsanstalten intill det utgivna beloppet i den skadelidandes rätt till skadestånd enligt den lagen.

Om en infrastrukturförvaltare är ansvarig enligt järnvägstrafiklagen (2018:181) eller annan författning för skada till följd av spårdriften och trafikskadeersättning har utgått för skadan, får försäkringsanstalten kräva ersättningen åter från infrastrukturförvaltaren i den omfattning som är skälig med hänsyn till den medverkan som har förekommit på ömse sidor och omständigheterna i övrigt.

---

1. Denna lag träder i kraft den 9 december 2026.
2. Äldre föreskrifter gäller fortfarande för trafikskadeersättning som har betalats för en skada som omfattas av produktansvarslagen (1992:18).

[1] Lagen omtryckt 1994:43.
[2] Senaste lydelse 2018:184.

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2026-09-10

Närvarande: F.d. justitierådet Stefan Lindskog samt justitieråden Marie Jönsson och Jonas Malmberg

En ny produktansvarslag

Enligt en lagrådsremiss den 13 augusti 2026 har regeringen (Justitiedepartementet) beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. produktansvarslag,
2. lag om ändring i trafikskadelagen (1975:1410),
3. lag om ändring i patientskadelagen (1996:799),
4. lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Anna Lind Stolt.

Förslagen föranleder följande yttrande.

Förslaget till produktansvarslag

Författningskommentarer till lagar som genomför s.k. fullharmoniseringsdirektiv

Förslaget till ny produktansvarslag genomför ett nytt EU-direktiv om produktansvar.[1] Direktivet är ett s.k. fullharmoniseringsdirektiv. Således anges i direktivet att medlemsstaterna inte får behålla eller införa bestämmelser som avviker från bestämmelserna i direktivet, varken strängare eller mindre stränga bestämmelser, för att uppnå en annan skyddsnivå för konsumenter och andra fysiska personer, såvida inget annat föreskrivs i direktivet (artikel 3).

I författningskommentaren ges relativt omfattande beskrivningar av hur de olika lagbestämmelserna bör tolkas och tillämpas.

När en svensk domstol tillämpar en lagbestämmelse som genomför ett EU-direktiv ska domstolen så långt det är möjligt tolka bestämmelsen mot bakgrund av direktivets ordalydelse och syfte så att det resultat som avses i direktivet uppnås (jfr artikel 288 tredje stycket fördraget om Europeiska unionens funktionssätt). Det gäller även om det i förarbetena till lagbestämmelsen finns upplysningar av motsatt innebörd om hur lagen ska tolkas (se t.ex. EU-domstolens dom Björnkulla, C-371/02, EU:C:2004:275 p. 12).

Detta innebär att ett förarbetsuttalande om innebörden av en lagbestämmelse som genomför ett fullharmoniseringsdirektiv inte är ett auktoritativt besked om lagbestämmelsens rätta tolkning.

Förarbetsuttalandena får därför i sådana fall ses som förslag till tolkning, som det ankommer på de rättstillämpande organen att värdera efter den

[1] 1 Europaparlamentets och rådets direktiv (EU) 2024/2853 av den 23 oktober 2024 om skadeståndsansvar för produkter med säkerhetsbrister och om upphävande av rådets direktiv 85/374/EEG

sakliga tyngden hos de framförda argumenten mer än utifrån auktoriteten hos den som framför dem (se t.ex. Lagrådets uttalande i prop. 2001/02:121 s. 192 f.).

Det sagda är inte ett skäl för att avstå från att i lagförarbeten göra uttalanden om hur regler i direktivet och lagen kan tolkas. Genom arbetet med direktivet har det inom Regeringskansliet normalt upparbetats betydande kunskap om direktivets bakgrund och innebörd och det är värdefullt att man delar med sig av denna kunskap.

Det är dock angeläget att författningskommentarerna utformas så att det tydligt framgår att den aktuella lagbestämmelsen är avsedd att ha samma innebörd som det styrande direktivet. Enligt Lagrådets mening finns det skäl att i den fortsatta beredningen se över författningskommentarerna i syfte att klargöra att det förhåller sig på det angivna sättet. I annat fall kan författningskommentaren komma att tolkas fristående från direktivet och leda till slutsatser som inte är förenliga med detta.

1 kap. 4 §

I paragrafen förklaras några av de uttryck som används i lagen.

Lagrådet tar upp definitionen av uttrycket komponent vid behandlingen av 3 kap. 1 §.

Uttrycket tillverkarens representant definieras som den som är etablerad inom EES och som ”enligt en skriftlig fullmakt från tillverkaren har rätt att i dennes ställe utföra särskilda uppgifter”. Den citerade delen av definitionen återger exakt det som står i den svenska språkversionen av direktivet. En fullmakt medför i svensk rätt att någon (en huvudman) ger någon annan behörighet att rättshandla i huvudmannens namn, dvs. vidta rättshandlingar som binder huvudmannen (jfr t.ex. 10 § avtalslagen). Andra uppdrag att i huvudmannens ställe utföra uppgifter utgör med sedvanlig terminologi inte en fullmakt. Det bör enligt Lagrådets mening övervägas om uttrycket tillverkarens representant ska ha en så snäv avgränsning. Uttrycket “utföra särskilda uppgifter” tyder på att en representants uppdrag kan avse något annat än att rättshandla i tillverkarens namn. Det bör därför övervägas att tala om ”ett skriftligt uppdrag” i stället för ”en skriftlig fullmakt”.

Det ligger närmast till hands att anta att paragrafer som 1 kap. 4 § i huvudsak används på så sätt att den som i en av lagens andra bestämmelser läser ett uttryck går till paragrafen för att se om uttrycket är förklarat där. Det blir då enklare att ”slå upp” uttrycket om de ställs upp i bokstavsordning. Enligt Lagrådet finns det skäl att överväga om bestämmelsen bör utformas på det sättet.

2 kap. 1 §

Paragrafen inleds med en bestämmelse i första stycket om de grundläggande ansvarsförutsättningarna. Andra och tredje styckena handlar om ansvarets omfattning. Frågorna är artskilda och bör hållas isär. Regleringen av ansvarets omfattning bör dessutom inte komma före bestämmelserna om de speciella ansvarsförutsättningarna, som finns senare i kapitlet.

Lagrådet föreslår mot den angivna bakgrunden att regleringen i 1 § begränsas till det nuvarande första stycket och att rubriken ändras till

Ansvarsförutsättningar. Andra och tredje styckena bör med oförändrad rubrik bilda en ny sista paragraf i kapitlet.

I första stycket anges att skadestånd betalas för en skada som en produkt har orsakat på grund av en säkerhetsbrist. Formuleringen är oklar och väcker frågan om vad som ska ha orsakat skadan. Är det produkten eller säkerhetsbristen?

I artikel 5.1 anges att medlemsstaterna ska säkerställa att varje fysisk person som lider skada som orsakats av en produkt med säkerhetsbrister (den skadelidande) har rätt till ersättning. Av artikel 10 – som preciserar vad som ska bevisas – kan dock utläsas att det ska finnas ett orsakssamband mellan säkerhetsbristerna och skadan (se bland annat artikel 10.1 och 10.3). Det kan därmed inte råda någon tvekan om att direktivet innebär att rätten till skadestånd förutsätter att det finns ett orsakssamband mellan skadan och en säkerhetsbrist i produkten. Lagrådet föreslår att första stycket formuleras enligt följande.

> Skadestånd betalas för en skada som en säkerhetsbrist i en produkt har orsakat.

2 kap. 2 och 3 §§

I paragraferna definieras vad som är en säkerhetsbrist. I beaktande av hur paragraferna hänger ihop bör de inte ha skilda rubriker.

Lagrådet föreslår också att inledningen i 2 § första stycket formuleras enligt följande.

> En produkt har en säkerhetsbrist om den inte är så säker som rimligen kan förväntas. Frågan om en sådan säkerhetsbrist finns ska bedömas med hänsyn till […]

I 3 § andra stycket anges en relevant tidpunkt vara när tillverkarens kontroll upphörde. Men den relevanta tidpunkten kan inte vara den första tidpunkten efter att kontrollen har upphört, utan tidpunkten måste vara när kontrollen sist kunde utövas. Bestämmelsen bör formuleras i enlighet med det. Ett förslag är följande.

> Om tillverkaren behåller kontrollen över en produkt efter att den har släppts ut på marknaden eller tagits i bruk, ska säkerheten i stället bedömas med hänsyn till förhållandena vid den tidpunkt då tillverkaren sist hade sådan kontroll eller vid tidpunkten för skadan, om den inträffar först.

2 kap. 4 och 5 §§

Som framhålls i författningskommentaren gäller allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål också i mål om produktansvar. Som utgångspunkt ankommer det därför på den skadelidande att visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan. Detta stämmer överens med vad som ska gälla enligt direktivet (se artikel 10.1).

I 4 och 5 §§ anges i fråga om säkerhetsbrist och orsakssamband vissa undantag från den utgångspunkten. Dessa undantag kommer emellertid att

hänga i luften om de inte kopplas till huvudregeln. Lagrådet föreslår därför att en ny paragraf som anger huvudregeln införs före nuvarande 4 och 5 §§ under den gemensamma rubriken Bevisning om ansvarsförutsättningarna.

Regleringarna i 4 och 5 §§ har det gemensamt att de syftar till att undvika att en skadelidande får bära en alltför tung bevisbörda. Det finns dock allmänna bevisrättsliga regler och principer av liknande slag. Här märks inte bara den med 4 § första stycket 4 och 5 § första stycket 2 snarlika bestämmelsen i 35 kap. 5 § rättegångsbalken, utan också den bevislättnadsregel som enligt bland annat NJA 1991 s. 481 gäller vid alternativa skadeorsaker. Det kan inte uteslutas att dessa eller andra bevisrättsliga regler skulle kunna ge den skadelidande en fördel i bevisningshänseende som går utöver den föreslagna regleringen. Det bör därför klargöras huruvida regleringen är avsedd att utesluta tillämpningen av sådana regler eller om, som det anges i författningskommentaren, allmänna principer om bevisbörda och beviskrav i tvistemål gäller också i angivna hänseenden.

När det gäller den närmare regleringen i 4 § första stycket så innefattar de olika punkterna regler av skilda slag. Den första punkten är ett slags förstärkning av bestämmelsen i 35 kap. 4 § rättegångsbalken om bevisverkan av en parts underlåtenhet att följa t.ex. ett editionsföreläggande. De andra och tredje punkterna har presumtionskaraktär, medan regeln i fjärde punkten handlar om bevislättnad.

På motsvarande sätt är regeln i 5 § första stycket 1 av presumtionskaraktär, medan regeln i andra punkten, liksom dess motsvarighet i 4 § första stycket 4, handlar om bevislättnad.

Av det anförda följer att bestämmelserna inte generellt bör beskrivas som presumtionsregler utan som bevisregler. Det stämmer väl överens med direktivtexten i andra språk. Det är då att märka att engelskans ”presume” i sammanhanget betyder ”anses” och inte presumtion, som dessutom är en specifik bevisteknisk term.

I både 4 och 5 §§ finns det i ett andra stycke en bestämmelse enligt vilket någon säkerhetsbrist inte ska anses ha förelegat respektive skadan inte ska anses ha orsakats av säkerhetsbristen, om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar motsatsen. Men det går inte ihop med bevislättnadsreglerna. Det är inte logiskt möjligt att visa motsatsen till det som redan har befunnits sannolikt. Till det kommer att bevisvärdering rörande ett visst förhållande (såsom säkerhetsbrist och orsakssamband) är en sammansatt process som efter en helhetsvärdering slutar i ett ställningstagande till om förhållandet ska läggas till grund för en viss rättslig slutsats. Rent processuellt kan således inte parternas bevisning rörande ett och samma förhållande (bevistema) prövas åtskilt. En lagreglering som utgår från motsatsen skulle skapa en svårartad rättsosäkerhet. När det gäller bevislättnadsreglerna behövs heller inte bestämmelsen i respektive paragrafs andra stycke för att tillgodose det som får anses vara syftet med direktiven i det aktuella hänseendet. Om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att en påstådd säkerhetsbrist inte har funnits eller inte orsakat skadan, så kan den skadelidande inte ha gjort det motsatta sannolikt.

Lagrådet ser också ett behov av att den föreslagna bestämmelsen i 4 § 1 klargörs så det framgår att underlåtelsen ska avse bevisning om säkerhetsbristen och inget annat (såsom exempelvis skadans storlek). En

ytterligare synpunkt är att den mer aparta föreskriften om verkan av en parts passivitet inte bör komma först i punktuppställningen.

Lagrådet föreslår mot den angivna bakgrunden att paragraferna och rubriken till dessa formuleras enligt följande.

Bevisning om ansvarsförutsättningarna

4 § Om inte annat följer av 5 eller 6 §§ [eller av allmänna principer om bevisning] ska den skadelidande för att ha rätt till skadestånd visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan.

5 § Om inte den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat ska en produkt anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra en sådan typ av skada som produkten har orsakat,
2. skadan har orsakats av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter, eller
3. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram utredning avseende frågan om säkerhetsbrist.

En produkt ska också anses ha en säkerhetsbrist, om det görs sannolikt att så är fallet och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

6 § Om inte den som påstås vara skadeståndsansvarig visar något annat ska en säkerhetsbrist i en produkt anses ha orsakat en skada som är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen.

En skada ska också anses ha orsakats av en säkerhetsbrist i en produkt, om det görs sannolikt att så är fallet och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

Ifall det skulle anses vara osäkert om Lagrådets förslag är fullt förenligt med direktivet är en annan möjlighet att respektive sista stycke i lagrådsremissens förslag till 4 och 5 §§ ersätts av ett nytt stycke i Lagrådets förslag till 5 §. Genom det undviks den påtalade oförenligheten på så sätt, att om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att en påstådd säkerhetsbrist inte har funnits eller inte har orsakat skadan, så sätts de följande bevisreglerna inte i spel. Det leder till följande förslag.

Bevisning om ansvarsförutsättningarna

4 § Om inte annat följer av 5 eller 6 §§ eller av allmänna principer om bevisning ska den skadelidande för att ha rätt till skadestånd visa att en produkt har en säkerhetsbrist, att det har inträffat en skada och att det finns ett orsakssamband mellan säkerhetsbristen och skadan.

Om den som påstås vara skadeståndsansvarig visar att produkten inte har den påstådda säkerhetsbristen eller att bristen inte har orsakat skadan gäller inte vad som anges i 6 och 7 §§.

5 § En produkt ska anses ha en säkerhetsbrist om

1. produkten inte uppfyller de krav i lag eller andra föreskrifter om produktsäkerhet som avser att förhindra en sådan typ av skada som produkten har orsakat,

2. skadan har orsakats på grund av ett uppenbart funktionsfel i produkten under rimligen förutsebar användning eller annars under normala omständigheter,

3. den som påstås vara skadeståndsansvarig inte följer ett föreläggande enligt rättegångsbalken att lägga fram utredning avseende frågan om säkerhetsbrist, eller

4. det görs sannolikt att produkten har en säkerhetsbrist och full bevisning om säkerhetsbristen inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

6 § En skada ska anses ha orsakats på grund av en säkerhetsbrist i en produkt, om

1. skadan är av ett slag som typiskt sett överensstämmer med säkerhetsbristen, eller

2. det görs sannolikt att skadan har orsakats på grund av säkerhetsbristen och full bevisning om orsakssambandet inte alls eller endast med särskild svårighet kan föras.

3 kap. 1 §

I paragrafen finns grundläggande bestämmelser om vilka som är skadeståndsansvariga enligt lagen.

I första stycket 1 anges att tillverkaren av den skadegörande produkten är ansvarig. Uttrycket skadegörande produkt måste antas betyda en produkt med en säkerhetsbrist som har orsakat den aktuella skadan.

Med produkt avses enligt definitionen i 1 kap. 3 § en lös sak, en programvara eller vissa typer av digitala filer. Med komponent avses dels en produkt – dvs. en lös sak, en programvara eller vissa typer av digitala filer – som är integrerad i eller sammankopplad med en annan produkt (se 1 kap. 4 § första strecksatsen), dels en på visst sätt definierad tillhörande tjänst (se 1 kap. 4 § andra strecksatsen). Med dessa definitioner kan alltså en komponent vara en form av produkt men behöver inte vara det, nämligen när det rör sig om en tillhörande tjänst. När det i lagtexten talas om produkter kommer uttrycket därför att omfatta komponenter som är produkter men inte komponenter som är tillhörande tjänster.

Lagtexten i första stycket 1 omfattar alltså utöver tillverkare av produkter som inte är komponenter även tillverkare av komponenter som inte är tillhörande tjänster.

Av att det i lagtexten talas om tillverkare av den skadegörande produkten måste följa att den som tillverkar en komponent som inte är en tillhörande tjänst bara ansvarar om komponenten är ”skadegörande”, dvs. skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten.

I första stycket 2 anges att tillverkaren av en komponent i vissa fall är ansvarig. Det gäller under förutsättning att

1. komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll, och

2. säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten.

Som har framgått omfattas emellertid tillverkaren av en komponent som inte är en tillhörande tjänst redan av lagtexten i första punkten. Enligt den punkten krävs inte att ”komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll” för att tillverkaren av komponenten ska ansvara. Däremot lär det för sådant ansvar redan av första punkten följa ett krav på att säkerhetsbristen i produkten beror på en säkerhetsbrist i komponenten, dvs. att det är en säkerhetsbrist i komponenten som orsakat skadan (se strax ovan).

Lagrådet kan konstatera att paragrafens utformning inte har fått en logiskt sammanhängande utformning och måste ändras.

En lösning kan vara att det som i förslaget framgår av första stycket 2 flyttas till ett eget stycke, där det anges under vilka förutsättningar en tillverkare av en komponent inte ska ansvara för skador som orsakats av säkerhetsbrister i komponenten. Ett förslag till lagtext presenteras nedan (alternativ 1).

En annan lösning kan vara att definitionen av uttrycket komponent ändras. Enligt den svenska språkversionen är en komponent en produkt som t.ex. är sammankopplad med annan en produkt. I andra språkversioner definieras det som ska sammankopplas med en produkt inte som en produkt, utan som ”item” (engelska), ”Gegenstand” (tyska)”, ”élément” (franska), ”genstand” (danska) och ”articolo” (italienska).

Det problem som här beskrivits – överlappningen mellan punkt 1 och 2 – skulle upphöra om definitionen av komponent anknöt närmare till dessa språkversioner. En definition som kan övervägas är följande.

> komponent: varje fysiskt eller immateriellt objekt, råvara eller tillhörande tjänst som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt,

Uttrycket ”tillhörande tjänst” bör då definieras självständigt.

En annan möjlighet är att det i 1 kap. 3 § läggs till ett andra stycke där det anges att definitionen av produkt inte omfattar vad som i 4 § definieras som komponent samtidigt som definitionen av komponent första strecksatsen skulle kunna ges följande formulering.

> - en lös sak, programvara eller digital fil enligt 3 § som är integrerad i eller sammankopplad med en produkt, och

Med något av dessa ändringsförslag skulle 3 kap. 1 § kunna få den utformning som framgår nedan som alternativ 2.

I första stycket 3 anges som skadeståndsansvarig en importör av produkten eller komponenten eller en representant för tillverkaren, om tillverkaren är etablerad utanför EES. Av författningskommentaren framgår att syftet är att en skadeståndsansvarig importör av produkten och tillverkarens representant båda ska vara ansvariga för skadan tillsammans med tillverkaren. Lagtexten bör ändras för att tydliggöra detta.

Följande två alternativ till lagtext kan övervägas. Det första alternativet bygger på den i lagrådsremissen föreslagna definitionen uttrycket komponent. Det andra alternativet bygger på en ändrad definition, där en komponent inte definieras som en produkt.

Alternativ 1

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. om tillverkaren är etablerad utanför EES
– en importör av produkten, och
– tillverkarens representant, och
3. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt som innehåller en komponent som tillverkats av någon annan ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Tillverkaren av en komponent ansvarar endast om komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponent-tillverkarens kontroll och skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten.

Alternativ 2

1 § Skadeståndsansvariga enligt denna lag är

1. tillverkaren av den skadegörande produkten,
2. tillverkaren av en komponent om komponenten har integrerats i eller sammankopplats med produkten inom komponenttillverkarens kontroll och skadan har orsakats av en säkerhetsbrist i komponenten,
3. om tillverkaren är etablerad utanför EES
– en importör av produkten eller komponenten och
– tillverkarens representant, och
4. en leverantör av distributionstjänster, om tillverkaren är etablerad utanför EES och det varken finns någon importör som är etablerad inom EES eller någon representant för tillverkaren.

En tillverkare av en produkt ansvarar för skada som har orsakats av en säkerhetsbrist i en komponent endast om sammankopplingen eller integreringen av komponenten gjordes inom produkttillverkarens kontroll.

Lagrådet förordar alternativ 2. Oavsett vilken definition av begreppet komponent som väljs bör under den fortsatta beredningen en översyn göras av att uttrycken produkt och komponent i lagen används på ett sätt som är förenligt med den avsedda innebörden.

3 kap. 2 §

Paragrafen innehåller bestämmelser om ansvaret för en distributör när det gäller s.k. anonyma produkter.

Det bör övervägas om inte lagtexten bör förtydligas i ett par avseenden. Det bör framgå av lagtexten att distributören ansvarar tillsammans med övriga skadeståndsansvariga samt att informationen ska ha kommit fram till den skadelidande inom månadsfristen. Även några språkliga och

redaktionella ändringar kan vara på sin plats. Följande lagtext kan övervägas.

> Om någon skadeståndsansvarig enligt 1 § som är etablerad inom EES inte kan identifieras, är även en distributör av produkten skadeståndsansvarig.
>
> Första stycket gäller dock inte om distributören inom en månad från det att den skadelidande har krävt skadestånd eller begärt information om vem som kan hållas skadeståndsansvarig informerar den skadelidande om identiteten på någon som är skadeståndsansvarig enligt 1 § och etablerad inom EES eller om identiteten på sin egen distributör.

3 kap. 5 §

Paragrafen anger förutsättningar för befrielse från skadeståndsansvar.

Enligt första stycket 1 gäller skadeståndsansvar inte för bland annat en importör som visar att denne inte har släppt ut produkten på marknaden. Bestämmelsen motsvarar artikel 11.1 a i direktivet. Med importör avses den som släpper ut en produkt från ett land utanför EES på marknaden (se 1 kap. 4 § och artikel 4.12 i direktivet).

Bestämmelsen är förbryllande så till vida att den som inte har släppt ut produkten på marknaden inte är importör (enligt definitionen i 1 kap. 4 §).

Regleringen i fråga handlar om ansvarsbefrielse. Dess tillämpning förutsätter alltså att det har konstaterats ett ansvar från vilket den som ansvarar kan befrias. Eftersom den skadelidande har bevisbördan för ansvarsförutsättningarna om inte annat anges i lagen, så ankommer det på den skadelidande att visa att den som påstås vara skadeståndsansvarig som importör har släppt ut produkten på marknaden. Om det är visat går det inte att visa motsatsen. Här möter en liknande anomali som den som har behandlats vid 2 kap. 4 och 5 §§. Det blir därmed oklart vad bestämmelsen innebär och vilka rättsverkningarna av den kan tänkas vara.

Den påpekade oklarheten går visserligen helt tillbaka på hur direktivet är utformat, men om det är möjligt bör bestämmelsens innebörd klargöras under det fortsatta beredningsarbetet.

Motsvarande gäller första stycket 2 som rör distributörer.

4 kap. 2 §

Paragrafen återger gällande rätt om slutlig fördelning av skadeståndsansvar när flera är solidariskt ansvariga för samma skada. Som den är formulerad är den dock ofullständig. Lagrådet föreslår att den formuleras enligt följande.

> Om två eller flera enligt denna lag är ansvariga för samma skada, svarar de solidariskt. Mellan dem fördelas skadeståndsansvaret efter vad som är skäligt.

Att en skadeståndsskyldigs solidariska ansvar är begränsat till vad han eller hon ansvarar för är en självklarhet och behöver enligt Lagrådets mening inte (såsom i exempelvis 6 kap. 4 § skadeståndslagen) anges uttryckligen. Som en konsekvens bör rubriken ändras till Solidariskt ansvar och regressrätt.

När det gäller det i författningskommentaren omnämnda rättsfallet NJA 1968 s. 387 finner Lagrådet anledning att tillfoga följande.

Rättsfallet gäller skador med anledning av sprängningsarbeten utförda av en entreprenör på uppdrag av en beställare. Både beställaren och entreprenören hade ålagts solidarisk betalningsskyldighet på grund av strikt ansvar. Beställaren betalade ersättningen i dess helhet och förde därefter en regresstalan mot entreprenören avseende halva beloppet. Talan bifölls.

Lagrådet sätter i fråga hur vägledande rättsfallet egentligen är. Rent allmänt synes i situationer av det ifrågavarande slaget betydande vikt böra fästas vid vars och ens möjlighet att undvika den inträffade skadan. Detta gäller särskilt i fråga om sådant produktansvar som det här är fråga om. Att möjligheten att förhindra en skada som har orsakats av en säkerhetsbrist beaktas vid fördelningen av skadeståndsansvaret mellan flera solidariskt ansvariga är således ägnat att främja det yttersta ändamålet med regleringen, nämligen att motverka säkerhetsbrister. Typiskt sett har tillverkaren bäst möjlighet att förhindra skador genom att vara omsorgsfull i sin tillverkning. Lika fördelning mellan olika skadeståndsansvariga är därför inte någon given utgångspunkt.

Mot den angivna bakgrunden föreslår Lagrådet att omnämnandet av rättsfallet NJA 1968 s. 387, som kan leda till tveksamma slutsatser, utgår eller förenas med ett klargörande att avgörandet inte bör anses vara vägledande vid tillämpningen av den aktuella paragrafen.

4 kap. 3 §

Första stycket i paragrafen reglerar fördelningen av ansvaret när en produktansvarsskada har föranlett skadeståndsansvar såväl enligt 31 § fjärde stycket konsumenttjänstlagen (1985:716) eller 6 kap. 3 § andra stycket konsumentköplagen (2022:260) som enligt produktansvarslagen. Ansvaret ska då slutligt bäras av den eller de som är skadeståndsskyldiga enligt den senare lagen.

Enligt inledningen till författningskommentaren till förslaget om produktansvarslag kan emellertid en produktansvarsskada också föranleda skadeståndsansvar enligt bestämmelserna i skadeståndslagen (1972:207). Det rör sig då om ett oaktsamhetsansvar, och enligt allmänna skadeståndsrättsliga principer bör även i det fallet ansvaret i regel slutligen bäras av den eller de som är skadeståndsskyldiga enligt produktansvarslagen. Regleringen i den föreslagna paragrafen framstår därför som alltför snäv. Lagrådet förutsätter då att avsikten inte är att produktansvarslagen, trots det nämnda uttalandet, ska vara exklusiv i förhållande till andra lagar än de som har omnämnts i paragrafen.

En annan invändning mot första stycket är att formuleringen av den rätt som ska åstadkomma den avsedda fördelningen är såväl oklar som mindre träffande. Det handlar inte om att ”få tillbaka” något belopp; de enligt produktansvarslagen skadeståndsansvariga har inte haft något ”belopp” som kan ges ”tillbaka”. Vidare ger bestämmelsen ett intryck av att fråga är om en självständig rätt att bli kompenserad med just så mycket som har utgetts. Men vad det rimligen måste handla om är att den som har ersatt den skadelidande träder i dennes ställe genom subrogation. Mot den

angivna bakgrunden föreslår Lagrådet att första stycket formuleras enligt följande.

> Den som enligt annan lag har betalat skadestånd för en skada som berättigar till ersättning enligt denna lag inträder intill utgivet belopp i den skadelidandes rätt till sådan ersättning.

Enligt andra stycket är fördelningen av skadeståndsansvaret enligt första stycket tvingande. Lagrådet kan inte se något skäl till varför inte näringsidkare skulle stå fria att avtala om den inbördes fördelningen av skadeståndsansvaret av en produktansvarsskada. Om bestämmelsen behålls bör dess syfte förklaras i författningskommentaren, inte minst därför att regeländamålet kan få betydelse för regeltillämpningen.

Förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen (2016:732)

Beträffande det remitterade förslaget till lag om ändring i elsäkerhetslagen har Lagrådet samma kommentarer som beträffande den motsvarande regleringen i förslaget till ny produktansvarslag.

Övriga lagförslag

Lagrådet har inget att erinra mot övriga lagförslag.

Justitiedepartementet

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 15 oktober 2026

Närvarande: statsrådet Edholm, ordförande, och statsråden Waltersson Grönvall, Strömmer, Forssmed, Tenje, Forssell, Slottner, Malmer Stenergard, Kullgren, Dousa, Britz, Lann

Föredragande: statsrådet Strömmer

Regeringen beslutar proposition 2026/27:12 En ny produktansvarslag

Tryck: Elanders Sverige AB, Vällingby 2026